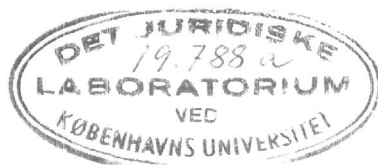

SKATTER OG INDKOMSTAFHÆNGIGE YDELSER II

Samordningsproblemet i 1975 og 1976 Civilstandens betydning Lovmodel

2. betænkning fra udvalget.
vedrørende samordning af skatter
og sociale ydelser m. v.

ex 1

BETÆNKNING NR. 790
KØBENHAVN 1977

ISBN 87-503-2128-5

Statens trykningskontor
ØK 00-5-bet.

Indhold

	Side
I. <u>Udvalgets nedsættelse og arbejde</u>	9-13
1°. Arbejdet med udvalgets anden betænkning	9
2°. Hovedtræk af udvalgsarbejdets resultater.	12
II. <u>Samordningsproblemet i 1975 og 1976</u>	15-66
1°. Ajourføringen af beregningerne	15
2°. Ændringer af skatte- og tilskudsregler siden 1973.	16
a. De af undersøgelserne omfattede skatte- og tilskuds- ordninger.	16
b. Den personlige indkomstbeskatning	16
c. Fripladser i daginstitutioner.	20
d. Statens Uddannelsesstøtte.	23
e. Boligsikring	28
f. Børnetilskud m. v.	34
i) Lovændringen i 1975.	34
ii) Ungdomsydelsen.	35
iii) Indtægtsafhængige børnetilskud	36
g. Indkomstgrundlaget	37
i) "Skattetekniske fradrag".	37
ii) Skattefri ydelser.	39
iii) Samtidighed	39
3°. Generelle beregningsresultater for de 48 familier i 1975 og 1976	40
a. Samlet overblik over de sammensatte differensskatte- satser i 1975 og 1976.	40
b. De enkelte familiekenetegns betydning for nettoindkomst og sammensat differensskattesats.	53
i) Betydningen af antal børn	53
ii) Betydningen af civilstand	56

	Side
iii) Betydningen af indkomstens fordeling på ægtefæller	56
iv) Betydningen af boligform og -udgift	57
c. Betydningen for nettoindkomst og sammensat differens- skattesats af indførelsen af en ungdomsydelse belyst ved et konkret eksempel	58
d. Betydningen for nettoindkomst og sammensat differens- skattesats af indførelsen af indkomstafhængige børne- tilskud belyst ved et konkret eksempel	62
4°. Sammenfatning og konklusioner	63
III. Samordningsproblemer inden <u>for pensions</u> området	67-91
1°. Baggrunden for en analyse af samordningsproblemerne inden for pensionsområdet	67
2°. Betænkningen "Rapport om samordning af pension, skat og boligsikring" fra Pensionsreformarbejdsgruppen	67
a. Betænkningens baggrund	67
b. Konklusioner vedrørende særregler	68
c. Konklusioner vedrørende samspilsproblemer	69
3°. Pensionsreformarbejdsgruppens og samordningsudvalgets beregninger	71
a. Fælles grundlag for beregningerne	71
b. Pensionsreformarbejdsgruppens beregninger	72
c. Samordningsudvalgets beregninger	74
4°. Analyse af samordningsudvalgets beregninger	76
a. Sammenligning mellem lønmodtagerfamilie (nr. 29) og invalidepensionistfamilie (nr. 23)	76
b. Oversigt over beregningsresultaterne	78
c. Betydningen af forskellige forhold, der kendetegner familierne	79
i) Betydningen af antal børn	79
ii) Betydningen af indkomstens fordeling mellem ægtefæller	83
iii) Betydningen af huslejens størrelse	83
iv) Betydningen af husunderskuddets størrelse	87
v) Betydningen af boligform	87
vi) Betydningen af størrelsen af den faste biindtægt	87

d. Konklusioner vedrørende samspilsproblemer på pensionsområdet	91
---	----

IV. Principielle og praktiske problemer ved benyttelse af civilstand som kriterium for tildeling af sociale ydelser og ved skatteberegning 93-116

1 °. Ledende synspunkter	93
a. Familietyper	93
i) Samlivsforhold	93
ii) Samlivets økonomiske organisation	93
b. Principielle synspunkter på samlivsformernes betydning i relation til ydelser fra og til det offentlige	94
i) Evneprincippet	94
ii) Individualprincippet	95
iii) Nytteprincippet	95
iv) Arbejdskrafts synspunkt m. m.	96
v) Skiftende hensyn i tidens løb	96
2°. Den gældende lovgivnings placering med hensyn til principperne for hensyntagen til civilstand, børnetal og øvrige familieforhold	97
a. Indledning	97
b. Civilstands- og forsørgelsesforhold i sig selv afgørende	97
c. Indkomstopgørelsen til brug for beregning af skatter og indkomstafhængige tilskud	98
i) Skattelovgivningen	98
ii) Boligsikring	103
iii) Ydelser i forbindelse med børn og unge	103
iv) Sociale pensioner og bistandslov	104
d. Beregningsreglernes afhængighed af civilstand og antal børn	105
3°. Vurderinger og konklusioner	106
a. Det principielle problem	106
b. Praktiske problemer ved en tilnærmelse mellem forskellige regelsæt	107
i) Indtægtsbestemte ydelser (sammenlægning af indkomst)	107
ii) Ydelser, hvor alene samlivsforholdene er afgørende for tilskudsudmåling	109

	Side
c. "Den solidariske enhed"	.110
i) Afgrænsning af personkredsen	.110
ii) Kontrolproblemer	.114
V. <u>Lovmodel</u>	.117-130
1°. Begrebet "lovmodel"	.117
2°. Samordningsudvalgets opgave	.118
3°. Mulighederne for at forbedre arbejdet med konsekvensanalyser	.118
a. Konsekvensanalysens struktur	.113
b. Konsekvensanalysens beregningsdel	.119
c. Problemformulering og procedurefastlæggelse	.120
d. Det statistiske grundlag	.121
i) Behovet for information til brug for person/ familieberegninger	.121
Lj) Behovet for information til brug for beregninger på befolkningsplanet	.122
iii) Bedre udnyttelse af eksisterende statistik	.123
iv) Udvidelse af datagrundlaget	.124
v) Sammenfattende om informationsgrundlaget	.125
e. Præsentation og tolkning af beregningsresultater	.126
4°. Vurderinger og konklusioner	.127
a. Afvejning af merudgifter mod udvidet beslutnings- grundlag	.127
b. "Lovmodellens" organisatoriske opbygning	.128
i) Decentraliseret organisation	.128
ii) Koordinationsudvalg	.128
iii) Institution	.129
VI. Statistisk belysning af <u>sammenfald af beskatning og</u> <u>tildeling af sociale ydelser</u> 1 <u>Odense Kommune</u>	.131-150
1°. Behovet for en udbygning af det statistiske materiale til belysning af samordningsproblemerne omfang	.131
2°. Familiestatistik for Odense Kommune	.132
a. Baggrund	.132

	Side
b. Den praktiske tilvejebringelse og bearbejdelse af materialet	132
c. Oversigt over antallet af familier samt disses tilskudsmodtagelse	135
i) Samtlige familier	135
ii) Ikke-pensionistfamilier	135
iii) Pensionistfamilier	138
d. De enkelte tilskud fordelt efter familietype og indkomstforhold	141
i) Generelt om de enkelte tilskud	141
ii) Ydelser fra Statens Uddannelsesstøtte	143
iii) Boligsikring	143
iv) Friplads på daginstitutioner	144
e. Familier, som modtager mere end én af de af undersøgelsen omfattede indtægtsafhængige ydelser	145
3°. Pensionsstatistik for Odense Kommune	146
a. Socialministeriets pensionsmodel	146
b. Datagrundlagets fordeling efter aftrapnings situation	147
4°. Konklusioner om samspilsproblemets omfang	148
 <u>Bilag 1</u> Liste over deltagere i den af samordningsudvalget afholdte "Lovmodelkonference", jfr. kapitel I, pkt. 2 i udvalgets 2. betænkning	153
 <u>Bilag 2</u> Tabeller til illustration af betydningen af børneantal, civilstand m.v. for nettoindkomst og sammensat differensskattesats hos 48 udvalgte lønmodtagerfamilier	155-177
 <u>Bilag 3</u> Optryk af kapitel I fra pensionsreformarbejdsgruppens betænkning "Rapport om samordning af pension, skat og boligsikring". Betænkning nr. 772, København 1976	179-191
 <u>Bilag 4</u> Tabeller til illustration af betydningen af børneantal, civilstand m.v. for nettoindkomst og sammensat differensskattesats hos 24 udvalgte pensionistfamilier	193-199

<u>Bilag 5 Udtalelse fra landsforeningen af enlige skatteborgeres repræsentanter ved møderne med repræsentanter for samordningsudvalget, jfr. kapitel I, pkt. 4</u>	201-202
---	---------

I tilknytning til nærværende betænkning er som selvstændig publikation udsendt: "Materialer til II fra udvalget vedrørende samordning af skatter og sociale ydelser m. v."

Materialer til II indeholder detaljerede tabeller over resultaterne af de for udvalget foretagne beregninger omtalt i betænkningens kapitel II og III.

I. Udvalgets nedsættelse og arbejde

1°. ARBEJDET MED UDVALGETS ANDEN BETÆNKNING

1. Udvalget blev nedsat af økonomi- og budgetministeren i marts 1973 i overensstemmelse med folketingets beslutning af 1. marts 1973 om samordning af skatter og sociale ydelser (Folketingstidende C 1972-73, spalte 1155). Folketingsbeslutningen har følgende ordlyd:

"Folketinget opfordrer regeringen til at nedsætte et udvalg til samordning af skatter og sociale ydelser m. v. med følgende sammensætning og kommissorium:

1. Udvalget, der nedsættes under økonomi- og budgetministeriet, skal omfatte repræsentation for økonomi- og budgetministeriet, finansministeriet, socialministeriet, boligministeriet, undervisningsministeriet, Amdtsrådsforeningen og Kommunernes Landsforening sammen med Københavns og Frederiksberg kommuner.

Der stilles sekretariatsbistand **til** rådighed for udvalget.

2. Udvalget skal foretage en gennemgang af de bestemmelser i lovgivningen og administrativ praksis, der fastsætter skatter, betaling for offentlige ydelser og tilskud som en funktion af skatteyderens/tilskudsmodtagerens indkomst. Arbejdet skal tage sigte på en belysning og vurdering af samspillet mellem disse bestemmelser med henblik på principielle forslag til at forebygge utilsigtede virkninger samt på en belysning af de finansielle problemer, der rejser sig.

3. Udvalget skal endvidere foretage en vurdering af de principielle problemer, der knytter sig til anvendelsen af oplysninger om skatteydere/tilskudsmodtagers civilstand som kriterium for udmåling af skatter, betaling for offentlige serviceydelser og tilskud. "

Under arbejdet med nærværende betænkning har udvalget haft følgende medlemmer:

Kontorchef Johs. Brigsted, Boligministeriet

Kontorchef Tage Engelund, Statens Uddannelsesstøtte

Fuldmægtig Kjeld Ahrenkiel Frederiksen, Budgetdepartementet
(som afløser af Jørgen Lotz)

Ass. forskningsleder Anders From, Socialforskningsinstituttet

Konsulent J. Børglum Jensen (formand), Det økonomiske sekretariat

Fuldmægtig Torben Steen Jensen, Socialministeriet
(som afløser af Birgitte Uldall-Hansen)

Fg. konsulent Jørgen Lotz, Budgetdepartementet
(afløst af Kjeld Ahrenkiel Frederiksen)

Kontorchef Birte Milhøj, Kommunernes Landsforening

Kontorchef Jørgen Nielsen, Københavns kommune,
med vicekontorchef Hans Købler, Frederiksberg kommune
som suppleant

Kontorchef J. E. Steenstrup, Amtsrådsforeningen

Ekspeditionssekretær Max Sørensen, Skattedepartementet

Civilingeniør C. Topsøe-Jensen, Administrationsdepartementet

Fuldmægtig Birgitte Uldall-Hansen, Socialministeriet
(afløst af Torben Steen Jensen)

I nogle af udvalgets møder har som eksperter deltaget:

Afdelingschef Poul Jensen, Danmarks Statistik (i forbindelse med drøftelserne af spørgsmålet om eventuel etablering af en "lovmodel", jfr. kap. V).

Landsdommer Inger Margrethe Pedersen (i forbindelse med drøftelserne af spørgsmålet om civilstandens betydning, jfr. kap. IV).

Kontorchef Bent Rygner, Odense kommunes statistiske kontor (i forbindelse med drøftelserne af spørgsmålet om "Odense-undersøgelsen", jfr. kap. VI).

Fuldmægtig Rud Werborg og fuldmægtig K. Mosekjær Madsen, begge Det økonomiske sekretariat, har virket som sekretærer for udvalget. I sekretariatsarbejdet har endvidere stud. polit. Elsebeth Rygner ydet en betydelig indsats.

2. Som det vil fremgå af folketingsbeslutningen, fik udvalget to hovedopgaver. Det drejede sig dels om en belysning og vurdering af samspillet mellem de bestemmelser i lovgivningen m.v., der fastsætter skatter og tilskud som en funktion af skatteydere/tilskudsmodtagers indkomst med henblik på principielle forslag til at forebygge utilsigtede virkninger, dels en vurdering af de principielle og praktiske problemer, der knytter sig til at anvende oplysninger om civilstand som kriterium for udmåling af skatter og tilskud.

I sin første betænkning (Skatter og indkomstafhængige ydelser, betænkning nr. 713), der fremkom i forsommeren 1974, kortlagde udvalget den faktiske tilstand på samspilsområdet. Man påviste, hvori vanskelighederne ved en løsning - eller mildnelse - af problemet består. Endelig fremdrog man en række principielle løsningsmuligheder.

Udvalget gik dog ikke nærmere ind på samordningsproblemerne i forbindelse med de sociale pensioner, fordi et underudvalg under arbejdsgruppen

vedrørende en pensionsreform beskæftigede sig med netop dette emne. Arbejdsgruppens betænkning (Rapport om samordning af pension, skat og bolig-sikring, betænkning nr. 772) er nu fremkommet.

Siden afgivelsen af sin første betænkning har udvalget arbejdet videre med de emner, som man bebudede, man ville tage op i sin afsluttende betænkning, og resultaterne af arbejdet er meddelt i de øvrige kapitler, der har følgende indhold:

Kapitel II omhandler ajourføringen af de edb-mæssige beregninger af samspillet for lønmodtagerfamilier.

Kapitel III omhandler udvidelsen af beregningsprogrammerne til at omfatte» de sociale pensioner - et arbejde, der er sket i nær kontakt med arbejdsgruppen vedrørende en pensionsreform.

Kapitel IV behandler emnekredsen omkring civilstandens betydning for udmåling af skatter og tilskud m.v.

Kapitel V drøfter mulighederne for opstilling af en "lovmodel".

Kapitel VI indeholder yderligere bidrag til statistisk belysning af samspilsproblemernes omfang.

Det beregningsmateriale, der ligger til grund for kapitel II og III, er for det meste optrykt i "Materialesamling II fra udvalget vedrørende samordning af skatter og sociale ydelser m.v."

3. Det fremgik af bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning om nedsættelse af et samordningsudvalg, at det forudsattes, at udvalget i sit arbejde i vid udstrækning skulle anvende edb. I overensstemmelse hermed er hovedparten af de beregninger, der ligger til grund for samordningsudvalgets overvejelser, blevet udført ved datamatiske metoder. Dette har gjort det muligt at tilvejebringe et meget stort beregningsmateriale, og man har samtidig indvundet værdifulde erfaringer., der har kunnet indgå i overvejelserne over mulighederne for at opstille en "lovmodel".

Den i kapitel II omtalte ajourføring af beregningerne over samspillet for ikke-pensionistfamilier er - som beregningerne til udvalgets første betænkning - foretaget af Kommunedata I/S. Beregningerne for pensionister, der er redegjort for i kapitel III, er foretaget af sekretariatet for samordningsudvalget og pensionsreformarbejdsgruppen med benyttelse af den af I/S Datacentralen opbyggede beregningsmetode, der benævnes "DC lovmodel", i dennes demonstrationsform med de modifikationer, som har vist sig nødvendige under beregningsarbejdet.

Udvalgets formand og sekretariat har haft betydeligt udbytte af drøftelser med medarbejdere ved de to databehandlingsvirksomheder, drøftelser, der har omfattet emner, der gik ud over de konkrete opgaver, der var til løsning. Der kan i denne forbindelse især være grund til at nævne kontorchef Erik Kristiansen og ingeniør Jens Sparre fra Kommunedata I/S samt chefkonsulent Niels Skovbjerg og konsulent Mogens Drehn fra I/S Datacentralen.

For at støtte bedømmelsen af de indvundne erfaringer med hensyn til mulighederne for at etablere en "lovmodel" lod udvalget i september afholde en særlig "lovmodelkonference", hvis deltagerkreds især omfattede personer,

der fra forskellige sider (som brugere, som leverandører af datamatiske metoder, som statistikproducenter) havde erhvervet kendskab til problemkredsen. (Deltagerlisten er optrykt som bilag 1).

Betydningsfulde erfaringer med hensyn til mulighederne for frembringelse af det for en "lovmodel" fornødne statistiske grundlag er indvundet gennem samarbejdet med kontorchef Bent Rygner, Odense kommunes statistiske kontor, jfr. den nærmere omtale heraf i kapitel VI.

4. Som led i en besvarelse af et spørgsmål i folketinget den 20. november 1974 gav økonomiministeren tilsagn om, at udvalget i sine overvejelser over civilstandens betydning ville inddrage de synspunkter, som er fremsat af Landsforeningen af enlige Skatteborgere.

Udvalget har fra landsforeningen modtaget forskelligt materiale, og der er afholdt 3 møder med deltagelse af repræsentanter for landsforeningen, samordningsudvalgets formand og enkelte medlemmer samt udvalgets sekretariat. Som bilag 5 til denne betænkning er optrykt en udtalelse fra landsforeningens mødedeltagere om landsforeningens synspunkter.

5. Ved afslutningen af arbejdet med sin første betænkning havde udvalget afholdt 26 møder. Siden har der været holdt yderligere 16 møder. Arbejdet med nærværende betænkning er således afsluttet på udvalgets møde nr. 42 den 29. oktober 1976.

Udvalget anser hermed sit arbejde for tilendebragt.

2°. HOVEDTRÆK AF UDVALGSARBEJDETS RESULTATER

6. Som allerede nævnt var udvalgets hovedopgave at undersøge problemerne omkring dels samspillet af beskatning og aftrapning af sociale ydelser dels benyttelse af civilstandsforhold som kriterium ved udmåling af skatter og ydelser. På begge felter har udvalget søgt at kortlægge problemerne, og man har derudover peget på forskellige muligheder for at nå frem til mere tilfredsstillende forhold.

Med hensyn til samspilsproblemet blev der således allerede i udvalgets første betænkning (nr. 713), p. 57-75 skitseret en række forskellige løsningsmuligheder, og de overvejelser, udvalget har gjort sig i forbindelse med den fornyede gennemgang af problemet, der er foretaget i nærværende betænkningens kapitel II og III, har ikke givet anledning til at ændre ved de oprindelige konklusioner.

For så vidt angår civilstandsproblemet har man på samme måde som med samspillet af beskatning og indtægtsregulering af ydelser søgt at analysere problemet. Tillige har man angivet dels nogle hovedsynspunkter på, hvordan en mere konsekvent og ensartet behandling af civilstandsspørgsmålet kunne opnås, dels enkelte konkrete anvisninger vedrørende kontrollen af, om betingelserne for at modtage tilskud er til stede, jfr. nærværende betænkningens kapitel IV.

Med hensyn til begge de undersøgte spørgsmål - samspils- såvel som civilstandsproblemet - føler udvalget grund til at understrege, at løsninger, der skal være blot nogenlunde dybtgående, uvægerligt vil støde an mod et eller

flere væsentlige hensyn af bl. a. budgetmæssig, fordelingspolitisk, familiepolitisk og administrativ natur. Udvalget er derfor ude af stand til at pege på nogle af de skitserede løsninger frem for andre, idet afvejningen af de modstående hensyn efter sit væsen er en politisk opgave. Af denne grund har udvalget da også som hovedregel præsenteret sine løsningsforslag som principskitser til eventuel videre udfyldning.

Udvalget har under sit arbejde været opmærksomt på, at der eksisterer et betydeligt behov for en udvidelse af informationsgrundlaget for den politiske beslutningsproces på det her behandlede område. Dette gælder både m. h. t. kortlægningen af den aktuelle situation og m. h. t. konsekvenserne af eventuelle ændringer af det regelsæt, der styrer beskatning og udmåling af tilskud. Udvalget har til brug for sit eget undersøgelsesarbejde tilvejebragt nye oplysninger og udviklet nye metoder, og man har med udgangspunkt i de indvundne erfaringer skitseret mulighederne for en mere omfattende indsats på disse felter, jfr. nærværende betænkningens kapitel V om "Lovmodel" og VI om den statistiske belysning af samspilsproblemets forekomst.

II. Samordningsproblemet i 1975 og 1976

1°. AJOURFØRINGEN AF BEREKNINGERNE

1. I kapitel I (p. 11) i samordningsudvalgets første betænkning ("Skatter og indkomstaftængige ydelser." Betænkning nr. 713. København 1974) blev det anført, at det var udvalgets hensigt at søge de udarbejdede beregningsprogrammer ajourført, efterhånden som der måtte blive gennemført ændringer af de relevante regler i love og andre bestemmelser.

Udvalget har derfor videreført beregningsarbejdet, som i den første betænkning vedrørte kalenderåret 1973, således at der nu foreligger beregningsresultater af samme art som de oprindelige for både 1975 og 1976, og i det følgende skal disse kort analyseres. Efter en omtale af enkelte ajourføringer af familiekenetegne fra 1973 til 1975 og 1976 gøres der i et følgende afsnit kort rede for de ændringer af skatte- og tilskudsreglerne, som er foretaget siden 1973. Derefter gennemgås de generelle beregningsresultater vedrørende 1975 og 1976, og der foretages en sammenligning med situationen i 1973. Endelig afsluttes kapitlet med en analyse for 1975 og 1976 af de enkelte familiekenetegns (børneantal, civilstand m. v.) betydning for nettoindkomst og sammensat differensskattesats, idet der med hensyn til definitionen af disse begreber henvises til udvalgets første betænkning.

2. Udgangspunktet for beregningerne vedrørende 1975 og 1976 er de samme 48 familier, som var basis for beregningerne i 1973, og som er indgående omtalt i den første betænkning p., 17-21. På to områder - boligudgifterne og daginstitutionstaksterne - har udvalget dog fundet det påkrævet at ændre familiekenetegnene fra 1973.

Hvad angår boligudgifterne, er der i beregningerne for 1975 og 1976 indarbejdet en hensyntagen til den generelle pris- og lønudvikling i samfundet, idet der arbejdes med følgende størrelser for disse i de enkelte år:

		<u>1973</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>
Husleje	1.	20.000 kr.	24.000 kr.	26.000 kr.
	2.	5.000 kr.	6.000 kr.	6.500 kr.
Husunderskud	1.	15.000 kr.	18.000 kr.	19.500 kr.
	2.	5.000 kr.	6.000 kr.	6.500 kr.

Det andet område, på hvilket der er foretaget ændringer i familiekenetegnene, er daginstitutionstaksterne, hvor der med hensyn til udviklingen i størrelsen af disse har gjort sig to modsat rettede tendenser gældende siden

1973. På den ene side påvirkes taksterne i opadgående retning af den almindelige pris- og lønudvikling, mens de på den anden side påvirkes i nedadgående retning af de fra og med finansåret 1975-76 gennemførte besparelser på daginstitutionsområdet. Dette har ført **til**, at udvalget ved de gennemførte beregninger har taget udgangspunkt i følgende skønnede takster for 1975 og 1976, idet 1973-taksterne er vist til sammenligning:

Forældrebetaling for 1 barn

	1973		1975	1976
	Skøn anvendt i beregningerne	Senere kendte tal		
	kr.	kr.	kr.	kr.
Vuggestue	5.700	6.100	8.000	8.000
Børnehave	3.100	3.200	4.200	4.200
Fritidshjem	1.700	2.000	2.500	2.500

En revideret oversigt over de 48 familier er vist p. 8-9 i "Materiale-samling II fra udvalget vedrørende samordning af skatter og sociale ydelser m.v." København 1977.

2°. ÆNDRINGER AF SKATTE- OG TILSKUDSREGLER SIDEN 1973

a. De af undersøgelserne omfattede skatte- og tilskudsordninger

3. De ordninger, som er behandlet i den første betænkning, er følgende:

- Den almindelige personlige indkomstbeskatning.
- Fripladsordningerne for børn i daginstitutioner.
- Ydelserne fra Statens Uddannelsesstøtte.
- Boligsikringen til familier, som bor til leje.
- De generelle børnetilskud.

Inden for alle 5 ordninger er der gennemført væsentlige ændringer af reglerne siden 1973, og i det følgende skal de vigtigste træk i disse ændringer gennemgås, idet det samtidig ved hjælp af familietype 29 vil blive vist, hvorledes de kan påvirke familiernes skatte- og tilskudssituation. Denne familietype er ganske vist meget utypisk, men egner sig på grund af sin sammensætning udmærket **til** at vise virkningerne af lovgivningen og ændringer heri, fordi alle de nævnte ordninger er i funktion samtidig.

b. Den personlige indkomstbeskatning

4. Med skattereformen, som fik virkning fra 1. januar 1975, skete der væsentlige ændringer i lovgivningen vedrørende den personlige indkomstbeskatning. Blandt de væsentligste af disse kan nævnes,

- at personfradraget forhøjedes og fra at være et fradrag i indkomsten blev et beregnet fra.drag i skatten
- at hustrufradraget bortfaldt
- at den statslige indkomstskatte skala ændredes
- at det almindelige folkepensionsbidrag blev forhøjet
- at reguleringen af personfradraget og trinnene i den statslige indkomstskatte skala ændredes fra at følge udviklingen i reguleringspristallet til at følge udviklingen i Danmarks Statistiks timelønsindeks for industriens arbejdere.

Grundlaget for indkomstskattens beregning fra og med 1975 er herefter den skattepligtige indkomst, der for lønmodtagere beregnes som bruttoindkomsten minus de ligningsmæssige fradrag. På basis af den skattepligtige indkomst udskrives statsindkomstskatten efter følgende progressive rateskala, idet der for 1976 er foretaget den lige nævnte regulering af skalatrinnene i overensstemmelse med timelønsindekset for industriens arbejdere:

			<u>Udskrivningsprocent</u>	
	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>100</u>	<u>90</u>
Af de første ... 50.000 kr.	59.500 kr.	svares	16 pct.	14,4 pct.
Af de næste ... 40.000 kr.	47.600 kr.	svares	32 pct.	28,8 pct.
Af resten		svares	44 pct.	39,6 pct.

I både 1975 og 1976 var udskrivningsprocenten 90.

Den landsgennemsnitlige kommunale udskrivningsprocent (såvel amts- som primærkommunal) var inklusiv kirkeskat i 1975 20,9 pct. og i 1976 22,6 pct.

Endelig udgjorde folkepensionsbidrag og bidrag til dagpengefonden i begge årene 4,2 pct., fordelt med 1,2 pct. til det ordinære folkepensionsbidrag, 2,0 pct. til det særlige folkepensionsbidrag og 1,0 pct. til dagpengefonden.

Disse satser anvendes - ligesom den statslige rateskalas satser - på den skattepligtige indkomst, således at der ved en udskrivningsprocent til staten på 90 fremkommer følgende samlede skala:

	<u>1975</u>	<u>1976</u>	<u>1975</u>	<u>1976</u>
Af de første ... 50.000 kr.	59.599 kr.	svares	39,5 pct.	41,2 pct.
Af de næste ... 40.000 kr.	47.600 kr.	svares	53,9 pct.	55,6 pct.
Af resten		svares	64,7 pct.	66,4 pct.

Forud for skatteberegningen afrundes den skattepligtige indkomst nedad til nærmeste kronebeløb, der kan deles med 100.

Reglerne for beregning af lønrnodtagerfradraget er uændret i 1975 og 1976 i forhold til 1973, således at dette stadig udgør 20 pct. af lønindtægten, dog maksimalt 2.000 kr.

Personfradraget, hvis grundbeløb i 1975 og 1976 var henholdsvis 9.000 kr. og 10.800 kr. gives som nævnt i form af et beregnet fradrag i skatten og udnyttes således kun, såfremt der er en positiv skat at modregne fradraget i.

For en person i en landsgennemsnitlig kommune udgjorde fradraget i skatten i 1975 39, 5 pct. af 9.000 kr. , svarende til 3.555 kr. , mens det i 1976 var 41, 2 pct. af 10.800 kr. svarende til 4.450 kr. For ægtepar kan et ikke udnyttet fradrag overføres fra den ene ægtefælle til den anden.

5. Til belysning af virkningerne af de foretagne ændringer i indkomstbeskatningen er i tabel 1 vist en tabel af A-typen (jfr. udvalgets første betænkning p. 21-24) for henholdsvis 1973,, 1975 og 1976. De viste værdier for den samlede lønindkomst er såkaldte "knækpunkter", d.v.s. lønindkomststørrelser, ved hvilke der sker en ændring i marginalsatsen.

Tabel 1. Skattebeløb og marginalskatteprocent ved forskellige størrelser på lønindkomsten for en udvalgt familie ¹⁾.

1973			1975			1976		
Samlet lønindkomst	Skat	Marginalpct.	Samlet lønindkomst	Skat	Marginalpct.	Samlet lønindkomst	Skat	Marginalpct.
0	0	0	0	0	0	0	0	0
16.000	0	34,4	21.053	0	37,5	24.844	0	39,1
20.000	1.375	38,4	40.000	7.110	39,5	40.000	5.932	41,2
37.263	8.005	48,8	69.333	18.697	50,3	82.000	23.236	52,0
39.000	8.852	46,6	122.667	45.524	58,4	145.467	56.239	60,1
40.000	9.318	48,6	208.000	95.358	62,0	246.000	116.659	63,7
48.000	13.208	49,6	368.000	194.558	64,7	436.400	237.944	66,4
56.933	17.642	56,5						
112.000	48.730	59,5						
119.067	52.932	62,9						
128.000	58.548	61,6						
170.800	84.908	63,9						
357.200	203.947	65,0						

) Familien er et ægtepar, hvor begge er lønmodtagere, og hvor det er antaget, at manden uanset den samlede lønindkomsts størrelse tjener 75 pct. og hustruen 25 pct. af denne. Af ligningsmæssige fradrag er kun medtaget lønmodtagerfradraget. Ægteparret har ikke anden indkomst end lønindkomst.

Anm. Der er ved beregningerne set bort fra bestemmelsen i udskrivningsloven om, at den skattepligtige indkomst (i 1973: skalaindkomsten), før skatten beregnes, nedrundes til det nærmeste med 100 delelige kronebeløb.

Som et eksempel på tabellens læsning kan bruges året 1976. Det ses her, at familien op til en indkomst på 24.844 kr. ikke betaler skat, mens den fra og med denne indkomststørrelse og indtil 40.000 kr. beskattes med en marginalskatteprocent på 39, 1. Når den samlede indkomst andrager 40.000 kr. , udgør skatten 5.932 kr. , og i intervallet mellem 40.000 kr. og 82.000 kr. ses marginalskatteprocenten af være 41, 2 - o. s.f.

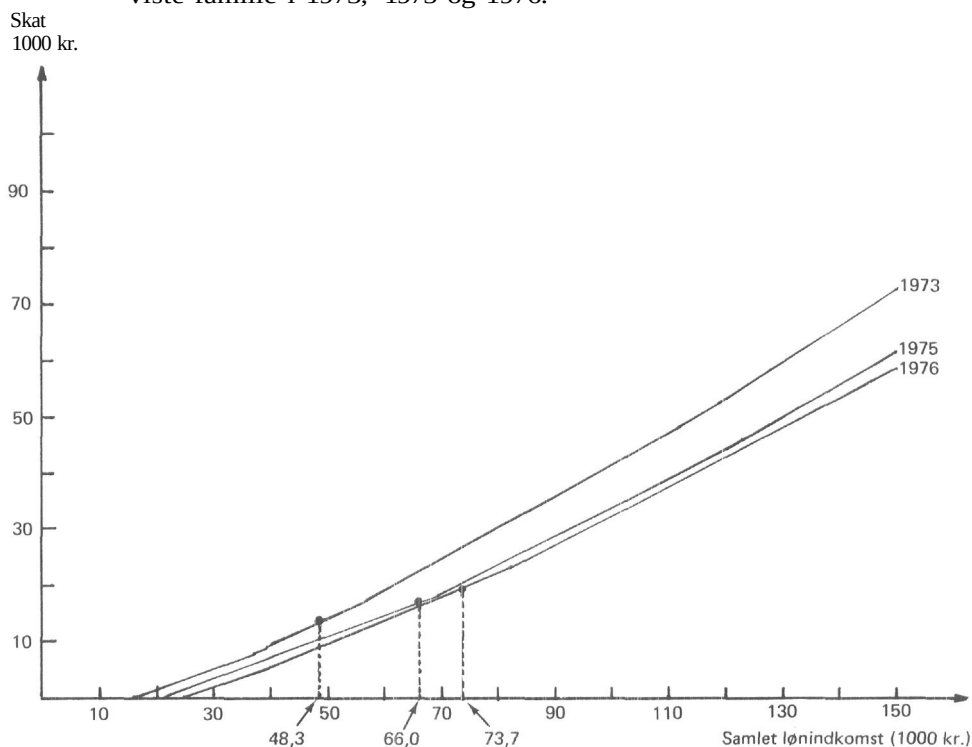
Af tabellen fremgår, at skattereformen i 1975 bevirkede en ret kraftig nedgang i antallet af knækpunkter, hvilket skyldes dels den enklere statslige

indkomstskatteskala, dels hustrufradragets bortfald og endelig, at personfradraget overgik fra at være et fradrag i indkomsten til at være et beregnet fradrag i skatten.

I figur 1 er tabel 1 vist grafisk, og det ses, at der i 1975 og 1976 er tale om en betydelig nedgang i skattebeløbet ved uændret indkomst sammenlignet med 1973. Dette hænger først og fremmest sammen med den i forbindelse med skattereformen gennemførte lettelse af indkomstbeskatningen, men også uden skattereform ville den dagældende pristalsregulering af personfradrag og den statslige skatteskala have bevirket en nedgang i skatten ved uændret indkomst, om end nedgangen ville være blevet af mindre styrke end den her viste.

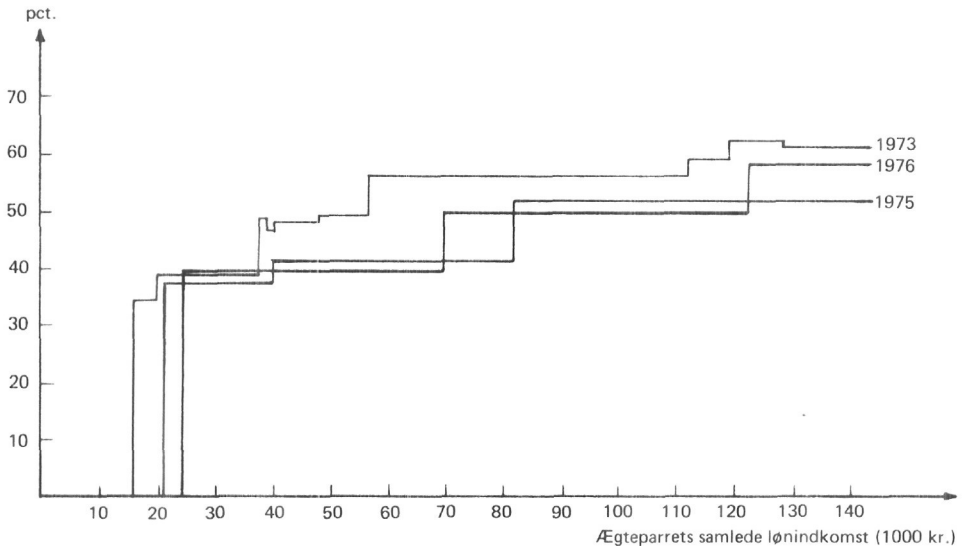
Til belysning af udviklingen i skattebetalingen for den udvalgte familie igennem perioden 1973-1976 er i figuren indtegnet de indkomstbeløb, som familien ville have haft, såfremt den samlede lønindkomst i de enkelte år havde svaret til den gennemsnitlige årsindtægt (eksklusive overtidbetaling) for samtlige arbejdere i den af Dansk Arbejdsgiverforening udarbejdede lønstatistik. Denne indtægt udgjorde i 1973 48.300 kr., i 1975 66.000 kr. og i 1976 73.700 kr., idet sidstnævnte tal for 1976 dog er skønnet. Det ses, at familiens skattebetaling i så fald har været svagt stigende fra 1973 til 1976. Regnet i procent af indkomsten har skatten derimod været dalende.

Figur 1. Skatten som funktion af den samlede lønindkomst for den i tabel 1 viste familie i 1973, 1975 og 1976.

Hældningen på kurverne angiver marginalskatteprocenten i de forskellige indkomstintervaller. Disse procenter er vist i figur 2, og det ses, hvorledes kurverne siden 1973 er blevet forskudt mod højre. I forhold til 1975-kurven er 1976-kurven herudover påvirket af, at den gennemsnitlige kommuneskatteprocent var 1,7 procent-points højere i 1976 end i 1975.

Figur 2. Marginalbeskatningen for den i tabel 1 omtalte familie.

c. Fripladser i daginstitutioner

6. I udvalgets første betænkning (p. 100-102) er redegjort for de i 1973 gældende regler for tildeling af friplads i daginstitutioner. Indtil 1. oktober 1975 betalte forældrene efter de i tabel 2 skitserede regler.

Tabel 2. De indtil 1. oktober 1975 gældende indtægtsgrænser for tildeling af friplads i daginstitutionerne.

Forældrenes samlede aktuelle skattepligtige indtægt	Ydelse
Under 20.000 kr.	hel friplads
Fra 20.000 kr. og indtil 30.000 kr.	3/5 friplads
Fra 30.000 kr. og indtil 40.000 kr.	2/5 friplads

De nævnte indtægtsgrænser forhøjedes med 3.500 kr. for hvert barn i hjemmet - ud over et - under 18 år.

Ved socialministeriets cirkulære af 30. september 1975 ændredes disse regler imidlertid således, at aftrapningen af fripladstilskuddene blev udstrakt over et større indkomstinterval. Denne lempeligere aftrapning er fastholdt i

socialministeriets bekendtgørelse nr. 198 af 26. marts 1976 om betaling for benyttelse af bistandslovens daginstitutioner m.v. for børn, således at den gældende skala for forældrebetalingen i daginstitutionerne siden 1. oktober 1975 har set ud som vist i tabel 3.

Tabel 3. De efter 1. oktober 1975 gældende indtægtsgrænser for ydelse af friplads i daginstitutionerne.

Forældrenes samlede aktuelle skattepligtige indtægt	Ydelse
Under 20.000 kr.	hel friplads
Fra 20.000 kr. og indtil 30.000 kr.	4/5 friplads
Fra 30.000 kr. og indtil 40.000 kr.	3/5 friplads
Fra 40.000 kr. og indtil 50.000 kr.	2/5 friplads
Fra 50.000 kr. og indtil 60.000 kr.	1/5 friplads

Grænserne forhøjes også nu med 3. 500 kr. for hvert barn - ud over et - under 18 år i hjemmet.

Baggrunden for denne ændring af forældrebetalingen pr. 1. oktober 1975 fremgår af socialministerens skrivelse af 6. juni 1975 til finansudvalget (Finansudvalgets Aktstykker nr. 409. Folketingsåret 1974-75. 2. samling), i hvilken der anføres 3 årsager til de i skrivelsen fremsatte ønsker om en ændring af reglerne for fripladstilskud i daginstitutioner. For det første påpeges behovet for at lempe de kraftige aftrapningsprocenter, idet det anføres, at disse - sammenlagt med den almindelige skatteprocent på ca. 40 - for familier med blot 2 børn i daginstitution kunne føre til en samlet beskæring af en indkomstfremgang med over 100 pct. For det andet understreges, at de hidtidige fripladsgrænser (fra 1971) havde ført til en skævere social fordeling af børnene i daginstitutionerne, idet det navnlig var børn fra hjem med enten lav indkomst eller temmelig høj indkomst, som benyttede daginstitutionerne, hvorimod børn af forældre, hvis indkomst oversteg fripladsgrænserne uden dog at være meget høj, kun i mindre grad benyttede daginstitutionerne. Endelig anføres som et tredje argument de siden 1971 stedfundne pris- og lønstigninger, som ville nødvendiggøre en udvidelse af aftrapningsintervallet op til en indkomst på 60. 000 kr.

En anden væsentlig ændring i reglerne for fripladstilskud med virkning fra 1. oktober 1975 vedrører den indtægt, som skal lægges til grund ved udmålingen af tilskuddet, når barnets forsørger ikke lever i ægteskab. Mens der tidligere gjaldt den regel, at der, såfremt barnets forsørger boede sammen med en anden end barnets moder eller fader uden at have indgået ægteskab, kun skulle tages hensyn til forsørgerens indtægt, er det nu således, at begge personers samlede indtægter lægges til grund, såfremt der er tale om et økonomisk fællesskab.

7. Med udgangspunkt i de i pkt. 2 angivne takster for forældrebetalingen i daginstitutionerne i 1975 og 1976 kan herefter for familietype 29 vises sammenhængen mellem den samlede lønindkomst og tilskuddet til familien i form af institutionsfripladser.

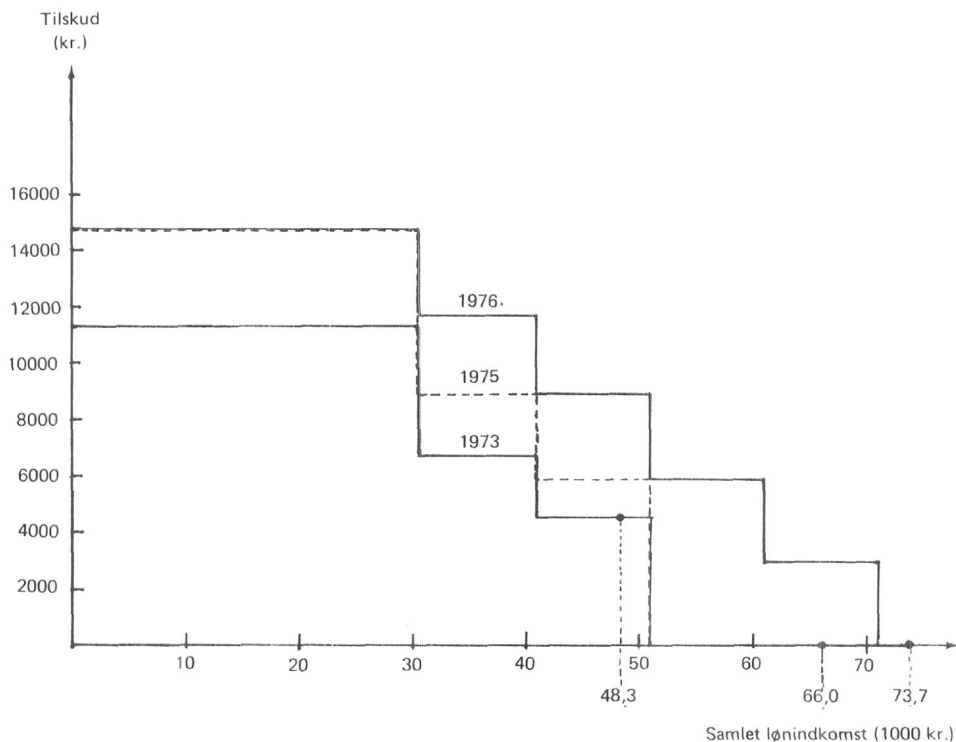
Tabel 4. Årligt tilskud til familietype 29 ¹⁾ i 1973, 1975 og 1976 i form af fripladser i daginstitutioner.

1973		1975 ²⁾		1976	
Samlet løn- indtægt	Samlet tilskud	Samlet løn- indtægt	Samlet tilskud	Samlet løn- indtægt	Samlet tilskud
kr.	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
0	11.300	0	14.700	0	14.700
30.526	6.780	30.526	8.820	30.526	11.760
41.000	4.520	41.000	5.880	41.000	8.820
51.000	0	51.000	0	51.000	5.880
				61.000	2.940
				71.000	0

) Jfr. tabel 1 note 1. Familien har fire børn, hvoraf de tre går i henholdsvis vuggestue, børnehave og fritidshjem, mens det fjerde, som er mellem 18 og 22 år, ugift og hjemmeboende, er studerende uden selvstændig indkomst.

²⁾ Der er for 1975 set bort fra, at "1976-reglerne" trådte i kraft allerede pr. 1. oktober.

Figur 3. Fripladstilskuddene som funktion af familieindkomsten i 1973, 1975 og 1976. Familietype 29.

Den i tabel 4 skitserede sammenhæng mellem familieindtægt og fripladstilskud er vist grafisk i figur 3.

Figuren viser tydeligt den skærpelse af aftrapningsproblemet, som fulgte af udviklingen i institutionstaksterne fra 1973 til 1975. Beregnes således en differensaftrapningssats for hele aftrapningsintervallet i 1973, idet det mistede tilskud på 11.300 kr. sættes over for den indkomstfremgang, som medfører tilskudsbortfaldet, fås en aftrapningssats på ca. 55 pct. En tilsvarende beregning for 1975 viser en aftrapningssats på godt 71 pct. af indkomstfremgangen, idet aftrapningsintervallets størrelse er fastholdt, mens tilskudsbeløbet er vokset. For 1976 er aftrapningen betydeligt lempeligere, ca. 36 pct., fordi aftrapningsintervallet som nævnt er forlænget samtidig med, at tilskudet er uændret.

Ses der ikke så meget på det udjavnede forløb over hele aftrapningsintervallet, men på de situationer, hvor blot mindre indkomststigninger fører til, at en familie passerer et knæk på aftrapningskurven, vil der dog også i 1976 kunne blive tale om en meget kraftig aftrapning i forhold til indkomstfremgangen, hvilket skyldes de stadigvæk ret få trin i aftrapnings skalaen. Afsætter man i figuren den indkomstudvikling, familien ville have haft fra 1973 til 1976, hvis den samlede lønindtægt havde svaret til en gennemsnitlig lønarbejders indtægt i de enkelte år (jfr. bemærkningerne p. 19) ses, at mens der i 1973 ved en sådan indtægt ville være blevet udbetalt 4.520 kr. som fripladstilskud, ville der hverken i 1975 eller 1976 være blevet ydet noget tilskud.

d. Statens Uddannelsesstøtte

8. Som allerede omtalt i udvalgets første betænkning (nr. 713, p. 16) er der et særligt problem forbundet med at inddrage uddannelsesstøtten i beregningerne på linje med indkomstskatten og de øvrige her omhandlede ydelser. Mens der i de sidstnævnte tilfælde principielt er tale om samtidighed mellem indkomst og skat/tilskud er forholdet for uddannelsesstøtten det, at støttens højde i et støtteår (løbende fra sommerferie til sommerferie) fastsættes på grundlag af forældreindkomsten i det kalenderår, der i gennemsnit ligger $1\frac{1}{2}$ år tilbage. En lignende "efterslæbende" indtægtsregulering finder i øvrigt anvendelse for de sociale pensioners indtægtsbestemte dele.

Det vil altså sige, at den uddannelsesstøtte, der blev udmålt på grundlag af forældreindtægterne i 1973, i praksis var den, der blev beregnet efter støttereglerne for 1974/75. De nye støtteregler foreligger først nogle få måneder før støtteårets begyndelse. Da udvalget i sommeren 1973 tilrettelagde sit beregningsarbejde for 1973-reglerne, var man derfor henvist til at benytte 1973/74-støttereglerne som "de for 1973 gældende regler". Dette betød blandt andet, at udvalgets beregninger af forældreindtægters indvirkning på støtten i 1973 (1973/74) skete på grundlag af forældreindtægter i 1973 sammenholdt med uddannelsesstøttens aftrapningsskalaer for 1973/74-støtten, der faktisk byggede på 1972-forældreindkomster. Da 1973-indkomsterne gennemsnitlig var noget højere end 1972-indkomsterne, kom den af udvalget anvendte indtægtsregulering af støtten for 1973 (1973/74) således til at sætte ind ved for lav en indkomst, hvilket videre fik til følge, at støtteniveauet blev undervurderet over hele aftrapningsintervallet. Dette forhold er dog uden større betydning for beregningernes anvendelighed til belysning af samspilsproblemerne.

I 1975 og 1976 er problemet med undervurdering af niveauet for uddannelsesstøtten blevet accentueret, idet 1976-beregningerne blev tilrettelagt allerede i foråret 1976 og derfor måtte tage sit udgangspunkt i 1975/76-støtteregele. I konsekvens heraf har man til 1975-beregningerne benyttet 1974/75-støtteregele. Dette indebærer, at der for uddannelsesstøtten bliver tale om at sammenligne reglerne over 3 sammenhængende år og ikke - som angivet af kalenderårstallene 1973, 1975 og 1976 - over en periode på 4 år.

Der kan være grund **til** at påpege, at det foran beskrevne "periodeproblem" er af generel natur og - som allerede nævnt - f.eks. genfindes i lidt mindre udtalt form på pensionsområdet, jfr. omtalen heraf i kapitel III, og det er vigtigt, at man ved konsekvensanalyser, der inddrager sådanne "problematisk" områder, klart præciserer forudsætningerne i forbindelse med sin problemformulering, jfr. punkt 5 i kapitel V om "Lovmodel".

9. For støtteåret 1973/74 gjaldt de i udvalgets første betænkning p. 105-112 skitserede regler, og det var som nævnt disse, der indgik i beregningerne for kalenderåret 1973.

Bestemmelsen om, at den statslige uddannelsesstøtte normalt ydes med halvdelen som stipendium og halvdelen som lån, var også gældende i 1974/75, medens der som led i de i foråret 1975 vedtagne besparelser vedrørende de offentlige udgifter skete den ændring med uddannelsesstøtten, at statslig støtte fra og med støtteåret 1975/76 kun ydes i form af stipendier. Nu som før gælder dog, at statsstøtten kan suppleres med statsgaranterede studielån i banker og sparekasser. I 1975/76 kunne den studerende således opnå maksimalt 12.000 kr. i statsgarantilån, dog således at summen af opnået stipendium og statsgarantilån ikke kunne overstige 16.000 kr. Selv om disse statsgaranterede lån ifølge den fra og med støtteåret 1975/76 gældende lov betegnes som uddannelsesstøtte, er disse lån nu som før primært private lån fra pengeinstituttet til den studerende og må altså fortsat betragtes som faldende uden for det offentlige tilskudsbegreb. Udvalget har derfor - jfr. 1. betænkning p. 108 - fundet, at de statsgaranterede studielån i banker og sparekasser også i denne betænkning bør lades ude af betragtning.

Fra og med 1975/76 bortfaldt stipendiestøtten til uddannelsessøgende under 18 år, idet der i stedet indførtes den såkaldte ungdomsydelse (jfr. pkt. 14-15). Endelig gælder fra støtteåret 1975/76, at der til alle ansøgere, som er fyldt 23 år, ydes uddannelsesstøtte helt uafhængigt af forældrenes økonomiske forhold.

Hvad angår udviklingen i den statslige uddannelsesstøttes størrelse fra 1973 til 1976 (støtteårene 1973/74 til 1975/76), kan for en ugift hjemmeboende studerende mellem 18 og 22 år anføres, at medens det maksimale statslige støttebeløb i 1973/74 for hele landet som gennemsnit var 9.250 kr., androg det i 1974/75 10.500 kr. (som hidtil halvdelen lån og halvdelen stipendium) og i 1975/76 6.000 kr. (alene stipendium).

Det maksimale støttebeløb reduceres under hensyn til den korrigerede forældreindkomst, der for de tre støtteår primært omfatter forældrenes sammenlagte skattepligtige indkomst i henholdsvis 1972, 1973 og 1974. Såfremt begge forældre har indtægter, fradrages i alle tre år halvdelen af moderens særskilte indtægt, dog maksimalt 2.000 kr. Desuden sker der i de tre år fradrag i den korrigerede forældreindkomst med henholdsvis 5.500 kr.,

Tabel 5. Årlig ydelse fra SU til en hjemmeboende, ugift, studerende under 23 år uden egenindtægt i årene 1973/74, 1974/75, 1975/76 og 1976/77.

1973/74			1974/75			1975/76			1976/77		
Korrigeret forældre- indkomst	Stipendium og lån		Korrigeret forældre- indkomst	Stipendium og lån		Korrigeret forældre- indkomst	Stipendium		Korrigeret forældre- indkomst	Stipendium	
kr.	kr.		kr.	kr.		kr.	kr.		kr.	kr.	
Indtil			Indtil			Indtil			Indtil		
28.000	9.250		32.000	10.500		37.000	6.000		46.000	6.500	
53.483	1.000										
53.999	1.000		63.999	600		79.999	300		94.999	300	
54.000	0		64.000	0		80.000	0		95.000	0	

DET JURIDISKE
BIBLIOTEK
1978

6.000 kr. og 7.000 kr. for hvert barn ud over den uddannelsessøgende, idet det dog er en betingelse, at barnet er under eller i den undervisningspligtige alder eller i øvrigt under uddannelse og højst har en begrænset egenindtægt. Har forældrene formue på over 200.000 kr., medregnes i de tre år 10 pct. af det overskydende beløb som indtægt.

I støtteåret 1976/77 udgør det maksimale statslige støttebeløb for ugifte hjemmeboende studerende mellem 18 og 22 år 6.500 kr. Dette beløb reduceres under hensyntagen til den korrigerede forældreindkomst i 1975, og der er i reglerne for fastsættelsen af denne sket den ændring, at der ikke længere skal fradrages halvdelen - dog med et maksimum på 2.000 kr. - af moderens særskilte indtægt. Desuden er fradragene for børnene i familien forhøjet til 8.000 kr. for hvert barn ud over den uddannelsessøgende.

I tabel 5 er vist sammenhængen mellem korrigeret forældreindtægt og støttebeløb i de fire seneste støtteår. Det ses af tabellen, at der ned til en vis beløbsstørrelse sker en kontinuert graduering af støttebeløbet, når den korrigerede forældreindtægt i hvert af årene overstiger en fastlagt størrelse. Der er igennem den omhandlede periode sket en udvidelse af det interval, hvorover støtten reduceres, og endvidere er det mindste støttebeløb, der kan udbetales, sat ned fra 1.000 kr. i 1973/74 til 300 kr. i 1975/76 og 1976/77.

Forbindelsen mellem den samlede lønindkomst for familietype 29 og uddannelsesstøtten til den hjemmeboende studerende i støtteårene fra 1973/74 til 1976/77 er vist i tabel 6. For periodens to første år er kun medregnet 5/8 af ydelsen som tilskud, idet udvalget ved beregningsarbejdet har fulgt den fremgangsmåde kun at betragte en fjerdedel af låneandelen som tilskud (jfr. udvalgets første betænkning p. 108-109). I tabellen er også vist den marginale aftrapningssats, der angiver den mistede uddannelsesstøtte i pct. af den fremgang i lønindkomst, der forårsagede nedgangen i støtten. Denne aftrapningssats er faldet væsentligt over det nævnte åremål.

De i tabel 6 viste sammenhænge ses også af figur 4. Under hensyn til de i punkt 8 omhandlede periodeproblemer har man afstået fra at indtegne støtten til en studerende, hvis forældre har en samlet lønindkomst svarende til en gennemsnitlig arbejders ifølge Dansk Arbejdsgiverforenings lønstatistik.

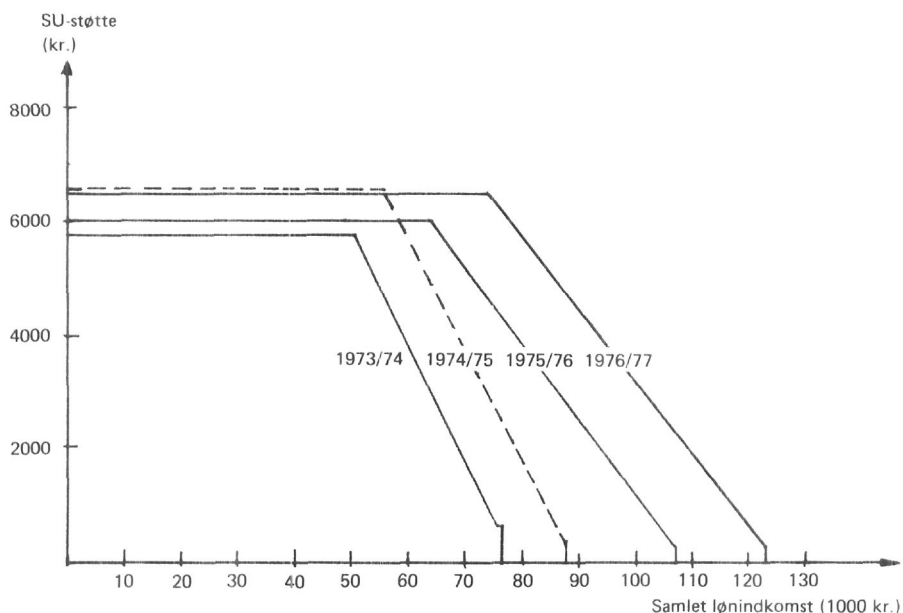
For såvidt angår uddannelsesstøttens afhængighed af ansøgerens og dennes eventuelle ægtefælles indtægter og formue er der ikke siden 1973/74 sket principielle ændringer. Tildelingen af stipendium (tidligere: stipendium og lån) afkortes således fuldt ud med det beløb, hvormed summen af stipendium og andre indtægter i støtteperioden overstiger fastsatte grænsebeløb, jfr. udvalgets første betænkning p. 107. Beløbsgrænserne er dog siden 1973/74 forhøjet, så at en ugift ansøger i 1976/77 i stipendium og andre bruttoindtægter tilsammen kan have indtil 25.500 kr. (for gifte tilsammen 51.000 kr.), hvortil kommer tillæg på 6.300 kr. pr. barn).

Tabel 6. Ydelsen fra Statens Uddannelsesskøtte til en hjemmeboende, ugift studerende¹⁾ i årene 1973/74, 1974/75, 1975/76 og 1976/77.

1973/74				1974/75				1975/76				1976/77			
Samlet lønind- komst	SU- skøtte	Margi- nal af- trap- nings- sats	pct.	Samlet lønind- komst	SU- skøtte	Margi- nal af- trap- nings- sats	pct.	Samlet lønind- komst	SU- skøtte	Margi- nal af- trap- nings- sats	pct.	Samlet lønind- komst	SU- skøtte	Margi- nal af- trap- nings- sats	pct.
kr.	kr.			kr.	kr.			kr.	kr.			kr.	kr.		
0	5.781	0,0		0	6.563	0,0		0	6.000	0,0		0	6.500	0,0	
50.500	5.781	20,2		56.000	6.563	19,3		64.000	6.000	13,3		74.000	6.500	12,7	
75.983	625	0,0		87.999	375	0,0		106.999	300	0,0		122.999	300	0,0	
76.500	0	0,0		88.000	0	0,0		107.000	0	0,0		123.000	0	0,0	

¹⁾ Den studerende, der er under 23 år, har hverken indtægter ved siden af uddannelsesskøtten eller formue. Forældrene er begge lønmodtagere, og af ægtefællernes samlede brutto-indkomst tjener manden 75 pct. og hustruen 25 pct. Deres samlede formue er mindre end 200.000 kr. Af ligningsmæssige fradrag benytter de kun lønmodtagerfradraget. Den studerende har tre søskende, som alle er under eller i den undervisningspligtige alder, og som kun har ubetydelige eller ingen egenindtægter. (Familietype 29).

Figur 4. SU-støtten til den i tabel 6 beskrevne studerende i støtteårene 1973/74 - 1976/77.

e. Boligsikring

10. I 1973 (boligsikringsåret 1. oktober 1972 til 30. september 1973) blev boligsikring ydet i henhold til Bekendtgørelse af 18. april 1972 af lov om boligsikring, som på enkelte punkter ændredes ved Lov om ændring af lov om boligsikring af 20. juni 1973, og der er i udvalgets første betænkning (p. 112-120) gjort nærmere rede for de detaljerede regler. Et væsentligt træk ved disse var en ret kraftig reduktion af boligsikringsydelsen som følge af en indkomstfremgang, idet det ikke var ualmindeligt med en aftrapning på 20-25 pct. og - for husstande med flere børn og høj husleje - på 40-45 pct. af indkomststigningen.

Disse regler var i kraft indtil 1. oktober 1974, hvor de erstattedes af Lov om boligsikring, nr. 308 af 19. juni 1974, hvis hovedsigte ifølge bemærkningerne til lovforslaget dels var at forenkle boligsikringsordningen, dels at gøre den mindre indkomstafhængig. Den nye lov kom med enkelte ændringer til at virke frem til 1. januar 1976 og dækker således hele kalenderåret 1975. Med virkning fra 1. januar 1976 afløstes den af Lov om boligsikring, nr. 277 af 26. juni 1975, der dog ikke indeholder væsentlige principielle nydannelser, men stort set er en tilpasning af beregningsreglerne til indkomstgrundlaget for 1976. Denne løbende tilpasning til indkomstudviklingen har siden 1973 manifesteret sig i form af følgende regler for fastsættelsen af den relevante husstandsindkomst i de enkelte boligsikringsår:

<u>Boligsikringsåret</u>				<u>Husstandsindkomst</u>			
1. oktober 1972 til 30. september 1973				Skattepligtig slutindkomst i 1971+18 pct.			
1. - 1973 - 30. - 1974	-	-	-	-	-	-	- 1972+10 pct.
1. - 1974 - 31. december 1975	-	-	-	-	-	-	- 1973+30 pct.
1. januar 1976 - 31. - 1976	-	-	-	-	-	-	- 1974+25 pct.

Med virkning fra 1. oktober 1974 indførtes i ovennævnte lov af 19. juni 1974 bestemmelsen om, at husstandsindkomstgrundlaget i boligsikringsloven skulle fastsættes på samme måde som anvendes ved fastlæggelsen af grundlaget for den foreløbige skattesvarelse for det kommende indkomstår. Da nærmere beregninger viste, at dette ville medføre drastiske fald i boligsikringsydelsen til en række husstande, ændredes loven (jfr. Lov om ændring af lov om boligsikring, nr. 478 af 21. september 1974) således, at der ved fastsættelsen af husstandsindkomsten fra 1. oktober 1974 ikke anvendtes den skattepligtige indkomst i 1973 med tillæg af 35 pct., hvilket var reglen ved den automatiske forskudsansættelse af indkomsten for 1975, men kun med tillæg af 30 pct. Herudover forhøjedes de efter loven beregnede boligsikringsydelser med 10 pct. Egentlig skulle disse bestemmelser kun have været gældende frem til 30. september 1975, men i forbindelse med ændringen af boligsikringsåret til kalenderår fra og med 1976 forlængedes deres gyldighed til 31. december 1975.

11. Med udgangspunkt i denne gennemgang af ændringerne i bestemmelserne for fastsættelsen af husstandsindkomsten i de enkelte boligsikringsår siden 1973, skal herefter kort redegøres for de almindelige regler om tildeling af boligsikring i 1975 og 1976.

Som i 1973 afhang boligsikringen til ikke-pensionister af følgende størrelser:

- 1) husstandsindkomstens størrelse
- 2) huslejens størrelse
- 3) antal børn i husstanden,

og den blev ydet, såfremt den årlige leje oversteg et grænsebeløb, der i 1975 udgjorde 15 pct. af de første 35.000 kr. af husstandsindkomsten og 25 pct. af resten, dog mindst 2.400 kr., og som i 1976 androg 12 pct. af de første 20.000 kr., 15 pct. af de næste 20.000 kr. og 25 pct. af resten af husstandsindkomsten, idet grænsebeløbet i dette år dog ikke kunne udgøre mindre end 1.800 kr.

Såfremt boligsikring herefter kunne ydes, udgjorde den i begge årene 15 pct. af lejen med tillæg af 15 pct. for hvert barn i husstanden. Oversteg husstandsindkomsten dog 60.000 kr. (i 1976: 70.000 kr.) nedsattes såvel de 15 pct. for husstanden som for hvert barn med 1 pct. af lejen således, at der ikke i 1975 og 1976 kunne ydes boligsikring, hvis husstandsindkomsten var større end henholdsvis 75.000 kr. og 85.000 kr.

Ud over denne begrænsning af boligsikringsydelsen i forhold til huslejen ("15-pct.-reglen") gjaldt der i både 1975 og 1976 bestemmelser om, at boligsikringsbeløbet ikke kunne overstige 2/3 af forskellen mellem lejen og grænsebeløbet, ligesom det som hovedregel heller ikke kunne være større end henholdsvis 2.400 kr. og 2.640 kr. med tillæg af 2.400 kr. og 2.640 kr. for hvert af de første 4 børn i husstanden.

Af andre ændringer i reglerne for beregning af boligsikring til ikke-pensionister fra 1973 til 1976 bør nævnes, at mens der i 1973 i husstandsindkomsten blev fradraget 2. 500 kr. for det første og 1. 500 kr. for hvert af de øvrige børn i husstanden, skete der i 1975 fradrag med 2.000 kr. for hvert barn ud over ét. I 1976 var fradraget 3.000 kr. for hvert barn. Hvad endelig angår indregningen af børns indtægter i husstandsindkomsten, medtoges i 1973 ikke de første 5.000 kr. af hvert barns A-indkomst. Fra og med 1975 er dette ændret til et fradrag på 5. 000 kr. af hvert barns indkomst uanset dennes art.

De boligsikringsregler, der var gældende for 1975 og for 1976 betød i flere henseender en væsentlig ændring i forhold til regelsættet for 1973.

For det første skete der en kraftigere differentiering efter børnetal derved, at det absolutte maksimum for boligsikringsydelsen er ændret fra 9. 300 kr. med tillæg af 420 kr. pr. barn til 2. 640 kr. med tillæg af yderligere 2. 640 kr. pr. barn op til 4 børn.

Endvidere betød de bestemmelser, der gjaldt i 1975 og 1976 i forhold til 1973-reglerne i nogle henseender en vis lempelse af aftrapningen, men i andre en skærpelse.

For så vidt angår de aftrapningsregler, der er knyttet til grænsebeløbet, skete der det, at minimumsværdien for grænsebeløbet blev hævet, og at grænsebeløbet kom til at stige mindre kraftigt med indkomsten. Dette forhold fik som sit spejlbillede, at det beløb (husleje - grænsebeløb), der maksimalt kan ydes boligsikring til, blev nedsat, men at det blev aftrappet langsommere end før. Den omstændighed, at "tilskudssatsen" i følge grænsebeløbsreglen blev reduceret fra 3/4 til 2/3, forstærkede denne tendens.

"15-pct. -reglen" betød - sammenlignet med den tidligere tilsvarende regel om maksimal procent af lejen - en lempelse af aftrapningen af boligsikringsydelsen for husstandsindkomster indtil henholdsvis 60.000 kr. (1975) og 70.000 kr. (1976). Ydelsen blev efter denne regel i realiteten uafhængig af indkomstens størrelse op til de nævnte grænser, bortset dog fra de tilfælde, hvor den under pkt. 12 omtalte "pensionistregel" finder anvendelse. På den anden side betød "15-pct. -reglen" en noget kraftigere aftrapning for indkomster i intervallet 60-75.000 kr. i 1975 og 70-85.000 kr. i 1976. Den noget langsommere aftrapning efter grænsebeløbsreglen kan herefter få til følge, at især familier med høj husleje og mange børn over et relativt kort indkomst-interval kommer ud for en meget kraftig aftrapning af et forholdsvis stort boligsikringsbeløb.

12. Til en mere konkret belysning af ændringen af boligsikringsordningen fra 1973 til 1976 er i tabel 7 for familietype 29 vist sammenhængen mellem familiens samlede lønindtægt og boligsikringsydelsen, idet det må erindres, at der i årene 1973, 1975 og 1976 er regnet med en årlig husleje på henholdsvis 20.000 kr., 24.000 kr. og 26. 000 kr.

¹) Jfr. note 1 til tabel 6.

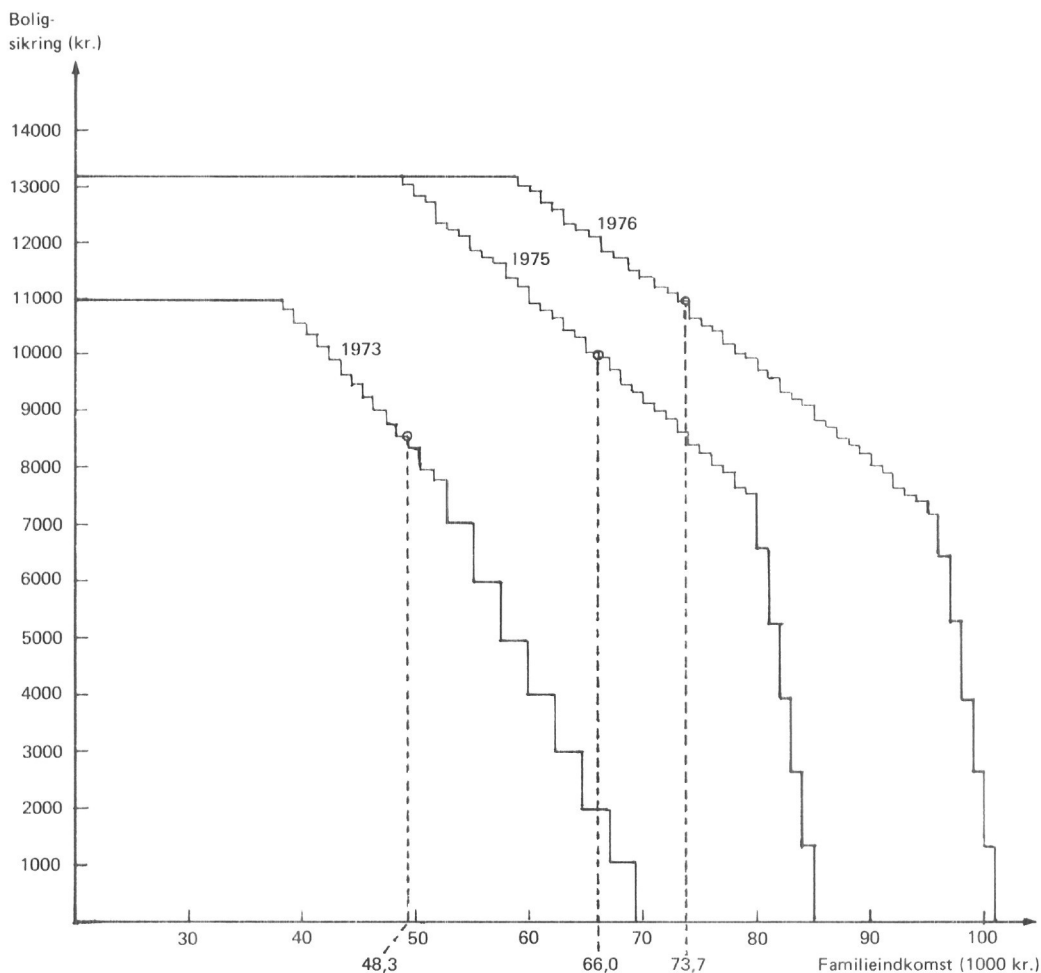
²) Boligsikringsbeløbene for 1975 er i forhold til bestemmelserne i Lov om boligsikring, nr. 308 af 19. juni 1974, forhøjet med 10 pct. (Jfr. Lov om ændring af lov om boligsikring, nr. 478 af 21. september 1974.)

Tabel 7. Årligt boligsikringsbeløb til familie 29 ¹⁾ i 1973, 1975 og 1976.

1973		1975 ²⁾		1976	
Samlet lønindtægt	Boligsik- ringsbeløb	Samlet lønindtægt	Boligsik- ringsbeløb	Samlet lønindtægt	Boligsik- ringsbeløb
<38.290	10.980	<48.750	13.200	<59.000	13.200
38.290	10.800	48.750	13.080	59.000	13.080
39.342	10.560	49.750	12.840	60.000	12.960
40.375	10.380	50.750	12.720	61.000	12.720
41.375	10.140	51.750	12.360	62.000	12.600
42.375	9.900	52.750	12.240	63.000	12.360
43.375	9.660	53.750	12.120	64.000	12.240
44.375	9.480	54.750	11.880	65.153	12.120
45.375	9.240	55.750	11.760	66.306	11.880
46.375	9.000	56.888	11.640	67.459	11.760
47.375	8.760	58.000	11.400	68.612	11.520
48.375	8.580	59.000	11.280	69.764	11.400
49.375	8.340	60.000	10.920	70.917	11.280
50.375	7.980	61.000	10.800	72.000	11.040
51.544	7.800	62.000	10.680	73.000	10.920
52.737	7.020	63.000	10.440	74.000	10.680
55.124	6.000	64.000	10.320	75.000	10.560
57.510	4.980	65.000	10.080	76.000	10.440
59.896	4.020	66.000	9.960	77.000	10.200
62.282	3.000	67.000	9.720	78.000	10.080
64.669	1.980	68.000	9.480	79.000	9.960
67.055	1.020	69.000	9.360	80.000	9.720
69.441	0	70.000	9.120	81.000	9.600
		71.000	9.000	82.000	9.360
		72.000	8.880	83.000	9.240
		73.000	8.640	84.000	9.120
		74.000	8.400	85.000	8.880
		75.000	8.280	86.000	8.760
		76.000	8.040	87.000	8.520
		77.000	7.920	88.000	8.400
		78.000	7.680	89.000	8.280
		79.000	7.560	90.000	8.040
		80.000	6.600	91.000	7.920
		81.000	5.280	92.000	7.680
		82.000	3.960	93.000	7.560
		83.000	2.640	94.000	7.440
		84.000	1.320	95.000	7.200
		85.000	0	96.000	6.480
				97.000	5.160
				98.000	3.960
				99.000	2.640
				100.000	1.320
				101.000	0

I figur 5 er tabel 7 vist grafisk, og det ses, hvorledes niveauet for boligsikringen til familien i almindelighed er steget igennem perioden bl. a. på grund af den stigende husleje. For samlede lønindkomster (familieindkomster) op til 60.000 kr. er der dog ikke tale om nogen forbedring fra 1975 til 1976. Et mål for aftrapningens styrke haves i trappekurvernes hældning, og der ses i alle tre år at være tale om en meget kraftig aftrapning, når indkomsten nærmer sig de tidligere nævnte indkomstgrænser for modtagelse af boligsikring. Ved en sammenligning imellem på den ene side 1973 og på den anden side 1975 og 1976 er det værd at bemærke, at mens aftrapningen for familietype 29 som følge af den ændrede "grænsebeløbsregel" er blevet lempeligere over den øverste del af trappe kurverne, hvor indkomsten er forholdsvis lav, er den blevet betydeligt stærkere i den nederste del, hvilket bl.a. skyldes det store børneantal i familien.

Figur 5. Den årlige boligsikring til den i tabel 7 beskrevne familie.

I figuren er i lighed med, hvad der blev gjort i forbindelse med figur 1 og 3, indtegnet den indkomstudvikling, familien ville have haft, såfremt den samlede lønindkomst i perioden 1973 til 1976 havde været af samme størrelse som en gennemsnitlig lønarbejders indtægt (jfr. bemærkningerne p. 19).

I 1976 skete en nydannelse på boligsikringsområdet. Den særlige "pensionistregel", der er omtalt i kapitel III, har i nogle år tillige kunnet anvendes på ikke-pensionistfamilier med børn og med lave indkomster. Anvendelse har dog til og med 1975 i princippet beroet på kommunens skøn, omend det efterhånden er blevet mere og mere almindeligt at yde boligsikring efter bestemmelsen. Med virkning fra 1976 må ydelsen for alle praktiske formål anses for at være "lovbestemt", idet det i boligministeriets cirkulære hedder, at betingelserne for anvendelse af bestemmelsen vil være opfyldt, når husstanden omfatter et eller flere børn, og husstandsindkomsten er lavere end 45.000 kr. Det hedder endvidere, at kommunalbestyrelsen ved årsomberegningen af boligsikringsbeløbene bør undersøge, om husstande med 1 og 2 børn, der er boligsikringsmodtagere efter lovens almindelige bestemmelser, opfylder betingelsen for støtte efter "pensionistreglen", og det tilføjes, at dette normalt vil være tilfældet, med mindre den lave husstandsindkomst skyldes unormalt store skattemæssige fradrag, jfr. punkt 17.

I konsekvens af denne ændring har man i 1976-beregningerne inddraget "pensionistreglen" som generel regel for alle ikke-pensionistfamilier med børn, som har en husstandsindkomst på under 45.000 kr. Reglen indeholder to tilføjelser til de generelle bestemmelser. For det første betyder dette en ændring i forhold til den foran omtalte "15 pct. -regel", idet boligsikringen må beregnes som 60 pct. af lejen med tillæg af 15 pct. af lejen for hvert barn. De 60 pct. gælder dog kun for en husstandsindkomst på op til 15.000 kr. Derefter nedsættes de med 1 pct. for hver 1.000 kr. over 15.000 kr. og 2 pct. for hver 1.000 kr. over 30.000 kr. Ved en indtægt på 45.000 kr. er de 60 pct. nedbragt til 15 pct., og den almindelige regel "tager over". For det andet betyder ændringen, at den maksimale boligsikring udgør 10.560 kr. (det beløb, der efter den almindelige regel gælder for familier med 3 børn), når blot der i familien er et barn.

Konsekvenserne for boligsikringens aftrapning af den således gennemførte ændring fremgår ikke af tabel 7 og figur 5, idet den kun har praktisk betydning for familier med 1 og 2 børn. I almindelighed kan det siges, at grænsebeløbsreglen (der er upåvirket af, om indtægten er over eller under 45.000 kr.) kommer til at spille en større rolle som loft over boligsikringen. Det vil imidlertid kunne ske for familier med meget høj husleje og et eller to børn, at de ved at passere grænsen på 45.000 kr. med ét går ned fra et boligsikringsbeløb, der kan rummes inden for pensionistreglens maksimumssats på 10.560 kr. til det noget lavere maksimum, der er indeholdt i de almindelige regler. Eksempler herpå findes i 1976-beregningerne for familietyperne med 2 børn og årlig husleje på 26.000 kr. Det må dog straks tilføjes, at kombinationen af en så høj husleje med en indkomst på 45.000 kr. formentlig vil være meget sjælden, omend en overskridelse af denne lave indtægt's grænse naturligvis kan tænkes at forekomme i forbindelse med stærkt svingende indtægter eller indtægtsstigning ved overgang fra uddannelse til erhvervsaktivitet. Kommunen kan dog tillade, at det højere maksimum fortsat anvendes.

Reglerne om boligsikring i lov nr. 277 af 26. juni 1975 har virkning til og med udgangen af 1976. Fra denne dato gælder Lov om boligsikring, nr. 324 af 10. juni 1976, der - ud over visse mindre ændringer i de gældende regler - som en principiel nydannelse indeholder en justeringsmekanisme, der tager sigte på at træde i stedet for de årlige ændringer af indkomstgrænser m.v. i selve loven. Mekanismen er udformet således, at der for hver fulde 5 points¹ stigning ud over 108 points i reguleringspristallet sker en i loven nærmere bestemt forhøjelse af de beløb, som danner grundlag for boligsikringsberegningen. De forhøjede beløb har virkning for beregningen af boligsikring fra nærmest følgende 1. januar, idet eventuelle overskydende points henstår til næste regulering.

f. Børnetilskud m. v.

i) Lovændringen i 1975

13. Ved lov nr. 310 af 26. juni 1975 er der foretaget en række ændringer i reglerne for børnetilskud, således som disse er gennemgået i udvalgets første betænkning p. 121-122. Blandt de mere væsentlige af disse ændringer kan nævnes, at der med virkning fra **1. juli** 1975 kun ydes almindeligt, forhøjet og ekstra børnetilskud til børn under 16 år, hvorimod særligt børnetilskud fortsat kan ydes til børn under 18 år. I stedet indførtes bestemmelser om en ungdomsydelse, der kan ydes til 16- og 17-årige til hjælp til forsørgelse og uddannelse, idet man samtidig ændrede reglerne for Statens Uddannelsesstøtte således, at disse unge fra og med støtteåret 1975-76 ikke længere er berettiget til at modtage uddannelsesstøtte (jfr. pkt. 9). Desuden nedsattes pr. 1. oktober almindeligt og forhøjet børnetilskud med 148 kr. om året, ligesom der fra denne dato skete en halvering af pristalsreguleringen af almindeligt, forhøjet og ekstra børnetilskud, således at disse kun reguleres med 1,5 pct. for hver 3 points udsving i reguleringspristallet, mens særligt børnetilskud fortsat reguleres med 3 pct.

De i beregningerne anvendte satser for børnetilskud i henholdsvis 1973, 1975 og 1976 er herefter vist i tabel 8, idet det bemærkes, at beløbene for 1976 er skønnede.

Tabel 8. Størrelsen på de i beregningerne anvendte børnetilskudsbeløb i 1973, 1975 og 1976.

Årligt tilskud	1973	1975	1976
	kr.	kr.	kr.
Almindeligt børnetilskud	1.312	1.641	1.616
Forhøjet -	1.921	2.419	2.436
Ekstra -	1.385	1.766	1.860

Med hensyn til de nærmere bestemmelser vedrørende udbetaling af børnetilskud henvises til den lige omtalte gennemgang heraf i udvalgets første betænkning.

ii) Ungdomsydelsen

14. Da ungdomsydelsen er en nyskabelse på børnetilskudsområdet, skal den i det følgende omtales lidt nærmere. Et væsentligt træk ved den er, at den ydes efter et skøn over behovet i det enkelte tilfælde og kan gives inden for rammerne af et beløb, som staten stiller til rådighed for hver kommune. Fordelingen af det samlede beløb til de enkelte kommuner sker i forhold til antallet af 16- og 17-årige i disse, idet der dog samtidig tages et vist hensyn til indkomstgrundlaget pr. indbygger.

Selv om ydelsen er skønsmæssig, fastslås det dog i loven, at udgangspunktet for en vurdering af behovet er størrelsen på henholdsvis husstandsindkomsten og barnets egen indkomst. Ved udtrykket husstandsindkomsten skal ifølge socialministeriets cirkulære af 21. august 1975 om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelser forstås den aktuelle skattepligtige indkomst hos barnets forældre, når de lever sammen, uanset om de er gift, eller indtægten hos den af forældrene, der har forældremyndigheden, og en person, som denne er gift med eller lever sammen med. Indkomsten hos andre medlemmer af husstanden - herunder børnene - indgår ikke i husstandsindkomsten.

Den maksimale ungdomsydelse, som i både 1975 og 1976 var 7.000 kr. årligt, kan normalt kun udbetales, hvis husstandsindkomsten er under 70.000 kr. årligt, og barnets indtægt ikke overstiger 4.000 kr. årligt. Mens der ikke i loven er angivet en husstandsindkomststørrelse, ved hvilken ydelsen skal bortfalde, er det fastsat, at dette normalt skal ske, når barnets indkomst overstiger 15.000 kr. årligt. For børn, hvis ydelse udelukkende er bestemt af barnets egen indtægt, ses der således at være tale om en overordentlig hård aftrapning, idet en indkomststigning fra 0 kr. til 15.000 kr. bevirker et bortfald af ungdomsydelsen på i alt 7.000 kr.

De nævnte beløb på 70.000 kr. og 4.000 kr. angiver overgrænser for, hvornår den fulde ungdomsydelse kan gives, men medfører ikke samtidig en ret til den fulde ydelse, dels fordi ydelsen gives efter et skøn i det enkelte tilfælde, hvorunder der kan blive tale om også at tage sådanne andre hensyn i betragtning som f.eks. børneantal i husstanden, boligudgifter, udgifter ved uddannelse m.v., dels fordi størrelsen af det beløb, der står til rådighed for en kommune, kan begrænse mulighederne for at give den fulde ydelse til personer med indtægt under de angivne grænser.

15. Især i ungdomsydelsens første år var ydelsesniveau og aftrapningsregler meget forskellige fra kommune til kommune. Et vist indtryk af ungdomsydelsens afhængighed af husstandsindkomsten får man i dag ved at se på de vejledende takster, som er blevet anvendt af Københavns kommune ved udbetalingen af ungdomsydelsen i 1975 og 1976. De er gengivet i tabel 9, og det ses, at man her har anvendt en trappekurve med kun 3 trin.

Det ses af tabellen, at mens man i 1975 (indtil 1/4 1976) undlod at udbetale ungdomsydelse til husstande med en indkomst på 70.000 kr., blev denne indkomstgrænse i 1976 udvidet til 78.000 kr., således at den gennemsnitlige aftrapningsprocent i begge år var 35 pct.

Tabel 9. Vejledende takster for ungdomsydelsen i Københavns Kommune henholdsvis før og efter 1. april 1976. Barnet er uden indtægt.

KR.	1975			1976		
	Husstandsindkomst			Husstandsindkomst		
	0-49999	50000-59999	60000-69999	0-57999	58000-67999	68000-77999
Ungdomsydelse	7000	5000	3000	7000	5000	3000

Såfremt der i familien er to børn i alderen 16 til 17 år og dermed to gange 7.000 kr. at aftrappe., vil den gennemsnitlige aftrappingsprocent blive dobbelt så høj osv. En endnu højere aftrappingsprocent kan forekomme, hvis en husstand i aftrappingsintervallet oplever en begrænset indkomstfremgang, som lige netop bringer indkomsten over i det næste interval. Da der som nævnt er tale om en skønsmæssig ydelse, vil sådanne meget kraftige aftrappingstiliælde dog kunne undgås, såfremt der her lægges forholdsvis mere vægt på andre kriterier end husstandsindkomstens størrelse.

I punkt 27 er for en udvalgt familie gennemgået sammenhængen mellem forældrenes samlede lønindkomst og nettoindkomsten, idet familien er forudsat at have et barn på 16 eller 17 år.

iii) Indtægtsafhængige børnetilskud

16. Selv om de af udvalget foretagne skatte- og tilskudsberegninger kun dækker perioden til og med 1976, kan der være grund til ganske kort at omtale den ændring af børnetilskudslovgivningen, som blev vedtaget i folketingets augustsamling 1976, og som medførte, at almindeligt, forhøjet og ekstra børnetilskud overgik til at være indkomstafhængige ydelser. (Jfr. Lov om ændring af lov om børnetilskud og andre familieydelse, nr. 425 af 25. august 1976.)

Indtægtsgradueringen får virkning fra 1. april 1977, idet der da vil ske en reduktion af en families samlede sum af de nævnte børnetilskud med 6 pct. af den del af forældrenes årsindkomst, som ligger ud over 110.000 kr. Denne grænse gælder fra 1. april 1977 til 31. december 1977, hvorefter den reguleres hver 1. januar efter Danmarks Statistiks timelønsindeks for industriens arbejdere. Den indtægt, som for den enkelte familie lægges til grund ved beregningen af de indtægtsafhængige børnetilskud, er den endeligt ansatte skattepligtige indkomst ved den seneste sluskatteopgørelse. Såfremt forældrene til et barn lever sammen, uanset ægteskabs indgåelse eller ej, fastlægges børnetilskuddet med udgangspunkt i deres samlede skattepligtige indkomster. Lever den ene af barnets forældre derimod sammen med en anden end den anden af forældrene, skal samleverens indtægt ikke tages i betragtning.

Lovændringen bevirker, at familier, der befinder sig i aftrappingsintervallet for børnetilskuddet, vil få lagt 6 pct. points til deres samlede marginalprocent. Da aftrappingen af børnetilskuddet først påbegyndes ved en indtægt,

hvor de øvrige indtægtsafhængige ydelser er nedtrappet til nul, vil den samlede marginalprocent i aftrappingsintervallet således udgøres af marginalskatteprocenten med tillæg af 6 pct.

Betydningen for familietype 29 af indtægtsreguleringen af børnetilskuddet er vist mere detaljeret i tabel 19 under punkt 28.

g. Indkomstgrundlaget

i) "Skattetekniske fradrag"

17. I februar 1975 fremsatte repræsentanter for det Radikale Venstre et forslag til folketingsbeslutning, hvori regeringen opfordredes til at træffe foranstaltning til, "at tildeling af indtægtsbestemte tilskud til personer, hvis faktiske indkomst væsentligt overstiger den skattepligtige, f. eks. på grund af specielle skattetekniske fradrag, skal finde sted efter en samlet vurdering af vedkommendes økonomiske forhold". (Folketingstidende 1974-75. 2. samling, forhandlingerne sp. 266 og 2966 samt tillæg A sp. 1247.) Når forslagsstillerne fandt det uholdbart at blive ved med at bruge den skattepligtige indkomst som grundlag for tildelingen af indkomstaafhængige tilskud, begrundede man det i bemærkningerne til forslaget med, at "denne i mange tilfælde som følge af bl. a. skattetekniske forhold ikke er et sandfærdigt udtryk for den pågældendes faktiske indkomstforhold".

Ved den skriftlige fremsættelse af forslaget understregede ordføreren for forslagsstillerne endvidere den forskellige virkning, skattetekniske fradrag har for henholdsvis skattebetalingen og tildelingen af offentlige ydelser.

Mens der på skattesiden således i en række fradragstilfælde kun er tale om en udsættelse af skattebetalingen, sker der på tilskudssiden ikke nogen senere regulering, medmindre der ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst foreligger fejlagtige opgivelser,.

Forslaget til folketingsbeslutningen blev ikke vedtaget i 1974-75, men blev genfremsat i november 1975 (Fortryk til Folketingstidende 1975-76. Selvstændigt forslag nr. XXX) og blev vedtaget i februar måned 1976.

Folketingsbeslutningen betegnede en udvidelse af den praksis, der ifølge et cirkulære fra Socialministeriet allerede blev fulgt ved bedømmelsen af, om det indtægtsmæssige grundlag var til stede for ydelse af friplads på daginstitution, jfr. samordningsudvalgets første betænkning (nr. 713), p. 100.

Beslutningen må også ses i sammenhæng med de særlige lovregler omkring "O-indkomster" hos skattepligtige personer.

Spørgsmålet om at benytte forskelligt indkomstgrundlag ved beskatning og ved tildeling af sociale ydelser blev allerede drøftet i samordningsudvalgets første betænkning (nr. 713) p. 59-60, hvor udvalget indtog den principielle holdning, at såfremt man ville lægge samme "evneprincip" til grund for såvel beskatning som sociale ydelser, måtte det også være samme indkomstbegreb, der skulle benyttes ved udmålingen. Man var dog samtidig opmærksom på muligheden af, at der i skattelovgivningen er indeholdt bestemmelser, der rummer en tilskyndelse til at erhverve afskrivningsberettigede aktiver eller ejerbolig, men en tilskyndelse som det ikke er hensigten at forstærke derved, at en lav skattepligtig indkomst fører til højere ydelser fra det offentlige.

Udvalget har ikke tidligere overvejet det specifikke problem, om der skulle være tale om en særlig gevinst ved "skattetekniske fradrag" i relation til tilskudslovgivningen. Denne skulle bestå i, at et opnået tilskud ikke skal tilbagebetales alene fordi modtagernes indkomst senere bliver høj, når de "skattetekniske fradrag" er opbrugt, i modsætning til at indkomstskattebetalerne bliver større end de ellers ville have været ("udsættelsen" af skattebetalingen ophører). De tilskudsmæssige virkninger af "skattetekniske fradrag" synes dog at måtte bero på den konkrete situation. Hvis det objektive tilskudsbehov (børn, husleje) stadig er til stede, vil en senere skattepligtig indkomst således også kunne bevirke, at der sker bortfald af tilskud som måske ellers kunne være modtaget.

18. Problemet synes i høj grad at være det praktiske at afgøre, hvornår der foreligger "skattetekniske fradrag". I forslaget til folketingsbeslutning blev der ikke angivet nogen retningslinje for en sådan afgørelse, og den ønskede samlede vurdering af tilskudsmodtagerens økonomi må derfor i visse tilfælde kunne blive ret vilkårlig. Der kan i denne forbindelse være grund til at pege på det uheldige i, at forskellige myndigheder - muligvis med forskellige resultater til følge - skal foretage en vurdering af den enkeltes - eller familiens - økonomi. Navnlig må det forekomme betænkeligt at lade andre end skattemyndighederne foretage bedømmelsen af, om et fradrag er "skatteteknisk".

Inden vedtagelsen havde folketingets socialudvalg i sin betænkning af 6. februar 1976 på den anden side fremhævet, at man ved realisationen af folketingsbeslutningens intentioner måtte være opmærksom på, at der ikke herved opstod unødigt stort administrativt besvær.

Et eksempel på folketingsbeslutningens betydning for tilskudsadministrationen findes i boligsikringslovgivningen. I den hidtil gældende boligsikringslov er fastsat (lovens § 4, stk. 4) at hvor lejen overstiger halvdelen af husstandsindkomsten, kan kommunalbestyrelsen efter en samlet vurdering af husstandens økonomiske og personlige forhold bestemme, om boligsikring bør ydes. Denne bestemmelse tager bl.a. sigte på at give kommunerne mulighed for at nægte at yde boligsikring, hvor den lave indkomsts sammensætning indikerer, at den pågældende trods sin nominelt lave skattepligtige indkomst har en disponibel indkomst af en sådan størrelse, at han ikke har behov for boligsikring. Af administrative grunde er bestemmelsen begrænset til de tilfælde, hvor lejen overstiger halvdelen af indkomsten, og dermed til tilfælde, hvor der typisk kan blive¹ tale om større boligsikringsydelse til den enkelte.

Ved en lovændring i foråret 1976 argumenterede boligministeriet for - trods folketingsbeslutningen - at bibeholde reglen, idet det bl. a. anførtes, at hvis reglen skulle omfatte flere tilfælde, vil det øge kommunernes administrative opgaver og vil medføre, at et uvist antal boligsikringsmodtagere og boligsikringsansøgere får en usikkerhed med hensyn til, hvilken boligsikringsydelse de kan opnå. I denne forbindelse bemærkedes det også, at det ofte ved indgåelse af lejemål i det nyere byggeri er en forudsætning for den boligsøgende, at han kan opnå boligsikring af en vis størrelse. En udvidelse af reglen vil således kunne vanskeliggøre udlejningen af ledige lejligheder i nybyggeriet.

Disse synspunkter blev tiltrådt af folketingets boligudvalg, idet der dog ved et ændringsforslag blev pålagt kommunerne pligt til at foretage den nævnte vurdering, og i overensstemmelse hermed afslå eller nedsætte boligsikringsydelser, når lejen overstiger halvdelen af indkomsten.

For så vidt angår daginstitutionsfripladserne har en bedømmelse af tilskudsmotagerens samlede økonomiske situation allerede fundet sted før folketingsbeslutningens forelæggelse. I en række tilfælde har tilskudsmyndigheder i forskellige dele af landet afvist at give friplads, bl.a. fordi den skattepligtige indkomst var blevet nedbragt af "skattetekniske fradrag".

Nogle afgørelser er blevet indanket til den sociale ankestyrelse.

Det vil rumme betydeligt administrativt besvær at foretage en konkret bedømmelse af den skattepligtige indtægt, der lægges til grund for udmåling af uddannelsesstøtte, idet støtteberegningen foregår centraliseret og maskinelt med udgangspunkt i de oplysninger om skattepligtig indkomst, kildeskattedirektoratet disponerer over. Det må herved erindres, at støttemotageren og den eller de personer, hvis indkomst kan være afgørende for støttens omfang, hyppigt vil have bopæl og være skattepligtig i forskellige kommuner.

ii) Skattefri ydelser

19. Under de foregående to punkter er behandlet det spørgsmål, om der i visse situationer bør ske et tillæg til den skattepligtige indkomst (svarende til de "skattetekniske fradrag") for at nå frem til "de faktiske indkomstforhold". Beslægtet med dette tilfælde er den situation, der opstår, når en vis type indkomst ikke er skattepligtig hos modtageren. Emnet blev berørt i samordningsudvalgets første betænkning (nr. 713) p. 58-59, hvor man diskuterede de mulige følger af at gøre f.eks. børnetilskud og boligsikring til skattepligtig indkomst. Spørgsmålet har fået aktualitet, efter at transbestemte ydelser efter bistandsloven er blevet gjort skattefri ved lov nr. 217 af 28. april 1976 om ændring af forskellige skattelove m.v. Der er her tale om ydelser, der overvejende har karakter af erstatning for indkomstbortfald på linje med arbejdsløsheds- og sygedagpenge samt pensioner. Der er ganske vist sket reduktion af ydelserne med skattebeløbet, efter at de er gået over til at blive skattefri, men hvis en modtager af transbestemte ydelser efter bistandsloven tillige opfylder betingelserne for at modtage indtægtsregulerede tilskud, stilles han gunstigere end andre, med mindre hans skattepligtige indtægt forhøjes med et beløb svarende til den skattefri bistand omregnet til et tilsvarende skattepligtigt beløb.

iii) Samtidighed

20. Indkomstskatter og de ydelser, der blev behandlet i udvalgets første betænkning, bliver overvejende udmålt på grundlag af et skøn over den aktuelle indkomst, idet der dog i varierende omfang kan blive tale om efterregulering, hvis den faktiske indkomst kommer til at afvige fra skønnet.

Den vigtigste undtagelse udgjorde uddannelsesstøtten, der for så vidt angår forældreindtægten primært beregnes på grundlag af oplysninger vedrørende det indkomstår, der er til ende et halvt år før støtteåret begynder. Som berørt i fremstillingen foran, sker der på tilsvarende måde regulering af de sociale pensioners indtægtsbestemte dele i forhold til den skattepligtige indkomst konstateret ved den senest afsluttede slutligning. Det vil sige, at pension fastsættes efter indkomsten i en periode, der ligger næsten 2 år tilbage. En tilsvarende fremgangsmåde vil blive benyttet ved beregningen af størrelsen af de indtægtsafhængige børnetilskud, der fra 1. april 1977 afløser de hidtidige faste tilskud.

Der kan ikke herske tvivl om, at den principielt rigtige fremgangsmåde må være at benytte den aktuelle indkomst som beregningsgrundlag. Vanskeligheden herved er den velkendte, at udmålingsgrundlaget næsten aldrig vil være korrekt, og det gælder, hvad enten det drejer sig om indkomstmodtagerens eget skøn eller om et skøn foretaget af administrationen efter en individuel bedømmelse eller ved en summarisk fremskrivning af et historisk indkomstgrundlag. Mens man ved kilde skattesystemet foretager en efterhånden meget nøje efterregulering, hvis der er forskel på forskudsregistreret og endelig indkomst, sker der m.h.t. daginstitutionsfripladser og boligsikring kun efterregulering, når der er tale om væsentlige beløb.

Det administrative besvær, der eventuelt kan være knyttet til at benytte aktuel indkomst som beregningsgrundlag, kan til en vis grad undgås ved at benytte den (som hovedregel) endeligt konstaterede skattepligtige indkomst i et tidligere indkomstår. Der kan naturligvis ved udformningen af de aftrapningsskalaer, der skal benyttes, korrigeres for den gennemsnitlige forskel mellem indkomstniveauet i det afsluttede og det aktuelle år (der normalt ikke vil være to lige på hinanden følgende år). Det vil derimod ikke være muligt at korrigere for de hyppigt store udsving i indkomst, der kan indtræde i det enkelte tilfælde.

Meningen med sociale ydelser er imidlertid, at de skal gives, når der indtræder et behov. En person bør i almindelighed ikke kunne afvises, fordi han eller hans ægtefælle tidligere har haft en indkomst, der var så høj, at den diskvalificerede ham til at modtage vedkommende ydelse. I konsekvens heraf sker der da også i praksis det, at udmåling af pensioner i det første år sker under hensyntagen til den aktuelle situation. Derimod er det hensigten som hovedregel ikke at fravige den "historiske" indkomst som beregningsgrundlag for de indtægtsregulerede børnetilskud for herved at begrænse det administrative arbejde med indtægtsreguleringen. Ændrede civilstandsforhold vil dog kunne påvirke beregningen i begge tilfælde. En tilsvarende anvendelse af "historisk" indkomst sker som hovedregel ved regulering af uddannelsesstøtten efter forældreindkomst (hvorimod hensyntagen til ansøgerens og dennes eventuelle ægtefælles økonomiske forhold altid sker med udgangspunkt i den aktuelle indkomst).

Udvalget har ikke nærmere undersøgt de forskellige regler, der gælder på dette område, men skal pege på, at mere ensartede principper for den tidsmæssige afgrænsning af indkomstgrundlaget vil kunne bidrage til en praksis, der bliver mere overskuelig for befolkningen.

3^B. GENERELLE BEREGNINGSRESULTATER FOR DE 48 FAMILIER I 1975 OG 1976

a. Samlet overblik over de sammensatte differensskattesatser i 1975 og 1976

21. Et første samlet overblik over beregningsresultaterne for 1975 og 1976 er givet i tabellerne 10 - 13, hvor der i lighed med tabel 5 og 6 i kapitel II i udvalgets første betænkning (nr. 713) er vist henholdsvis nettoindkomsten ved en familieindkomst på 30.000 kr., 40.000 kr. osv. til og med 100.000 kr. og

de sammensatte differensskattesatser, der viser, hvor stor en del af en indkomststigning på 10.000 kr., der modsvares af større skattebetaling og lavere tilskud, når begyndelsesindkomsten er 30.000 kr., 40.000 kr. osv. op til og med 100.000 kr. Grundlaget for tabellerne findes i afsnit 00 i "Materiale-samling II fra Udvalget vedrørende samordning af skatter og sociale ydelser m.v.", og der henvises m.h.t. begreberne differensskattesats og nettoindkomst til udvalgets første betænkning (nr. 713) p. 25-29. Det må erindres, at der på grund af den af udvalget benyttede beregningsmåde i disse tabeller vil være tale om en undervurdering af størrelsen af SU-støtten og dermed også af nettoindkomsten i de enkelte år. (Jfr. nærværende kapitel punkt 8 samt udvalgets første betænkning p. 16-17).

Tabel 11 og 13 indeholder hver i lønindkomstintervallet 30.000 kr. til 100.000 kr. 336 sammensatte differensskattesatser, og til en første belysning af, hvorledes det fra 1973 til 1976 er gået med disse, er der i tabel 14 for 1973, 1975 og 1976 vist fordelingen af dem efter henholdsvis familiernes børneantal og differensskattesatsernes størrelse.

Inden der går nærmere ind på resultaterne i tabel 14, må det understreges, at der for de 3 år er tale om samme lønindkomstintervaller, således at der følgelig ikke er taget hensyn til den generelle pris- og indkomstudvikling i denne periode. Da der for de fleste af ordningerne er tale om en eller anden form for regulering af indkomstgrænser m. v. efter Indkomstudviklingen, vil der fra 1973 til 1976 være sket en forskydning af indkomstintervallerne med de høje sammensatte differensskattesatser i opadgående retning. Da stort set al aftrapning af tilskud dog endnu i 1976 er ophørt ved en familieindkomst på 100.000 kr., påvirker den generelle indkomstudvikling ikke på nogen væsentlig måde fordelingen af differensskattesatserne efter størrelse.

Der kan også være grund til at gå lidt nærmere ind på karakteren af den analyse, der er udført i tabel 14 og 15. Det har været hensigten at belyse, om de ændringer i lovgivning m. m., der er sket fra 1973 til 1975 og 1976, som helhed har trukket i retning af et kraftigere samspil mellem beskatning og indtægtsregulering af sociale ydelser. Dette er her gjort på den meget enkle måde, at man har delt sammenhængen mellem nettoindkomst og lønindkomst for hver af de 48 undersøgte familier op i intervaller på 10.000 kr. og benyttet den sammensatte differensskattesats, der kunne beregnes over dette interval, som udtryk for samspillet.

Der er således ikke tale om nogen repræsentativ undersøgelse. For det første er de 48 familier som allerede tidligere nævnt udvalgt med henblik på at få belyst betydningen af visse familiekendetegn. For det andet fordeler familierne sig ikke jævnt over det undersøgte indtægtsinterval.

En alternativ undersøgelsesform ville bestå i, at man for 2 eller 3 år foretog en beregning af skatte/tilskudssituationen for et repræsentativt udsnit af personer samt af deres situation, hvis de i hvert af årene havde haft yderligere 10.000 kr. i lønindtægt. Selv med det erfaringsmateriale, der er fremkommet ved Odense-undersøgelsen, disponerer man næppe endnu over det fornødne statistiske grundlag for at foretage en sådan analyse.

Uanset sin manglende repræsentativitet giver materialet i det følgende visse indikationer af udviklingen fra 1973 til 1976.

Tabel 10. Oversigt over nettoindkomsterne ved forskellige lønindkomststørrelser for de 48 familier i 1975.

Familietype					Nettoindkomst ved lønindkomst på												
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens indt., - andel	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn		Studerende	kr.									
					Vuggestue	Børnehave											
nr.		pct.	kr.	kr.				30.000	40.000	50.000	60.000	70.000	80.000	90.000	100.000		
01	2G	50	24.000	0	0	0	0	29.480	35.530	41.580	47.630	53.440	57.090	63.140	69.190		
02	2G	50	6.000	0	0	0	0	27.920	32.890	38.940	44.990	51.040	57.090	63.140	69.190		
03	2G	50	0	6.000	0	0	0	29.210	35.260	41.310	47.360	53.410	59.460	65.510	71.560		
04	2G	50	0	18.000	0	0	0	30.000	40.000	46.050	52.100	58.150	64.200	70.250	76.300		
05	2G	75	24.000	0	0	0	0	29.283	35.530	41.580	47.630	53.368	55.938	60.908	65.878		
06	2G	75	6.000	0	0	0	0	27.723	32.890	38.940	44.990	50.968	55.938	60.908	65.878		
07	2G	75	0	6.000	0	0	0	29.013	35.260	41.310	47.360	53.410	59.172	64.142	69.112		
08	2G	75	0	18.000	0	0	0	30.000	40.000	46.050	52.100	58.150	63.200	70.250	75.580		
09	2G	100	24.000	0	0	0	0	28.690	34.740	40.790	45.688	49.458	52.268	56.878	60.624		
10	2G	100	6.000	0	0	0	0	27.130	32.100	38.150	43.048	47.658	52.268	56.878	60.624		
11	2G	100	0	6.000	0	0	0	28.420	34.470	40.520	46.282	50.892	55.502	60.112	64.506		
12	2G	100	0	18.000	0	0	0	30.000	39.210	45.260	51.310	57.360	61.970	66.580	71.190		
13	2G	50	24.000	0	1	1	0	45.362	48.972	50.142	56.192	62.242	61.212	66.422	72.472		
14	2G	50	6.000	0	1	1	0	39.122	41.772	42.222	48.272	54.322	60.372	66.422	72.472		
15	2G	50	0	6.000	1	1	0	44.692	45.862	49.472	50.642	56.692	62.742	68.792	74.842		
16	2G	50	0	18.000	1	1	0	45.482	55.482	56.652	60.262	61.432	67.482	73.532	79.582		
17	2G	75	24.000	0	1	1	0	45.165	48.972	50.142	56.192	62.170	60.060	64.190	69.160		
18	2G	75	6.000	0	1	1	0	38.925	41.772	42.222	48.272	54.250	59.220	64.190	69.160		
19	2G	75	0	6.000	1	1	0	44.495	45.862	49.472	50.642	56.692	62.454	67.424	72.472		
20	2G	75	0	18.000	1	1	0	45.482	55.482	56.652	60.262	61.432	67.482	73.532	78.862		
21	2G	100	24.000	0	1	1	0	44.572	48.182	49.352	54.250	58.020	55.550	60.160	63.906		
22	2G	100	6.000	0	1	1	0	38.212	40.262	41.432	46.330	50.940	55.550	60.160	63.906		
23	2G	100	0	6.000	1	1	0	43.902	45.072	48.682	49.564	54.174	58.784	63.394	67.788		
24	2G	100	0	18.000	1	1	0	45.482	54.692	55.862	59.472	60.642	65.252	69.862	74.472		

(fortsættes)

Tabel 10. (fortsat) Oversigt over nettoindkomsterne ved forskellige lønindkomststørrelser for de 48 familier i 1975.

Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Familietype					Nettoindkomst ved lønindkomst på									
		Man- dens indt.- andel	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Vag- gestue	Børnehave	Frit, hjem	Studerende	kr.							
		pct.	kr.	kr.					30.000	40.000	50.000	60.000	70.000	80.000	90.000	100.000
25	2G	50	24.000	0	1	1	1	1	66.226	66.396	69.146	66.622	68.938	70.535	68.063	74.113
26	2G	50	6.000	0	1	1	1	1	55.306	54.276	56.306	55.702	59.818	63.935	68.063	74.113
27	2G	50	0	6.000	1	1	1	1	55.396	55.566	58.676	58.846	63.349	67.465	71.581	76.483
28	2G	50	0	18.000	1	1	1	1	56.186	66.186	66.356	69.466	69.636	74.525	78.642	82.758
29	2G	75	24.000	0	1	1	1	1	66.029	66.396	69.146	66.622	68.866	69.383	65.831	70.801
30	2G	75	6.000	0	1	1	1	1	55.109	54.276	56.306	55.702	59.746	62.783	65.831	70.801
31	2G	75	0	6.000	1	1	1	1	55.199	55.566	58.676	58.846	63.349	67.177	70.213	74.035
32	2G	75	0	18.000	1	1	1	1	56.186	66.186	66.356	69.466	69.636	74.525	78.642	82.038
33	2G	100	24.000	0	1	1	1	1	59.556	62.666	61.996	63.667	64.543	62.299	61.801	65.547
34	2G	100	6.000	0	1	1	1	1	48.396	50.426	49.636	52.987	55.663	58.339	61.801	65.547
35	2G	100	0	6.000	1	1	1	1	54.606	54.776	57.886	57.381	60.057	62.733	65.035	69.429
36	2G	100	0	18.000	1	1	1	1	56.186	65.396	65.566	68.676	68.846	71.522	74.198	76.875
37	2UG	50	24.000	0	0	0	0	0	29.480	35.530	41.580	47.630	53.440	57.090	63.140	69.190
38	2UG	50	6.000	0	0	0	0	0	27.920	32.890	38.940	44.990	51.040	57.090	63.140	69.190
39	2UG	50	0	6.000	0	0	0	0	29.210	35.260	41.310	47.360	53.410	59.460	65.510	71.560
40	2UG	50	0	18.000	0	0	0	0	30.000	40.000	46.050	52.100	58.150	64.200	70.250	76.300
41	2UG	50	24.000	0	1	1	0	0	45.362	48.972	50.142	56.192	62.242	61.212	66.422	72.472
42	2UG	50	6.000	0	1	1	0	0	39.122	41.722	42.222	48.272	54.322	60.372	66.422	72.472
43	2UG	50	0	6.000	1	1	0	0	44.692	45.862	49.472	50.642	56.692	62.742	68.792	74.842
44	2UG	50	0	18.000	1	1	0	0	45.482	55.482	56.652	60.262	61.432	67.482	73.532	79.582
45	E	100	24.000	0	0	0	0	0	25.135	31.185	37.235	42.133	45.903	48.713	53.323	57.069
46	E	100	6.000	0	0	0	0	0	23.575	28.545	34.595	39.493	44.103	48.713	53.323	57.069
47	E	100	24.000	0	1	1	0	0	44.339	47.949	49.119	54.017	57.787	55.317	59.927	63.673
48	E	100	6.000	0	1	1	0	0	37.979	40.029	41.199	46.097	50.707	55.317	59.927	63.673

Tabel 11. Oversigt over de sammensatte differenskattesatser i udvalgte løndekomstintervaller for de 48 familier i 1975.

Familietype				Sammensat differenskattesats ved indkomststigning												
Fa- mi- lie nr.	Ci- vil- stand	Man- dens indt.- andel pct.	Årlig huseleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Antal børn			fra kr.								
					Vuggestue	Børnehave	Fril. hjem	30.000 til	40.000 til	50.000 til	60.000 til	70.000 til	80.000 til	90.000 til	100.000 til	
01	2G	50	24.000	0	0	0	0	39,5	39,5	39,5	41,9	63,5	39,5	39,5	80.000	90.000
02	2G	50	6.000	0	0	0	0	50,3	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5
03	2G	50	0	6.000	0	0	0	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5
04	2G	50	0	18.000	0	0	0	0,0	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5
05	2G	75	24.000	0	0	0	0	37,5	39,5	39,5	42,6	74,3	50,3	50,3	50,3	50,3
06	2G	75	6.000	0	0	0	0	48,3	39,5	39,5	40,2	50,3	50,3	50,3	50,3	50,3
07	2G	75	0	6.000	0	0	0	37,5	39,5	39,5	39,5	42,4	50,3	50,3	50,3	50,3
08	2G	75	0	18.000	0	0	0	0,0	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	46,7
09	2G	100	24.000	0	0	0	0	39,5	39,5	51,0	62,3	71,9	53,9	53,9	62,5	62,5
10	2G	100	6.000	0	0	0	0	51,3	39,5	51,0	53,9	53,9	53,9	53,9	62,5	62,5
11	2G	100	0	6.000	0	0	0	39,5	39,5	42,4	53,9	53,9	53,9	53,9	56,1	56,1
12	2G	100	0	18.000	0	0	0	7,9	39,5	39,5	39,5	53,9	53,9	53,9	53,9	53,9
13	2G	50	24.000	0	1	1	0	63,9	88,3	39,5	39,5	110,3	47,9	39,5	39,5	39,5
14	2G	50	6.000	0	1	1	0	73,5	95,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5
15	2G	50	0	6.000	1	1	0	88,3	63,9	88,3	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5
16	2G	50	0	18.000	1	1	0	0,0	88,3	63,9	88,3	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5
17	2G	75	24.000	0	1	1	0	61,9	88,3	39,5	40,2	121,1	58,7	50,3	50,3	50,3
18	2G	75	6.000	0	1	1	0	71,5	95,5	39,5	40,2	50,3	50,3	50,3	50,3	50,3
19	2G	75	0	6.000	1	1	0	86,3	63,9	88,3	39,5	42,4	50,3	50,3	50,3	50,3
20	2G	75	0	18.000	1	1	0	0,0	88,3	63,9	88,3	39,5	39,5	39,5	46,7	46,7
21	2G	100	24.000	0	1	1	0	63,9	88,3	51,0	62,3	124,7	53,9	62,5	62,5	62,5
22	2G	100	6.000	0	1	1	0	79,5	88,3	51,0	53,9	53,9	53,9	53,9	53,9	53,9
23	2G	100	0	6.000	1	1	0	88,3	63,9	91,2	53,9	53,9	53,9	53,9	56,1	56,1
24	2G	100	0	18.000	1	1	0	7,9	88,3	63,9	88,3	53,9	53,9	53,9	53,9	53,9

(fortsættes)

Tabel 11. Oversigt over de sammensatte differenskattesatser i udvalgte lønindkomstintervaller for de 48 familier i 1975.
(fortsat)

Familietype										Sammensat differenskattesats ved indkomststigning									
Fa- mi- lie nr.	Ci- vil- stand	Man- dens indt. - andel	Man- dens indt. - andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Antal børn		30.000 til 40.000	40.000 til 50.000	50.000 til 60.000	fra kr.		60.000 til 70.000	70.000 til 80.000	80.000 til 90.000	90.000 til 100.000			
						Vuggestue	Børnehave				60.000 til 70.000	70.000 til 80.000							
25	2G	50	24.000	0	1	1	1	1	98,3	72,5	125,2	76,8	84,0	124,7	39,5	39,5			
26	2G	50	6.000	0	1	1	1	1	110,3	79,7	106,0	58,8	58,8	58,7	39,5	39,5			
27	2G	50	0	6.000	1	1	1	1	98,3	68,9	98,3	55,0	58,8	58,8	51,0	51,0			
28	2G	50	0	18.000	1	1	1	1	0,0	98,3	68,9	98,3	51,1	58,8	58,8	58,8			
29	2G	75	24.000	0	1	1	1	1	96,3	72,5	125,2	77,6	94,8	135,5	50,3	50,3			
30	2G	75	6.000	0	1	1	1	1	108,3	79,7	106,0	59,6	69,6	69,5	50,3	50,3			
31	2G	75	0	6.000	1	1	1	1	96,3	68,9	98,3	55,0	61,7	69,6	61,8	61,8			
32	2G	75	0	18.000	1	1	1	1	0,0	98,3	68,9	98,3	51,1	58,8	66,0	66,0			
33	2G	100	24.000	0	1	1	1	1	68,9	106,7	83,3	91,2	122,4	105,0	62,5	62,5			
34	2G	100	6.000	0	1	1	1	1	79,7	107,9	66,5	73,2	73,2	65,4	62,5	62,5			
35	2G	100	0	6.000	1	1	1	1	98,3	68,9	105,1	73,2	73,2	77,0	56,1	56,1			
36	2G	100	0	18.000	1	1	1	1	7,9	98,3	68,9	98,3	73,2	73,2	73,2	73,2			
37	2UG	50	24.000	0	0	0	0	0	39,5	39,5	39,5	41,9	63,5	39,5	39,5	39,5			
38	2UG	50	6.000	0	0	0	0	0	50,3	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5			
39	2UG	50	0	6.000	0	0	0	0	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5			
40	2UG	50	0	18.000	0	0	0	0	0,0	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,4	39,4			
41	2UG	50	24.000	0	1	1	0	0	63,9	88,3	39,5	39,5	110,3	47,9	39,5	39,5			
42	2UG	50	6.000	0	1	1	0	0	73,5	95,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5			
43	2UG	50	0	6.000	1	1	0	0	88,3	63,9	88,3	39,5	39,5	39,5	39,5	39,5			
44	2UG	50	0	18.000	1	1	0	0	0,0	88,3	63,9	88,3	39,5	39,5	39,5	39,5			
45	E	100	24.000	0	0	0	0	0	39,5	39,5	51,0	62,3	71,9	53,9	62,5	62,5			
46	E	100	6.000	0	0	0	0	0	50,3	39,5	51,0	53,9	53,9	53,9	62,5	62,5			
47	E	100	24.000	0	1	1	0	0	63,9	88,3	51,0	62,3	124,7	53,9	62,5	62,5			
48	E	100	6.000	0	1	1	0	0	79,5	88,3	51,0	53,9	53,9	53,9	62,5	62,5			

Tabel 12. Oversigt over nettoindkomsterne ved forskellige lønindkomststørrelser for de 48 familier i 1976.

Familietype				Nettoindkomst ved lønindkomst på													
Fa- mi- lie nr.	Ci- vil- stand	Man- dens indt.- andel	pct.	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	kr.	kr.	Vuggestue			Børnehave			Frit. hjem			Studerende
								Antal	kr.	kr.	Antal	kr.	kr.	Antal	kr.	kr.	
kr.																	
nr.								30.000	40.000	50.000	60.000	70.000	80.000	90.000	100.000		
01	2G	50		26.000	0			30.828	36.708	42.588	48.468	54.348	59.988	63.468	69.348		
02	2G	50		6.500	0			29.148	35.028	39.948	45.828	51.708	57.588	63.468	69.348		
03	2G	50		0	6.500	0		30.000	36.746	42.626	48.506	54.386	60.266	66.146	72.026		
04	2G	50		0	19.500	0		30.000	40.000	47.982	53.862	59.742	65.622	71.502	77.382		
05	2G	75		26.000	0			30.622	36.708	42.588	48.468	54.348	59.988	62.604	67.404		
06	2G	75		6.500	0			28.942	35.028	39.948	45.828	51.708	57.588	62.604	67.404		
07	2G	75		0	6.500	0		30.000	36.746	42.626	48.506	54.386	60.266	66.146	71.018		
08	2G	75		0	19.500	0		30.000	40.000	47.982	53.862	59.742	65.622	71.502	77.382		
09	2G	100		26.000	0			30.004	35.884	41.764	47.644	52.300	55.900	58.540	62.980		
10	2G	100		6.500	0			28.324	34.204	39.124	45.004	49.660	54.100	58.540	62.980		
11	2G	100		0	6.500	0		30.000	35.922	41.802	47.682	53.274	57.714	62.154	66.594		
12	2G	100		0	19.500	0		30.000	40.000	47.158	53.038	58.918	64.798	69.382	73.822		
13	2G	50		26.000	0			51.740	55.180	58.620	59.420	62.860	68.740	70.660	72.580		
14	2G	50		6.500	0			43.940	46.300	48.780	51.500	54.940	60.820	66.700	72.580		
15	2G	50		0	6.500	1		45.432	49.738	53.178	56.618	60.058	63.498	69.378	75.258		
16	2G	50		0	19.500	1		45.432	55.432	60.974	64.414	67.854	71.294	74.734	80.614		
17	2G	75		26.000	0			51.534	55.180	58.620	59.420	62.860	68.740	69.796	70.636		
18	2G	75		6.500	0			43.734	46.300	48.780	51.500	54.940	60.820	65.836	70.636		
19	2G	75		0	6.500	1		45.432	49.738	53.178	56.618	60.058	63.498	69.378	74.250		
20	2G	75		0	19.500	1		45.432	55.432	60.974	64.414	67.854	71.294	74.734	80.614		
21	2G	100		26.000	0			50.916	54.356	57.796	58.596	60.812	65.252	64.172	66.212		
22	2G	100		6.500	0			42.876	45.356	47.236	50.676	52.892	57.332	61.772	66.212		
23	2G	100		0	6.500	1		45.432	48.914	52.354	55.794	58.946	60.946	65.386	69.826		
24	2G	100		0	19.500	1		45.432	55.432	60.150	63.590	67.030	70.470	72.614	77.054		

(fortsættes)

Tabel 12. (fortsat) Oversigt over nettoindkomsterne ved forskellige lønindkomststørrelser for de 48 familier i 1976.

Familietype						Nettoindkomst ved lønindkomst på												
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens indt.- andel	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn	kr.												
						Vuggestue	Børnehave	Frit.hjem	Studerende	30.000	40.000	50.000	60.000	70.000	80.000	90.000	100.000	
nr.		pct.	kr.	kr.														
25	2G	50	26.000	0	1	1	1	1	1	66.936	69.876	72.816	75.516	76.101	76.035	78.909	76.744	
26	2G	50	6.500	0	1	1	1	1	1	56.856	58.956	60.816	62.556	64.701	66.315	70.869	75.424	
27	2G	50	0	6.500	1	1	1	1	1	55.548	59.354	62.294	65.234	68.174	69.855	74.409	78.963	
28	2G	50	0	19.500	1	1	1	1	1	55.548	65.548	73.530	76.470	79.410	82.350	84.428	86.043	
29	2G	75	26.000	0	1	1	1	1	1	66.730	69.876	72.816	75.516	76.101	76.035	78.045	74.800	
30	2G	75	6.500	0	1	1	1	1	1	50.650	58.956	60.816	62.556	64.701	66.315	70.005	73.480	
31	2G	75	0	6.500	1	1	1	1	1	55.548	59.354	62.294	65.234	68.174	69.855	74.409	77.955	
32	2G	75	0	19.500	1	1	1	1	1	55.548	65.548	73.530	76.470	79.410	82.350	84.428	86.043	
33	2G	100	26.000	0	1	1	1	1	1	63.172	66.112	69.052	71.392	70.222	71.657	73.091	68.526	
34	2G	100	6.500	0	1	1	1	1	1	52.972	54.952	56.932	58.792	59.182	62.297	65.411	68.526	
35	2G	100	0	6.500	1	1	1	1	1	55.548	58.530	61.470	64.410	66.598	66.772	69.887	73.001	
36	2G	100	0	19.500	1	1	1	1	1	55.548	65.548	69.766	72.706	75.646	78.520	78.838	81.952	
37	2UG	50	26.000	0	0	0	0	0	0	30.828	36.708	42.588	48.468	54.348	59.988	63.468	69.348	
38	2UG	50	6.500	0	0	0	0	0	0	29.148	35.028	39.948	45.828	51.708	57.588	63.468	69.348	
39	2UG	50	0	6.500	0	0	0	0	0	30.000	36.746	42.626	48.506	54.386	60.266	66.146	72.026	
40	2UG	50	0	19.500	0	0	0	0	0	30.000	40.000	47.982	53.862	59.742	65.622	71.502	77.382	
41	2UG	50	26.000	0	1	1	0	0	0	51.740	55.180	58.620	59.420	62.860	68.740	70.660	72.580	
42	2UG	50	6.500	0	1	1	0	0	0	43.940	46.300	48.780	51.500	54.940	60.820	66.700	72.580	
43	2UG	50	0	6.500	1	1	0	0	0	45.432	49.738	53.178	56.618	60.058	63.498	69.378	75.258	
44	2UG	50	0	19.500	1	1	0	0	0	45.432	55.432	60.974	64.414	67.854	71.294	74.734	80.614	
45	E	100	26.000	0	0	0	0	0	0	25.554	31.434	37.314	43.194	47.850	51.450	54.090	58.530	
46	E	100	6.500	0	0	0	0	0	0	23.874	29.754	34.674	40.554	45.210	49.650	54.090	58.530	
47	E	100	26.000	0	1	1	0	0	0	49.966	53.406	56.846	57.646	59.862	64.302	63.322	65.262	
48	E	100	6.500	0	1	1	0	0	0	41.926	44.406	46.286	49.726	51.942	56.382	60.822	65.262	

Tabel 13. Oversigt over de sammensatte differenskattesatser i udvalgte lønindkomstintervaller for de 48 familier i 1976.

Familietype										Sammensat differenskattesats ved indkomststigning									
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens indt.- andel	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	kr.	Vuggestue	Børnehave	Frit. hjem	Studende	fra kr.									
										30.000 til	40.000 til	50.000 til	60.000 til	70.000 til	80.000 til	90.000 til	100.000 til		
nr.		pct.	kr.	kr.						30.000 til	40.000 til	50.000 til	60.000 til	70.000 til	80.000 til	90.000 til	100.000 til		
01	2G	50	26.000	0	0	0	0	0	0	41,2	41,2	41,2	41,2	43,6	65,2	41,2	41,2		
02	2G	50	6.500	0	0	0	0	0	0	41,2	50,8	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2		
03	2G	50	0	6.500	0	0	0	0	0	32,5	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2		
04	2G	50	0	19.500	0	0	0	0	0	0,0	10,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2		
05	2G	75	26.000	0	0	0	0	0	0	39,1	41,2	41,2	41,2	43,6	73,8	52,0	52,0		
06	2G	75	6.500	0	0	0	0	0	0	39,1	50,8	41,2	41,2	41,2	49,8	52,0	52,0		
07	2G	75	0	6.500	0	0	0	0	0	32,5	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	51,3	51,3		
08	2G	75	0	19.500	0	0	0	0	0	0,0	20,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2		
09	2G	100	26.000	0	0	0	0	0	0	41,2	41,2	41,2	53,4	64,0	73,6	55,6	55,6		
10	2G	100	6.500	0	0	0	0	0	0	41,2	50,8	41,2	53,4	55,6	55,6	55,6	55,6		
11	2G	100	0	6.500	0	0	0	0	0	40,8	41,2	41,2	44,1	55,6	55,6	55,6	55,6		
12	2G	100	0	19.500	0	0	0	0	0	0,0	28,4	41,2	41,2	41,2	54,2	55,6	55,6		
13	2G	50	26.000	0	1	1	1	0	0	65,6	65,6	92,0	65,6	41,2	80,8	80,8	80,8		
14	2G	50	6.500	0	1	1	1	0	0	76,4	75,2	72,8	65,6	41,2	41,2	41,2	41,2		
15	2G	50	0	6.500	1	1	1	0	0	56,9	65,6	65,6	65,6	65,6	41,2	41,2	41,2		
16	2G	50	0	19.500	1	1	1	0	0	0,0	44,6	65,6	65,6	65,6	65,6	41,2	41,2		
17	2G	75	26.000	0	1	1	1	0	0	63,5	65,6	92,0	65,6	41,2	89,4	91,6	91,6		
18	2G	75	6.500	0	1	1	1	0	0	74,3	75,2	72,8	65,6	41,2	49,8	52,0	52,0		
19	2G	75	0	6.500	1	1	1	0	0	56,9	65,6	65,6	65,6	65,6	41,2	51,3	51,3		
20	2G	75	0	19.500	1	1	1	0	0	0,0	44,6	65,6	65,6	65,6	65,6	41,2	41,2		
21	2G	100	26.000	0	1	1	1	0	0	65,6	65,6	92,0	65,6	41,2	80,8	80,8	80,8		
22	2G	100	6.500	0	1	1	1	0	0	75,2	81,2	65,6	77,8	55,6	55,6	55,6	55,6		
23	2G	100	0	6.500	1	1	1	0	0	65,2	65,6	65,6	68,5	80,0	55,6	55,6	55,6		
24	2G	100	0	19.500	1	1	1	0	0	0,0	52,8	65,6	65,6	65,6	78,6	55,6	55,6		

(fortsættes)

Tabel 13. Oversigt over de sammensatte differenskattesatser i udvalgte lønindkomstintervaller for de 48 familier i 1976.
(fortsat)

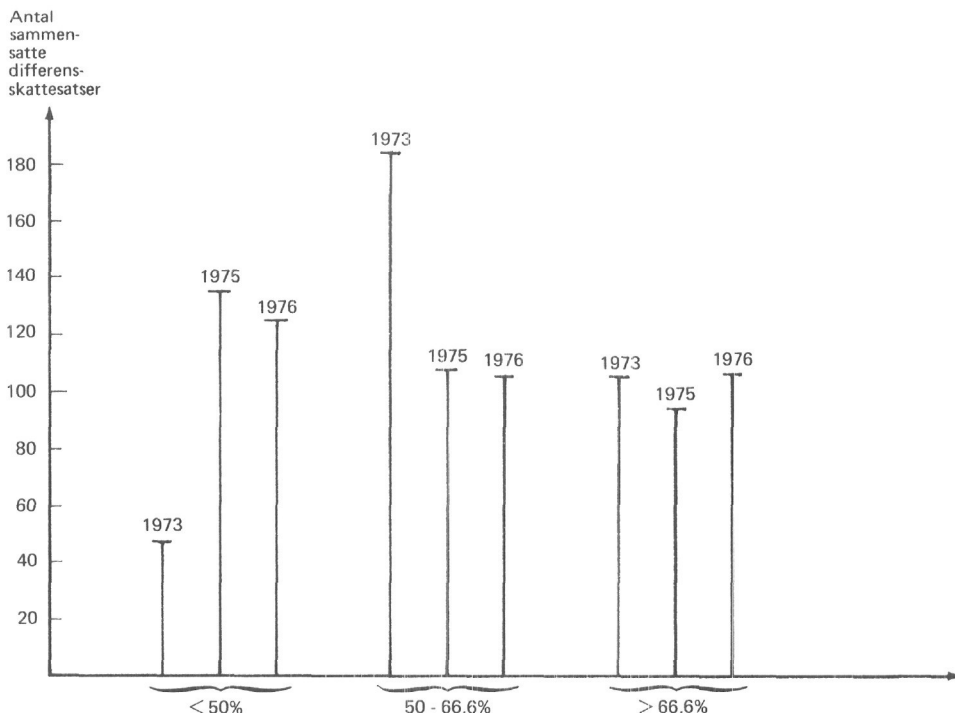
Familietype					Sammensat differenskattesats ved indkomststigning																			
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens indt.- andel	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Antal børn			fra kr.																
					Vuggestue	Børnehave	Frit.hjem	30.000		40.000		50.000		60.000		70.000		80.000		90.000		100.000		
nr.			pct.					Studerende	til	40.000	til	50.000	til	60.000	til	70.000	til	80.000	til	90.000	til	100.000	til	100.000
25	2G		50	26.000	0	1	1	1	70,6	70,6	70,6	73,0	94,2	100,7	71,3	121,7								
26	2G		50	6.500	0	1	1	1	79,0	81,4	82,6	83,9	78,6	83,9	54,5	54,5								
27	2G		50	0	6.500	1	1	1	61,9	70,6	70,6	70,6	70,6	83,2	54,5	54,5								
28	2G		50	0	19.500	1	1	1	0,0	20,2	20,2	70,6	70,6	70,6	79,2	83,9								
29	2G		75	26.000	0	1	1	1	68,5	70,6	73,0	73,0	94,2	100,7	79,9	132,5								
30	2G		75	6.500	0	1	1	1	76,9	81,4	82,6	83,9	78,6	83,9	63,1	65,3								
31	2G		75	0	6.500	1	1	1	61,9	70,6	70,6	70,6	70,6	83,2	54,5	64,5								
32	2G		75	0	19.500	1	1	1	0,0	20,2	20,2	70,6	70,6	70,6	79,2	83,9								
33	2G		100	26.000	0	1	1	1	70,6	70,6	76,6	76,6	111,7	85,7	85,7	145,7								
34	2G		100	6.500	0	1	1	1	80,2	80,2	81,4	81,4	96,1	68,9	68,9	68,9								
35	2G		100	0	6.500	1	1	1	70,2	70,6	70,6	70,6	78,1	98,3	68,9	68,9								
36	2G		100	0	19.500	1	1	1	0,0	57,8	57,8	70,6	70,6	71,3	96,8	68,9								
37	2UG		50	26.000	0	0	0	0	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	43,6	65,2	41,2								
38	2UG		50	6.500	0	0	0	0	41,2	50,8	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2								
39	2UG		50	0	6.500	0	0	0	32,5	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2								
40	2UG		50	0	19.500	0	0	0	0,0	20,2	20,2	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2								
41	2UG		50	26.000	0	1	1	0	65,6	65,6	65,6	92,0	65,6	41,2	80,8	80,8								
42	2UG		50	6.500	0	1	1	0	76,4	75,2	75,2	72,8	65,6	41,2	41,2	41,2								
43	2UG		50	0	6.500	1	1	0	56,9	65,6	65,6	65,6	65,6	65,6	41,2	41,2								
44	2UG		50	0	19.500	1	1	0	0,0	44,6	44,6	65,6	65,6	65,6	65,6	41,2								
45	E		100	26.000	0	0	0	0	41,2	41,2	41,2	41,2	53,4	64,0	73,6	55,6								
46	E		100	6.500	0	0	0	0	41,2	50,8	41,2	41,2	53,4	55,6	55,6	55,6								
47	E		100	26.000	0	1	1	0	65,6	65,6	65,6	92,0	77,8	55,6	110,8	79,6								
48	E		100	6.500	0	1	1	0	75,2	81,2	81,2	65,6	77,8	55,6	55,6	55,6								

Tabel 14. De sammensatte differensskattesatser i intervaller på 10. 000 kr. inden for lønindkomstområdet 30.000-100.000 kr. i 1973, 1975 og 1976 - fordelt efter størrelse samt familiens børneantal.

	Antal fami- lier	Antallet af sammensatte differensskattesatser			I alt antal differens- skattesatse
		Under 50%	50%- 66, 6%	Over 66, 6%	
<u>1973</u>					
Familier med 0 børn	18	36	87	3	126
- - 2 -	18	8	71	47	126
- - 4 -	12	3	26	55	84
I alt	48	47	184	105	336
<u>1975</u>					
Familier med 0 børn	18	85	38	3	126
- - 2 -	18	45	45	36	126
- - 4 -	12	5	24	55	84
I alt	48	135	107	94	336
<u>1976</u>					
Familier med 0 børn	18	94	29	3	126
- -- 2 -	18	26	65	35	126
- - 4 -	12	5	11	68	84
I alt	48	125	105	106	336

Ser man herefter i tabel 14 på situationen for de 48 familier under et i 1973, fremgår det klart, at hovedparten - 184 eller ca. 55 pct. - af de 336 beregnede differensskattesatser er af en størrelsesorden på mellem 50 pct. og 66 pct. I 1975 og 1976 er der sket en ændring af dette forhold, idet det største antal differensskattesatser nu er af en størrelsesorden på under 50 pct. I 1975 gjaldt dette således 135 - eller 40 pct. - af de beregnede satser, mens der i 1976 var 125 af de 336 satser - svarende til 37 pct. - i intervallet med differensskattesatser under 50 pct. Derimod er der over perioden ikke sket nogen afgørende forskydning i antallet af høje differensskattesatser.

Figur 6. Antal sammensatte differenskattesatser i lønindkomstintervallet 30.000-100.000 kr. for de 48 familier med henholdsvis 0, 2 og 4 børn i 1973, 1975 og 1976.

Deler man familierne op efter børnetal, gør den samme udvikling sig ikke gældende for alle grupper. Mens der er god overensstemmelse med udviklingen for 0-børnsfamilierne, sker der for 2-børnsfamilierne fra 1975 til 1976 en stigning i antallet af differenskattesatser i intervallet fra 50 pct. til 66,6 pct., og for 4-børnsfamilierne vokser fra 1975 til 1976 oven i købet antallet af satser i intervallet over 66,6 pct.

Ved en vurdering af udviklingen i de sammensatte differenskattesatser er det imidlertid ikke nok blot at se på antallet af satser i de tre intervaller - under 50 pct., mellem 50 pct. og 66,6 pct. og over 66,6 pct. - , men også fordelingen af satserne inden for de enkelte intervaller må med. F.eks. kan antallet af satser i intervallet over 66,6 pct. være vokset, men hvis flere satser end før nu ligger tæt på den nedre grænse, de 66,6 pct., kan gennemsnittet for intervallet være faldet. Der er derfor i tabel 15 beregnet den gennemsnitlige værdi af de sammensatte differenskattesatser i 1973, 1975 og 1976, dels for alle 48 familier under ét, dels for grupperne af familier med henholdsvis 0,2 og 4 børn.

Tabel 15. Gennemsnit af de sammensatte differensskattesatser,
anført i tabel 14.

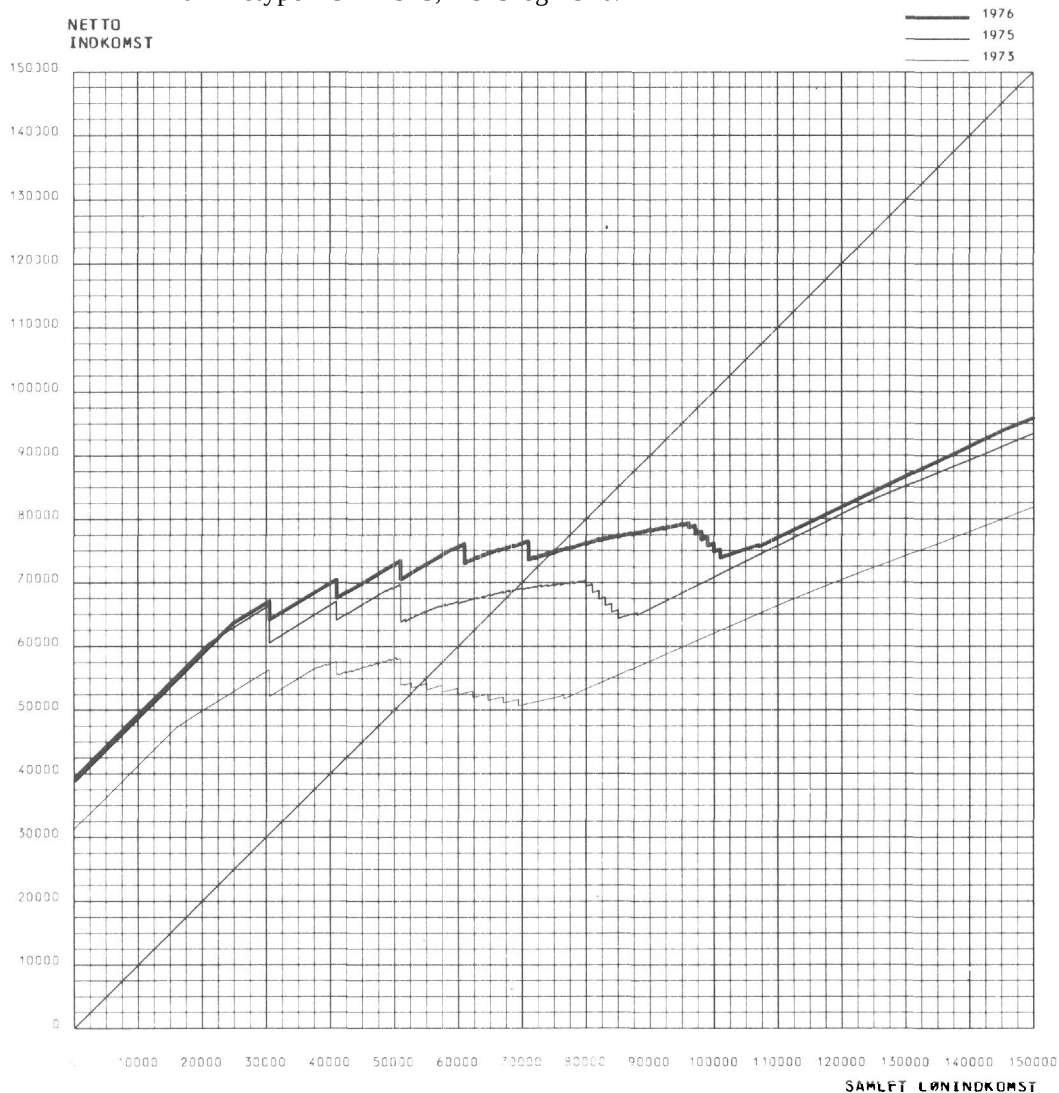
	Antal obser- vationer	Gennemsnitlig sammensat differensskattesats		
		1973	1975	1976
Familier med 0 børn	126	53,5	44,0	43,2
- - 2 -	126	66,1	59,7	62,5
- - 4 -	84	78,4	76,4	73,2
I alt	336	64,5	58,0	57,9

For samtlige 48 familier under ét ses den gennemsnitlige sammensatte differensskattesats at være faldet fra 64,5 pct. i 1973 til 57,9 pct. i 1976. Med al rimelig forbehold for repræsentativiteten af de 48 familier kan dette formentlig tages som udtryk for, at der i den nævnte periode har været en almindelig tendens i retning af lavere differensskattesatser for familier i lønindtægtsintervallet 30.000 kr. til 100.000 kr. Det fremgår også af tabellen, at den væsentligste nedgang er sket fra 1973 til 1975, idet situationen stort set er uændret i 1976 i forhold til 1975. Med hensyn til årsagerne til denne nedgang i differensskattesatsernes størrelse henvises til sammenfatningen i pkt. 29-34.

22. I figur 7 er nettoindkomsten for familietype 29 vist som funktion af den samlede lønindkomst i årene 1973, 1975 og 1976.

Jo fladere kurvens forløb over et givet indkomstinterval er, desto større er differensskattesatsen, og der ses da for denne familie generelt at være tale om en klar formindskelse af differensskattesatserne i et ret stort mellemindkomstinterval, idet kurven her er gået fra en markant negativ hældning (differensskattesats over 100) i 1973 til en svagt positiv i 1976. I Materiale-samling II kapitel II er vist tilsvarende figurer for de øvrige 48 familier, og i store træk ses billedet at være det samme som for familietype 29. Den foregående analyse kan opfattes som et forsøg på at sammenfatte indholdet af de 48 figurer.

Figur 7. Nettoindkomsten som funktion af den samlede lønindkomst for familietype 29 i 1973, 1975 og 1976.

- b. De enkelte familiekenetegns betydning for nettoindkomst og sammensat differens skatte sats

i) Betydningen af antal børn

23. I bilag 2, tabel I og II er vist, hvorledes børneantallet spiller en rolle for størrelsen på nettoindkomst og differens skatte sats i henholdsvis 1975 og 1976. Familierne, som består af et ægtepar med enten 0, 2 eller 4 børn, er samlet i grupper på 3, således at alle familiekenetegn (parametre) inden for en gruppe er identiske bortset fra børneantallet.

Betragtes de enkelte grupper hver for sig, er billedet i 1975 og 1976 det samme som i 1973, idet det for nettoindkomsten konsekvent gælder, at den ved givet lønindkomstniveau ligger højere, jo flere børn der er i familien, hvilket hænger sammen med, at der for de af beregningerne omfattede tilskud er en nær forbindelse mellem størrelsen på de samlede tilskud og børneantallet.

Af tabellerne ses, at forskellen i nettoindkomst ved en given lønindkomst inden for en enkelt gruppe bliver mindre, når den givne lønindkomst vokser, hvilket blot er udtryk for, at de sammensatte differensskattesatser er større, jo flere børn der er i familien. I tabel 16 er for årene 1973, 1975 og 1976 beregnet forskellen i nettoindkomsten ved givne lønindkomststørrelser for to familier, som er identiske bortset fra, at den ene familie (nr. 05) ingen børn har, mens den anden (nr. 29) har 4 børn.

Størrelsen på denne forskel skyldes de sociale tilskud, der tildeles familier med henholdsvis 0 og 4 børn. Skatteforhold spiller ingen rolle, idet beskattningen af familier, der kun adskiller sig fra hinanden med hensyn til børneantal, er den samme. Forskellen angiver altså de yderligere tilskud, det offentlige giver til en familie med en given boligtype, når familien har 4 børn frem for 0, idet børnene samtidig henholdsvis er fordelt på institutioner og er modtagere af SU-støtte, som angivet for familie nr. 29.

Tabel 16. Forskellen i nettoindkomsterne ved givne værdier af lønindkomsten for familietype 05 og 29 i 1973, 1975 og 1976.

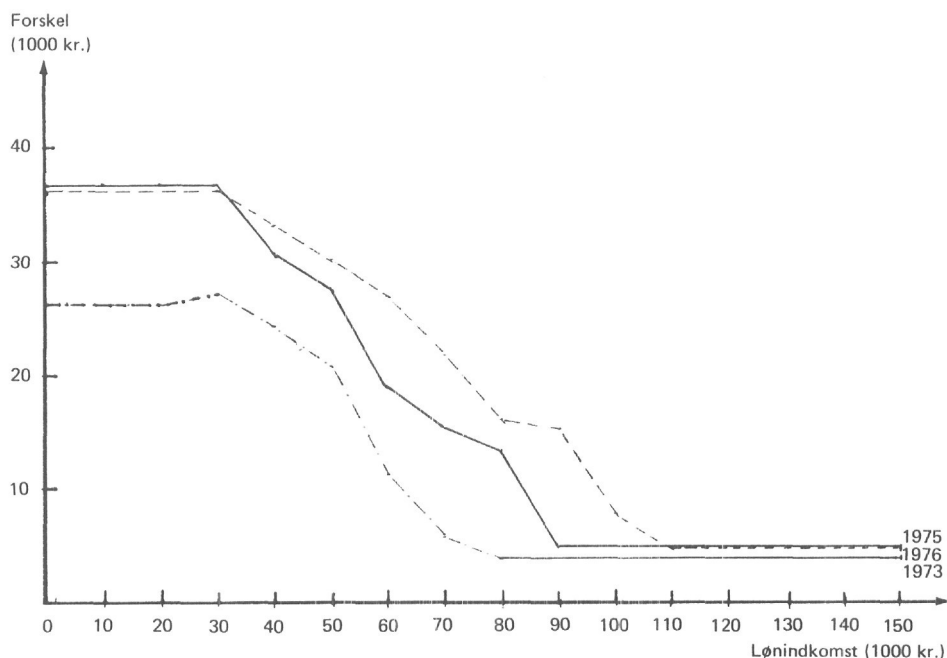
Lønindkomst kr.	Forskel i nettoindkomst					
	1973	Indeks	1975	Indeks	1976	Indeks
0	26217	100	36746	140	36108	138
10000	26217		36746		36108	
20000	26217		36746		36108	
30000	27177	100	36746	135	36108	133
40000	24357		30866		33168	
50000	20877		27566		30228	
60000	11395	100	18992	167	27048	237
70000	5772		15498		21753	
80000	3936		13445		16047	
90000	3936	100	4923	125	15441	392
100000	3936		4923		7396	
110000	3936		4923		4848	
120000	3936	100	4923	125	4848	123
130000	3936		4923		4848	
140000	3936		4923		4848	
150000	3936	100	4923	125	4848	123

Tabellen viser, at forskellen i nettoindkomst ved alle lønindkomstniveauer har været stigende fra 1973 til 1975, hvilket skyldes, at tilskudssatserne er

blevet opjusteret som følge af stigende priser og lønninger. Fra 1975 til 1976 er forskellen vokset kraftigt i et lønindkomstområde omkring 90.000 kr., mens der for såvel de laveste som de højeste lønindkomststørrelser er tale om et fald.

I figur 8 er tabel 16 vist grafisk. Den mindre forskel i nettoindkomsten ved stigende lønindkomst udtrykkes af hældningen på kurverne, der således er et mål for aftrapningens styrke: Jo stærkere hældning, desto kraftigere aftrapning af ydelserne. Det ses klart af figuren, at en kombination af et højt udgangsniveau for tilskuddene samt en ikke alt for hård aftrapning vil medføre aftrapningsintervaller af betragtelig størrelse, hvorved temmelig velstående familier vil kunne opnå tilskud.

Figur 8. Forskellen i nettoindkomsterne for familietype 05 og 29 i 1973, 1975 og 1976.

I tabellerne III til VI i bilag 2 er for begge årene 1975 og 1976 vist betydningen af børneantallet for henholdsvis familier, som lever "officielt" parirløst sammen, og for enlige. For begge familiekattegror er betydningen af børneantallet den samme som for ægte parfamilierne, således at såvel nettoindkomst som differensskattesats (for sidstnævntes vedkommende indtil al aftrapning er overstået) er højere, desto flere børn der er i familien.

ii) Betydningen af civilstand

24. I bilag 2, tabel VII og VIII, er for 1975 og 1976 vist nettoindkomst og differensskattesats for familier, som er ens bortset fra de voksnes civilstand, idet der er sammenlignet ægtepar med "officielt" samlevende, papirløse par. Mens der i 1973 i en del tilfælde var tale om en lille fordel for ægteparrene på grund af hustrufradraget, er der i både 1975 og 1976 i det betragtede lønindkomstinterval ikke nogen som helst forskel, hvilket hænger sammen med afskaffelsen af hustrufradraget ved skattereformen i 1975.

Tabel IX og X i bilag 2 sammenligner situationen for ægtepar, hvor mandens indtægtsandel er 100 pct., med situationen for enlige. Såfremt ingen af familierne har børn, er nettoindkomsten klart højest for ægteparret, hvilket skyldes det dobbelte personfradrag. Når familierne har to børn, formindskes forskellen i nettoindkomst en del, idet den enlige forsørger får noget højere børnetilskud end ægteparret.

iii) Betydningen af indkomstens fordeling på ægtefæller

25. Betydningen af indkomstfordelingen mellem mand og hustru i et ægteskab er for henholdsvis 1975 og 1976 vist i tabel XI og XII i bilag 2. Som for 1973 er der for både 1975 og 1976 en klar tendens til, at nettoindkomsten for given lønindkomst er faldende med stigende indkomstandel hos manden, hvilket bl. a. hænger sammen med den progressive statslige indkomstbeskatning. Dette forhold afspejler sig også i differensskattesatsernes størrelse, der i de fleste tilfælde er voksende med mandens indkomstandel. (I øvrigt henvises til bemærkningerne i udvalgets første betænkning p. 38).

I tabel 17 er for 1973, 1975 og 1976 vist forskellen i nettoindkomst for et ægtepar med eget hus og uden børn (familien modtager altså ikke noget tilskud), når manden tjener henholdsvis 50 pct. og 100 pct. af den samlede indkomst.

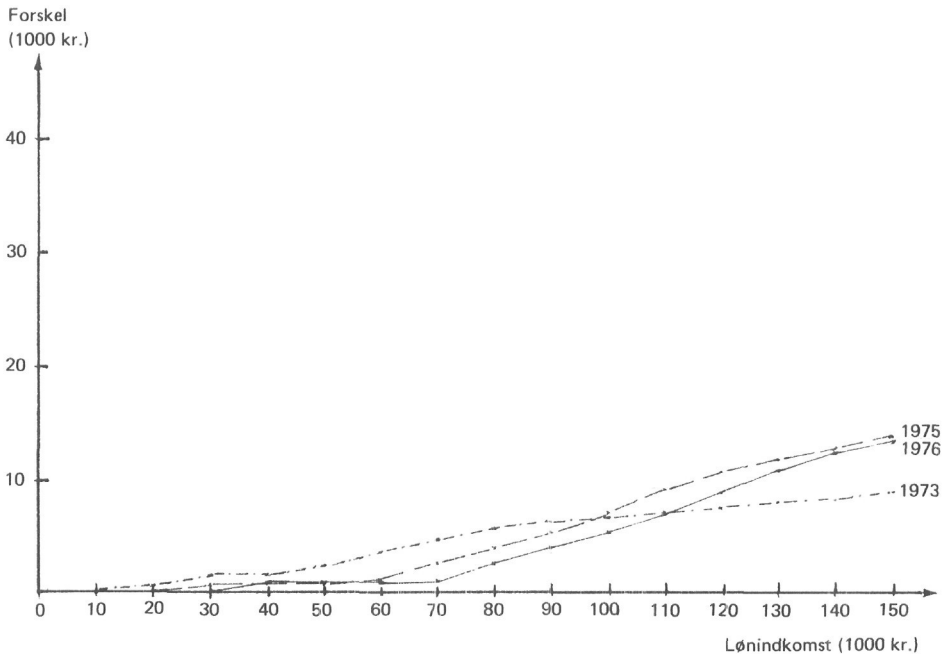
Tabel 17. Forskel i nettoindkomsterne ved givne værdier af lønindkomsten for familietype 03 og 11 i 1973, 1975 og 1976.

Løn- ind- komst kr.	Forskel i nettoindkomst			Løn- ind- komst kr.	Forskel i nettoindkomst		
	1973 kr.	1975 kr.	1976 kr.		1973 kr.	1975 kr.	1976 kr.
0	0	0	0	80000	5600	3958	2552
10000	0	0	0	90000	6301	5398	3992
20000	566	0	0	100000	6547	7054	5432
30000	1496	790	0	110000	6998	9142	6872
40000	1469	790	824	120000	7453	10654	8787
50000	2359	790	824	130000	7908	11734	10803
60000	3599	1078	824	140000	8363	12814	12315
70000	4690	2518	1112	150000	8818	13894	13395

Af såvel tabellen som af figur 9, der viser tabel 17 grafisk, ses, at forskellen inden for hvert enkelt år vokser med stigende lønindkomst, hvilket blot angiver, at ulempen for et ægtepar ved, at manden alene tjener hele indtægten i stedet for kun halvdelen, øges, når indkomsten stiger.

For lønindtægter op til ca. 100.000 kr. er forskellen i nettoindkomst i 1973 større end i 1975 og 1976, hvilket hænger sammen med forskydningen i den statslige indkomstskatteskala, der var en følge af skattereformen i 1975. For lønindtægter over ca. 100.000 kr. er forskellen i 1975 og 1976 større end i 1973, og en del af forklaringen er her, at personfradragene fra og med 1975 gik over til at være fradrag i skatten, således at ægtepar får samme fordel af de to personfradrag, uanset hvorledes indkomsten er fordelt imellem ægtefællerne.

Figur 9. Forskellen i nettoindkomsterne for familietype 03 og 11 i 1973, 1975 og 1976.

iv) Betydningen af boligform og -udgift

26. I tabellerne XIII og XIV i bilag 2 er undersøgt betydningen for nettoindkomsten og den sammensatte differensskattesats af huslejens størrelse i 1975 og 1976. Det ses, at det overalt i tabellerne gælder, at familien med den høje husleje også har den højeste nettoindkomst, men heraf naturligvis også skal

afholde den største huslejebetaling. Alle boligsikringsbeløb aftrappedes i 1975 senest i husstandsindkomstintervallet 60.000-75.000 kr. og aftrappes i 1976 senest i intervallet 70.000-85.000 kr., hvilket betyder, at forskellen i nettoindkomstbeløbene indsnævres med voksende lønindkomst. Ved en lønindkomst på 90.000 kr. i 1975 og på 110.000 kr. i 1976 er de sidste forskelle mellem nettoindkomstbeløbene inden for hver familieggruppe væk. Dette har sit modstykke i differensskattesatsernes størrelse: jo større boligsikringsbeløb, der er at aftrappe inden en given indkomst, des større må differensskattesatserne også være. For de lavere lønindkomstsværdier er differensskattesatserne dog højest for familierne med de mindste huslejer. Dette skyldes, at boligsikringsbeløbet til de højeste huslejer i dette lave lønindkomstinterval er konstant og først på et senere tidspunkt i lønindkomstudviklingen begynder at aftrappes; de lave boligsikringsbeløb aftrappes derimod på et tidligt tidspunkt.

Betydningen af størrelsen af det skattemæssige underskud ved besiddelse af ejerbolig fremgår af tabel XV og XVI i bilag 2. Da et sådant underskud formindsker den skattepligtige indkomst, vil nettoindkomsten alt andet lige være desto højere, jo større underskuddet er, idet skatten bliver mindre og tilskuddene større ved voksende underskud. For given skattepligtig indkomst er differensskattesatserne ens for de to familier inden for hver gruppe, men de forskellige husunderskud bevirker, at differensskattesatserne for given lønindkomst er forskellige.

Endelig er i tabel XVII og XVIII i bilag 2 vist forskellen i nettoindkomst og differensskattesats for familier, som kun er forskellige med hensyn til boligform, idet der er foretaget parvise sammenligninger mellem familier, som kun adskiller sig ved at bo i henholdsvis lejlighed og ejerbolig. Hovedindtrykket er for såvel 1975 som 1976 det samme som i 1973: I det store og hele er nettoindkomsten størst for familien i egen bolig, selv om det for familier med børn kan være omvendt, når lønindkomsten er lav (jfr. udvalgets første betænkning, p. 42). For stigende lønindkomst i det enkelte år indtil en vis størrelse vokser forskellen i nettoindkomst, hvilket blot er udtryk for, at familierne, som bor i udlejningsbolig, i dette indkomstinterval står over for betydelig højere differensskattesatser end tilsvarende familier, som selv ejer deres bolig. (Med hensyn til spørgsmålet om det relevante ved en sammenligning af den her foreliggende type henvises til bemærkningerne i den første betænkning p. 44).

c. Betydningen for nettoindkomst og sammensat differensskattesats af indførelsen af en ungdomsydelse belyst ved et konkret eksempel

27. Selv om det har været et generelt udgangspunkt for udvalgets undersøgelsesarbejde at se bort fra ordninger, hvor ydelserne tildeles skønsmæssigt, idet det her vil være umuligt at sige noget præcist om, hvilken indflydelse en indkomståndring vil have på den tildelte ydelse, har udvalget alligevel fundet, at den i 1975 indførte ungdomsydelse, der som nævnt i dette kapitels punkt 14 er skønsmæssig, i en sådan grad er indkomstaafhængig - jfr. tabel 9, som viser de vejledende indkomstaafhængige takster i Københavns kommune - at der i en del tilfælde vil kunne blive tale om et samspil mellem aftrapningen af denne ydelse på den ene side og andre ydelser og skattebetaling på den anden.

Medvirkende ved udvalgets beslutning om kort at berøre ungdomsydelsen har det også været, at den er trådt i stedet for lovmæssige ydelser, som udvalget behandlede i sin første betænkning.

For mere konkret at belyse dette nye samordningsproblem er i tabel 18 for 1976 vist sammenhængen mellem nettoindkomst og samlet lønindkomst for en familietype - 29u - som er identisk med familietype 29 bortset fra, at det fjerde barn nu ikke længere er mellem 18 og 22 år og studerende, men er en 16- eller 17-årig hjemmeboende gymnasieelev uden selvstændig indtægt, hvorved der kan blive tale om udbetaling af et beløb i ungdomsydelse til familien. Denne antages at bo i Københavns kommune. Tabellen, der svarer til de i Materialesamling II viste B-tabeller, angiver i søjlerne 8-12 de sammensatte differensskatte satser ved forskellige lønindkomststigninger. Af søjle 12 ses, at der i lønindkomstintervallet på 60.000 kr. til 80.000 kr., hvor ungdomsydelsen aftrappes, forekommer sammensatte differensskattesatser på noget over 100 pct., hvilket er højere end for den tilsvarende familie med en studerende søn eller datter. Dette beror på, at ungdomsydelsen i dette konkrete tilfælde aftrappes over et interval på 20.000 kr., mens der for uddannelsesstøtten, der tilmed er lidt mindre (6.000 kr. mod ungdomsydelsens 7.000 kr. i København) er tale om aftrapning over et interval på 43.000 kr.

Tabel 18. Nettoindkomst og sammensatte differenskattesatser for familietype 29u.

TABEL B-29u
1976

FAMILIETYPE
MANDENS INDTÆGTSANDEL : 2 VOKSNE, GIFT, 4 BØRN
HUSLEJE, ÅRLIG : 75 PCT.
UNDERSKUD PÅ HUS, ÅRLIG : 26000 KR.
BØRN I VUGGESTUE : 0 KR
BØRN I BØRNEHAVE : 1
BØRN PÅ FRITIDSHJEM : 1
STUDERENDE, 18-22 ÅR : 0
BØRN DER FÅR UNGD. YDELSE : 1

SAML LØN- INDKOMST	SKAT	INST.- TILSKUD	3	4	UNGDOMS- YDELSE	BOLIG- SIKRING	BØRNE- TILSKUD	SKAT MINUS TILSKUD	STIGNING I (SKAT MINUS TILSKUD) NETTO					INDEKOMST				
									I PCT. VEC. LØNINDKOMSTSTIGNING					5000 10000				
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19
0	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	39748
10000	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	49748
12000	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	51748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	51748
14000	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	53748
16000	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	55748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	55748
18000	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	57748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	57748
20000	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	59748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	59748
22000	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	61748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	61748
24000	0	14700	7000	13200	4848	-39748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	63748	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	63748
26000	452	14700	7000	13200	4848	-39296	39,2	39,2	39,2	39,1	39,1	65296	39,2	39,2	39,1	39,1	39,1	65296
28000	1235	14700	7000	13200	4848	-38513	39,2	39,2	39,2	39,1	39,1	66513	39,2	39,2	39,1	39,1	39,1	66513
30000	2018	14700	7000	13200	4848	-37730	39,1	39,1	39,1	39,1	39,1	67730	39,1	39,1	39,1	39,1	39,1	67730
32000	2801	14700	7000	13200	4848	-36947	39,1	39,1	39,1	39,1	39,1	68947	39,1	39,1	39,1	39,1	39,1	68947
34000	3584	14700	7000	13200	4848	-36164	627,1	333,1	186,1	97,9	97,9	70164	627,1	333,1	186,1	97,9	97,9	70164
36000	4366	11760	7000	13200	4848	-32442	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	68442	39,2	39,2	39,2	39,2	39,2	68442
38000	5149	11760	7000	13200	4848	-31659	39,2	39,2	39,2	39,1	40,4	69659	39,2	39,2	39,1	40,4	40,4	69659
40000	5932	11760	7000	13200	4848	-30876	41,2	41,2	41,2	41,2	100,0	70876	41,2	41,2	41,2	100,0	100,0	70876
42000	6756	11760	7000	13200	4848	-30052	41,2	41,2	41,2	41,2	100,0	72052	41,2	41,2	41,2	100,0	100,0	72052
44000	7580	11760	7000	13200	4848	-29228	629,2	335,2	188,2	100,0	70,6	73228	629,2	335,2	188,2	100,0	100,0	73228
46000	8404	8320	7000	13200	4848	-25464	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	71464	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	71464
48000	9228	8320	7000	13200	4848	-24640	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	72640	41,2	41,2	41,2	41,2	41,2	72640
50000	10052	8820	7000	13200	4848	-23816	41,2	41,2	41,2	41,2	100,0	73816	41,2	41,2	41,2	100,0	100,0	73816

52000	10876	8820	7000	13200	4848	-22992	41,2	41,2	41,2	100,0	95,4	74992
54000	11700	8820	7000	13200	4848	-22168	629,2	335,2	188,2	100,0	99,0	76168
56000	12524	5880	7000	13200	4848	-18404	41,2	41,2	41,2	46,0	101,4	74404
58000	13348	5880	7000	13200	4848	-17580	41,2	41,2	47,2	93,2	105,0	75580
60000	14172	5880	7000	13080	4848	-16636	41,2	53,2	159,2	156,8	107,4	76636
62000	14996	5880	5000	12720	4848	-13452	41,2	53,2	59,2	116,8	107,4	75452
64000	15820	5880	5000	12360	4848	-12268	629,2	347,2	200,2	116,8	107,4	76268
66000	16644	2940	5000	12120	4848	-8264	41,2	65,2	59,2	58,0	107,4	74264
68000	17468	2940	5000	11760	4848	-7080	41,2	65,2	59,2	98,0	107,4	75080
70000	18292	2940	5000	11400	4848	-5896	41,2	53,2	159,2	156,8	107,4	75896
72000	19116	2940	3000	11040	4848	-2712	41,2	53,2	59,2	116,8	117,4	74712
74000	19940	2940	3000	10680	4848	-1528	629,2	347,2	200,2	114,4	118,4	75528
76000	20764	0	3000	10440	4848	2476	41,2	65,2	59,2	58,0	92,3	73524
78000	21588	0	3000	10080	4848	3660	41,2	53,2	59,2	120,2	94,5	74340
80000	22412	0	3000	9720	4848	4844	41,2	53,2	209,2	124,5	96,6	75156
82000	23236	0	0	9360	4848	9028	52,0	64,0	64,0	68,8	68,8	72972
84000	24060	0	0	9120	4848	10308	52,0	76,0	70,0	68,8	68,8	73692
86000	25316	0	0	8760	4848	11708	52,0	76,0	70,0	68,8	74,8	74292
88000	26356	0	0	8400	4848	13108	52,0	64,0	70,0	68,8	96,4	74892
90000	27396	0	0	8040	4848	14508	52,0	64,0	70,0	68,8	119,2	75492
92000	28436	0	0	7680	4848	15908	52,0	64,0	64,0	102,4	128,8	76092
94000	29476	0	0	7440	4848	17188	52,0	76,0	100,0	148,0	126,4	76812
96000	30516	0	0	6480	4848	19188	52,0	184,0	178,0	181,6	116,8	76812
98000	31556	0	0	3960	4848	22748	52,0	184,0	184,0	131,2	91,6	75252
100000	32596	0	0	1320	4848	26428	52,0	184,0	118,0	78,4	65,2	73572
110000	37796	0	0	0	4848	32948	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0	77052
120000	42996	0	0	0	4848	38148	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0	81852
130000	48196	0	0	0	4848	43348	52,0	52,0	52,0	52,0	52,0	86652
140000	53396	0	0	0	4848	48548	52,0	52,0	52,0	52,0	55,7	91452
150000	58963	0	0	0	4848	54115	60,1	60,1	60,1	60,1	60,1	95885

AF DEN VISTE NETTOINDKOMST SKAL DER AFHOLDES FØLGENDE UDGIFTER:

BETALING FOR DAGINSTITUTIONSPLOADER : 14700 KR.
HUSLEJE I LEJEBOLIG : 26000 KR.

d. Betydningen for nettoindkomst og sammensat differenskattesats af indførelsen af indkomstafhængige børnetilskud belyst ved et konkret eksempel

28. Ovenfor er i punkt 16 gennemgået den i august 1976 vedtagne ændring af børnetilskudslovgivningen, som medførte, at almindeligt forhøjet og ekstra børnetilskud overgik til at være indtægtsafhængige ydelser med virkning fra 1.april 1977.

Til belysning af betydningen for en enkelt familie af denne lovændring er i tabel 19 for familietype 29 vist nettoindkomst og marginalprocent henholdsvis med og uden indtægtsregulerede børnetilskud, idet beregningerne vedrørende de indtægtsregulerede børnetilskud er lavet under den forudsætning, at de lovregler, som først træder i kraft pr. 1.april 1977 har været gældende hele 1976, og at det yderligere er den aktuelle 1976-indkomst, som fastlægger tilskuddets størrelse. Tabellen er delt i to afsnit, således at der i afsnit A vises den i 1976 gældende situation, mens der i afsnit B vises, hvilke nettoindkomstværdier og marginalprocenter der, såfremt de nye regler om børnetilskud havde været gældende i 1976, ville have svaret til de angivne lønindkomster.

Først ved en samlet lønindkomst på 114.000 kr. er der forskel på de to beregninger, idet de indtægtsafhængige børnetilskud medfører en stigning i marginalprocenten fra 52,0 til 58,0 og derefter fra 60,1 til 66,1. Denne forhøjelse med 6 pct. varer ved, indtil familiens samlede børnetilskudsbeløb er aftrappet, hvilket sker ved en samlet lønindkomst på kr. 194.800. Herefter er marginalprocenterne igen ens.

Tabel 19. Nettoindkomsten som funktion af den samlede lønindkomst for familie 29 i 1976 henholdsvis med indtægtsuafhængige og indtægtsafhængige børnetilskud.

A. Med indtægtsuafhængige børnetilskud:									
Samlet lønindkomst	Skat	Inst. - tilskud	SU-støtte	Bolig-sik-ring	Børne-tilskud	Skat minus tilskud	Spring	Marg. pct.	Netto-indkomst
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
0	0	14700	6000	13200	4848	-38748	0	0,0	38748
107000	36236	0	0	0	4848	31388	300	52,0	75612
145467	56239	0	0	0	4848	51391	0	60,1	94076
246000	116659	0	0	0	4848	111811	0	63,7	134189
436400	237944	0	0	0	4848	233096	0	66,4	203304
B. Med indtægtsafhængige børnetilskud:									
(Indtil en samlet lønindkomst på 114000 er de to beregninger identiske)									
107000	36236	0	0	0	4848	31388	300	52,0	75612
114000	39876	0	0	0	4848	35028	0	58,0	78972
145467	56239	0	0	0	2960	53279	0	66,1	92188
194800	85888	0	0	0	0	85888	0	60,1	108912
246000	116659	0	0	0	0	116659	0	63,7	129341
436400	237944	0	0	0	0	237944	0	66,4	198456

4°. SAMMENFATNING OG KONKLUSIONER

29. Som det er vist i punkt 21 og 22 i dette kapitel, har der i perioden fra 1973 til 1976 været tale om en vis nedsættelse af de sammensatte differens skattesatser, når de 48 familietyper situation vurderes som helhed, og det har formodningen for sig, at denne tendens også i nogen grad vil gælde ved en gennemsnitlig betragtning af de danske skattebetalere og tilskudsmottagere landet et.

Sænkningen af differensskattesatserne fremkommer som et resultat af de i perioden foretagne lovændringer, og det forekommer derfor rimeligt afslutningsvis at give et samlet billede af disse ændringer. I udvalgets første betænkning opstilledes i kapitel III en række muligheder for lettelse af samspilsproblemet, og man diskuterede deres fortrin og mangler. I det følgende skal derfor ganske kort omtales disse muligheder og de i perioden fra 1973 til 1976 foretagne ændringer sammenlignes hermed.

30. En af de af udvalget gennemgåede muligheder er en udvidelse af indkomstgrundlaget. Ser man her først på de i perioden foretagne ændringer i reglerne for den personlige indkomstbeskatning må nævnes, at der ikke er sket væsentlige ændringer i opgørelsen af den skattepligtige indkomst. Der er således ik-

ke inddraget nye indkomstarter eller fjernet vigtige ligningsmæssige fradrag. Omlægningen af personfradraget ved skattereformen i 1975 - fra at være et fradrag i indkomsten til at være et beregnet fradrag i skatten - kan i formen siges at være en udvidelse af indkomstgrundlaget, men dens reelle betydning var - isoleret set - en skærpelse af skatteprogressionen, der må ses i sammenhæng med den generelle skattelettelse jfr. punkt 31. Derimod kan fjernelsen af hustrufradraget siges at have medført en vis reel udvidelse af indkomstgrundlaget.

De af undersøgelsen omfattede tre indkomstafhængige tilskud, boligsikring, uddannelsesstøtte og friplads i daginstitution, har alle deres indtægtsgrundlag forankret i den skattepligtige indtægt, men der sker dog visse korrektioner i denne, før den anvendes til beregning af ydelserne. Selv om der ikke er sket noget med den skattepligtige indtægt, kan indtægtsgrundlaget derfor alligevel være ændret. Dette er faktisk sket for såvel boligsikringens som uddannelsesstøttens vedkommende.

Hvad angår boligsikringen er indkomstgrundlaget formindsket på 2 måder: Dels er der sket en forhøjelse af det beløb pr. barn, som kan fradrages ved opgørelsen af husstandsindkomsten, dels ses der fra og med 1975 bort fra de første 5.000 kr. af hvert barns indtægt, uanset om det er A- eller B-indtægt. Tidligere gjaldt reglen kun for A-indtægt.

For uddannelsesstøttens vedkommende har man fra og med støtteåret 1976/77 fjernet retten til ved opgørelsen af den korregerede forældreindtægt at se bort fra halvdelen - dog maksimalt 2.000 kr. - af en eventuel hustruindtægt, hvilket er ensbetydende med en udvidelse af indkomstgrundlaget.

Endelig blev der som nævnt foran under punkt 17 ved folketingsbeslutning vedtaget i februar i år henstillet til regeringen at træffe foranstaltninger til, at indkomstgrundlaget ved tilskudsberegning i visse tilfælde udvides med "skattetekniske" fradrag, som tillades foretaget ved opgørelsen af grundlaget for beregning af indkomstskatten.

Som omtalt i udvalgets første betænkning (p. 58) er betydningen af en begrænsning (udvidelse) af fradragene især, at aftrapningen af tilskud eller skærpelse af beskattningen indtræder ved en lavere (højere) bruttoindkomst end hidtil. Forudsætningen for ad denne vej at opnå en lettelse af samspilsproblemet er dog som nævnt, at det udvidede indkomstgrundlag giver sig udslag i lavere skatte- eller aftrapningssatser, hvilket de relativt beskedne ændringer af fradagsreglerne siden 1973 næppe har givet anledning til.

31. Udvalget så i sin første betænkning også på en direkte reduktion af skatte- og aftrapningssatserne som en mulighed for lempelse af de sammensatte differensskattesatser. I denne forbindelse blev det understreget, at en nedsættelse af disse satser ville være forbundet med offentlige mindreindtægter og/eller merudgifter, som - især ved en nedsættelse af skattesatserne - kunne være af betragtelig størrelse, da en sådan nedsættelse ville berøre et stort antal personer.

Mens der på skattesiden er tale om, at der ved lovgivningen fastsættes en marginalskatteprocent og et indkomstinterval, hvori den finder anvendelse, fastsættes tilsvarende for ydelsernes vedkommende aftrapningen således, at et givet beløb aftrappes over et eller andet indkomstinterval. En ændring af aftrapningssatsen vil i sådanne tilfælde da kunne ske enten ved en ændring i

den absolutte størrelse på ydelsen eller ved en ændring af aftrapningsintervallets længde.

For indkomstbeskatningens vedkommende skete der ved skattereformen i 1975 en omlægning af den statslige indkomstskatteskala, som dels indebar en sænkning af marginalskatteprocenten, dels en udstrækning af indkomstintervallerne for de enkelte marginalskattesatser, hvorved skalaen ændredes fra at have fire trin til kun at have tre trin.

Hvad angår de tre indtægtsafhængige tilskud i udvalgets undersøgelser, har der for dem alle været tale om lempelser i aftrapningen i årene fra 1973 til 1976, således som det er gennemgået i det foregående. Lempelsen er for fripladstilskuddene sket ved en forlængelse af aftrapningsintervallet samtidig med, at aftrapningsskalaen er gjort mere jævn, idet man er gået fra en 3-trinsskala til en 5-trinsskala.

Det er straks noget vanskeligere at sammenfatte de til dels modsatrettede ændringer, der er sket på boligsikringsområdet. De maksimumsgrænser, som husstandsindkomsten ikke må overskride, hvis der overhovedet skal gives boligsikring, er blevet hævet, og dermed er det interval, aftrapningen kan foregå over også blevet større. Den aftrapning, der sker efter "grænsebeløbsreglen" er blevet mildere, og aftrapningen i forbindelse med "15-pct. -reglen" er - dog med et par vigtige undtagelser - hørt op. Disse undtagelser, hvor der oven i købet er kommet skærpede aftrapningsforhold, vedrører dels små indtægter, der nu kan få støtte efter "pensionistreglen", hvis der er børn i husstanden, dels indkomster lige under maksimumsgrænsen, idet endnu ikke bortfaldne boligsikringsbeløb her bliver reguleret ned over et kort indtægtsinterval.

For uddannelsesstøtten gælder, at aftrapningen er blevet lempet på grund af en udvidelse af aftrapningsintervallet fra år til år, men tillige på grund af ophævelsen af adgangen til at få statslige studielån fra og med støtteåret 1975/76.

Med virkning fra 1. oktober 1975 blev almindeligt og forhøjet børnetilskud nedsat med 148 kr. om året, ligesom der fra denne dato skete en halvering af pristalsreguleringen af almindeligt, forhøjet og ekstra børnetilskud. Da børnetilskuddene endnu i 1976 var indkomstuafhængige, har disse sænkninger af ydelseniveauet ikke haft nogen betydning for samspilsproblemet.

32. Ud over ændringerne i den lovgivning, som vedrører de af udvalgets beregningsarbejde omfattede ordninger, forekommer det rimeligt at fremhæve endnu et par ændringer i tilskudslovgivningen i perioden 1973-1976, der har trukket i retning af henholdsvis at skærpe og svække samordningsproblemet. Som en skærpelse af dette problem må ses den ændring af børnetilskudslovgivningen, hvorved de indtægtsuafhængige børnetilskud til børn i alderen 16-17 år fra 1. juli 1975 erstattedes af den skønsmæssige, men temmelig indtægtsafhængige ungdomsydelse (jfr. gennemgangen heraf i pkt. 14-15).

Modsat har imidlertid virket den fra 1. april 1976 tilvejebragte mulighed for selv at bestemme, hvilken sygesikringsgruppe man vil tilhøre. En families forbrug af sygesikringsydelse kan ikke på entydig vis sættes i forhold til dens indkomst, hvorfor sygesikringen ikke er med blandt de ordninger, som indgår i udvalgets beregninger. Dog er der i udvalgets første betænkning (p. 123-124) påvist at være en økonomisk fordel knyttet til det at være medlem af sikringsgruppe 1, men med retten til frit valg af sikringsgruppe kan der ikke

længere blive tale om et tab af denne fordel ved en eller anden indkomstfremgang.

33. Endelig kan anføres, at den med virkning fra 1. april 1977 gennemførte indtægtsgraduering af størsteparten af de hidtil indtægtsuafhængige børnetilskud generelt indebærer en skærpelse af samordningsproblemet. Da gradueringen først sætter ind ved en 1975-familieindkomst på 110.000 kr., vil der ikke blive tale om et sammenfald med aftrapningen af andre ydelser, idet disse alle stort set vil være aftrappet, når reduktionen af børnetilskuddene sætter ind, men nok tale om et sammenfald med indkomstbeskatningen. Ændringen forventes at ville berøre 125.000 familier.

34. I udvalgets første betænkning blev med udgangspunkt i 4 hovedsynspunkter af finanspolitisk, fordelingspolitisk og administrativ art gennemgået en række forskellige måder, på hvilke en nedsættelse af de sammensatte differensskattesatser kunne ske, idet de forskellige metoders relative fortrin og mangler samtidig blev udførligt diskuteret.

Endvidere opstilledes på basis af denne gennemgang 6 konkrete modelberegninger for 21 familietyper til belysning af, hvorledes der kunne opnås en sænkning af de sammensatte differensskattesatser under hensyntagen til de af udvalget fremsatte synspunkter, uden at dette ville medføre merudgifter for det offentlige.

De yderligere undersøgelser, udvalget har foretaget, har ikke givet grundlag for at ændre de konklusioner og forslag, man nåede frem til i udvalgets første betænkning.

III. Samordningsproblemer inden for pensionsområdet

1°. BAGGRUNDEN FOR EN ANALYSE AF SAMORDNINGSPROBLEMERNE INDEN FOR PENSIONSOMRÅDET

1. I samordningsudvalgets første betænkning begrænsede man sine undersøgelser af samspillet mellem indkomster, skatter og sociale ydelser til kun at omfatte lønmodtagerfamilier. Derved udelod man hele pensionsområdet bl.a. som følge af, at der allerede var et arbejde i gang på dette felt i den under socialministeriet nedsatte arbejdsgruppe vedrørende en pensionsreform. Udvalget stillede dog i udsigt, at man ville fortsætte den del af sit arbejde, der omfattede edb-mæssig behandling af samordningsproblemerne, og herunder ville man søge at opstille hensigtsmæssige beregningsprogrammer for pensionsområdet. I betragtning af pensionsreformarbejdsgruppens og samordningsudvalgets fælles interesse i sådanne programmer har de to udvalgs sekretariater haft et nært samarbejde om udarbejdelsen heraf.

Pensionsreformarbejdsgruppen afgav i juni 1976 en betænkning "Rapport om samordning af pension, skat og boligsikring" (Betænkning nr. 772, København 1976), som bidrager væsentligt til en kortlægning af de vigtigste samordningsproblemer, der eksisterer for pensionister. Der er derfor grund til nedenfor at gennemgå betænkningens hovedresultater. Dernæst følger en oversigt over de beregninger, der er foretaget af pensionsreformarbejdsgruppen og samordningsudvalget med fælles datagrundlag. Samordningsudvalgets beregninger adskiller sig fra pensionsreformarbejdsgruppens bl.a. derved, at de omfatter flere slags sociale ydelser. På grundlag af samordningsudvalgets familieberegninger foretages en sammenligning af pensionisternes situation med lønmodtagernes samt en undersøgelse af den betydning, specielle forhold (som f.eks. børneantal samt boligforhold) har for pensionisternes situation. Denne undersøgelse er af samme art som den, der er foretaget for de 48 lønmodtagerfamilier, jfr. kapitel II foran. Kapitlet vil blive afsluttet med udvalgets konklusioner vedrørende samordningsproblemet på pensionsområdet.

2°. BETÆNKNINGEN "RAPPORT OM SAMORDNING AF PENSION, SKAT OG BOLIGSIKRING" FRA PENSIONSREFORMARBEJDSGRUPPEN

a. Betænkningens baggrund

2. Betænkningen er udarbejdet af et underudvalg ("pensionsberegningsudvalget") under pensionsreformarbejdsgruppen, nedsat i foråret 1973. Udvalget fik til opgave at overveje mulighederne dels for en forenkling af pensionslovene, herunder af beregningsreglerne, dels for en afskaffelse af særreglerne for pensionister i boligsikringsloven og kildeskatteloven. Disse særregler medfører, at pensionisterne undertiden stilles bedre end andre befolknings-

grupper med samme indtægter og boligudgifter, men samtidig kan de have den virkning, at pensionisternes mulighed for at forøge deres levestandard ved egen indsats er stærkt begrænset som følge af den samtidige aftrapning af pension og boligsikring oven i den normale beskatning. Pensionsberegningssudvalget afgav i juni 1976 en betænkning, "Rapport om samordning af pension, skat og boligsikring". I denne sidste har udvalget koncentreret sig om en undersøgelse af spørgsmålet omkring særreglerne samt en undersøgelse af mere generel art af pensionisternes samspilsproblem. Man har søgt at belyse, dels hvor hyppigt problemet forekommer, dels hvor tyngende det er. Hvor det har været muligt, har man anslået hvor mange pensionister, der er ramt af problemet, (til belysning heraf kan samordningsudvalgets skøn omtalt i kapitlets sidste afsnit yderligere bidrage). Udvalget har endvidere angivet en række løsningsmuligheder til afhjælpning af problemet, men har ikke set det som sin opgave at pege på nogen bestemt af disse. Nedenfor følger en gennemgang af rapportens hovedresultater.

b. Konklusioner vedrørende særregler

3. De særregler, der er tale om, findes inden for skattelovgivningen samt boligsikringslovgivningen. En del særregler inden for disse lovområder er dog inden for de senere år blevet afskaffet, heriblandt de ret komplicerede regler for forhøjede personfradrag for pensionister, der gjaldt indtil udgangen af 1974. En gennemgang af nugældende særregler findes i afsnittene B og C i nærværende betænkningens bilag nr. 3, der er et optryk af kapitel I i pensionsreformsarbejdsgruppens betænkning. Her findes endvidere en udførlig redegørelse for pensionsreglerne samt for reglerne vedrørende betaling for hjemmehjælp.

Særreglernes tilstedeværelse bevirker naturligvis, at en pensionist med en given bruttoindkomst betaler mindre i skat eller modtager højere boligsikring end den tilsvarende ikke-pensionist. Pensionistens nettoindkomst er for given bruttoindkomst dermed højere. Særreglerne er imidlertid undertiden udformet indkomstafhængige (f.eks. nedslag for renteindkomst m.v. i ansættelsen af den skattepligtige indkomst, de særlige regler for pensionister i boligsikringsloven), således at de gradvist bortfalder ved stigende indkomst ud over pensionen. Denne aftrapning betyder for en pensionist, der indkomstmæssigt befinder sig på overgangen fra særregler til normale regler, at han bliver mødt med en højere sammensat differensskattesats end den tilsvarende ikke-pensionist. En indkomsthøjning vil med andre ord give sig udslag i en mindre ændring i den disponible indkomst hos pensionisten end hos ikke-pensionisten, hvilket også medfører, at niveauforskellen mellem nettoindkomsterne indsnævres ved en forøgelse af indkomsten, mens forskellen bliver større ved en indkomsttilbagegang. Udover at forværre samspilsproblematikken medvirker særreglerne til at gøre den samlede lovgivning for pensionisterne uoverskuelig. Udvalget mener dog kun, det kan overveje en afskaffelse af særreglerne under forudsætning af, at pensionisternes økonomiske stilling ikke forringes, d.v.s. man har samtidig undersøgt mulighederne for at give kompensation gennem ændringer i pensionslovgivningen. Under en sådan bibetingelse vil en afskaffelse af særreglerne imidlertid medføre større merudgifter for det offentlige, såfremt en forenkling af den samlede lovgivning på pensionsområdet skal fastholdes.

c. Konklusioner vedrørende samspilsproblemer

4. Rapporten indeholder en grundig undersøgelse af pensions-, boligsikrings- og skattereglernes samt hjemmehjælpens virkninger for pensionisternes nettoindkomstforløb. Analysen foretages successivt, idet man først undersøger samtidig aftrapning af flere pensionsydelse (grundbeløb + pensionstillæg, eventuelt ægteskabs- eller hustrutillæg). Dernæst analyseres samspillet mellem pensionsaftrapning og beskatning. Det fastslås på dette trin, at "den samlede virkning af beskatning og indtægtsregulering af pensionen aldrig vil kunne medføre, at en ekstraindkomst resulterer i en nedgang i pensionistens disponible indkomst. Indtægtsreguleringen af pensionen medfører således i værste fald, at pensionen nedsættes med 90 pct. af ekstraindkomsten; tilbage bliver herefter 10 pct., der aldrig vil kunne bortbeskattes helt, idet marginalskatteprocenten altid er under 100" (p. 40). Udvider man imidlertid analysen til også at omfatte boligsikring og hjemmehjælp, skærpes samspilsproblematikken, således at den samlede beskæring af en indkomstfremgang i visse intervaller bliver særdeles stærk, til tider over 100 pct.

5. I lighed med samordningsudvalget fremhæver pensionsberegningsudvalget de begrænsede muligheder for at afhjælpe samspilsproblemerne, hvis dette på den ene side ikke må medføre øgede offentlige udgifter og på den anden side ikke må betyde en forringet stilling for de laveste indkomstgrupper. Uden at pege på nogen bestemt løsning anfører rapporten følgende 3 muligheder for om ikke at afskaffe, så dog at mildne pensionisternes særlige samspilsproblemer:

- A) Nedsættelse eller ophævelse af aftrapningssatserne i pensionslovene
- B) Ændring af beskatningsreglerne for pensionister
- C) Ændring af boligsikringsreglerne for pensionister

ad A. Dette forslag sigter på at ændre aftrapningen af grundbeløb og pensionstillæg m.v., således at samtidig aftrapning undgås eller mildnes. Man kunne også tænke sig en fuldstændig ophævelse af aftrapningen af grundbeløbet og/eller pensionstillæg, ægteskabstillæg samt hustrutillæg. For hvert mere konkret udformet forslag skønner udvalget over økonomiske, administrative samt fordelingsmæssige konsekvenser.

ad B. Her gennemgås først det i efteråret 1975 fremsatte lovforslag om ændring af skatte- og pensionslovene med henblik på at fritage de sociale pensioner for beskatning fra og med indkomståret 1977. Formålet med skattefritagelsen var iflg. lovforslaget at gøre skatte- og pensionsordningerne mere forståelige samt at opnå visse administrative lettelser. Lovforslagene vises ikke at medføre nogen væsentlig ændring af sammenfaldsproblemet.

Dernæst gennemgås mulighederne for forhøjelse af personfradragene, dels generelt, dels specifikt for pensionister. Derved ville man indsnævre det interval, hvor sammenfald af beskatning og aftrapning af pensionsydelse finder sted. En generel forhøjelse af personfradragene vil imidlertid iflg. rapporten ikke være en hensigtsmæssig løsning og bør kun gennemføres, såfremt man af andre grunde måtte ønske generelle skattelettelser.

Med hensyn til specifikke forhøjelser af personfradragene for pensionister taler især administrative hensyn imod dette.

ad C. Endelig omtales muligheden for at lette samspilsproblematikken gennem en ændring af boligsikringsregierne. Dette vil naturligvis kun betrage den del af pensionisterne, der modtager boligsikring, dvs. ca. *i* af samtlige. Det vises imidlertid, at beskæringen af en indtægtsfremgang som følge af aftrapningen af boligsikringen som hovedregel vil være ret beskeden i forhold til den reduktion, der skyldes aftrapning af pension og øget beskatning. Høje reduktionsprocenter, der skyldes boligsikringen, vil især forekomme, når huslejen er meget høj. Antallet af pensionister, der falder ind under denne gruppe, er imidlertid så lille, at behovet for ændringer af boligsikringsreglerne vil være beskedent.

6. I stedet for isoleret at ændre på enten pensionsregler, skatteregler eller boligsikringsregler overvejer man i rapporten forskellige former for samordning af aftrapningsreglerne for boligsikring og pension. Man er bl.a. inde på tanken om at samle pensionisternes forskellige ydelser til en enkelt ydelse, en sådaldt "ældreydelse". Denne tanke minder om samordningsudvalgets "familieydelse", der også samlede en række sociale tilskud til familien i en enkelt ydelse, hvis aftrapning blev lempeligere end den samtidige aftrapning af flere sociale tilskud, jfr. betænkning nr. 713, side 66. For at undgå merudgifter for det offentlige er kravet imidlertid, at der inddrages en ikke tidligere indtægtsafhængig ydelse under den fælles aftrapning. I samordningsudvalgets betænkning blev denne rolle spillet af børnetilskuddene. På samme måde måtte man ved en eventuel "ældreydelse" inddrage det hidtil indtægtsuafhængige grundbeløb til pensionister over 67 år; "ældreydelsen" ville så komme til at omfatte pension (dvs. grundbeløbet, pensionstillægget samt ægteskabs- eller hustrutillægget) samt boligsikring. Disse i alt 4 ydelser skulle beholde deres karakter af selvstændige tilskud, og man måtte så forestille sig enten en successiv aftrapning med en fast aftrapningsprocent eller en vejlet fordeling af den samlede aftrapning på de enkelte ydelser. Administrativt skønnes en "ældreydelse" at betyde et merarbejde. Da afskaffelsen af den fulde folkepension, som er en nødvendig forudsætning for indførelsen af en "ældreydelse", har væsentlige politiske aspekter, har udvalget imidlertid afstået fra at behandle spørgsmålet nærmere.

7. Som nævnt har det ikke været udvalgets hensigt at fremhæve nogen løsning frem for en anden, og man har derfor forsøgt at vise et så bredt udsnit af løsningsmuligheder som muligt. Samtidig er det fastslået, at sammenstødsproblemerne vanskeligt kan lempes uden enten at skabe merudgifter for det offentlige eller at forringe stillingen for de økonomisk svagest stillede pensionister. På den anden side kan den kraftige beskæring af ekstraindkomster måske siges at være af mindre betydning for netop gruppen af pensionister, der ofte har faste rente- eller pensionsindtægter og i sjældnere tilfælde en arbejdsindkomst, som der er mulighed for at variere. Af de foretagne beregninger kan det imidlertid konkluderes, at skal man forsøge at afhjælpe sammenstødsproblemerne, vil det være mest effektivt at koncentrere sig om løsningsmuligheder, der tilstræber at undgå eller mildne den sammenfaldende aftrapning af pensionens forskellige bestanddele. Det er nemlig dette sammenfald, der "vejer tungest i vægtskålen", idet indkomstbeskatningen samt aftrapningen af boligsikring spiller en mindre rolle i forhold hertil.

3⁸. PENSIONSREFORMARBEJDSGRUPPENS OG SAMORDNINGSUDVALGETS BEREKNINGER

a. Fælles grundlag for beregningerne

8. Ved planlægningen af, hvilket beregningsmateriale der skulle indgå i nærværende betænkning, og hvorledes man skulle tilvejebringe det, var det naturligt at skelne mellem, lønmodtagerberegninger og pensionistberegninger. For de førstnævnte vedkommende havde samordningsudvalget færdige beregningsprogrammer liggende hos I/S Kommunedata fra udvalgets første beregningskørsler i 1973, så disse programmer skulle blot ajourføres for at danne grundlag for nye, men tilsvarende beregninger gældende for årene 1975 og 1976. For pensionistberegningernes vedkommende måtte der etableres nye programmer, der indeholdt pensionslovgivningen. Det var i denne forbindelse af interesse, at I/S Datacentralen sideløbende med samordningsudvalgets arbejde havde foretaget et betydeligt udviklingsarbejde med den såkaldte "DC-lovmodel", som bl.a. er i stand til at udføre familieberegninger af samme art som dem, der blev præsenteret i udvalgets første betænkning. Det var derfor nærliggende at afprøve "DC-lovmodellens" egenskaber på pensionistberegningerne. Modellen var dog ikke umiddelbar klar hertil, idet den - indtil anvendelsesmulighederne var mere afklaret - alene forefandtes i en demonstrationsform. Der forestod et stort arbejde med at indlægge de helt præcise lovbestemmelser, således at man var i stand til at få nøjagtige og fyldestgørende beregninger. Dette arbejde med at indlægge, ajourføre og teste det lovmæssige grundlag for pensionistberegningerne er blevet udført i fællesskab af sekretariatene for samordningsudvalget og pensionsreformarbejdsgruppens underudvalg "pensionsberegningsudvalget". I/S Datacentralen har dog bistået med den konsulentbistand, der bl. a. var nødvendig for at løse de tekniske problemer, der uundgåeligt må dukke op i en modeludviklingsfase. Et af resultaterne af hele arbejdet er blevet en række beregninger for forskellige pensionistfamilietyper til brug for dels pensionsreformarbejdsgruppen, dels samordningsudvalget.

9. Beregningerne til de to udvalg adskiller sig med hensyn til typer af pensionistfamilier, men forudsætningerne for beregningerne er i vid udstrækning identiske. Nogle af disse er endvidere de samme som for lønmodtagerfamilierne, heriblandt den vigtige forudsætning, at alle de beløb, der indgår i beregningerne (pensioner, skat og sociale ydelser) er de endelige beløb. For så vidt angår skatter og ydelser, hvor der tilstræbes samtidighed mellem på den ene side indkomst og på den anden side skattebetaling eller tilskud, betyder det, at man har forudsat, at den faktiske indkomst svarer til den foreløbige indkomstansættelse, der måtte være lagt til grund for beregningen. For så vidt angår ydelser, hvor beløbene i et år efter reglerne beregnes på grundlag af indtægter i en tidligere periode (det drejer sig navnlig om pensionsydelser og forældreindtægtsafhængig uddannelsesstøtte, jfr. kapitel II, pkt. 8), er beregningerne udført, som om der var tale om samtidighed. De indtægtsregulerede pensionsdele er som omtalt nedenfor beregnet ud fra de fra 1. oktober 1975 til 1. april 1976 gældende satser og fremtræder som beregnet på grundlag af 1976-indkomsten og ikke den typisk noget lavere 1974-indkomst, som faktisk benyttes som reguleringsgrundlag. Dette indebærer en systematisk under-

vurdering af de nettoindkomstbeløb, der fremkommer af beregningen, men dette forhold er uden væsentlig betydning for analysen af samspilsproblemer.

Andre forudsætninger, der er de samme for pensionsreformarbejdsgruppen og samordningsudvalgets beregninger, er følgende:

- i) Pensionsydelseerne er de pr. 1. oktober 1975 gældende satser. Forhøjelsen af de fradragsfrie beløb, der gælder for pensionstillægget, og som trådte i kraft pr. 1. oktober 1976 er indregnet i satserne.
- ii) Ved skatteberegningen er anvendt de i 1976 gældende regler. Ved beregningen er dog set bort fra reglen om, at indkomsten nedrundes til et med 100 kr. deleligt beløb, inden skatten beregnes.
- iii) Boligsikringen og institutionsfripladstilskuddene er beregnet ud fra de regler, der var gældende pr. 1. januar 1976 og fremover i 1976. Statens uddannelsesstøtte er beregnet på grundlag af reglerne gældende for støtteåret 1975/76. Børnetilskudsbeløbene er beregnet ud fra kvar-talssatserne pr. 1. oktober 1975, opregnet til årsbasis. (Af de nævnte ydelser indgår dog kun boligsikringen i pensionsreformarbejdsgruppens beregninger).

b. Pensionsreformarbejdsgruppens beregninger

10. Pensionsreformarbejdsgruppens beregninger er offentliggjort i bilag 6 til betænkning nr. 772 og foreligger i form af tabeller af samme type som samordningsudvalgets B-tabeller, jfr. betænkning nr. 713, p. 25, samt "Materi-alesamling II fra udvalget vedrørende samordning af skatter og sociale ydelser m.v.". Hver tabel indeholder med andre ord den pågældende pensionist-families disponible indkomst som funktion af indkomsten ud over pensionen, og samtidig vises alle "mellemresultaterne", det vil sige de enkelte pensions-dele, skat samt de forskellige tilskud. Der er dog grund til at gøre opmærk-som på, at der er en mindre forskel mellem pensionsberegningsudvalgets be-greb "disponibel indkomst" og samordningsudvalgets tilsvarende begreb "net-toindkomst". Sidstnævnte er nærmere omtalt i betænkning nr. 713, p. 28, og er dér defineret som familieindkomsten - indkomstskat + tilskud. Den dispo-nible indkomst defineres derimod af pensionsberegningsudvalget som indkom-ster ud over pensionen + pensionen + boligsikring - skat - betaling for hjem-mehjælp. Begrebet minder således delvis om samordningsudvalgets "frit disponibel indkomst"; dog bør man for at nå til dette begreb tillige trække fa-miliens bruttohusleje fra. Af yderligere forudsætninger, der er specifikke for pensionsreformarbejdsgruppens beregninger, bør nævnes:

- i) Indkomsten udover pensionen er enten lønindkomst, formueindkomst eller pensionsindkomst. For pensionister over 67 år med formueind-komst er det antaget, at indkomsten giver ret til rentenedslag. Ved ægtepar antages hele indkomsten at være koncentreret hos den ene af ægtefællerne, og er kun den ene ægtefælle pensionist, da hos pensioni-sten.
- ii) Ved hjemmehjælp er det forudsat, at denne ydes i 312 timer årligt., og at pensionistens betaling for hjemmehjælpen ikke kan overstige 27, 33 kr. pr. time, hvilket svarer til en typisk timeløn for en hjemmehjæl-

per i oktober 1975. Pensionistens betaling er beregnet ud fra den pr. 1. april 1976 gældende betalingsskala for varig hjemmehjælp (bistandsloven).

Følgende er en fortegnelse over de 22 familier, som indgår i beregningsmaterialet:

Fortegnelse over de 22 tabelier:

- 1° Enlig folkepensionist over 67 år.
Lønindkomst.
- 2° Gift folkepensionist over 67 år med hustrutillæg.
Lønindkomst.
- 3° Samgifte folkepensionister over 67 år.
Lønindkomst.
- 4° Enlig pensionist med mellemste invalidepension.
Lønindkomst.
- 5° Gift folkepensionist under 67 år med ægteskabstillæg.
Lønindkomst.
- 6° Gift pensionist med mellemste invalidepension og ægteskabstillæg.
Lønindkomst.
- 7° Gift folkepensionist under 67 år med hustrutillæg.
Lønindkomst.
- 8° Gift pensionist med mellemste invalidepension og hustrutillæg.
Lønindkomst.
- 9° Enlig pensionist med mellemste invalidepension.
Formueindkomst.
- 10° Gift pensionist med mellemste invalidepension og hustrutillæg.
Formueindkomst.
- 11° Gift pensionist med mellemste invalidepension og ægteskabstillæg.
Formueindkomst.
- 12° Enlig pensionist med mellemste invalidepension.
Pensionsindkomst.
- 13° Gift pensionist med mellemste invalidepension og ægteskabstillæg.
Pensionsindkomst.
- 14° Enlig folkepensionist over 67 år.
Formueindkomst. Husleje 12.000 kr. årligt.
- 15° Enlig pensionist med mellemste invalidepension.
Formueindkomst. Husleje 12.000 kr. årligt.
- 16° Gift pensionist med mellemste invalidepension og hustrutillæg.
Formueindkomst. Husleje 12.000 kr. årligt.

- 17° Enlig folkepensionist over 67 år.
Formueindkomst. Hjemmehjælp i 312 timer årligt.
- 18° Enlig pensionist med mellemste invalidepension.
Formueindkomst. Hjemmehjælp i 312 timer årligt.
- 19° Gift pensionist med mellemste invalidepension og hustrutillæg.
Formueindkomst. Hjemmehjælp i 312 timer årligt.
- 20° Enlig folkepensionist over 67 år.
Formueindkomst. Husleje 12.000 kr. årligt. Hjemmehjælp i 312 timer årligt.
- 21° Enlig pensionist med mellemste invalidepension.
Formueindkomst. Husleje 12.000 kr. årligt. Hjemmehjælp i 312 timer årligt.
- 22° Gift pensionist med mellemste invalidepension og hustrutillæg.
Formueindkomst. Husleje 12.000 kr. årligt. Hjemmehjælp i 312 timer årligt.

c. Samordningsudvalgets beregninger

11. Det fremgår af afsnit 2°, at pensionsreformarbejdsgruppen grundigt har undersøgt pensionisternes særlige samspilsproblemer. Selve lovstoffet på dette område har arbejdsgruppen som nævnt ligeledes gjort udførligt rede for i det kapitel I fra den omtalte betænkning, der er optrykt som bilag 3 til nærværende betænkning. Pensionsreformarbejdsgruppen koncentrerede imidlertid sine undersøgelser om samspillet mellem pension, skat og boligsikring samt hjemmehjælp, og samordningsudvalget har derfor ment at kunne bidrage til yderligere belysning af pensionisternes situation ved at inddrage andre former for sociale tilskud, børnetilskud, statens uddannelsesstøtte samt fripladstilskud, mens man på den anden side har udeladt hjemmehjælpen.

I samordningsudvalgets pensionistberegninger er udelukkende valgt forskellige typer af invalidepensionistfamilier ud fra den betragtning, at samspilsproblematikken for disse familier er mere alvorlig, end den er for folkepensionistfamilier. Dette hænger sammen med, at de offentlige pensioners grundbeløb er indtægtsuafhængigt for pensionister over 67 år, samt at det må antages at høre til sjældenhederne, at disse familier er modtagere af børneydelserne. Tabel 1 viser en oversigt over de 24 familier, der indgår i beregningerne.

Familierne består af et ægtepar med 0, 2 eller 4 børn. Manden er altid modtager af mellemste invalidepension, men derudover har han en variabel lønindkomst, og for de 22 familiers vedkommende har han en fast renteindkomst og en fast pensionsindkomst ved siden af. Hustruen har også en arbejdsindkomst (lønindkomst), og familiens samlede lønindkomst er delt mellem de to ægtefæller i et fast forhold, 3:1 eller 1:3. Familien bor enten til leje (2 forskellige huslejer) eller i eget hus (2 forskellige værdier af husunderskud). Børnene kan have plads i daginstitutioner, eller de kan være studerende (18-22 år).

Tabel 1. Oversigt over de 24 familier, som indgår i pensionistberegningerne.

Fa- mi- lie	Civil- stand	Mandens indtægts- andel	Invalide- pension	Variabel indkomst- art	Familietype					Antal børn		
					Fast rente- indkomst	Fast pensions- indkomst	Årlig husleje	Årligt husun- derskud	Vuggestue	Børnehave	Fril. hjem	
nr.		%			kr.	kr.	kr.	kr.				Studerende
01	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	26.000	0	1	1	0	0
02	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	26.000	0	1	1	0	0
03	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	6.500	0	1	1	0	0
04	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	6.500	0	1	1	0	0
05	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	0	19.500	1	1	0	0
06	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	0	19.500	1	1	0	0
07	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	0	6.500	1	1	0	0
08	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	0	6.500	1	1	0	0
09	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	26.000	0	0	0	0	2
10	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	26.000	0	0	0	0	2
11	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	6.500	0	0	0	0	2
12	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	6.500	0	0	0	0	2
13	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	0	19.500	0	0	0	2
14	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	0	19.500	0	0	0	2
15	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	0	6.500	0	0	0	2
16	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	0	6.500	0	0	0	2
17	2G	25	mell.	løn	10.000	10.000	26.000	0	1	1	0	0
18	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	26.000	0	1	1	1	1
19	2G	25	mell.	løn	3.000	15.000	26.000	0	1	1	0	0
20	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	26.000	0	1	1	1	1
21	2G	75	mell.	løn	3.000	10.000	26.000	0	0	0	0	0
22	2G	25	mell.	løn	3.000	10.000	26.000	0	0	0	0	0
23	2G	75	mell.	løn	0	0	26.000	0	1	1	1	1
24	2G	25	mell.	løn	0	0	26.000	0	1	1	1	1

Hvad angår en gennemgang af beregningsresultaternes form i tekniske detaljer, kan henvises til "Materialesamling II fra udvalget vedrørende samordning af skatter og sociale ydelser m.v.", p. 158ff., hvor der gøres rede for opbygningen af en A- og en B-tabel, exemplificeret ved pensionistfamilie nr. 23.

4°. ANALYSE AF SAMORDNINGSUDVALGETS BEREKNINGER

a. Sammenligning mellem lønmodtagerfamilie (nr. 29) og invalidepensionistfamilie (nr. 23)

12. Udvalget af pensionistfamilier er bl.a. foretaget med henblik på, at man kunne gennemføre en analyse af betydningen af forskellige familiekendetegn på linje med den, der er foretaget for lønmodtagerfamilierne. Det kan imidlertid også være af interesse at drage en sammenligning mellem pensionistfamilier og rene lønmodtagerfamilier, og dette er også muligt, idet familietype 29 fra lønmodtagerberegningerne og familietype 23 fra pensionistberegningerne er hinanden meget lig bortset fra netop den sidste families pensionistkendetegn. (De to familier består af et ægtepar med 4 børn; lønindkomsten er fordelt mellem de to ægtefæller, så manden tjener de 75 pct. De 3 yngste børn har plads i daginstitutioner, det ældste barn er studerende (18-22 år) og modtager statens uddannelsesstøtte. Familien bor i lejlighed til en årlig leje på 26.000 kr., hvortil der ydes boligsikring).

I figur 1 er tegnet kurver for nettoindkomsten som funktion af familiens samlede lønindkomst for de to omtalte familietyper. Der er endvidere tegnet en tredje kurve, der gælder for en invalidepensionistfamilie, der er identisk med nr. 23 bortset fra, at mandens indtægtsandel her er 25 pct. Hustruen tjener altså i dette tilfælde de 3/4 af lønindkomsten, hvilket måske er mere realistisk, end at pensionisten tjener denne andel. Familien har nr. 24 i pensionistberegningerne.

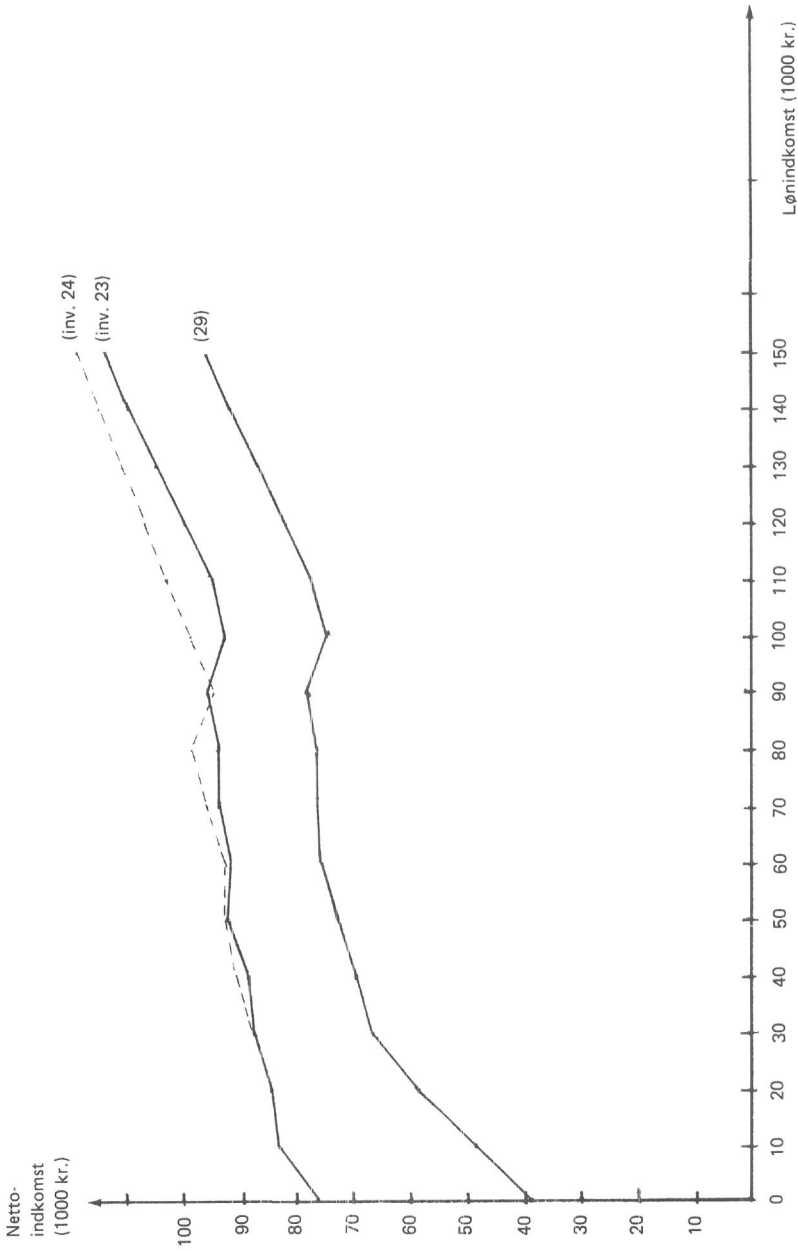
Ved bedømmelsen af de tre forløb må det holdes for øje, at kurverne alle er tegnet på grundlag af værdier af lønindkomster, der er delelige med 10.000 kr. og de dertil svarende nettoindkomster. Med hensyn til det helt nøjagtige forløb må der henvises til figurerne i Materialesamling II samt for pensionisternes vedkommende de tilsvarende A-tabeller.

Det fremgår ikke desto mindre tydeligt af figur 1, at nettoindkomsten for invalidepensionistfamilierne ligger på et væsentligt højere niveau end nettoindkomsten for lønmodtagerfamilien. Niveauforskellen indsnævres dog noget med stigende lønindkomst. Dette skyldes navnlig et samspil af to forhold.

For det første bevirker det forhold, at pensionistydelse er skattepligtig indkomst (bortset fra invaliditetsbeløbet), at beregningsgrundlaget for de øvrige tilskud samt indkomstkatten ved en given lønindkomst vil være højere for invalidepensionistfamilien end for lønmodtagerfamilien. Aftrapningen af de sociale tilskud vil derfor normalt være mere fremskreden for pensionistfamilien, ligesom en forøgelse af lønindtægten hurtigere bringer pensionistfamilien op på en højere marginalsat.

Der kan i øvrigt henvises til omtalen i udvalgets første betænkning (nr. 713, p. 58-59) af virkningerne af at lade offentlige tilskud indgå i den skattepligtige indkomst.

Figur 1. Nettoindkomst som funktion af lønindkomst for familietype 29 samt for den tilsvarende invalidepensionist-familie (manden mell. inv. pension).

inv. 23): Mandens indtægtsandel 75%, ligesom i familietype 29.
 inv. 24): Mandens indtægtsandel 25%.

For det andet sker der det, at pensionsydelse (bortset fra invaliditetsbeløbet) aftrappes med voksende lønindtægt. For familie 23 (mandens indtægtsandel 75 pct) er grundbeløbet således helt bortfaldet ved en samlet lønindkomst for familien på godt 66.000 kr. For familie 24 (mandens indtægtsandel 25 pct.) starter aftrapningen af grundbeløbet dog først ved en samlet lønindkomst på godt 100.000 kr., og beløbet vil ikke blive aftrappet fuldt ud i det undersøgte indtægtsinterval. Dette er en følge af, at grundbeløbet alene reguleres efter pensionistens egen indtægt og ikke tillige indtægten hos en ægtefælle (sådan som det er tilfældet med pensions-, ægteskabs- og hustrutillæg), og det er årsagen til den på figur 1 viste niveauforskel mellem de to pensionistfamilier ved indtægter på 70.000 kr. og derover. Indtægtsreguleringen af pensionsydelserne har i øvrigt den virkning, at aftrapningen af de øvrige indkomstafhængige tilskud for pensionistfamilier kommer til at forløbe noget svagere med voksende lønindkomst end for rene lønmodtagerfamilier. Dette er en følge af, at lønstigninger ikke slår så kraftigt igennem i den skattepligtige indtægt, så længe der samtidig sker reduktion af pensionsydelser. Hovedindtrykket af figur 1 er, at samspilsproblemet for invalidepensionistfamilien er alvorligt og forekommer over et længere indkomstinterval end for den tilsvarende lønmodtagerfamilie. (Over lønindkomstintervallet 0-100.000 kr. stiger invalidepensionistfamiliens nettoindkomst kun fra 76.140 til 92.475 kr., hvilket svarer til en sammensat differenskattesats på 83,7 pct. over hele intervallet). Dette må ses i sammenhæng med, at man med stigende lønindkomst hos invalidepensionistfamilien har ønsket i nogen grad at reducere den gunstige stilling, den indtog i forhold til familier, der alene havde en lønindtægt. Hvis nemlig den rene lønmodtager er udsat for kraftige virkninger af sammenfald af beskatning og aftrapning af sociale ydelser, må dette så meget mere gøre sig gældende for pensionistfamilien. Til dette kan man naturligvis sige, at de to familier normalt ikke vil befinde sig på samme lønindkomstniveau, idet invalidepensionistfamilien vil ligge på et lavere niveau. De offentlige ydelser må derfor være så høje, at invalidepensionistfamiliens levevilkår ved lav lønindkomst må være mindst lige så gode som den tilsvarende "raske" families med høj lønindkomst (eventuelt lidt bedre på grund af de større udgifter ved handicap). Af figuren ses, at denne specielle invalidepensionistfamilie ved lønindkomst 0 kr. er økonomisk ligestillet med en lønmodtagerfamilie af samme art med en lønindkomst på ca. 90.000 - 100.000 kr. Omvendt kan man hæfte sig ved den niveauforskel, der stadig består mellem de to familietyper, selv efter at aftrapningen af de indtægtsbestemte pensionsdele og tilskud er afsluttet. Begrundelsen for dette må søges i invalidepensionistens handicap og deraf følgende større udgiftsbehov, men herudover må tilskudsbehovet for de to familietyper være det samme ved en given lønindkomst. Det kan derfor diskuteres, om det er rimeligt at knytte forskellen mellem invalidepensionistfamiliens og den rene lønmodtagerfamilies situation til antallet af børn.

b. Oversigt over beregningsresultaterne

13. Et samlet overblik over resultaterne af undersøgelserne kan fås af tabel 2 og 3, hvor der for alle familierne er vist nettoindkomsten ved en samlet lønindkomst (familieindkomst) på 0 kr., 10.000 kr., 20.000 kr. osv. til og

med 80.000 kr. og de sammensatte differensskattesatser ved en indkomststigning på 10.000 kr., når beg3mdelsesindkomsten er 0 kr., 10.000 kr. osv. til og med 70.000 kr. Disse tabeller svarer dels til tabellerne 5 og 6, p. 29-32, i udvalgets første betænkning, dels til tabellerne **10-13** i denne betænkning, kapitel II. Man har dog her forskudt det betragtede indkomstinterval nedefter, idet de fleste pensionistfamiliers lønindkomst må antages at ligge lavere end rene lønmodtagerfamiliers.

Som det vil fremgå af oversigten over pensionistfamilier i tabel 1, er udvalget af familier ikke foretaget med henblik på at belyse situationen for de hyppigst forekommende. Udvalget er tværtimod opbygget systematisk på samme måde som for de ikke-pensionistfamilier, der er behandlet i kapitel II. Formålet med dette er at vise betydningen af de kendetegn, der er bestemte for familietyper. Det vil således ses af tabel 1, at der til hver familietype svarer mindst én anden, der kun i én bestemt henseende adskiller sig fra den. Det kan således f. eks. være, at antallet af børn eller lønindtægtsfordeling på mand og hustru er anderledes. I tabellerne i bilag 4 er hovedtræk af beregningsresultaterne for forskellige familier sammenstillet således, at man ser betydningen af, at et enkelt kendetegn er ændret. I punkt 15-20 er resultaterne af denne analyse vist i grafisk form og kommenteret, idet der samtidig henvises til den tilsvarende tabel i bilaget.

14. Som overgang fra invalidepensionistfamilierne nr. 23 og 24 til de øvrige 22 familier er i tabel 4 sammenstillet familierne nr. 18 og nr. 23, som er identiske bortset fra, at familie nr. 18 ved siden af den variable lønindkomst har 13.000 kr. i faste biindtægter (3.000 kr. i fast renteindtægt og 10.000 kr. i fast privat pensionsudbetaling). Trods det, at lønindkomsten således for familie 18 skal suppleres med 13.000 kr. fra anden kilde end invalidepension og løn for at få familiens "private" indkomst, adskiller nettoindkomstniveauet for de to familier sig med væsentligt mindre. Dette afspejler også det af figur 1 fremgående træk, at den sammensatte differensskatte sats er betydelig, og i dette tilfælde skærpes forholdet af, at de 13.000 kr. i biindtægt oppebæres af manden og udelukkende beskattes hos ham med en højere marginalsats, end hvis den ekstra indtægt havde været fordelt mellem ægtefællerne.

c. Betydningen af forskellige forhold, der kendetegner familierne

i) Betydningen af antal børn

15. Til illustration af børneantallets påvirkning af nettoindkomstniveauer og de sammensatte differensskattesatseres størrelse er vist figur 2, hvor nettoindkomstens forløb over lønindkomstintervallet 0-150.000 kr. er tegnet på grundlag af nettoindkomst for hver 10.000 kr. lønindkomst for 4 familier, der er identiske bortset fra børneantallet (familierne har numrene 01, 09, 18 og 21, jfr. familieoversigte nr. 1, tabel 1).

Beregningsmaterialet indeholder i alt 8 grupper af familier bestående af enten 4 eller 2 familier hver, som er sammenlignelige på denne måde. I bilag 4, tabel 1, er for disse familiegrupper anført nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomstsværdier. Ved betragtning af

Tabel 2. Oversigt over nettoindkomsterne ved forskellige lønindkomststørrelser for de 24 pensionistfamilier.

Familietype				Nettoindkomst ved lønindkomst på																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																											
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens indt.- andel	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	kr.	Vugge- stue	Antal børn			Børnehave	Frit. hjem	Studerende	kr.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		

¹⁾ Se oversigt over familietyper; størrelserne af de faste bi-indtægter er ændrede.

Tabel 3. Oversigt over sammensatte differenskattesatser i udvalgte lønindkomstintervaller for de 24 pensionistfamilier.

Familietype					Sammensatte differenskattesatser ved indkomststigning																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																					
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens indt. - andel	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	kr.	pct.	Vuggestue		Børnehave		Frit. hjem		fra kr.																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																													
							Antal	Studerende	Antal	hjem	Antal	til	Antal	til	Antal	til	Antal	til	Antal	til	Antal	til	Antal	til																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																		
nr.							10.000	20.000	30.000	40.000	50.000	60.000	70.000	80.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																												

Tabel 4. Betydningen af biindtægter. Sammenligning af familie 18 og 23, som er identiske, bortset fra, at familie 18 har 13.000 kr. i faste biindtægter.

Nettoindkomst ved lønindkomst på kr. :																
	0	10000	20000	30000	40000	50000	60000	70000	80000	90000	100000	110000	120000	130000	140000	150000
Fami- lie 18	80491	85522	88874	91315	91214	93111	91836	94020	95814	91729	95699	100499	105299	109948	113938	117928
Fami- lie 23	76140	83019	84607	87316	88768	92001	91455	93775	93710	95720	94475	94726	99526	104327	109127	113560

denne tabel ses det, at forløbet i figur 2 går igen for de øvrige familiegrupper: Jo flere børn, der er i familien, jo højere er nettoindkomsten (jo højere tilskud modtager familien), men samtidig er de sammensatte differensskattesatser også i gennemsnit højere. For de parvis sammenhørende familier med 2 børn, hvor den ene families børn har plads i daginstitutioner (vuggestue og børnehave), mens den anden families børn er studerende (18-22 år) og modtager Statens Uddannelsesstøtte, gælder, at den førstnævnte families nettoindkomst generelt ligger over den sidstnævntes. Dette resultat er afhængigt af valg af daginstitutionstyper; dog vil børnetilskuddene, der kun tildeles familier med de små børn, altid bevirke, at denne families nettoindkomst efter aftrapning af både institutionstilskud og SU-støtte ligger højest. Disse børnetilskud er særligt høje, da det er pensionistfamilier, der drejer sig om.

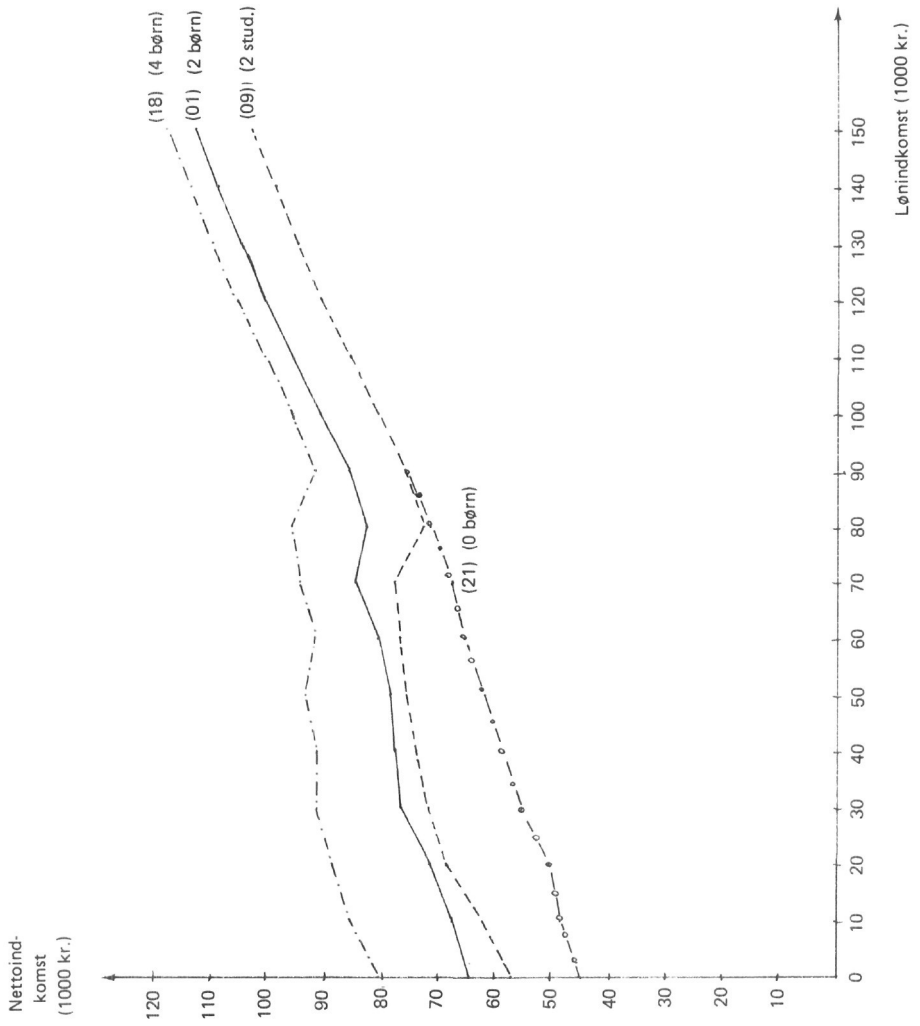
ii) Betydningen af indkomstens fordeling mellem ægtefæller

16. I figur 3 er vist nettoindkomstforløbet for familierne 01 og 02, der kun adskiller sig fra hinanden med hensyn til indkomstens fordeling mellem ægtefæller. I bilag 4, tabel 2, er anført nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for samtlige de familietyper, som kan dannes ud fra ønsket om at undersøge betydningen af indkomstens fordeling mellem ægtefæller. De to familier i figur 3 er repræsentative for de øvrige i bilagstabellen. Det ses, at familien med den laveste indkomstandel hos manden ved lønindkomster over 40.000 kr. har den højeste nettoindkomst, hvilket skyldes, at pensionens grundbeløb kun aftrappes efter mandens egen indkomst. Forskellen i nettoindkomst er dog mindre end den, der følger af forskellen i pensionsydelsens størrelse. Den samlede skattepligtige indkomst for given lønindkomst bliver nemlig højere for familien med 25 pct. indkomstandel hos manden (i et ret langt indkomstinterval), og aftrapningen af de sociale ydelser begynder af samme grund ved noget lavere lønindkomst. Den højere skat og de lavere sociale ydelser er dog ikke i stand til at opveje det positive bidrag til nettoindkomsten, som det høje grundbeløb yder.

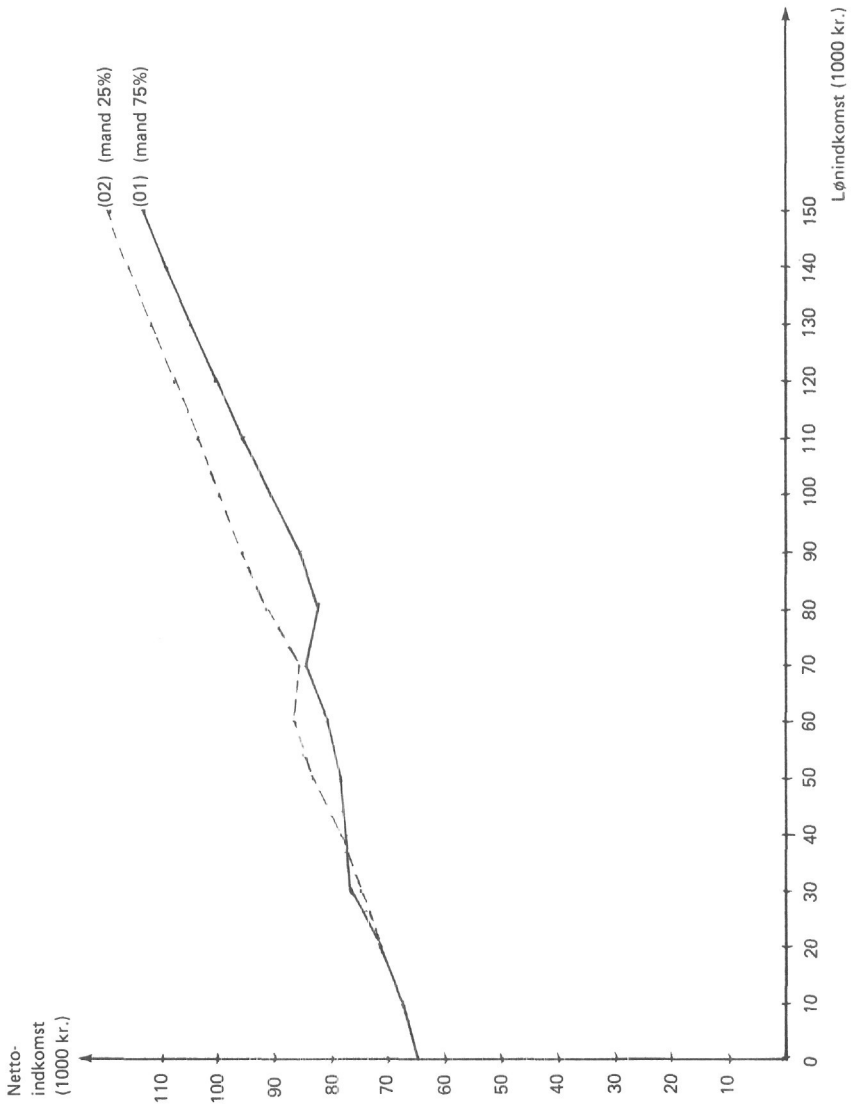
iii) Betydningen af huslejens størrelse

17. Figur 4 viser betydningen af huslejens størrelse for nettoindkomstforløbet. Familierne 01 og 03 er benyttet til figuren, men af den tilhørende tabel 3 i bilag 4 ses det, at situationen for de øvrige sammenlignelige familier på dette område er tilsvarende. Nettoindkomstniveauet er højest for familien med den største husleje, indtil begge familiers boligsikring er fuldt aftrappet; af samme grund er de sammensatte differensskattesatser størst for familien med den højeste husleje. Billedet er for så vidt det samme, som tegner sig for ikke-pensionister, efter at disse sidste nu også har krav på boligsikring efter "pensionistreglen", hvis indtægten er under 45.000 kr., og der er børn i familien. Hvis invalidepensionistens andel af den indtjente løn er lille (f.eks. 25 pct.), vil boligsikringen dog blive aftrappet ved en lavere lønindkomst end for den rene lønmodtager, idet der endnu omkring den indtægt s grænse, hvor boligsikring falder helt væk, vil være tale om et indtægtsbestemt grundbeløb til pensionisten.

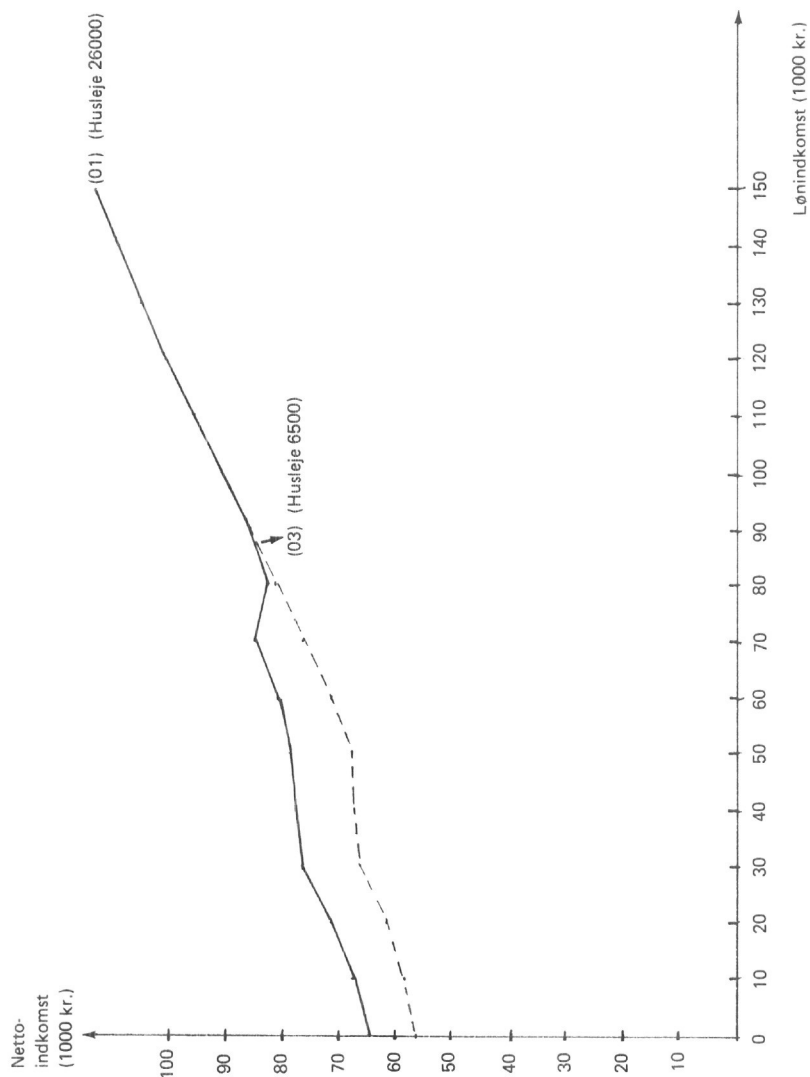
Figur 2. Sammenligning af nettoindkomst som funktion af lønindkomst for familier, der kun adskiller sig med hensyn til antal børn og disses alder.

Figur 3. Nettoindkomsten som funktion af lønindkomsten for familier, der adskiller sig med hensyn til størrelsen på mandens indkomstandel.

Figur 4. Nettoindkomsten som funktion af lønindkomsten for familier, der kun adskiller sig med hensyn til huslejens størrelse.

iv) Betydningen af husunderskuddets størrelse

18. Da husunderskuddet er et fradrag i bruttoindkomsten og således nedsætter den skattepligtige indkomst, der danner grundlag for både beskatning og tilde-
ling af sociale ydelser (bortset fra pensionsydelserne, der reguleres efter
bruttoindkomst), er det klart, at jo større husunderskud, desto større netto-
indkomstniveau. Dette er illustreret i figur 5, som er tegnet på grundlag af
familietyperne 05 og 07. Disse to familier er repræsentative for de øvrige
anførte familiepar i bilag 4, tabel 4. Differencen er voksende med indkom-
sten ved lave lønindkomster, men vil være konstant ved indkomster, der lig-
ger over det niveau, der betinger, at den yderste del af indtægten beskattes
med den højeste marginalsattesats. Forskel i husunderskud er stort set af
samme betydning som for ikke-pensionistfamilier.

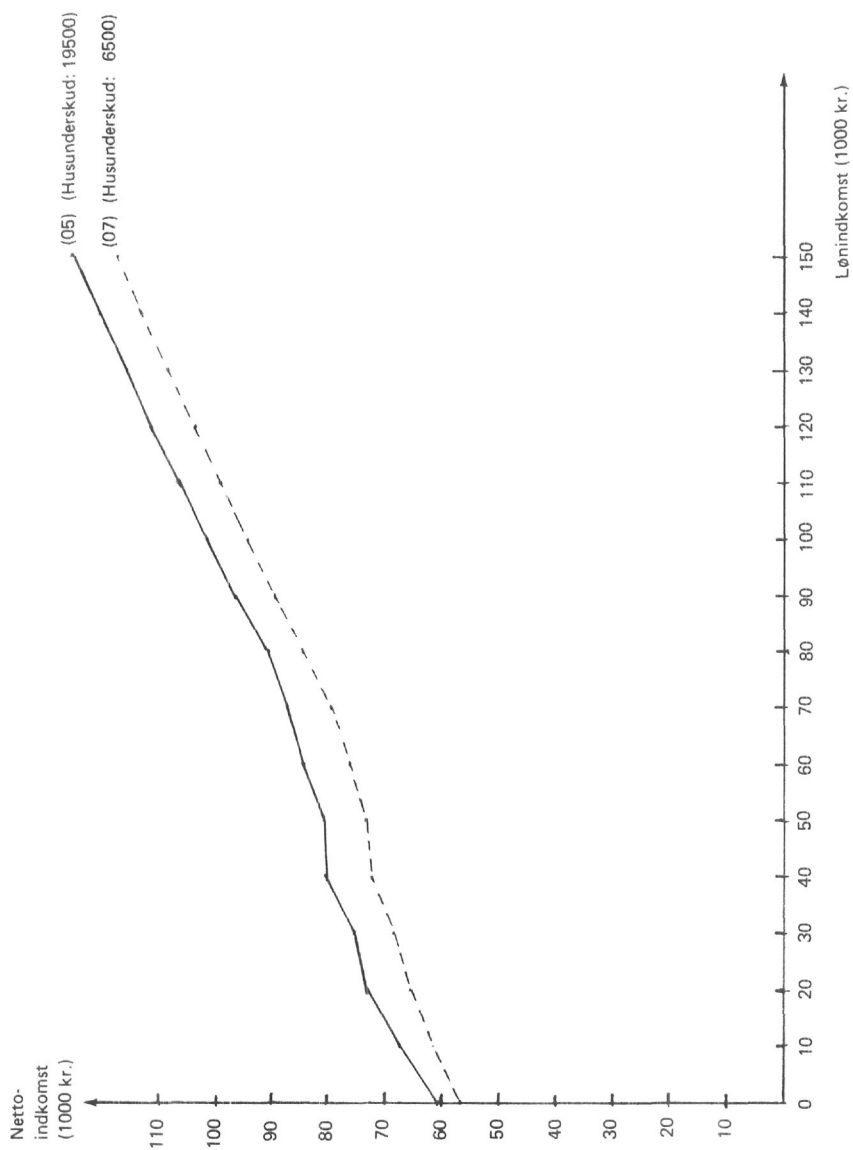
v) Betydningen af boligform

19. Betydningen af boligform er illustreret i figur 6, hvor nettoindkomstfor-
løbet for familierne 01 og 05 er tegnet op. Der kan i øvrigt henvises til bilag
4, tabel 5, der indeholder oplysninger for alle sammenlignelige familier på
dette område. For høje værdier af husleje og husunderskud vil nettoindkom-
sten ved meget lave lønindkomster ligge højest for familien, der bor i lejlig-
hed, mens det omvendte vil gælde for noget højere lønindkomstniveauer. Det
er imidlertid bemærkelsesværdigt, at skatteværdien af husunderskuddet bli-
ver større end boligsikringen ved en væsentlig lavere lønindkomst for pensio-
nistfamilien end for ikke-pensionistfamilien. Dette hænger sammen med, at
både boligsikring og skatteværdi af husunderskud er afhængige af den samlede
skattepligtige indkomst, der ikke alene består af lønindtægten, men tillige af
pensionen. For små værdier af husleje og husunderskud gælder det, at netto-
indkomsten ved alle lønindtægtsstørrelser ligger højere for familien med egen
bolig end for familien i lejlighed.

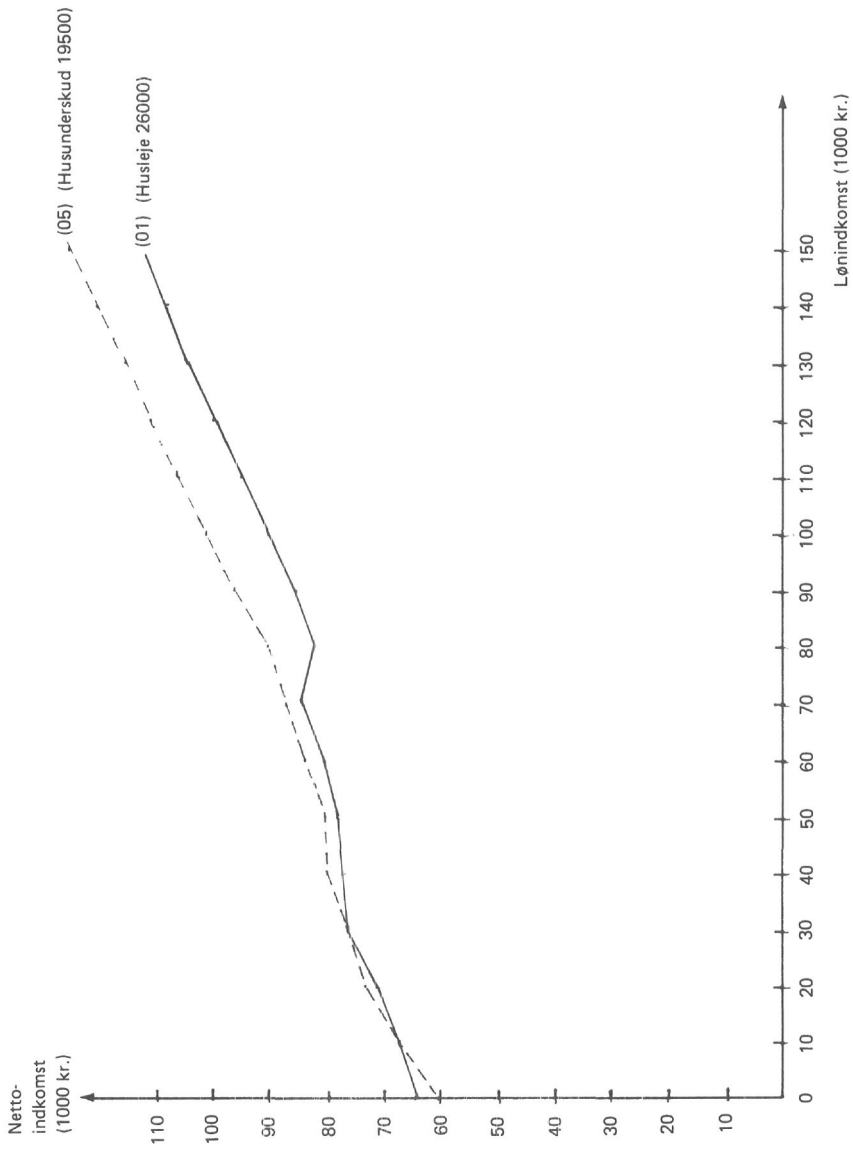
vi) Betydningen af størrelsen af den faste biindtægt

20. I figur 7 er vist betydningen af størrelsen af den faste biindtægt. Der er
varieret på størrelsen af den faste renteindkomst og den faste pensionsudbe-
taling hver for sig, idet familie 17 har en fast rente indkomst på 10. 000 kr.,
og familie 19 har en fast pensionsudbetaling på 15. 000 kr. Begge disse fa-
milier er derudover identisk med familie 2, der har en fast renteindkomst
på 3.000 kr. og en fast pensionsudbetaling på 10.000 kr. Det ses, at virknin-
gen på nettoindkomsten af en tilvækst i de faste biindtægter næsten overalt er
positiv, men ikke nær så stor som selve tilvæksten (jfr. i øvrigt punkt 14 og
tabel 4, samt bilag 4, tabel 6).

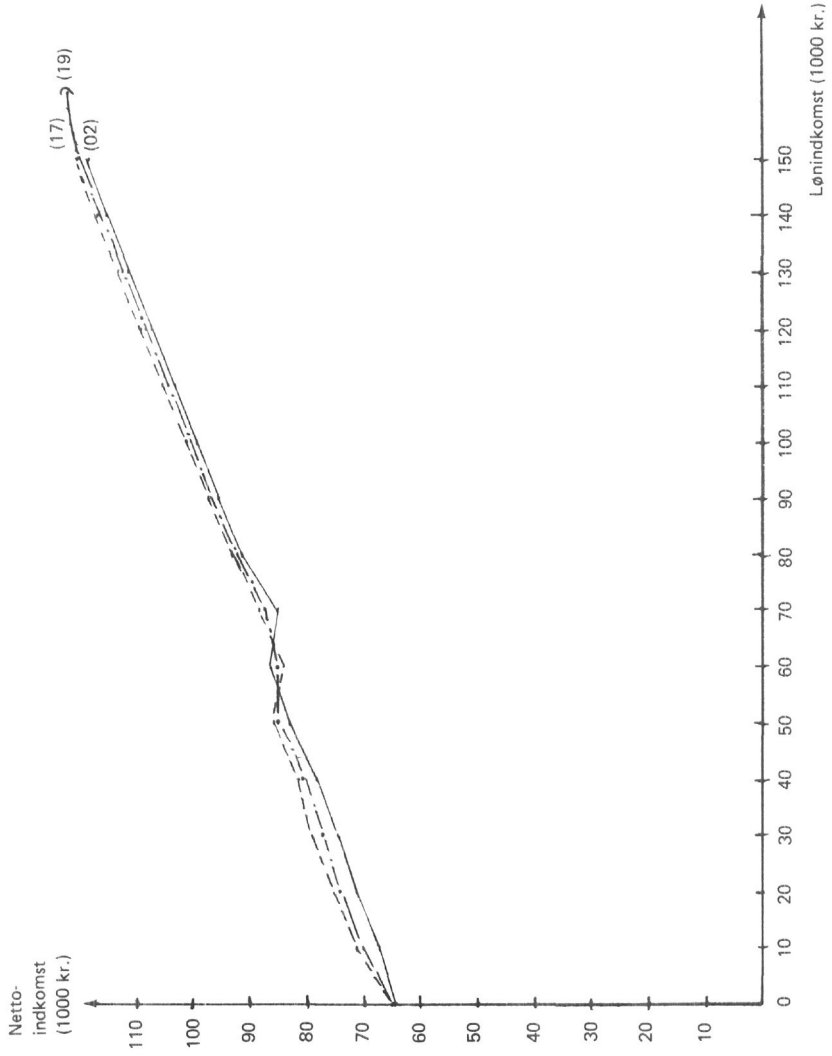
Figur 5. Nettoindkomsten som funktion af lønindkomsten for familier, der kun adskiller sig med hensyn til underskuddet på ejerboligen.

Figur 6. Nettoindkomsten som funktion af lønindkomsten for familier, der kun adskiller sig med hensyn til boligform.

Figur 7. Nettoindkomsten som funktion af lønindkomsten for familier, der er identiske bortset fra størrelsen af de faste biindtægter.

d. Konklusioner vedrørende samspil s problemer på pensionsområde t

21. Det fremgår af de undersøgelser, der er gennemført af arbejdsgruppen vedrørende en pensionsreform og af samordningsudvalget, at de indtægtsafhængige pensionsydelser i sig selv indebærer et væsentligt samspilsproblem, og at de kan betyde en skærpelse af de samspilsproblemer, der er knyttet til beskattningen og til ydelser uden for pensionsområdet.

Omfanget af samspil af beskattning og indtægtsre gulering af pensionsydelser er søgt belyst ved den særlige undersøgelse over samspilsproblemer for pensionister i Odense, der er nærmere omtalt i kapitel VI, afsnit 3°.

Det fremgik af undersøgelsen, at ca. 23 pct. af de knap 28.000 pensionister pr. 25. december 1975 befandt sig i en situation, hvor der skete aftrapning af pensionstillæg eller ægteskabs-/hustrutillæg. Om pensionister i denne gruppe gælder det, at der for en meget stor del af dem vil være tale om "reduktionsprocenter" på 55-60 pct. Udtrykket "reduktionsprocent" er benyttet i pensionsreformarbejdsgruppens betænkning (nr. 772) som udtryk for, hvor stor en del af en indtægtsforøgelse, der modsvares af nedslag i pensionsydelse og beskattning taget tilsammen. Udtrykket svarer således til det i samordningsudvalgets betænkninger benyttede udtryk "sammensat differensskattesats". I visse tilfælde vil reduktionsprocenter dog kunne være mindre end anført, nemlig hvis der er tale om små ekstraindtægter for enlige pensionister, der ikke har udnyttet personfradraget fuldt ud, eller det drejer sig om forøgelse af lønindtægter, der er så små, at lønmodtagerfradraget ikke er fuldt udnyttet.

Et langt mindre antal pensionister ($1\frac{1}{2}$ -2 pct. af samtlige) befandt sig i den situation, at alene grundbeløbet var under aftrapning. Da aftrapningssatsen for grundbeløbet er 60 pct. (mod 30 pct. for pensionstillæg/ægteskabs-(hustru)tillæg), vil der for denne gruppe normalt være tale om meget høje reduktionsprocenter (omkring 75 pct., varierende noget efter størrelsen af de kommunale udskrivningsprocenter). Den høje reduktionsprocent finder dog ikke anvendelse, hvis merindtægten hidrører fra anden pension. Grundbeløbet aftrappes da kun med 36 pct., og reduktionsprocenterne vil ligge på 60-65 pct.

De højeste reduktionsprocenter (90-95 pct.) forekommer, når der sker aftrapning af såvel grundbeløb som pensionstillæg m. m. Kun ca. 0,7 pct. af de undersøgte pensionister befandt sig i denne situation. Også i denne gruppe er reduktionsprocenten lavere i relation til merindtægten fra anden pension (ca. 80 pct.).

Der foreligger ikke for øjeblikket tilgængeligt materiale, der gør det muligt at sige noget om, hvor hyppigt det forekommer, at de netop omtalte tilfælde af samspil forstærkes af, at der tillige sker aftrapning af andre tilskudsydelser end pension. Et fingerpeg får man dog af de oplysninger, der er fremkommet som resultat af den i kapitel VI, afsnit 1", omtalte undersøgelse af samspil af skat og visse andre ydelser end pension,. Allerede den omstændighed, at 25 pct. af pensionistfamilierne i Odense modtog boligsikring eller havde børn, der var på daginstitution med friplads, eller som studerede og modtog uddannelsesstøtte, tyder på, at der forekommer sammenfald af aftrapning af pension og andre ydelser, herunder ikke mindst boligsikring.

IV. Principielle og praktiske problemer ved benyttelse af civilstand som kriterium for tildeling af sociale ydelser og ved skatteberegning.

1°. LEDENDE SYNSPUNKTER

a. Familietyper

i) Saralivsforhold

1. Ved civilstand tænkes i snævreste forstand på en persons stilling som gift eller ikke gift. For overvejelser over civilstandens betydning i lovgivningen om skatter og tilskud vil det dog være nødvendigt at gå videre i kortlægningen af befolkningens "familiemæssige stilling". De voksne ugifte er dels personer, der ikke har været gift, dels forhen gifte (separerede, skilte, enker og enkemænd). Disse formelt "enlige" voksne vil ikke altid være reelt enlige, idet en del vil leve i et ikke-ægteskabeligt samliv ("papirløse ægteskaber"). En stor del af de ugifte er børn, der i de fleste tilfælde vil leve sammen med én eller begge forældre i en "familie".

Grænserne er ikke skarpe. Det er selvsagt enkelt at konstatere, om et ægteskab er indgået eller opløst ved det offentliges medvirken, og om det er opløst ved død. Men i andre tilfælde er svarene ikke altid indlysende. Hvornår foreligger et "papirløst" samliv? Hvor længe vedbliver en hjemmeboende søn eller datter med at være "barn"? Hvornår er et ægteskab reelt ophørt ved faktisk adskillelse? Hertil kommer, at der findes en del "familier" af mindre typisk tilsnit (f.eks. samlevende voksne søskende, familier af bedste-forældre og børnebørn, "kernefamilier", hvori er optaget en voksen slægtning, fælleshusholdninger og "storfamilier").

Selv om man ved sine overvejelser samler opmærksomheden om nogle almindeligt forekommende familietyper, vil der være tale om ganske mange varianter. Hovedsondringen vil gå imellem på den ene side enlige og på den anden side samlevende par, der igen kan deles i gifte og "papirløst" samlevende par. Hver af disse tre grupper omfatter barnløse og familier med (et varierende antal) børn.

ii) Samlivets økonomiske organisation

2. For de samlevende par er det af væsentlig betydning, hvordan samlivet er organiseret økonomisk. I ældre tiders udprægede landbrugs- og håndværks-økonomi forelå der typisk et snasvert indtjenings- og forbrugsfællesskab mellem samlivspartnerne (hovedsagelig ægtefæller), hvilket gjorde det svært at udskille den enkeltes indtægter og udgifter. Det er i en sådan situation mest hensigtsmæssigt at foretage en beregning af forbrugsenhedens skatter til og tilskud fra det offentlige ud fra familiens samlede indkomst. I vore dages arbejdsdelte samfund, hvor hovedparten af befolkningens indtægter erhverves på arbejdsmarkedet, er der som regel ikke forbundet større vanskeligheder

ved at opgøre, hvor stor en del af familiens samlede pengeindtægt der indtjenes af hver af samlivspartnerne. Ud fra dette kriterium kan der udskilles to ydertilfælde: På den ene side de parfamilier (normalt ægtepar), hvor kun den ene part har en indtægtserhvervelse uden for hjemmet, og på den anden side dem, hvor begge parter er fuldtidsbeskæftigede. Imellem disse yderpunkter findes en mangfoldighed af tilfælde: Parfamilier, hvor den ene voksne er fuldtidsbeskæftiget uden for hjemmet, mens den anden kan have varierende grader af deltidsbeskæftigelse, og parfamilier, hvor begge er deltidsbeskæftiget.

En families indtægtsmæssige stilling vil ved siden af de penge, der indtjenes på arbejdspladsen, bero på værdien af det arbejde, der udføres "hjemme" (husligt arbejde i hjemmet, haveyrkning, reparationer, selvbyggeri og meget mere). Det eksempel, der hyppigst fremdrages i denne forbindelse er værdien af det arbejde, der udføres i hjemmet af en hustru, der ikke har erhvervsmæssigt arbejde. Det er imidlertid forbundet med store praktiske vanskeligheder at fastslå omfanget af og værdien af det arbejde, der udføres i hjemmet samt fordelingen af denne naturalindtægt på parterne i et samliv.

b. Principielle synspunkter på samlivsformernes betydning i relation til ydelser fra og til det offentlige

i) Evneprincippet

3. I det foregående er fremdraget en række forhold, der må antages at være af betydning for en klassifikation af befolkningen efter familiekræterier, der umiddelbart må forventes at være relevante for udmåling af skatter og tilskud. Det drejer sig om forhold som: enlige kontra par, antal børn, samlivets karakter og økonomiske organisation.

Disse forhold giver imidlertid ikke nogen entydig vejledning om, hvordan skatte- og tilskudslovgivningen skal udformes. Dette vil til syvende og sidst bero på befolkningsflertallets forestillinger om, hvad der er en retfærdig og rimelig fordeling af byrder og fordele i samfundet, samt hvor meget det er parat til at ofre for at tilvejebringe en sådan fordeling. Forskellige synspunkter (eller "principper") har med skiftende vægt præget den almindelige holdning og den offentlige debat.

Det dominerende princip har her gennem mange år været evneprincippet, der vel i korthed indebærer to ting:

1) Af to familier (forbrugsgrupper) med samme indtægt (og samme ikke-fradragsberettigede ulemper ved indkomstens erhvervelse) betales den laveste skat og modtages de største tilskud af den familie, der har de største udgiftsbehov. Dette vil hyppigt være det samme som den familie, der har flest medlemmer. (Det er herved forudsat, at der er korregeret for forskelle i aldersfordelingen af medlemmerne af de to familier).

2) Af to familier af samme størrelse (efter korrektion af forskelle i aldersfordeling) betales den laveste skat og modtages de største tilskud af den familie, der har den laveste indkomst. En udbredt variant af evneprincippet hævder, at skatten af den højeste indkomst må være forholdsvis større end skatten af den lave indkomst (progressiv indkomstskat).

ii) Individualprincippet

4. Uanset at evneprincippet som nævnt har været dominerende som vejledning ved lovgivningens udformning gennem mange årtier, har dog også andre synspunkter haft - til tider væsentlig - indflydelse.

Man kan således pege på, at en mere almindelig lighedsskæbnings har været bestemmende for, at folkepensionens grundbeløb for personer over 67 år udgør samme beløb for alle enlige og for alle ægtepar (men ikke samme beløb for gifte og enlige) uanset størrelsen af anden indkomst.

Et andet princip er det rene individualprincip, der hævder, at ikke alene uformelle samlivsforhold, men også ægteskab bør være uden betydning for den enkeltes mellemværender med det offentlige. Der ligger ikke heri, at de formueretlige regler, der følger af ægteskabs indgåelse, ikke skal kunne håndhæves med støtte af det offentlige og således give samme sikkerhed som private aftaler. Betydningen af individualprincippet er, at rent offentlige ydelser som skatter og tilskud ikke må bero på den ægteskabelige stilling. Individualprincippet har haft betydning som begrundelse for gennemførelsen af særbeskatning af ægtefæller, omend med den følgevirkning i tankerne, at der heri lå en vej til skattemæssig ligestilling af ægtefæller. En konsekvent efterfølgelse af individualprincippet må i øvrigt ikke alene føre til, at gifte og ugifte får samme stilling i skatte- og tilskudsmæssig henseende, men må formentlig tillige indebære en ophævelse af en ægtefælles forpligtelse over for det offentlige til at forsørge den anden og måske også af forældres forsørgelsespligt over for deres børn.

iii) Nytteprincippet

5. Der kan endelig være grund til at omtale det især i ældre tids skatteteori fremførte "nytteprincip", hvorefter den skattebetalende enhed bør bidrage til finansieringen af fællesgoder i forhold til, hvor meget man benytter dem. En gennemførelse af princippet i fuld udstrækning måtte strengt taget lede frem til udbredt anvendelse af betalingsordninger for mange offentlige ydelser. I tilfælde, hvor det ikke er muligt, må der ske skattebetaling, men således at skatten f.eks. bliver større, jo flere voksne og børn, der findes i den enhed (familie), skatten beregnes for. I sin rene form vil nytteprincippet føre til en åbenbart større belastning af små indkomster end evneprincippet (især med den progressive udformning af skatten).

Man kunne for så vidt tænke sig at bevare evneprincippets anvendelse over for indkomstforskelle mellem familier af samme type (samme antal forsørgere og børn) og alene følge nytteprincippet, når man ser på familier med samme indkomst (men af forskellig type, dvs. med forskellige antal forsørgere og børn). En sådan kombination af evne- og nytteprincip vil dog være rent vilkårlig, og det er umiddelbart vanskeligt at se rimeligheden i at bevare evneprincippet i relation til forskelle i indkomst, men ikke ved forskelle i udgiftsbyrden. Nytteprincippet genfindes imidlertid i den således tilpassede form i de skatte- og tilskudspolitiske synspunkter, der fremsættes af landsforeningen af enlige skatteborgere. Det er således et hovedsynspunkt for landsforeningen, at parfamilier, hvor kun én voksen har erhvervsmæssig indkomst, bidrager for lidt til finansieringen af fællesgoderne i forhold til benyttelsen, idet en arbejdsevne ikke bliver realiseret i skattepligtig indkomst.

iv) Arbejdskraftsynspunkt in. m.

6. Flere af de foran omtalte principper præger til stadighed den politiske debat - dog langt fra altid ved navns nævnelse eller i deres rene udformning. Principperne er blot udtryk for almindelige forestillinger om, hvad der er en retfærdig og rimelig fordeling af byrder og fordele i samfundet. Der er ved siden af principperne en række andre motiver, der har haft betydning for udformningen af skatte- og tilskudslovgivningen. Blandt disse skal blot nævnes nogle få, men væsentlige:

- a) Ønsket om at påvirke personer eller grupper heraf til at træffe bestemte beslutninger, som under de givne forhold er af samfundsmæssig interesse. Skatte- og tilskudslovgivningens udformning er således af stor betydning for mange menneskers lyst til at påtage sig lønnet arbejde og foretage opsparing. Den spiller også en rolle ved afgørelsen af, hvor store udgifter man vil afholde til familiebolig og måske også for antallet af børn i familien. Sådanne hensigtsmæssighedssynspunkter vil have stor indflydelse på udformningen af lovgivningen, fordi de er nært forbundet med indretningen af den økonomiske politik. Dette indebærer samtidig, at de er mere flygtige end principperne, idet den økonomiske politik til stadighed må tilpasses efter vekslende forhold. Det er således tydeligt, at både de arbejdsmarkedsmæssige hensyn og ønsket om at påvirke opsparringen kan være stærkt konjunkturbetonet.
- b) De praktiske muligheder for at tage hensyn til en række forhold vil hyppigt være begrænsede. Det er således indlysende, at fordele/ulemper, der er knyttet til kriterier, som folk selv har nogen indflydelse på, kan skabe utilsigtede resultater (der er her tale om den omvendte situation af den, der er skildret under a), hvor lovgivningen tilstræber - men muligvis ikke opnår - et ønsket handlingsmønster). Der er således indlysende vanskeligheder ved at knytte den skatte- og tilskudsmæssige stilling til en bestemt erhvervs- eller civilstandsmæssig status, hvis den let lader sig ændre.

v) Skiftende hensyn i tidens løb

7. Det er let at se, at det ikke kan lade sig gøre at forene de modsatrettede hensyn, der ligger bag de forskellige skattemæssige "principper", og de forskellige motiver grupperet omkring den økonomiske politik og den rationelle udformning af administrationen. Ved lovgivningens udformning sker der til stadighed en afvejning af de modgående hensyn for at opnå et fornuftigt kompromis.

I afsnit 2° er søgt givet en systematisk fremstilling af, hvordan denne afvejning er nedfældet i den gældende lovgivning på skatte- og tilskudsområdet.

Svingninger i det politiske klima og den økonomiske situation samt de skiftende tendenser i den offentlige debat fører næsten uundgåeligt til, at den store mangfoldighed af synspunkter, der kan anlægges på de fordelingsmæssige problemer, i tidens løb vil indgå med varierende vægtfordeling. Det må således være af betydning med mellemrum at få foretaget en samlet vurdering af hele det fordelingspolitiske lovkompleks for at sikre sig, at der ikke er meget store modsætninger mellem den afvejning, der har ligget bag de for-

skellige enkeltlove. Sådanne modsætninger vil nemlig være en af de vigtigste grunde til manglende forståelse af rimeligheden i den gældende lovgivning. Beslægtet hermed - men knap så sandsynligt - vil det være, hvis afvejningen bag det gældende lovgivningskompleks er helt forældet som følge af en ny vurdering. I afsnit 3° vil der bl.a. blive gjort et forsøg på at vurdere, om der er sådanne åbenlyse modsætningsforhold i lovgivningens stillingtagen til civilstandens betydning for udmåling af skatter og tilskud.

2°. DEN GÆLDENDE LOVGIVNINGS PLACERING MED HENSYN TIL PRINCIPPERNE FOR HENSYNTAGEN TIL CIVILSTAND, BØRNETAL OG ØVRIGE FAMILIEFORHOLD

a. Indledning

8. Inden der i kapitlets sidste afsnit skal søges anvist nogle mulige retningslinier for tilpasning af skatte- og sociallovgivningen, vil der i det følgende blive givet en kort oversigt over den stilling til civilstand, børnetal og familieforhold iøvrigt, der er taget i den gældende lovgivning.

Civilstands-, samlivs- og forsørgelsesforhold spiller en rolle i flere henseender: For det første kan disse forhold i sig selv danne grundlag for størrelsen af de tilskudsbeløb, der ydes. For det andet kan de nævnte samlivs- og forsørgelsesmæssige relationer være afgørende for, hvilke personers indkomst der skal indgå ved afgørelse om størrelsen af indkomstafhængige tilskud eller skatter. Endelig kan forsørgelsespligt over for ægtefælle eller børn opfattes som en særlig belastning af skatteydere/tilskudsmodtagers økonomi, således at der eventuelt foretages nedslag herfor i den indkomstberegning, der styrer størrelsen af skat eller tilskud.

b. Civilstands- og forsørge lsesforhold i sig selv afgørende

9. Der er kun forholdsvis få lovbestemmelser, hvorefter civilstands- og forsørgelsesforhold i sig selv er afgørende for en speciel skatte- eller tilskudsmæssig stilling. Til gengæld finder disse bestemmelser overordentlig hyppig anvendelse. Det drejer sig (især) om tre tilfælde:

- a) De forhøjede og ekstra børnetilskud til reelt enlige forsørgere (spørgsmålet om, hvornår der foreligger "enlighed" behandles videre i punkt 17).
- b) Folke- og invalidepensionens grundbeløb er for gifte mindre end for enlige. Der kan ydes hustru- eller ægteskabstillæg, hvis en pensionist er gift med en ikke-pensionist. Den enlige pensionists personfradrag er større end det, der ydes til hver af to gifte pensionister. Ved udformningen af disse regler har man stilet mod det nettoresultat, at den disponible pension efter skat for et ægtepar, der alene lever af folkepensionen, skulle være ca. 1/2 gang så stor som den disponible pension for en enlig pensionist.
- c) Skattelovgivningens personfradrag (der i realiteten er et tilskud, der kun udbetales, når det kan modregnes i skatten) kan dog tillige modregnes i ægtefællens skat, i det omfang ens egen skat ikke er stor nok til (fuld) modregning.

Alle tre regler synes at have deres rod i evneprincippet. De som punkt b) og c) nævnte regler kan således motiveres med de øgede udgiftsbehov, der følger med forsørgelsespligten over for en person, der selv har ringe eller ingen indtægt. Reglerne afspejler imidlertid ikke alene den meget enkle filosofi, at "to lever dyrere end én", men giver tillige i folkepensionstilfældet udtryk for den opfattelse, at et samlevende par dog ikke har helt så store udgifter som to enlige.

De under a) omtalte regler om forhøjede og ekstra børnetilskud til enlige forsørgere kan ikke udelukkende anskues som kompensation for store udgiftsbehov. Motiveringen er muligvis anvendelig, når man sammenligner den enlige med parfamilien, hvor kun en af forsørgerne er erhvervsmæssigt beskæftiget, og der derfor ikke er behov for udgifter til dagpleje af børn. På den anden side har parfamilien klart større udgifter i forbindelse med de voksne medlemmer. Ved sammenligning af den enlige med parfamilien, hvor begge voksne er udearbejdende, må man antage, at udgifterne til underhold og pasning af børnene i princippet er de samme i de to tilfælde. Dog kan den enlige forsørger have større udgifter til pasning af børn uden for dagplejens åbningstider (f. eks. udgifter til babysitting ved deltagelse i aftenskoleundervisning). Ved sammenligning med parfamilier, hvor begge forældre har arbejde uden for hjemmet, kan de særlige børnetilskudsregler for enlige formentlig også motiveres ud fra evnesynspunkter, idet man kan anskue dem som en meget primitiv form for indkomstgraduering. Man må nemlig typisk regne med væsentlig større indtægt i parfamilien med to udearbejdende voksne end i familien med kun én voksen, et forhold der næppe altid kan opvejes af parfamiliens større udgifter til underhold, beklædning m.v. af de voksne familiemedlemmer. Det er dog tvivlsomt om dette synspunkt stadig vil have gyldighed, når der fra 1. april 1977 indføres egentlig indtægtsregulering af såvel almindeligt som forhøjet og ekstra børnetilskud.

c. Indkomstopgørelsen til brug for beregning af skatter og indkomstafhængige tilskud

i) Skattelovgivningen

10. Ved en bedømmelse af, hvordan samlivs- og forsørgelsesmæssige forhold påvirker størrelsen af både skatter og indkomstafhængige tilskud, vil det være naturligt at tage sit udgangspunkt i, hvordan de påvirker den skatternæssige stilling (og det vil stort set være ensbetydende med, hvilken betydning det har for opgørelsen af den skattepligtige indkomst). Dette udgangspunkt er naturligt, dels fordi personindkomsts-katten i sig selv på afgørende måde påvirker den enkelte families levefod, dels fordi den skattepligtige indkomst for en eller flere personer normalt indgår ved beregningen af den indtægt, der lægges til grund for udmåling af forskellige tilskud.

I skattelovgivningen går hovedsondringen mellem på den ene side samlevende ægtefæller og på den anden side enlige voksne samt børn. Til enlige voksne henregnes også ugifte med "papirløst" samliv samt gifte, der er separerede, eller som i nogen tid har levet adskilt fra ægtefællen. Den skattepligtige indkomst fremkommer for enlige voksne samt børn som differencen mellem egne bruttoindtægter og egne fradrag. Ved "papirløst" samliv, hvor en af samlivsparterne ikke har nogen erhvervsmæssig indtægt (eller en meget

lav indtægt) forekommer det, at ligningsmyndighederne fastsætter en indtægt svarende til værdien af underhold og bolig, uden at beløbet kommer til fradrag hos den anden deltager i samlivet. Almindeligvis er beløbet dog mindre end personfradraget, så der ikke bliver tale om nogen skattebetaling. For formelle ægtepar er situationen noget mere kompliceret.

11. For samlevende ægtefæller indgår indtægt ved eget lønnet arbejde og eget selvstændigt erhverv i den enkeltes skattepligtige indkomst. Det samme gælder den enkeltes andel af den folkepension, der ydes til ægtepar. I tilfælde af, at begge ægtefællerne deltager i den selvstændige erhvervsvirksomhed, er overskuddet skattepligtig indtægt hos manden, men en summarisk beregnet del heraf kan overføres til hustruen efter reglerne om medhjælpende hustru. Begge ægtefællers formueindtægter er skattepligtig indkomst hos manden (bortset fra indtægt af formue investeret i hustruens selvstændige erhvervsvirksomhed). På linie hermed er lejeværdien af ægteparrets ejerbolig (efter fradrag af ejendomsskat og standardfradrag) skattepligtig indkomst hos manden.

Fradrag ved opgørelse af den skattepligtige indkomst sker - for så vidt der er tale om udgifter forbundet med indkomstens erhvervelse - hos den ægtefælle, for hvem indkomsten er skattepligtig - typisk er lønmodtagerfradrag og renteudgiften ved erhvervsvirksomhed og formuebesiddelse, herunder besiddelse af ejerbolig. Renter af forbrugsgæld samt "opsparingsfradrag" (udgifter til livsforsikring, pensionsforsikring, syge- og ulykkesforsikring, børneopsparing, indekskontrakter m.v.) kom indtil 1976 til fradrag hos manden. Med virkning fra 1976 skal hustruen selv have fradrag for udgifter til kapitalforsikring, syge- og ulykkesforsikringer samt præmier og indskud ved pensionsordninger og indekskontrakter. De løbende udbetalinger fra sådanne ordninger er da samtidig indtægt for hustruen.

Såfremt begge ægtefæller har positiv skattepligtig indkomst, beskattes den hos hver ægtefælle for sig. Efter det af regeringen i folketingssamlingen 1976-77 fremsatte lovforslag nr. 49 skal den hidtil hos manden beregnede skat af ægtefællernes samlede formueindtægt imidlertid beregnes hos den af ægtefællerne, der har den højeste indkomst, og derefter fordeles mellem ægtefællerne i forhold til deres andel af formuen.

Såfremt en af ægtefællerne har negativ skattepligtig indkomst (eventuelt fordi fradragene ikke har kunnet udnyttes fuldt ud), skal den fradrages i den anden ægtefælles indtægt, forinden der sker overførsel af underskud til følgende år. Der sker altså i dette tilfælde egentlig sambeskatning.

12. Den ovenfor skitserede udformning af ægtefællebeskatningen indebærer, at sambeskatning i princippet er hovedreglen, men at der er sket så væsentlige tilpasninger - især i 1970 - at man i dag i praksis har særbeskatning af lønninger, pensioner og indtægter af selvstændig virksomhed.

Motiverne til denne omlægning af skattesystemet var:

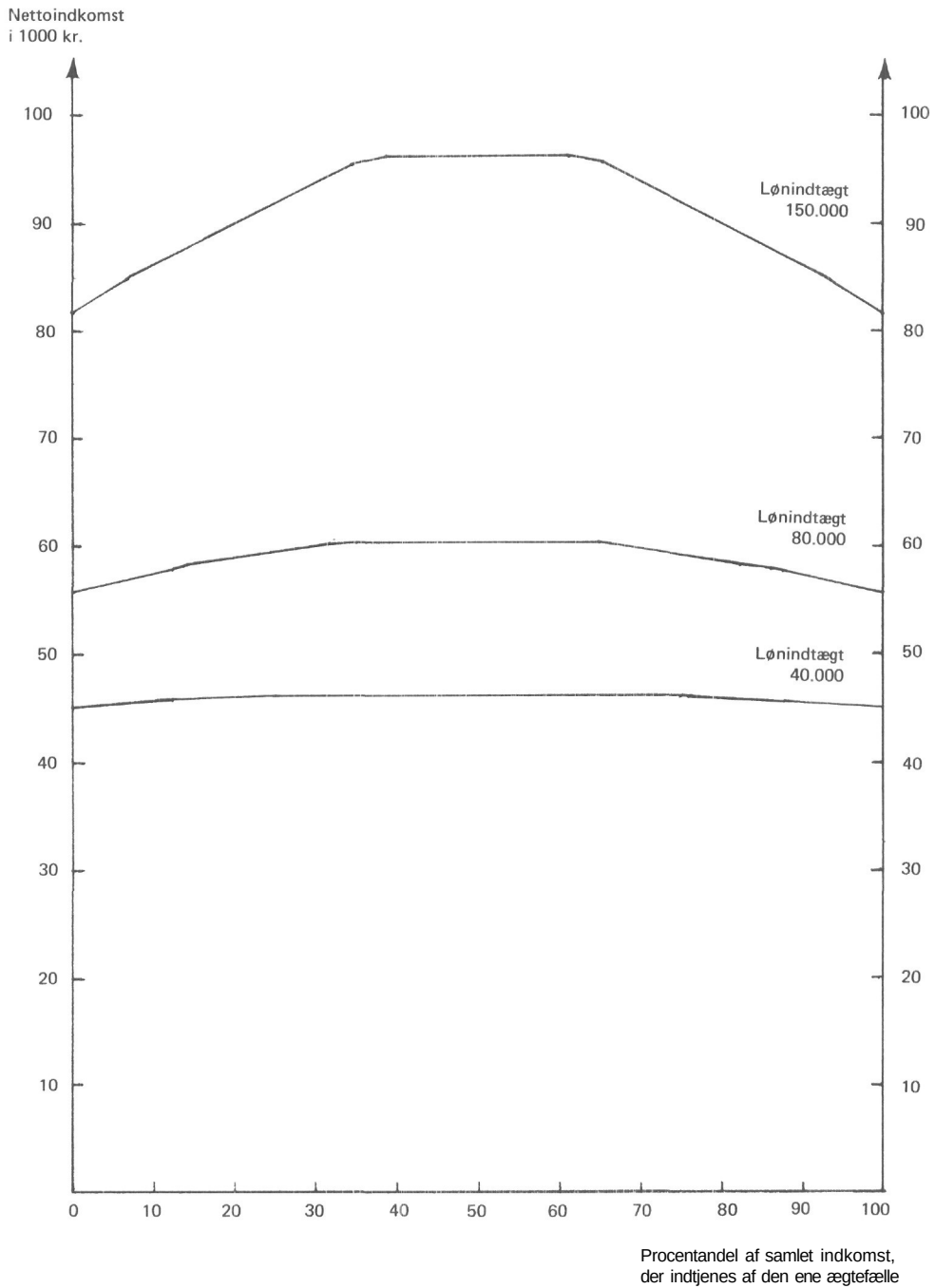
- I) Ønsket om at imødekomme det mere ideelt betonedede lighedskrav, idet sambeskatningen havde været udformet på en sådan måde, at den kvindelige part kunne føle sin placering i samfundet og ægteskabet nedvurderet.

- II) En interesse i at give gifte kvinder en tilskyndelse til at have erhvervsmæssig beskæftigelse. Denne interesse havde dels en mere ideelt betonet side, idet det kunne opfattes som et mål i sig selv, at kvinder har erhvervsmæssig beskæftigelse, samtidig med at det skaber større økonomisk tryk over for risikoen ved ægteskabets opløsning. Derudover var der i lyset af 1960'ernes erfaringer med hensyn til høj økonomisk vækst og fuld beskæftigelse en samfundsøkonomisk interesse i at øge arbejdsstyrken.
- III) En erkendelse af, at den progressive indkomstskat - sammen med aftrapningsreglerne for tilskud fra det offentlige - indeholdt en meget kraftig tilskyndelse til at undgå virkningerne af sambeskatningen ved at opløse eller undlade at indgå ægteskaber, men fortsætte samlivet.

13. Virkningerne af særbeskatning ved forskellige indtægtsniveauer er søgt nærmere belyst ved figur 1, der viser den samlede nettoindkomst for tre lønmodtagerfamilier med samlet indkomst på henholdsvis 40.000 kr., 80.000 kr. og 150.000 kr. Ved nettoindkomst forstås her det beløb, der fremkommer, når der til lønindkomsten tillægges børnetilskud og værdien af friplads på daginstitution for to børn samt boligsikring til en lejlighed med 12.000 kr.'s husleje, og der fratrækkes ægtefællernes samlede personindkomstskat. Der er benyttet skatte- og tilskudsregler for 1975. (Om denne type beregninger og forudsætningerne herfor henvises iøvrigt til kapitel II i betænkning nr. 713 om skatter og indkomstafhængige ydelser). Den lodrette afstand mellem de tre kurver i figur 1 afspejler den indtægtsudjævning, der foregår via skatter og tilskud, ikke mindst mellem familierne med lønindtægter på henholdsvis 40.000 og 80.000 kr. Kurvernes forløb viser betydningen af, hvordan den samlede lønindkomst er fordelt på de to ægtefæller. Denne fordeling er vist på den vandrette akse på den måde, at man her har angivet, hvor stor en procentdel af den samlede indtægt der indtjenes af den ene ægtefælle - f.eks. hustruen - hvilket naturligvis betyder, at de resterende procent op til 100 indtjenes af manden. Det ses af figuren, at nettoindkomsten er lavest for familier, hvis hele indtægt indtjenes enten af manden (procentandel 0) eller hustruen (procentandel 100), mens den er højest, når ægtefællerne bidrager omtrent lige meget. Da tilskuddene beregnes på grundlag af ægtefællernes samlede indtægt, beror forskellen udelukkende på, at hver ægtefælles indtægt går til særskilt beskatning. Det ses endvidere tydeligt, at "fordelen ved særbeskatning" (der er vist ved kurvens "udbuling" opefter) også forholdsmæssigt er langt større for en familie med 150.000 kr. i samlet lønindtægt end for en familie med en samlet indtægt på omkring det halve.

14. Det er åbenbart, at de under punkt 12 nævnte synspunkter har svært ved at forliges med evneprincippet, idet resultatet er blevet, at familier med kun én erhvervsindkomst har højere skat end en familie med samme indkomst, der sammenlagt indtjenes af to familiemedlemmer. En sådan forskel kan være begrundet med, at den ægtefælle, der ikke har erhvervsarbejde, indtjener en skattefri værdi ved arbejde i hjemmet. Sådant arbejde er dog ikke den eneste skattefri naturalindtægt, der forekommer, og det har formodningen for sig, at det også udføres af familier, hvor begge har heltids- eller deltidsbe-

Figur 1. Virkningerne af særbeskatning i 1975.

skæftigelse uden for hjemmet - i visse tilfælde endda som overarbejde, der på arbejdsmarkedet er højt aflønnet.

Man kan også begrunde "særbeskatningsfordelen" med, at det er kompensation for, at der ikke er fradragsret for ekstra omkostninger ved indtægts erhvervelse, når to voksne har erhvervsmæssig beskæftigelse uden for hjemmet. Det drejer sig om udgifter til vask ude, børnepasning, hushjælp o. l. , men det er naturligvis usikkert, i hvilket omfang sådanne omkostninger faktisk afholdes - jfr. foran om omfanget af arbejde i hjemmet. Det kan også begrundes - ud fra et evnesynspunkt - med, at indkøb til husførelsen er dyrere, når begge voksne har erhvervsarbejde. Ingen af de anførte begrundelser kan dog motivere, at "fordelen ved særbeskatning" er større, jo højere den samlede indkomst er, undtagen med det ene forhold, at daginstitutionspladser indtil en vis grænse er dyrere, jo større familiens samlede indtægt er. Dette har på den anden side den konsekvens, at "fordelen" ikke alene er voksende med indtægten, men tillige er større, jo færre børn der er i familien, hvilket også harmonerer dårligt med evneprincippet.

Som argument for at beskatte en families indtægt hårdere, når den kun indtjenes af et familiemedlem, end når det samme beløb indtjenes af to, har det været anført, at høje indtægter er forholdsvis lettere indtjent end lave indtægter. Dette synspunkt kan for så vidt også tages til indtægt for, at "særbeskatningsfordelen" skal være større, jo højere familiens indtægt er, omend det selvsagt ikke ophæver konflikten med evneprincippet. Løvrigt er gyldigheden af den underliggende præmis om "letheden" ved erhvervelse af høje indtægter langt fra sikker. Selv om det måske i en vis udstrækning gælder for stive lønssystemer med automatisk avancement, samt når der foreligger supplerende formueindtægter, kan man også forestille sig situationer, hvor det volder stigende vanskelighed at forøge indtægten (overarbejde, varierende arbejdstid).

Det er iøvrigt bemærkelsesværdigt, at "særbeskatningsfordelens" indtægtsafhængighed blev yderligere skærpet i 1975, da man ophævede det særlige hustrufradrag, der blev nedtrappet med voksende hustruindtægt (jfr. betænkning nr. 713 p. 95) og således betød en særlig fordel for små indkomster.

15. Det er tydeligt, at det har været andre synspunkter, der har gjort sig gældende ved den udvidelse af særbeskatningen, der er tilstræbt for formueindtægter med det foran omtalte lovforslag nr. 49 (folketingsåret 1976-77) end dem, der lå bag 1970-ændringen - eller i hvert fald har der fundet en anden afvejning sted.

Lighedskravet står ganske vist stadig i forgrunden, men man har ment at kunne imødekomme det på en anden måde - nemlig ved en forholdsmæssig deling af den hos manden beregnede skat, hvorved staten undgår det provenutab, den fik, da der blev indført særbeskatning af løn- og andre erhvervsindtægter ved en deling af indtægten, der bragte familier med to indtægter ned på en lavere gennemsnitlig skattesats. 1976-særbeskatningsmodellen har således undgået at give skattelettelse til de hidtil sambeskattede, skattelettelser, der med anvendelse af 1970-modellen ville have været særlig store for store indtægter. En sådan skattelettelsespolitik ville ud fra et evnesynspunkt være mindre acceptabel - især når der er tale om formueindtægter, mens dens anvendelse på løn- og andre erhvervsindtægter i hvert fald i 1970 kunne begrundes med arbejdskraftmæssige hensyn.

ii) Boligsikring

16. Mens man ved udmålingen af personindkomstskatten i stigende grad har hyldet et individualprincip, har man på tilskudslovgivningens område stort set holdt fast ved en bedømmelse af den økonomiske situation, familien befinder sig i som helhed. Den konkrete udformning af dette synspunkt er imidlertid forskellig fra område til område.

En særstilling indtager boligsikringen, hvor størrelsen af det ydede boligsikringsbeløb er bestemt af den såkaldte husstandsindkomst. Den personkreds, hvis samlede indtægt indgår i beregningen, er i princippet rent geografisk afgrænset som dem, der har fast ophold i den pågældende lejlighed, uanset om der foreligger samlivs- eller familiemæssig relation mellem nogle af personerne. Betalende loggerende kan dog udgå af kredsen, såfremt huslejen reduceres med fremlejeindtægten.

Husstandsindkomsten er et naturligt udtryk for, hvilken evne husstanden har til selv at betale lejen for den bolig, som husstanden benytter. Løvrigt er husstanden selv ofte i stand til at bestemme, hvem af husstandens medlemmer der skal være lejer, således at man, hvis man lod lejerens egen indkomst være grundlag for boligsikringsberegningen, kunne risikere, at ønsket om størst mulig boligsikring var afgørende for, hvilket husstandsmedlem der bliver lejer af boligen.

iii) Ydelser i forbindelse med børn og unge

17. De vigtigste ydelser i forbindelse med børn og unge omfatter børnetilskud, ungdomsydelse, uddannelsesstøtte og fripladser på den offentlige dagpleje. Når bortses fra børnetilskuddene, er ydelserne afhængige af størrelsen af en eller anden form for ældreindtægt og ved ungdomsydelse og uddannelsesstøtte tillige af den unges egenindtægt. I intet tilfælde er summen af forældrenes og de unges indtægt ("familiens" indtægt) afgørende.

Forældreindtægten kan imidlertid afgrænses på flere måder - bl.a. efter hvad der forstås ved forældre. De kan således forstås som faderen og moderen til barnet eller den unge, der giver anledning til ydelsen (adoptivforældre vil her have en tilsvarende stilling). Begrebet kan endvidere omfatte den eller de personer, der har forældremyndigheden over børn under 18 år. Tager man dette udgangspunkt, vil det kunne komme på tale at inddrage stedforældre, hvis der foreligger ægteskabeligt eller andet samliv mellem en ene indehaver af forældremyndigheden og en anden person. Endelig vil det kunne forekomme, at der er samliv mellem forældrene, men at kun den ene er indehaver af forældremyndigheden.

Uddannelsesstøtten omfatter fra støtteåret 1975-76 alene unge på 18 år og derover. Såfremt forældrene er gift med hinanden (og ikke separerede), indgår begges skattepligtige indtægt ved opgørelsen af forældreindtægten. I alle andre tilfælde er det kun indtægten hos den af forældrene, der senest har haft forældremyndigheden (eventuelt den, der har eller har haft værgemålet alene), og dette uanset om den pågældende har faktisk samliv med den anden af den unges forældre eller lever i ægteskab med en, der ikke er den anden af den unges forældre.

En mere vidtfavnende afgrænsning findes i ungdomsydelsen, der gives til visse (forældre til) 16-17 årige. Den forældreindtægt, der afgør, om ydelsen

kan gives, eller om den skal gives i reduceret omfang, omfatter den skattepligtige indtægt hos begge forældre, når de lever sammen, uanset om det er i ægteskab eller "papirløst". Såfremt der kun findes én indehaver af forældremyndigheden, skal man ikke desto mindre medregne indtægten fra en eventuel ægtefælle eller "papirløs" samlever, uanset at det ikke er den anden af forældrene.

Denne afgrænsning finder også anvendelse ved opgørelsen af den forældreindkomst, der styrer tildeling af fripladser ved dagplejen, ligesom sådanne samlivsforhold, som er afgørende for beregningen af samlet "forældreindtægt", vil være af betydning for, om der foreligger "enlighed", som berettiger til de forhøjede børnetilskud omtalt under punkt 9.

I de regler om indtægtsafhængige børnetilskud, der får virkning fra 1. april 1977, jfr. kapitel II punkt 16, er det bestemt, at indtægten hos en ægtefælle eller "papirløs" samlever ikke skal indgå ved tilskudsberegningen, når der ikke er tale om den anden af barnets forældre.

18. Afgrænsningsproblemerne omkring begrebet "forældreindtægt" er søgt anskueliggjort i nedenstående skema, hvor man har taget sit udgangspunkt i, at en af forældrenes indtægt under alle omstændigheder må indgå i forældreindkomstopgørelsen - hvis der er tale om ægteskabeligt samliv mellem forældrene, er det uden betydning hvilken af dem. Er det ikke tilfældet, tages udgangspunktet i den, der har eller senest har haft forældremyndigheden. Spørgsmålet er da blot, om den pågældende har papirløst eller ægteskabeligt samliv med en anden person.

Man får herefter følgende fire muligheder:

Samleveren er:	Den anden af barnets forældre	En anden person
Samlivets karakter:		
Ægteskab	A	B
"Papirløst"	C	D

I alle tilfælde vil i A-situationen begge ægtefællers indtægt indgå, og det vil - bortset fra de tilfælde, hvor forældrene er gift, men ikke samlevende - være den eneste situation hvor mere end én persons indtægt indgår ved beregning af uddannelsesstøtte. For så vidt angår ungdomsydelser, daginstitutionsfripladser (og ved bedømmelse af stilling som enlig forsørger), vil situationerne B, C og D blive behandlet på samme måde som ægteskab mellem forældrene. I forbindelse med de foran omtalte indtægtsbestemte børnetilskud inddrages derimod kun situationerne A og C, dvs. samliv med en anden person end den anden af forældrene er uden betydning ved opgørelsen af grundlaget for tilskudsudmålingen.

iv) Sociale pensioner og bistandslov

19. Det sidste hovedområde, inden for hvilket der sker en behovsbedømmelse ud fra flere personers sammenlagte indkomst, er de sociale pensioner. Det gælder dog ikke for pensionens grundbeløb for pensionister på 67 år og der-

over, idet beløbet er helt uafhængigt af øvrige indtægter. For andre pensionister beror det alene på egenindtægten og ikke tillige ægtefællens. Derimod indgår begge ægtefællers samlede indtægt ved fastlæggelse af størrelsen af pensionstillæg samt hustru- og ægteskabstillæg.

Samlevende par sidestilles i pensionslovgivningen ikke med ægtepar. Det samme gælder iøvrigt bistandsloven, hvorefter det offentlige bistandspligt først indtræder, når en eventuel ægtefælle ikke kan opfylde sin forsørgelsespligt. En gensidig forsørgelsespligt eksisterer ikke mellem parterne i et fast samlivsforhold. Derimod vil et fast samliv med en person., der ikke er ægtefælle, kunne få betydning for den skønsmæssige bedømmelse af behovet for offentlig bistand.

d. Beregningsreglernes afhængighed af civilstand og antal børn

20. Som allerede nævnt under punkt 8 spiller familie- og samlivsforhold endelig en rolle i tilskudslovgivningen derved, at det betragtes som en belastning for den enkeltes eller familiens økonomi, hvis der foreligger forsørgelsespligt over for en ægtefælle eller børn. Såvel pensionslovgivningens ægteskabs- og hustrutillæg som børnetilskuddene kan ansues ud fra denne synsvinkel på samme måde som skattelovgivningens personfradrag.

Børn i familien spiller i øvrigt i en række tilfælde en rolle derved, at der sker nedslag efter antallet af børn i den indtægt, der danner grundlag for tilskudsberegningen, eller selve beregningsproceduren for tilskud er afhængig af børnetallet. De vigtigste tilfælde er: Boligsikring, daginstitutionsfripladserne og uddannelsesstøtten.

Ved opgørelsen af den indkomst, der danner grundlag for beregning af boligsikring, indgår antallet af børn på den måde, at der kan fradrages 3. 000 kr. pr. barn i husstanden. Barnet skal som hovedregel være under 18 år, men kan også være hjemmeboende som følge af manglende indtægt i forbindelse med længerevarende uddannelse eller sygdom. Hertil kommer, at børnetallet på forskellig måde indgår i selve de beregningsmekanismer, hvorved man fra indkomst og husleje når frem til boligsikringsbeløbet. I begge de omtalte tilfælde kan reglerne begrundes ud fra et evne synspunkt. Ved indkomst-opgørelsen kommer evne syns punktet ind i den bredere formulering, at en given indtægt er desto hårdere belastet med udgifter i almindelighed, jo flere børn der er. For så vidt angår beregningsmekanismen synes evnebetragtningerne i højere grad at være koncentreret om, at selve udgiften til husleje normalt vil være større, jo flere børn der er i familien, hvilket ved en given indtægt og et givet huslejeniveau må trække i retning af højere tilskud til den børnerige familie. Dette skyldes især, at husstanden har brug for en større og dermed også dyrere bolig, når der er flere børn i boligen.

Den specielle regel om, at der ved opgørelsen af husstandsindkomsten skal ses bort fra de første 5. 000 kr. af et barns egen indkomst, har for så vidt angår lønindtægter den særlige begrundelse, at mindre indtægter hos hjemmевærende børn ikke øger husstandens evne til at betale for sin bolig, idet der vil være en tendens til at lade barnet selv beholde små indtægter.

Ved beregningen af friplads på daginstitutioner forhøjes indtægtsgrænserne med 3. 500 kr. for hvert barn udover et. Det kræves ikke, at børnene skal søge daginstitution, så der er tale om en vid fortolkning af evneprincippet,

dvs. der tages hensyn til den økonomiske belastning forbundet med børn i almindelighed, ikke blot ved deres anbringelse i dagpleje.

Ved beregning af uddannelsesstøtten for 1976-77 fradrages i forældreindtægten for 1975 8.000 kr. for hvert barn, der befinder sig i eller under den undervisningspligtige alder, eller som iøvrigt er under uddannelse. Det er dog en forudsætning, at disse børn ikke har en månedlig indtægt, der overstiger 1.300 kr. - heri ikke medregnet uddannelsesstøtte - og at de ikke er over 23 år. Begrundelsen er et generelt evne syns punkt.

På pensionsområdet er det vigtigste eksempel på civilstandens betydning for tilskudsberegningen, at gifte pensionister (hvad enten ægtefællen er pensioneret eller ej) har væsentlig større fradrag ved indtægtsberegningen samt større fradragssfri beløb end ugifte pensionister.

3°. VURDERINGER OG KONKLUSIONER

a. Det principielle problem

21. Allerede den summariske gennemgang af den gældende lovgivning, der er foretaget foran, viser, at lovgivningen fra tilfælde til tilfælde har ladet civilstands- og samlivsforhold samt børnetal indgå på forskellig måde ved beregning af skatter og tilskud.

Hovedsondringen synes at gå mellem på den ene side indkomstskattelovgivningen, der i høj grad er udformet efter et rent individualprincip, og på den anden side tilskudslovgivningen, der ofte foretager en vurdering ud fra forholdene for en gruppe personer (ægtepar, samlevende par, eventuelt med børn). Grænselinien er dog ikke skarp. Skattelovgivningen rummer adgang til at overføre uudnyttet personfradrag mellem ægtefæller, og den har bibeholdt sambeskatningens særlige indkomstudjævnende virkninger f. s.v. angår formueindtægter. Tilskudslovgivningen rummer igen en række forskellige afgrænsninger. I nogle tilfælde (pensionslovgivningen, bistandsloven) er den relevante gruppe de formelle ægtefæller (der samtidig har en gensidig forsørgelsespligt over for hinanden), i andre tilfælde sidestilles faktisk samliv med ægteskab (børnetilskud, daginstitutionsfripladser) og i andre igen er det formelle ægteskab ikke altid tilskudsberegningen vedkommende (stedbørnssituationen ved uddannelsesstøtten). Endelig synes antallet af børn at have varierende betydning fra lovområde til lovområde.

22. Ved vurderingen af den eksisterende lovgivning opstår for det første det principielle spørgsmål, om civilstands- og familieforhold indvirker på skattens og tilskuddenes størrelse på en måde, der ud fra alle synspunkter må forekomme rimelig. Man kan også udtrykke spørgsmålet på den måde, om der gennem skatte- og tilskudslovgivningen ydes en rimelig kompensation i situationer med lav indtægt og store udgiftsbehov.

Udvalget må dog af gode grunde afstå fra en sådan vurdering, idet det ikke er muligt uden meget omfattende undersøgelser at bedømme, hvor store økonomiske fordele og ulemper, der er knyttet til samlivsforhold, der retligt og økonomisk kan være organiseret på forskellig måde, og som alle kan være forbundet med et varierende antal børn.

Der står dog stadig det principielle problem tilbage, at civilstands- eller samlivsforhold og børnetal har forskellige konsekvenser i forskellige dele af skatte- og tilskudslovgivningen. Mest iøjnefaldende er selv sagt den meget vidtgående anvendelse af et "individualprincip" i indkomstskattelovgivningen, mens der ved tilskudsberegningen typisk tages udgangspunkt i "familiens" samlede indkomst. Pensionslovgivningen indtager en mellemposition, idet man ved indtægtsgraduering af pensionens grundbeløb (for pensionister under 67 år) alene tager hensyn til pensionistens egen (men ikke en ægtefælles) indtægt, mens man ved beregning af størrelsen af pensions-, ægteskabs- og hustrutillæg tager udgangspunkt i begge ægtefællers indtægt.

Det er klart, at de enkelte dele af den samlede lovgivning ikke nødvendigvis må styres af samme grundsynspunkter, men det er på den anden side ønskeligt for befolkningens forståelse og accept af gældende regler, at "ensartede situationer behandles ens". Tilhængere af et evne princip vil således kunne argumentere for sambeskatning og henvise til, at der ikke er nogen principiel forskel mellem folks evne til at betale skat og deres evne til at afholde udgifter til husleje, dagpleje og børns uddannelse. Omvendt vil tilhængere af et "individualprincip" kunne gøre gældende, at deres ægteskabs- eller samlivsforhold lige så lidt burde komme dem til skade ved tilskudstildelingen som ved beregningen af indkomstskatten.

Folks påberåbelse af det ene eller det andet princip er selvfølgelig i høj grad beroende på, hvor deres økonomiske interesser ligger, og afvejningen af modstående synspunkter bliver da efter sagens natur et politisk spørgsmål, som udvalget ikke kan tage stilling til.

b. Praktiske problemer ved en tilnærmelse mellem forskellige regelsæt

i) Indtægtsbestemte ydelser (sammenlægning af indkomst)

23. Ud over at pege på, at der eksisterer et principielt problem kan udvalget derfor kun angive nogle af de praktiske problemer, der vil opstå, såfremt man på den ene eller anden måde søger at nærme skatte- og tilskudslovgivningen til hinanden. Problemerne er imidlertid af forskellig natur alt efter, om der er tale om ydelser, hvor samlivsforholdet har betydning derved, at flere personers samlede indtægt lægges til grund for tilskudsudmålingen (indtægtsgraderede ydelser), eller derved, at den blotte ægteskabs-(samlivs) situation udløser visse virkninger.

Den sidstnævnte problemkreds behandles under punkt 25, mens tilpasning af de indtægtsgraderede ydelser belyses i punkt 24. Inden dette sker, kan der dog være grund til at påpege, at de særlige "civilstandsproblemer", der er forbundet med sammenlægning af indkomst ved tilskudsberegningen, vil bortfalde såfremt indtægtsafhængigheeden afskaffes og at de vil mindskes, når der sker lempelse af aftrapningsreglerne. Løsninger af denne art skal dog ikke gennemgås her, idet der kan henvises til betænkning nr. 713 om Skatter og Indkomstafhængige ydelser - især siderne 55-76.

24. En tilnærmelse mellem skatte- og tilskudslovgivningen kunne f.eks. ske ved, at man vendte tilbage til sambeskatningsprincippet - eller en særbeskatning af den type, der er blevet foreslået for formueindtægter. Denne type løsning ville utvivlsomt være den billigste for det offentlige, idet den formentlig

ville indebære en provenugevinst for stat og kommuner, selv om gevinsten nok ville blive modereret noget af en forstærket tendens i retning af ikke-ægteskabeligt samliv. (Om mulighederne for at sidestille dette med ægteskab henvises til punkt 27-30.) Derudover ville den også kunne få væsentlige arbejdsmarkedsmæssige følger, som kunne være uheldige - i hvert fald i en situation med fuld beskæftigelse. En sådan politisk omkringdrejning ville iøvrigt have sit fortilfælde i, at man i 1974 genindførte ægtefællernes samlede indkomst som kriterium for størrelsen af pensionstillæg, hustrutillæg og ægteskabstillæg, efter at man kun året før var gået over til det rene individualprincip ved beregning af alle indtægtsafhængige pensionsdele.

En anden måde at harmonisere lovgivningen på ville bestå i at nærme tilskudslovgivningen til skattelovgivningen ved at benytte et individualprincip i den førstnævnte.

Det konkrete indhold af et sådant individualprincip måtte bestå i, at ydelser, der hidtil er givet til familien som helhed - eller er beregnet på grundlag af flere personers indtægt - nu må deles op på to eller flere personer. I tilfælde af, at to ægtefællers indtægt indgår ved beregningerne, ville et enkelt udgangspunkt være at lade hver person ved indtægt 0 få det halve af det tilskud, familien ellers ville få. I en situation, hvor man for at imødekomme et individualprincip giver hver af to ægtefæller halvt tilskud, måtte man give enlige to halve tilskud (dog kun et halvt, hvis det andet halve gik til en eventuel "papirløs" samlivspartner). I visse tilfælde, som f.eks. daginstitutionsfripladser, skulle der ikke være uoverkommelige vanskeligheder forbundet med at kontrollere, at der ikke for samme barn ydes to (reducerede) tilskudsportioner til "den enlige forsørger", samtidig med at der ydes noget til en samlivspartner.

Såfremt man bevarede samme aftrapningskala som hidtil, ville en sådan ordning betyde en merudgift for det offentlige. For enlige ville der ganske vist ikke blive tale om nogen forandring. De ville modtage samme tilskud, og aftrapningen ville ske i samme tempo som før. For parfamilier, hvor kun den ene af parterne har skattepligtig indtægt, vil der ske en forbedring for familier med højere indkomst. Aftrapningen af den halvdel af tilskuddet, der går til den person, der har en indkomst, ville finde sted som hidtil; men den part i ægteskabet (samlivet), der ikke har nogen indtægt overhovedet, vil bevare sin andel af det offentlige tilskud ubeskåret uanset størrelsen af den anden parts indkomst. Også for familier, hvor begge parter har indtægt, ville aftrapning efter den individuelle indkomst indebære en fordel, hvis aftrapningsreglerne ikke ændres. Dette indses lettest, når man tænker på situationen for et par, hvor parterne har lige stor indtægt. Med uændret aftrapningskala ville hver af parterne nu kunne tjene dobbelt så meget som hidtil, før der sker en given reduktion af ydelsen.

Hvis overgang til et individualprincip med uændrede aftrapningsregler fører til en uønsket svækkelse af de offentlige finanser, kan dette eventuelt modereres gennem en forhøjelse af beskattningen. Ved ændring af skatteskala og fradrag ville det endvidere være muligt at imødegå nogle af de fordelingsmæssige forskydninger, der netop er omtalt. Det ville straks være langt vanskeligere at håndtere de fordelingsmæssige problemer, hvis merudgifterne ved overgang til et individualprincip på tilskudsområdet skulle modvirkes ved en sænkning af ydelsesniveauet eller en skærpelse af aftrapningsreglerne.

Det er åbenbart, at en generel sænkning af ydelsesniveauet især ville være til skade for familier (par eller enlige), der har så lav indkomst, at de også efter de hidtidige regler modtager ydelsen ubeskåret.

Det må imidlertid forventes, at også en skærpelse af aftrapningen vil "vende den tunge ende nedad". Ganske vist er det ikke muligt at sige noget meget præcist, fordi tilskudsmodtagernes fordeling efter indkomst og samlivsforhold vil være bestemmende for, hvilken ny aftrapnings skala, der kan kompensere for overgang til aftrapning efter den individuelle indkomst. Det synes dog hævet over enhver tvivl, at parfamilier med kun én indkomst - der til gengæld er høj - vil bevare fordelene ved overgang til individualprincippet, fordi den ene del af det oprindelige tilskud til familien nu overhovedet ikke vil blive indtægtsgraderet. (Dette kunne føre til overvejelser over, om tilskuddet hos den ægtefælle, der er uden indtægt, eventuelt burde modregnes i skatteværdien af den pågældendes personfradrag, inden dette kom til fradrag i den anden ægtefælles skat; motivet til en sådan fremgangsmåde måtte være en hensigtsmæssighedsbetragtning, idet det ville være i strid med individualprincippet, og det må iøvrigt også forudsætte, at adgangen til at overføre personfradrag fortsat er til stede.) Det synes endvidere næsten uundgåeligt, at enlige forsørgere vil blive stillet ringere, fordi ydelsen vil blive reguleret efter samme indkomst som før, men nu efter en hårdere skala. Man kunne derfor overveje, om der ville være behov for en særlig, mildere aftrapningsordning for enlige. Dette ville dog være en komplikation af regelsættet, og der er heller ikke iøjnefaldende grunde til i aftrapningsmæssig henseende at stille enlige bedre end parfamilier med en beskeden erhvervsindtægt, der alene indtjenes af den ene part.

Særlig begunstigede af individualprincippet vil de "familier" være, hvor der ved den nuværende aftrapning indgår mere end to indtægter af nævneværdig størrelse ved tilskudsudmålingen. Situationen vil dog sikkert være ret sjælden, idet den vil forekomme i boligsikringstilfældet, hvor husstandsindkomsten i dag ikke alene omfatter f. eks. to ægtefællers indtægter, men f. eks. også indtægten hos et hjemmeboende voksent barn eller en anden voksen slægtning. Under den nugældende lovgivning vil man imidlertid hyppigt have søgt at opnå stilling som logerende for den pågældende med en begrænsning af den tilskudsberettigede husleje til følge.

ii) Ydelser, hvor alene samlivsforholdene er afgørende for tilskudsudmåling

25. De foranstående bemærkninger om konsekvenserne ved at gå over til et rent individualprincip havde gyldighed for indtægtsgraderede ydelser. For så vidt angår de ydelser, hvor der kun findes to satser - en for ægtepar (samlevende par) og en for enlige - kunne individualprincippet f.eks. gennemføres ved at give forhøjet børnetilskud til alle og forhøje ægteparpensionerne til det dobbelte af pensionen for en enlig. Dette ville medføre betydelige merudgifter for det offentlige, således at en overgang til individualprincippet i en vis udstrækning måtte ske ved at sænke ydelsesniveauet for dem, der hidtil har modtaget de største beløb (enlige forsørgere og enlige pensionister).

Ensartede satser for ægtepar (samlevende par) og enlige vil støde an mod evneprincippet i det omfang, man kan godtgøre, at enlige har større udgifter (eller lavere indtægter fra andre kilder end tilskuddene) end parfami-

lierne. Bortset fra det under punkt 9 omtalte forhold, at enlige erhvervsaktive normalt vil have lavere indkomst end familier med to indtægter, findes den væsentligste begrundelse for særlig høje tilskud til enlige i de forholdsvis store boligudgifter. Dette kunne tale for, at en eventuel forskel mellem tilskudssatsen for enlige og parfamilier snarere burde ligge på boligtilskudsområdet end på børnetilskud og pensioner.

26. Foretager man en stram fortolkning af et individualprincip ud fra synspunktet, at samlivs- og familieforhold bør være skatte- og tilskudslovgivningen uvedkommende, er det et spørgsmål, om det ikke tillige ville få til konsekvens, at man burde ophæve adgangen til at overføre uudnyttede personfradrag mellem ægtefæller samt den i bistandsloven fastlagte pligt til at forsørge en ægtefælle. Det første ville indebære åbenbare merindtægter for det offentlige, mens det sidste ville medføre uoverskuelige merudgifter. Omlægningen ville selvsagt - som de fleste konsekvenser af individualprincippet - være i modstrid med et evnesynspunkt hvilende på en vurdering af familiens samlede økonomiske formåen. Det ville ikke være rimeligt alene at ophæve adgangen til at overføre personfradrag, når blot de er af moderat størrelse, idet fradraget har en forbindelse over til forsørgelsespligten (jfr. at der ikke sker overførsel mellem faktisk samlevende). Det spiller i denne forbindelse ingen rolle, at tidligere tiders "forsørgerfradrag" var indtægtsgraderede, idet dette snarere var et spørgsmål om skatteskalaens udseende end om adgangen til at overføre. I øvrigt har man i 1975 ved at beregne værdien af personfradraget ud fra satsen på skatteskalaens nederste trin opnået et resultat, der principielt minder om det, der fremkom ved den tidligere indtægtsgradering.

c. "Den solidariske enhed"

i) Afgrænsning af personkredsen

27. I det omfang, man ikke vil følge det rene individualprincip, eller kan ophæve indtægtsgradering af tilskud, vil der i mange tilfælde være behov for at afgrænse en gruppe af personer - typisk parfamilien, eventuelt med børn - hvis samlede indtægt i lovgivningen gøres til grundlag for en tilskudsberegning eller hvis blotte samliv udelukker fra modtagelse af ydelser, der specielt er forbeholdt enlige. Den typiske enhed har her været - og er stadig - det gifte samlevende par samt deres fælles børn under 18 år. I offentligretlig henseende har dette bl.a. vist sig ved, at lovgivningen har pålagt ægtefællerne en gensidig forsørgelsespligt samt en ensidig forsørgelsespligt over for børnene. Denne afgrænsning benyttes i skattelovgivningen og pensionslovgivningen, mens den er fraveget noget i andre dele af tilskudslovgivningen. Ved uddannelsesstøtten er afgrænsningen således i to henseender videre, idet den relevante "familie" omfatter dels forældreægtespar, hvor samlivet er ophørt, uden at der foreligger separation, dels fælles børn på indtil 23 år, som er under uddannelse. I andre henseender er den snævrere, idet uddannelsesstøttefamilien ikke omfatter en ægtefælle, der er stedfader eller -moder til den unge, og heller ikke børn, som har forladt uddannelsessystemet. En udvidelse af det "klassiske" familiebegreb findes i boligsikringslovgivningen, der tager sit udgangspunkt i alle dem, der bebor en bestemt bolig.

I bestemmelserne om daginstitutionsbetaling findes igen en anden "for-modet solidarisk enhed", nemlig det faktisk samlevende par (hvoraf ægtepar-rene udgør hovedparten) samt børn, hvorover mindst en af parterne har for-ældremyndigheden.

Samme afgrænsning forekommer i børnetilskudslovens bestemmelser om hvem, der er berettigede til at modtage forhøjede og ekstra børnetilskud til enlige forsørgere og om indtægts graduering af ungdomsydelse. Derimod vil der ved beregningen af de indtægtsafhængige børnetilskud, der fra 1. april 1977 vil afløse de hidtidige faste tilskud (almindeligt eller forhøjet og ekstra), kun blive taget hensyn til en samlevers indtægt, såfremt denne er den anden af barnets forældre. Børnetilskud til eventuelle særbørn vil således alene blive aftrappet efter indtægten hos den af samlivspartnerne, der har forældre-myndigheden, og da kun i den udstrækning, indtægten ikke allerede har givet anledning til aftrapning af børnetilskud til fællesbørn. Man vil herefter kunne komme i den situation, at en enlig forsørger som følge af samliv med en an-den person må nøjes med almindeligt (i stedet for forhøjet og ekstra) børne-tilskud, men at tilskuddet ikke indtægtsgraderes efter samlivspartnerens sam-lede indtægt, fordi der er tale om et særbarn.

28. Hvor grænsen for "den solidariske enhed" skal trækkes, må til syvende og sidst bero på en politisk vurdering af, hvad befolkningen i almindelighed anser for rimeligt, men under hensyn til de praktisk-administrative mulighe-der for at håndhæve en sådan afgrænsning.

Der er ikke tvivl om, at det formelle ægteskab frembyder den administra-tivt mest fremkommelige afgrænsning mellem samlevende og enlige, men det er på den anden side lige så indlysende, at den i dag er utilstrækkelig til at foretage en indkredsning af de tilfælde, hvor solidariteten mellem hinanden nærtstående personer bør gå forud for bistand fra det offentlige. En snæver anvendelse af ægteskab som afgørende for en tilskudsmæssig stilling vil i øv-rigt virke fremskyndende på den igangværende udvikling i retning af at undlade at indgå ægteskab. Den væsentligste økonomiske fordel ved ægteskabet vil nemlig så bestå i adgangen til at overføre uudnyttede personfradrag - en for-del, der er begrænset til det svindende antal par, hvor en af parterne kun har ringe eller ingen indtægt. Heroverfor vil stå de ulemper, der vil være knyttet til den offentligretlige forsørgelsespligt samt til at stillingen forringes i rela-tion til tilskudslovgivningen. Disse ulemper ville blive yderligere forøget, hvis man fjernede eller begrænsede "fordelene ved særbeskatning", jfr. punkt 24.

Det synes derfor uomgængeligt, at der må trækkes noget videre grænser end ægteskabet for den solidariske enhed i relation til tilskudslovgivningen, og det samme kunne i princippet gøres i relation til bistandsloven. Det ville da nok være rimeligt at give adgang til at overføre uudnyttede personfradrag mellem ikke-gifte personer med gensidig forsørgelsespligt.

De samlivsforhold, der ikke registreres som ægteskaber, kan have me-get forskellig karakter, ikke mindst med hensyn til samlivets økonomiske or-ganisation. Dette er imidlertid i dag også tilfældet for en stor del af ægteska-berne., uden at der af den grund foretages en konkret vurdering af graden af økonomisk fællesskab og "solidaritet" i det enkelte tilfælde.

Dette kunne tale for, at der også med hensyn til "papirløse" samlivsforhold søges udformet en generel retningslinje for, i hvilke tilfælde samliv er det offentlige uvedkommende, og hvornår det må få offentligretlige konsekvenser. En afgrænsning, der kan vinde almindelig accept, vil nemlig indebære, at de berørte par i højere grad selv vil kunne affinde sig med, at de stilles ringere, end hvis de var enlige, ligesom de enlige bedre vil kunne anerkende nødvendigheden af en vis kontrol af enligheden. Der ville herved være opfyldt en forudsætning for, at lovgivningen kan håndhæves, uden at der opstår ubehagsfølelser hos offentligheden i forbindelse med nødvendige kontrolforanstaltninger ("dyneløftning").

Det er imidlertid næppe muligt at foretage en operationel afgrænsning, der kan benyttes entydigt i administrationen af tilskudsreglerne. Det afgørende generelle kriterium synes at måtte blive, om der foreligger et samliv, der giver formodning for en høj grad af økonomisk fællesskab. Hermed skulle man bl.a. inddrage parfamilier, der lever i et ægteskabslignende forhold "uden papirer", f.eks. af "ideelle grunde" (samliv er det offentlige uvedkommende) eller for at undgå en forringelse af deres økonomiske stilling som følge af bortfald eller nedskæring af tilskud. Samliv af den her omhandlede art er imidlertid vanskelig konstaterbart. I det følgende afsnit er imidlertid nævnt nogle mulige indikatorer for et sådant økonomisk fællesskab.

I betragtning af usikkerheden ved den netop omtalte afgrænsning kunne man overveje, om man kunne tillægge varigheden af det "papirløse" samliv betydning. Hvis man fastsatte en ikke alt for kort varighedsgrænse, kunne man undgå, at en persons tilskudsmæssige stilling blev forringet af et kortvarigt mislykket samlivsforhold, der måske endda stiller den pågældende økonomisk dårligere end situationen som enlig. Varighedskriteriet har dog to ulemper. Den ene er, at de langvarige samlivs tilfælde i deres begyndelse har været af kort varighed. Spørgsmålet er med andre ord, om man skal give alle "papirløse" samlivsforhold en frist, hvor samlivet ikke fik tilskudsmæssige virkninger. Man måtte da nok give ægtepar en tilsvarende frist, hvori der naturligvis skulle fragå en forudgående "papirløs" samlivsperiode. Det ville næppe have store udgiftsmæssige konsekvenser for det offentlige at give en sådan frist for så vidt angår samlivets betydning for stillingen med hensyn til tilskud, der er knyttet til fælles børn, idet det første barn ofte vil komme til verden efter nogen tids samliv med en vis integration af parternes økonomi. Lidt anderledes stiller det sig nok med boligsikringen, idet den tilskudsmæssige fordel ved at en samlivspartner optræder som "logerende" vil være til stede straks fra samlivets begyndelse.

Den anden ulempe ved at operere med et varighedskriterium er det "modspil", der vil kunne præsteres af "papirløse" familier, der bevidst tilstræber at opnå den største tilskudsmæssige fordel. Et sådant modspil ville kunne bestå i kortvarige afbrydelser af samlivet med henblik på at kunne påbegynde en ny overgangsperiode eller frist, inden de tilskudsmæssige virkninger af samlivet sætter ind. For at undgå dette, måtte varighedskriteriet bestå i f.eks. et vist antal måneders samliv inden for det sidste halve år.

29. Det vil også være af betydning for befolkningens indforståelse med de givne regler, at der anvendes samme afgrænsning i de forskellige tilfælde, medmindre klart udtrykte grunde taler imod.

Der vil således kunne argumenteres for den meget vide afgrænsning af den "solidariske enhed", der sker i boligsikringstilfældet, ud fra det synspunkt, at det afgørende med tilskuddet er at subsidiere et bestemt forbrug, der foretages i fællesskab af nogle personer. Man har således ikke tilstræbt en generel indkomststøtte. I det omfang, der i øvrigt ikke foreligger en høj grad af økonomisk solidaritet mellem beboerne (f.eks. en hjemmeboende voksen søn eller datter), kunne subsidiesynspunktet dog føre til, at man snarere (efter individualprincippet) skulle dele boligsikringen op på beboerne og aftrappe efter den enkeltes forhold.

For så vidt angår de tilskud, der er knyttet til børn og unge, rejser der sig for det første det spørgsmål, om der er nogen holdbar begrundelse for at have en snævrere afgrænsning af "familien" ved indtægtsreguleringen af børnetilskud (særbørnstilskuddet af trappes alene efter indtægten hos den af parterne, der er barnets fader eller moder) end ved aftrapning af fripladstilskud, ungdomsydelse og ved afgørelse af "enlighedsspørgsmålet" omkring forhøjet børnetilskud. Den snævre afgrænsning (indtægtsbestemte børnetilskud) er den senest tilkomne regel og må tolkes som udtryk for, at lovgiverne skønner, at der ikke med rimelighed kan stilles noget krav om solidaritet med samlevarens særbørn (hvad enten samlivet har form af ægteskab eller er "papirløst"). Ganske samme holdning præger uddannelsesstøtten, hvor stedforældres indkomst ikke indgår i familieindtægten. Det forekommer på denne baggrund lidt motiveret at opretholde, at den ægteviede eller "papirløse" stedfaders (stedmoders) indtægt skal inddrages ved beregning af størrelsen af ungdomsydelsen (der aldersmæssigt ligger mellem børnetilskuddet og uddannelsesstøtten).

En anvendelse af den afgrænsning, der er benyttet ved de indtægtsbestemte børnetilskud, kunne måske føre til, at gifte og "papirløst" samlevende personer på linje med reelt enlige skulle kunne opnå forhøjede børnetilskud til deres særbørn. Dette må gælde, uanset om man, som omtalt i pkt. 9, kan opfatte ydelsen af forhøjede og ekstra børnetilskud til enlige som en primitiv form for indtægtsgraduering, idet det jo netop er tanken alene at inddrage den ene af parternes indtægt som reguleringsgrundlag for tilskud til særbørn.

I denne sammenhæng kan det også nævnes, at der ved indtægtsgradueringen af uddannelsesstøtten kun tages hensyn til en samlivspartners indtægt, når der foreligger ægteskab, men aldrig, når samlivet er "papirløst". Dette gælder for graduering af uddannelsesstøtten såvel efter for ældreindtægt som efter ansøgerens egen indtægt.

Det ville være ønskeligt, om der til stadighed kunne ske en vurdering af det rimelige i de grænser, der trækkes i lovgivning m.v. samt eventuelle forskelle mellem de regler, der anvendes på beslægtede områder. En mulighed består i, at der blev stillet krav om, at der i kommende lovforslag skulle gives en udtrykkelig begrundelse: for den afgrænsning, der er valgt i det påkommende tilfælde, samt for eventuelle afvigelser fra regler, der gælder i beslægtede tilskudslove.

Forskelle i lovgivningens holdning til samlivsforhold ville måske nok i grænsetilfælde kunne finde tilstrækkelig begrundelse i, at mulighederne for at administrere formelt ensartede bestemmelser kan være forskellige. Det ville dog være af væsentlig betydning for borgernes holdning til lovgivning og administration, at det først og fremmest er solide reale forhold, der ligger

til grund for at behandle ensartede tilfælde forskelligt. Et muligt udgangspunkt for at sondre mellem tilsyneladende ensartede tilfælde ville da være, om den ydelse, der indtægtsreguleres, med rimelighed kan siges at komme hele den personkreds til gode, hvis samlede indtægt lægges til grund for beregning af tilskuddets størrelse. Dette synspunkt forekommer at være tilgodeset ved boligsikringen og i hovedtræk formentlig også for ydelser til børn og unge. Reglerne om børnetilskud og indtægtsafhængig uddannelsesstøtte synes således at bygge på en antagelse om, at den afgrænsede kreds omfatter de personer, som ville være indstillet på at se eget forbrug og opsparing reduceret for at hjælpe, hvis det offentlige ikke trådte til.

ii) Kontrolproblemer

30. Tilbage står spørgsmålet om, hvordan det sikres, at etablering og opretholdelse af samlivsforhold, som har betydning for skattebetaling og for modtagelsen af sociale ydelser, indgår i beregningsgrundlaget i forudsat omfang.

Det er som tidligere påpeget af afgørende betydning for, at regler herom respekteres af befolkningen i almindelighed, og at de dermed kan håndhæves, at lovgivningsmagten har indtaget et konsekvent og begrundet standpunkt med hensyn til civilstandens betydning, f.eks. med udgangspunkt i et evnesynspunkt forbundet med en klar tilkendegivelse af hvilke hensyn, der betinger, at det eventuelt er fraveget.

Det vil endvidere være af betydning, at enlighedsbegrebet så vidt muligt fortolkes entydigt i relation til de enkelte tilskudslove.

I modsætning til ægteskabet bliver andre samlivsforholds opståen og bortfald ikke registreret, og der må derfor tilvejebringes et andet grundlag for en offentlig konstatering af, hvorvidt en ugift er enlig, når dette er af betydning for skat eller tilskud.

Udgangspunktet må her være, at modtagerens egne oplysninger om hans situation lægges til grund.

Hvor tilskud ydes uden ansøgning er der næppe anden mulighed end at kræve en direkte erklæring fra den pågældende om, hvorvidt han eller hun er enlig i lovens forstand.

Hvor tilskud ydes efter ansøgning, bør det af ansøgningsskemaet og/eller af meddelelsen om, at tilskud er ydet, klart fremgå, at enligheden er en forudsætning for det omhandlede tilskud.

I begge tilfælde vil det ved løbende tilskud være af væsentlig betydning, at der pålægges tilskudsmodtageren en klar og utvetydig forpligtelse til at afgive indberetning til tilskudsmyndigheden (normalt kommunen), når enligheden ophører.

Til støtte for tilskudsmodtagerens bedømmelse af sin stilling som enlig bør det formentlig tilkendes gives (på ansøgningsskemaet og erklæringsblanketten), hvilke forhold det offentlige vil tillægge betydning, jfr. punkt a) - i) nedenfor. Tilskudsmodtageren bør i øvrigt opfordres til i tvivlstilfælde at søge vejledning hos tilskudsmyndighederne.

Afgivelse af urigtig erklæring eller undladelse af at indberette ændringer kan normalt medføre krav om tilbagebetaling af ydet/ydede tilskud og kan til lige være strafbare handlinger.

Når der er taget forholdsregler af denne art, bør det offentlige i al almindelighed kunne forlade sig på tilskudsmodtagerens reaktion, således at

der ikke iværksættes nogen offentlig kontrol af tilskudsmodtagerens enlighed ("dyneløftning").

En nærmere kontrol kan imidlertid være påkrævet, hvor andre oplysninger, som tilskudsmyndigheden modtager, tyder på, at enligheden er fiktiv fra starten eller senere er blevet afløst af et fællesskab med en anden person.

Omstændigheder af denne art kan være forskellige. Ofte vil enligheden være bortfaldet, når 2 eller flere af nedennævnte forhold foreligger:

- a) fælles bopæl
- b) fælles børn
- c) gensidigt bidrag til husførelsen, herunder ved arbejde i hjemmet
- d) ejendomsfællesskab om indbo, hus, sommerhus, indregistreret motorkøretøj m.v.
- e) fællesskab om skades- og ansvarsforsikringer
- f) begunstigelse af den anden part i forsikringsaftaler, testamenter og lignende
- g) privatretlige aftaler mellem parterne om regulering af formueforhold ved samlivsophør
- h) tidligere ægteskab eller tilsvarende forbindelse mellem parterne
- i) fælles konto i pengeinstitut

Hvad angår folkeregisteradressens betydning bemærkes særligt, at man vel nok som udgangspunkt kan gå ud fra, at enligheden er tilstede, når den enlige er registreret som den eneste beboer på den pågældende adresse, medmindre andre omstændigheder indicerer et samliv eller en fælles husstand, men erfaringerne viser imidlertid, at folkeregisteradressen ikke er et brugbart kontrolinstrument.

Omvendt vil fælles folkeregisteradresse ikke altid være ensbetydende med et husstandsfællesskab, idet der eksempelvis kan være tale om, at de to personer er fremlejer og fremlejetager, uden at der dermed er dannet fælles husstand.

Det kan i praksis være uhyre vanskeligt at tage stilling til, hvornår et sådant kontraktsforhold i givet fald afløses af et husstandsfællesskab, men formodningen må her være for, at den enlige fortsat er enig, indtil andre indicier, f.eks. fælles barn, taler tilstrækkeligt klart for, at enligheden er ophørt. Også iøvrigt kan det selvsagt volde vanskeligheder at statuere, hvornår enligheden er ophørt. Dette må afgøres efter konkrete omstændigheder i det enkelte tilfælde.

Den foran omtalte række af "samlivsindikatorer" er på den ene side næppe udtømmende, og på den anden side kan man næppe heller i alle tilfælde tillægge dem alle samme vægt.

Allerede det i punkt 29 omtalte forhold, at det kan vise sig velmotiveret at benytte en forskellig afgrænsning fra lov til lov - og måske også i forskellige tilfælde omfattet af samme lov - må således tilsige, at de benyttede "samlivsindikatorer" heller ikke behøver at være de samme. I nogle tilfælde vil

man f. eks. nøjes med at lægge vægt på, at flere personer har "fælles økonomi" på et enkelt område som f.eks. boligen, mens man i andre vil anse det for afgørende, om der gennem et ægteskabslignende samliv er opstået en integration af parternes økonomi, der vedrører de fleste sider af den daglige livsførelse.

V. Lovmodel

1°. BEGREBET "LOVMODEL"

1. Ordet "lovmodel" er en kort, men ikke helt dækkende betegnelse for edb-mæssige beregninger af forskellige konsekvenser af gældende lovgivning eller ændringer heraf. Lovgivningens virkninger gør sig i virkeligheden gældende for alle dele af samfundslivet, men udvalget har i det følgende fundet det naturligt at begrænse sine overvejelser **til** alene at omfatte de regelsæt, der styrer væsentlige pengestrømme i form af skatter og tilskud mellem borgerne og det offentlige.

Beskrivelse af lovgivningens virkninger omfatter i princippet:

- I) En situationsbeskrivelse af gældende lovgivning samt eventuelt et historisk og et prognosticeret forløb.
- II) Beskrivelse af en situation eller et forløb under et alternativt regelsæt ("ændret lovgivning"). Dette kan i givet fald vises som forskydninger i forhold til I) og får da karakter af en "konsekvensanalyse".

Beskrivelsen af lovgivningens virkninger kan foregå på 3 planer:

Person/familieplanet, hvor lovgivningens virkninger belyses for enkelte familier eller personer, hver for sig karakteriseret ved forhold som erhverv, indtjeningsforhold, boligforhold og -udgift, antal børn m. m. Beregninger på person/familieplanet har i høj grad ligget til grund for samordningsudvalgets overvejelser over samspil af beskatning og aftrapning af sociale ydelser, og de er tillige egnede til i stor detalje at belyse de fordelingsmæssige konsekvenser af lovgivningen,.

- Befolknings- (eller populations-) planetuden tilpasning hos de økonomiske "aktører", det **vil** sige f.eks. virkninger på de samlede betalte indkomstskatter ved en ændring af personfradrag, eller virkningerne for statens samlede afgiftsindtægter ved en momsforhøjelse, vel at mærke under forudsætning af, at lovændringerne ikke får konsekvenser for skatteydernes indtægter og forbrugernes udgifter. Totalberegningerne kan tænkes udført med en vis grad af differentiation, således at man kan se konsekvenserne for grupper af personer karakteriseret ved de foran omtalte person/familiekriterier og måske også ved bopælskommunen.

Det samfundsøkonomiske: (eller makroøkonomiske) plan. Ved beregninger af denne type tager man sit udgangspunkt i de umiddelbare påvirkninger af enkeltpersoner, grupper af personer eller hele befolkningen, som er omtalt ovenfor, og søger derefter at nå frem **til** de videre følger, dette

vil få for centrale økonomiske størrelser, f.eks. prisniveau, beskæftigelse og betalingsbalance. For at kunne gøre dette må man støtte sig til antagelser om, hvordan de økonomiske "aktører" reagerer på lovgivningen og dennes umiddelbare påvirkning af deres situation. Antagelserne om disse reaktionsmønstre, der f.eks. kan vedrøre beslutninger om arbejdsindsats, løn- og priskrav, udgifter til forbrug og investering m. m., er normalt underbygget med statistiske undersøgelser over den hidtidige udvikling i forklarede og forklarende størrelser.

Det siger sig selv, at økonomiske "modelberegninger" af denne karakter er behæftet med særlig stor usikkerhed.

På hvert af de tre anførte områder udføres der allerede i dag arbejde til støtte for politikernes beslutningstagen. Som helhed gælder det imidlertid, at det overvejende er sket i form af håndværksmæssigt arbejde. Planlæggernes midler er således især papir, blyant og mindre, maskinelt udstyr. I den seneste tid har der dog været en udvikling i retning af øget benyttelse af datamatiske metoder.

2°. SAMORDNINGSUDVALGETS OPGAVE

2. Det står ikke udtrykkeligt i folketingsbeslutningen om nedsættelse af samordningsudvalget, at dette udvalg skal beskæftige sig med "lovmodelarbejdet", men det er forudsat, at udvalget i sine undersøgelser skulle benytte sig af edb. I bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutningen henvises til, at folketings skatteudvalg havde rettet henvendelse til finansministeren om at foranledige en "lovmodel" udarbejdet. Denne henvendelse blev oversendt til udvalget fra finansministeriet med anmodning om at lade spørgsmålet indgå i udvalgets overvejelser.

Samordningsudvalgets overvejelser har især vedrørt beregninger på person/familieplanet og "befolkningsplanet", idet beregningerne i princippet skulle kunne tilrettelægges sådan, at de på en relativt entydig måde kan belyse afgrænsede fordelings- og budgetræssige konsekvenser af lovgivningen. Tilfredsstillende beregninger af denne art er igen en nødvendig, men ikke tilstrækkelig betingelse for at opnå acceptable resultater af de foran nævnte samfundsøkonomiske modelberegninger. Samordningsudvalget har dog ikke beskæftiget sig med, om det er muligt og hensigtsmæssigt at give et bredere vurderingsgrundlag for lovgivningen på den måde, at videregående økonomiske modelberegninger integreres med de øvrige konsekvensberegninger.

3°. MULIGHEDERNE FOR AT FORBEDRE ARBEJDET MED KONSEKVENSANALYSER

a. Konsekvensanalysens struktur

3. I det følgende vil man foretage en gennemgang af mulighederne for at udbygge arbejdet med konsekvensanalyser, idet man særlig har lagt vægt på at overveje dels de fordele, der vil kunne være knyttet til øget anvendelse af edb, dels behovet for forbedrede statistiske oplysninger.

Ved denne gennemgang vil det være praktisk at tage sit udgangspunkt i strukturen af en konsekvensanalyse., idet denne typisk vil bestå af følgende 5 operationer:

- Formulering af problemsstillingen.,
Fastlæggelse af beregningsprocedure og -metoder.
Tilvejebringelse og organisering af statistiske data og andre informationer.
- Udførelse af beregningsarbejde.
Tolkning og præsentation af resultaterne.

b. Konsekvensanalysernes beregningsdel

4. Det er åbenbart, at det ikke mindst er ved selve beregningsarbejdet, at øget anvendelse af datamatiske metoder vil kunne yde et væsentligt bidrag til en forbedring af lovgivernes informationsgrundlag. Beregninger vil selvsagt kunne udføres umådelig meget hurtigere end hidtil, eller der vil på samme tid som før kunne udføres et væsentlig større antal beregninger eller mere komplicerede analyser. Risikoen for egentlige regnefejl vil naturligvis også være reduceret, når beregningsopgaven først er specificeret.

De erfaringer, som samordningsudvalget har indvundet ved beregningsarbejde til belysning af samspilsvirkninger eller i øvrigt er blevet delagtiggjort i, tyder alle på, at der ikke er tekniske hindringer for at gennemføre omfattende "lovmodelberegninger", hverken på "person/familieplanet" eller på "befolkningsplanet". For de samfundsøkonomiske modeller har der gennem mange år været prøvede beregningsmetoder til rådighed.

Når det i det foregående siges, at der ikke findes tekniske hindringer for en udvidet anvendelse af datamatiske metoder i den beregningsmæssige del af konsekvensanalyserne, skal det ikke forstås således, at der i dag foreligger fuldt færdige beregningsprogrammer, der med kort varsel kan tages i brug ved konsekvensanalyser af enhver art.. Dertil vil medgå endnu en del arbejde og omkostninger, selv om de principielle træk af fremgangsmåden er afklaret. Dette gælder begge de virksomheder, der har leveret beregningsresultater til Samordningsudvalget, (jfr. kap. I.) uanset at de efter alt at dømme har angrebet problemet ud fra forskellige vinkler.

Tager man det imidlertid som givet, at man efterhånden vil disponere over et beregningsapparat, der afspejler det meste af det relevante lovgivningsområde, og som kan tilpasses til de mere sandsynlige typer af ændringer af regelsættet, må man afveje de fordele, der vil kunne indvindes ved, at beregningsresultaterne fremkommer hurtigere og bliver mere omfattende, med de ulemper og vanskeligheder, der kan følge med.

En sådan afvejning er imidlertid forbundet med vanskeligheder af principiel natur. Det hænger sammen med, at der normalt vil være ret snævre grænser for, hvor store beregningsmængder, der kan udføres manuelt inden for et kort tidsrum, selv når der bruges almindeligt forekommende regnemateriel. En lille beregningsmængde vil også kunne fremstilles ad datamatisk vej, men det vil kun sjældent ske. Dette hænger sammen med, at der normalt vil være forholdsvis store omkostninger forbundet med tilrettelæggelse af

edb-mæssige beregninger, mens de løbende omkostninger pr. "beregningsenhed" er ret små. Der vil derfor være en tilskyndelse til at udføre datamatiske beregninger i så stor en mængde, som man på nogen måde kan gøre fornuftig brug af, for på denne måde får man det største udbytte af "investeringen" i forberedende arbejde. I praksis vil der derfor kun sjældent blive tale om at foretage et valg mellem manuelle og datamatiske metoder til at løse en given beregningsopgave.

Den realistiske problemstilling bliver, om man skal vælge at foretage en lille mængde konsekvensberegninger, der da billigst kan udføres manuelt, eller om man skal foretrække et mere omfattende - og dermed også mere dækkende - beregningsmateriale. Dette sidste vil normalt kunne tilvejebringes med de laveste omkostninger, hvis man benytter edb. På den anden side vil selve beregningsmængdens størrelse bevirke, at de samlede udgifter ved de mere omfattende datamatiske beregninger under alle omstændigheder bliver større end dem, der vil medgå til at gennemføre et beskedent manuelt program.

Den omstændighed, at det efter alt at dømme vil føre til større udgifter ved konsekvensanalysens rene beregningsdel, kan imidlertid ikke være eneafgørende for bedømmelsen af det formålstjenlige i øget anvendelse af edb i konsekvensanalyserne. Man må endvidere overveje, hvad det vil betyde for andre operationer i konsekvensanalysen, at der benyttes datamatiske metoder i beregningsdelen, og endelig må det bero på en samlet vurdering af, om eventuelle meromkostninger modsvares af væsentlige forbedringer af grundlaget for det lovforberedende arbejde.

c. Problemformulering og procedurefastlæggelse

5. Som foran omtalt består de to første elementer i en konsekvensanalyse af:

- Formulering af problemstillingen og
- Fastlæggelse af beregningsprocedure og -metoder.

Der er næppe grund til at antage, at anvendelsen af edb i konsekvensanalysens beregningsdel vil indebære nogen lettelse og dermed lavere omkostninger ved problemformulering og procedurefastlæggelse. Ved tilvejebringelse af baggrundsmaterialet for det lovforberedende arbejde kan man tænke sig, der hyppigt vil være behov for mere rutineprægede analyser, der er velkendt fra tidligere situationer af tilsvarende art. Der vil - både med en manuel og en datamatisk beregningsdel i konsekvensanalysen - eksistere en omfattende "know-how" med hensyn til, hvordan sådanne problemer håndteres. Selv om erfaringsgrundlaget endnu er spinkelt, kunne noget dog tyde på, at der kan indvindes nogen besparelse af arbejdskraft og tid ved at lade nogle rutiner i det beregningsforberedende arbejde indgå i det datamatiske program. Dette er selvsagt ikke omkostningsfrit, og forudsætningen for, at der kan blive tale om nogen besparelse, må igen være, at benyttelsen af konsekvensberegninger får et vist omfang. Det vil da være en væsentlig fordel ved anvendelse af edb, at en del "know-how" vil være indlagt i konsekvensanalysens "mekaniske del" og derfor altid vil være til stede, mens den manuelle procedure i højere grad kan blive berørt af personsvigt.

I de tilfælde, hvor de fornødne undersøgelser af lovgivningens virkninger omfatter hidtil ukendte eller sjældent belyste sammenhænge - eller hvis problemformuleringen ændres væsentligt - vil både den manuelt og den datamaskinisk udførte konsekvensberegning fortsat udkræve et væsentligt forberedende arbejde. Der kan i denne forbindelse være grund til at gøre opmærksom på, at tilsyneladende trivielle problemformuleringer kan skabe vanskeligheder. Der kan som eksempel blot nævnes de mange tvivlsspørgsmål, der er forbundet med, hvad det egentlig vil sige, når man spørger om, hvad virkningerne er af den gældende lovgivning i et bestemt år? Dette spørgsmål blev nærmere diskuteret i udvalgets første betænkning (nr. 713, side 16-17).

d. Det statistiske grundlag

i) Behovet for information til brug for person/ familieberegninger

6. Tilvejebringelsen og organiseringen af de nødvendige statistiske data og andet informationsmateriale spiller i flere henseender en betydningsfuld rolle i hele arbejdet med konsekvensanalyser af lovgivningsalternativer.

Umiddelbart kan datagrundlaget forekomme mindre betydningsfuldt set i relation til undersøgelser på person/familieplanet, idet disse kan udføres for bevidst udvalgte familier, som der knytter sig særlig stor interesse til. Sådanne beregninger, som samordningsudvalget (til dels i samarbejde med pensionsreformarbejdsgruppen) har ladet udføre i stor udstrækning, har dog i hvert fald i to henseender begrænsninger, der er knyttet til det mangelfulde statistiske grundlag.

Den første begrænsning er, at person/familieberegninger i den hidtil benyttede form så godt som udelukkende har registreret samspilsvirkningerne af sådanne skatte- og tilskudsregler, som på utvetydig måde specificerede sammenhænge mellem på den ene side indkomst, børnetal, husleje o. s.v. og på den anden side skatte- og tilskudsbeløb. I en vis henseende gik man dog videre for så vidt angår fripladserne på daginstitutionerne, idet værdien heraf ikke er fastlagt i kroner og øre i lovgivningen, men man tog sit udgangspunkt i et skøn over den gennemsnitlige daginstitutionstakst, foretaget med støtte i regnskabs- og budgetmæssige oplysninger.

Såfremt man på området person/familieberegninger skal bevæge sig længere, end det tillades af de "tekniske data", der findes i lovgivning, der nøje fastlægger størrelsen af pengestrømme mellem, borgerne og det offentlige, må man også på dette felt ty til statistiske oplysninger. En nærliggende udvidelse af sådanne beregninger ville således bestå i, dels at inddrage borgernes betalinger af indirekte skatter og ejendomsskatter, dels at inddrage skønmæssige ydelser fra det offentlige samt forbruget af offentlige tjenesteydelser (sundhedsvæsen, undervisningsvæsen m.v.). Alle de nævnte udvidelser forudsætter imidlertid, at man har rådighed over statistik, der tillader at man kan danne sig nogenlunde sikre skøn over, hvordan f.eks. forbruget af beskattede varer og forskellige offentlige tjenesteydelser afhænger af forhold som personens/familiens indkomst, børnetal, boligforhold osv. Denne problemstilling minder i øvrigt noget om den, man står overfor, når man skal skønne over de reaktionsmønstre, der indgår i de indledningsvis omtalte økonomiske "modelberegninger".

Udvalget er opmærksom på, at de af Danmarks Statistik foretagne forbrugsundersøgelser frembringer oplysninger, der dog i nogen grad imødekommer det foran skitserede behov, men som med fordel kunne udvides, såfremt væsentlige landvindinger skal opnås på person/familieberegningssområdet.

7. Behovet for statistiske informationer i relation til person/familieberegningerne har imidlertid en anden dimension. Samordningsudvalget har ved præsentationen af sine beregningsresultater stedse understreget, at man ved udvalget af eksempler ikke primært har stræbt mod at belyse den typiske situation (selvom sådanne tilfælde naturligvis også forekommer blandt de udvalgte eksempler) men at man snarere har villet belyse betydningen af, om der f. eks. var tale om familier med ingen eller mange børn, lav eller høj husleje osv., hvilket har haft til følge, at man undertiden har været bedre tjent med at inddrage til tider ekstreme tilfælde i sine undersøgelser.

Dette betyder på den anden side ikke, at der ikke er et væsentligt behov for netop at få skabt klarhed over, hvilke situationer, der er typiske, og omvendt, hvor mange familier, der hører til de givetvis mere sjældne tilfælde, der har vanskeligheder med samspillet af beskatning og aftrapning af ydelser. Den nuværende officielle statistik gør det ikke muligt at kaste fuldt lys over disse forhold, og udvalget understregede allerede i sin første betænkning behovet for en udbygning af statistikken. Et væsentligt bidrag til belysning af mulighederne for en udvidelse af statistikken er derfor præsenteret i kapitel VI om Odense-undersøgelsen, der dels omhandler de metoder, der er benyttet ved selve statistikken tilvejebringelse, dels på et sikrere grundlag end hidtil afslører hyppigheden af forskellige samspilstilfældes forekomst - omend naturligvis kun inden for et vilkårligt udvalgt område.

ii) Behovet for information til brug for beregninger på befolkningsplanet

8. Selve problemstillingen om hyppigheden af forskellige skatte-tilskudssituationer (eller hyppigheden af kombinationer af de bagved liggende indtægts- og udgiftsforhold for familierne) går igen i relation til konsekvensberegninger på befolkningsplanet.

Dette er en naturlig følge af, at det essentielle træk ved en konsekvensberegning på befolkningsplanet er, at der i princippet sker en beregning for hver enkelt familie i hele "befolkningen" (i hele landet, i en kommune eller en erhvervsgruppe eller lignende). Dette forudsætter naturligvis igen, at man - i hvert fald i hovedtræk - har kendskab til den pågældende "befolkningens" fordeling efter de kendetegn, der er bestemmende for skatte/tilskudssituationen.

I sin yderste konsekvens ville en sådan beregning i virkeligheden være en efterligning af den administrative proces, der beregner den enkeltes skatte-tilsvar og tilskuds krav, dog med udeladelse af udskrivningen af de konkrete udbetalings- og indbetalingsordrer. I praksis vil en sådan fremgangsmåde da også være alt for kostbar og i alle tilfælde overflødig, idet man normalt også på anden måde vil kunne skaffe sig den tilstrækkelige sikkerhed i beregningerne. En mulighed vil f.eks. bestå i at lade beregningerne foretage på et udsnit af "befolkningen" og derefter gange resultatet op, så det får den rigtige størrelsesorden. Udsnittets størrelse må da bero på de sikkerhedsgrenser, man gerne vil holde beregningsresultatet indenfor, samt hvor mange samvirkende

faktorer (indkomst, børnetal, husleje og lignende) der bestemmer familiens skatte/tilskudssituation. En anden mulighed er at foretage beregningerne med udgangspunkt i et grupperet statistisk materiale, hvor man i virkeligheden lader beregningsresultatet for en enkelt familie være repræsentativt for et meget stort antal familier, hvis skatte/tilskudssituationer befinder sig "i omegnen af" situationen for repræsentantfamilien.. Denne beregningsmetode (gruppemetoden) er den, der typisk har fundet anvendelse ved hidtidige manuelle beregninger, idet beregninger på grundlag af ikke-grupperet udsnitsmateriale ("minipopulationer") er uoverkommelige at udføre, hvis det ikke sker maskinelt - selv når minipopulationen relativt er af beskeden størrelse. Det grupperede materiale kan bygge på en opdeling og klassifikation af hele befolkningen eller - hvad der i den senere tid er blevet mere almindeligt - et udsnit af befolkningen.

iii) Bedre udnyttelse af eksisterende statistik

9. Efter den beskrivelse, der i **det** foregående er givet af den rolle, de statistiske data i almindelighed spiller for "befolkningsplanen", vil det i dette og det næste afsnit blive diskuteret, om der vil kunne opnås en bedre udnyttelse af eksisterende statistisk materiale ved benyttelse af edb ved foretagelse af konsekvensanalyser, mens man i punkt 11 vil behandle problemkredsen om udvidelse af datagrundlaget.

Ved overvejelser over fordelene knyttet til anvendelse af elektronisk databehandling må det tages i betragtning, hvordan det statistiske grundlag er organiseret. Det statistiske materiale kan således forefindes i ubearbejdet form på den måde, at der for hver tællingsenhed (person, ejendom eller lignende) er oplyst talværdien af visse karakteristika (fødsels- eller opførelsesår, indkomst, antal børn, civilstand, ejendomsværdi osv.). Dette primærmateriale (register) vil i dag normalt foreligge konverteret til oplysninger på magnetbånd. Mange af de i det statistiske materiale indeholdte oplysninger vil være sammenfaldende med dem, der danner grundlag for administrative processer, og indsamlingen af materiale til administrative formål og til statistiske formål sker da også i mange tilfælde samtidig (folkeregisteroplysninger, selvangivelser, vurderingsskemaer osv., osv.). Der er dog den principielle forskel mellem de administrative registre og de egentlige statistikregistre, at de første nødvendigvis må bevare identifikationen på den enkelte tællingsenhed (f.eks. personnummerets ikke-aldersbestemte cifre, adresse) fordi registeroplysningerne skal danne grundlag for opgørelse af økonomiske og andre mellemværender mellem det offentlige og den enkelte adressat, mens de egentlige statistikregistre (når alle kontrol- og afstemningsprocedurer er tilendebragt) kan undvære identifikationerne, idet man i den videre bearbejdning af materialet alene er interesseret i gruppering af tællingsenhederne efter fællestræk.

Først hvis denne videre bearbejdning af materialet allerede er foretaget, således at de statistiske oplysninger foreligger i en hensigtsmæssig grupperet form, er det muligt at foretage manuelle beregninger på befolkningsplan efter gruppemetoden, jfr. foran under punkt 8. I dette tilfælde vil en maskinel konsekvensberegning på befolkningsplanen muligvis ikke kunne betale sig. I de mange tilfælde, hvor den konkrete problemstilling ikke belyses tilstrækkeligt sikkert med udgangspunkt i bearbejdet statistik i den foreliggende form, eller

hvor primærmaterialet er ubearbejdet, må man enten foretage en maskinel beregning på minipopulationsbasis (eller for hele "befolkningen", hvis gennemløbet er omkostningsmæssigt overkommeligt), eller man må foretage en maskinel sortering og gruppering af materialet og derpå en konsekvensberegning (manuel eller maskinel) på grundlag af det grupperede materiale, der er tilvejebragt netop med denne beregning for øje.

10. Særlige krav om maskinel behandling af primærmaterialet opstår, hvis man vil danne nye registre ved kombination af oplysninger i et eller flere allerede eksisterende registre. Den i kapitel VI omtalte "Odense-undersøgelse" rummer eksempler på begge operationer. Dels har man ud fra et register med individstatistiske oplysninger (skattepligtig indkomst) dannet et "fami-lieregister" (ved udnyttelse af, at gifte kvinder har mandens CPR-nr. som "henvisningsnummer"), der oplyser ægtefællers samlede skattepligtige indkomst (samt enliges egen indkomst). Dels har man med CPR-nr. som identifikation overført oplysninger fra andre registre (boligsikring, daginstitution og uddannelsesstøtte). Man har således på grundlag af administrative registre med individoplysninger dannet et statistikregister med familien som tællingsenhed og med relevante oplysninger om indkomst og forskellige offentlige tilskud. Denne database kan igen gøres til genstand for en statistisk sorterings- og grupperingsproces eller kan direkte bruges i en konsekvensberegning på befolkningsplan med benyttelse af minipopulationsmetode (eller ved totalberegning). Den nydannede database kan iøvrigt tænkes kun at forekomme på udsnitsbasis, idet man f. eks. med udgangspunkt i et udsnit af et register indhenter oplysninger fra andre registre om netop de personer, der findes i udsnittet.

Udvalget er opmærksomt på, at sådanne "sammenbragte" oplysninger kan skabe det indtryk hos offentligheden, at administrationen på et enkelt sted sidder inde med ubehageligt store mængder af informationer om de enkelte. For at sikre sig mod misbrug (eller for at undgå frygt for misbrug) må sådanne sammenvævede registre være undergivet samme sikkerhedsmæssige krav som rent administrative registre, og deres karakter af rene statistikregistre vil kunne understreges, hvis man på et vist tidspunkt fjerner identifikationen på tællingsenheden. En sådan foranstaltning vil dog gøre det vanskeligt i større detalje at følge den tidsmæssige udvikling i "befolkningens" indkomst- og skatteforhold. I øvrigt vil der kunne være en garanti mod misbrug af registeroplysninger, i det omfang registre til "lovmodelbrug" blev dannet, opbevaret og vedligeholdt af Danmarks Statistik.

iv) Udvidelse af datagrundlaget

11. Uanset at der kan opnås forbedringer af konsekvensanalyserne gennem en bedre organisering og udnyttelse af det eksisterende statistiske materiale, sættes der en yderste begrænsning af karakteren og omfanget af det primærmateriale, der kan indgå i statistikproduktionen. Det klassiske eksempel på denne begrænsning er, at det ikke vil være muligt at foretage en beregning af omkostningerne for det offentlige ved f.eks. at hæve indkomstgrænserne for boligsikringens bortfald, fordi de eneste brugelige huslejeoplysninger findes i det eksisterende boligsikringsregister, der alene omfatter familier med boligsikring, som efter sagens natur har husstandsindkomster under maksimums-

grænsen. Der er ikke tvivl om, at mangel på egnede bolig- og huslejeoplysninger i dag er den væsentligste skrøbelighed ved det statistiske grundlag for konsekvensberegninger på "befolkningsniveau". Man må imidlertid være opmærksom på, at der kan opstå lovgivningsinitiativer, der pludselig tillægger forhold betydning for skatte/tilskudssituationen, som man ikke hidtil har interesseret sig for at få statistisk belyst.

Den bedste måde at få mangel på statistiske oplysninger afhjulpet, vil utvivlsomt være at indsamle det relevante primærmateriale til brug for statistikken ("danne et nyt register") enten som totaltælling eller på udsnitsbasis. Således vil det være af stor betydning for at kunne foretage mere dybtgående konsekvensanalyser, at det ny bygnings- og boligregister kommer til at indeholde relevante oplysninger om bolig- og husleje forhold, der med størst mulig sikkerhed kan henføres til én eller flere personer.

En anden måde at fremskaffe nye oplysninger på er interview-undersøgelser, der kan laves relativt hurtigt, men som dog lider af flere svagheder. Interview-metoden er en ret kostbar måde at indsamle primærstatistik på. Dette vil igen have til følge, at besvarelsesmateriale bliver af begrænset omfang, og de indsamlede oplysninger - især af talmæssig art - vil tillige være noget upræcise. Ikke desto mindre vil vel tilrettelagte interview-undersøgelser - som f.eks. Danmarks Statistiks og Socialforskningsinstituttets "omni-busundersøgelser" - kunne yde væsentlige bidrag som en første vejledning på områder, der er statistisk dårligt belyst.

Beslægtet med spørgsmålet om tilvejebringelse af nyt Informationsgrundlag er problemerne med opdatering af ældre materiale. Behovet for en sådan "fornyelse" af ældre statistik kan opstå i flere forbindelser. Der vil således altid medgå nogen tid fra det tidspunkt (den periode) som oplysningerne vedrører, til de foreligger i registerform. For oplysninger vedrørende perioder (indkomst, husleje) kan disse efter sagens natur først foreligge, når perioden er afsluttet. Endvidere vil der for administrative registre typisk medgå tid til den administrative proces (f.eks. indkomstansættelse), der forløber mellem materialets fremkomst og indrapporteringen til registret. Der er derfor et åbenbart behov for at opdatere oplysningerne til den løbende periode eller - til prognoseformål - kommende perioder. Behovet for opdatering kan tillige være påtrængende, når man sammenfletter oplysninger fra registre med forskellig datering. Teknisk frembyder en sådan foryngelseskur over for registeroplysninger ikke vanskeligheder, såfremt den kan foretages maskinelt. Derimod vil en (normalt manuelt foretaget) opdatering af et allerede gruppet og inddelt statistisk materiale i visse tilfælde kunne tilføre konsekvensberegningerne et særligt usikkerhedsmoment.

I intet tilfælde frigøres man dog for den usikkerhed, der opstår ved, at der til selve opregningen skal anvendes skøn eller foreløbige oplysninger om udviklingen siden sidste registertidspunkt.

v) Sammenfattende om informationsgrundlaget

12. Den foregående gennemgang af nogle spørgsmål, der opstår i forbindelse med udnyttelse og tilvejebringelse af informationsgrundlaget for konsekvensberegninger, tyder stærkt på, at dette element i konsekvensanalysen kan styrkes væsentligt ved øget indsats af datamatiske metoder. For så vidt angår udnyttelsen kan man sige, at der da i en vis udstrækning ville blive tale om i

højere grad at gå over i "en anden teknik", mens det med hensyn til selve statistikproduktionen snarere ville betyde en mere intensiv udnyttelse af primærmaterialet med allerede benyttede metoder. I alle tilfælde vil imidlertid den forbedrede udnyttelse af det statistiske råmateriale ikke indebære nogen besparelse, men tværtimod en øget indsats af ressourcer med henblik på at skabe et bedre informationsgrundlag.

Spørgsmålet om tilvejebringelsen af yderligere statistiske primæroplysninger er for så vidt ikke nødvendigvis sammenhængende med "lovmodelovervejelserne". Behovet er under alle omstændigheder til stede - selv hvis aktiviteten med konsekvensanalyse holdes fast på det nuværende niveau under anvendelse af de hidtil benyttede metoder. Men det har formodningen for sig, at veludviklede datamatiske metoder vil gøre det muligt at foretage en intensiv bearbejdning af informationsgrundlaget. En fornuftig udnyttelse af det tekniske apparat vil derfor gøre det ønskeligt at øge statistikproduktionen ud over, hvad man rimeligvis kan gøre brug af ved manuelle procedurer.

e. Præsentation og tolkning af beregningsresultater

13. Den afsluttende operation i en konsekvensanalyse er - som nævnt foran - præsentation og tolkning af beregningsresultaterne. For så vidt angår det præsentationsmæssige, kan selve udskriften af edb-mæssige resultater i form af tabeller eller figurer foretages meget hurtigt på papir eller dataskærm, og man sparer herved - på samme måde som ved selve beregningsarbejdet - en del arbejdskraft. På den anden side gælder det, at selve opbygningen af proceduren for datamatisk udskrift kan være forbundet med ekstra omkostninger, som tilsiger, at omfanget af det datamatiske beregningsarbejde gerne skulle komme op på en ikke for lille størrelsesorden.

Derimod er der ikke grund til at vente, at der vil være nogen besparelser forbundet med tolkningen og kommenteringen af det fremkomne materiale, hvis man i højere grad anvender edb til konsekvensberegninger. Tværtimod må man regne med øget indsats på dette felt. Dels vil der hyppigt med anvendelse af ikke-automatiske metoder opstå en vis fornemmelse af de begrænsninger og forbehold, der nødvendigvis må knyttes til de fleste konsekvensberegninger (hvis de da ikke skal være rene trivialiteter). Denne erfaring, der normalt vil lette det senere tolkningsarbejde, må ved anvendelse af edb i beregningsarbejdet tilvejebringes gennem en grundigere analyse af resultatmaterialet og eventuelt supplerende beregningsarbejde, der kan afsløre resultaternes følsomhed for variationer i problemspecifikationen, beregningsproceduren, informationsgrundlaget osv. Sådanne analyser vil i mange tilfælde også kunne foretages med anvendelse af edb.

Hertil kommer, at benyttelse af edb ved konsekvensanalyser, som flere gange nævnt, især får sin berettigelse derved, at resultatmaterialet forøges væsentligt. Dette stiller yderligere krav om tolkning og videre bearbejdelse, således at resultaterne kan præsenteres i en kondenseret og kommenteret form for de politiske beslutningstagere.

De store krav, der hyppigt vil blive stillet til resultatmaterialets tolkning, er imidlertid ikke alene en følge af, at mængden af beregningsresultater kan forøges væsentligt i forbindelse med anvendelse af edb. Dette problem kan som nævnt i hvert fald i nogen grad løses ved hensigtsmæssige tolknings-

procedurer. Mere afgørende er det, at selve resultaterne i så høj grad er afhængige af, hvordan spørgsmålene er formuleret samt karakteren af det benyttede informationsgrundlag. Konsekvensen af dette vil være, at der ved "lovmodelberegninger" kun sjældent vil kunne foreligge den situation, at de politiske beslutningstagere med øjeblikkeligt varsel kan få afklaret konsekvenserne af påtænkte afgørelser ved "at trykke på en knap". Det vil dog kunne tænkes at forekomme, når der er tale om mindre tilpasninger af en allerede udarbejdet problemformulering (f.eks. ændring af en enkelt skatte- eller tilskudssats).

4°. VURDERINGER OG KONKLUSIONER

a. Afvejning af merudgifter mod udvidet beslutningsgrundlag

14. Som det vil fremgå af de foregående overvejelser har Samordningsudvalget kun kunnet foretage ret skønsmæssige vurderinger af fordele og eventuelle ulemper ved en øget anvendelse af datamatiske metoder ved konsekvensanalyser til brug for den politiske beslutningsproces ("lovmodel"). Samordningsudvalget har da - som omtalt i afsnit 2° - heller ikke set det som sin hovedopgave at beskæftige sig med denne emnekreds, men man har alligevel anset det for rimeligt at søge at uddrage visse konklusioner af de erfaringer, der er gjort med datamatisk beregningsarbejde til belysning af samspilsproblemer, samt de oplysninger, der i øvrigt er stillet til rådighed for udvalget af styrelser, institutioner og leverandører af edb-service.

På denne baggrund forekommer det utvivlsomt, at informationsgrundlaget for de politiske beslutninger kan udvides og forbedres væsentligt ved øget anvendelse af datamatiske metoder og navnlig, hvis det statistiske råmateriale samtidig kan udvides.

På den anden side er det ligeså givet, at en effektiv udnyttelse af nye metoder tværtimod at rumme besparelse på de offentlige budgetter vil forudsætte en øget anvendelse af ressourcer i form af såvel personale som edb.

Man står altså over for en afvejning af, hvor langt man i givet fald skal udvide de offentlige udgifter under hensyn til det forbedrede beslutningsgrundlag, der fremkommer. Værdien af et forbedret beslutningsgrundlag i lovgivningsprocessen er det i realiteten ikke muligt at opgøre. Det må bygge på meget usikre bedømmelser af, i hvilken udstrækning man forventer, den politiske proces vil blive berørt af øget viden, samt hvilke sociale og økonomiske konsekvenser en mulig ændret udformning af en lov kunne tænkes at få. Denne bedømmelse kan alene politikerne foretage.

Til støtte for denne bedømmelse har man imidlertid i det følgende søgt at skitsere forskellige former for det fremtidige "lovmodelarbejdes" organisation.

Ved sine overvejelser over de organisatoriske rammer for det fremtidige "lovmodelarbejde" har udvalget taget sit udgangspunkt i, at det under alle omstændigheder vil være af værdi at øge aktiviteten på det konsekvensanalytiske område, selv om det utvivlsomt vil indebære udgifter, der går ud over, hvad der i dag ofres på området.

b. "Lovmodellens" organisatoriske opbygning

i) Decentraliseret organisation

15. Den enkleste administrative ramme for en udvidelse af arbejdet med konsekvensanalyser ville bestå i en videreudvikling af den virksomhed, der allerede er i gang i forskellige styrelser og institutioner. Tilskyndelsen til en aktivitetsforøgelse, samt til at andre også tager arbejdet op, måtte da bestå i en imødekomende holdning hos bevillingsmyndighederne over for ønsker om udvidelse af budgetteringsrammer, der motiveres med konsekvensanalyse-arbejde. Det må herved haves for øje, at en sådan ekspansion normalt ikke alene vil kunne klares ved større køb af varer og tjenester udefra (edb-udstyr og -service, uddannelse af personale) men tillige vil forudsætte en hævnning af personalelofterne. Den indlysende fordel ved denne decentraliserede organisationsform er, at arbejdet kan udføres i nær tilknytning til det planlæggende og lovforberedende arbejde, der iøvrigt foregår i styrelserne, hvilket ikke mindst vil betyde, at der sikres en relevant problemformulering og tolkning af beregningsresultaterne. Leverandørerne af beregningsarbejde og statistik bliver med denne organisation servicevirksomheder, der i det omfang, det er muligt, leverer arbejde efter rekvisition, men naturligvis efter forudgående konsultation med hensyn til, om der eventuelt kan ske en bedre udnyttelse af eksisterende tilbud, hvis problemformuleringen ændres.

ii) Koordinationsudvalg

16. Den væsentligste mangel ved den helt decentraliserede organisation af lovmodelarbejdet ligger i risikoen for manglende koordination af arbejdet. Samordningsudvalgets nedsættelse og det arbejde, der er udført til belysning af virkningerne af samspil af forskellig lovgivning, understreger betydningen af, at arbejdet med konsekvensanalyser foregår med et samlet sigte, med anvendelse af en (i hvert fald i hovedtræk) ensartet metodik og med den bedst mulige udnyttelse af et fælles informationsgrundlag. Det samarbejde, der allerede har været mellem, sekretariaterne for samordningsudvalget og arbejdsgruppen vedrørende en pensionsreform, er et eksempel på værdien af en koordineret indsats.

Noget kunne derfor tale for, at man søgte at afhjælpe svaghederne ved en decentraliseret udbygning af arbejdet med konsekvensanalyser ved at etablere et særligt koordinationsudvalg. Dette udvalg skulle rumme repræsentanter for de udførende institutioner ("brugerne") samt tekniske eksperter, der kunne rådgive om udbudet af datamatiske metoder og informationsgrundlag (statistik, interview-undersøgelser m. m.). Der er imidlertid en ikke ubetydelig risiko for, at et sådant udvalg, der alene havde som opgave at virke som formidler af erfaringer - og muligvis planer - vil degenerere til en "diskussionsklub" eller overhovedet ikke vil komme til at fungere, mens relevante spørgsmål udelukkende bliver diskuteret på tosidig basis. Såfremt et koordinerende udvalg skal kunne gøre nogen nytte, må det derfor have et egentligt ansvarsområde på feltet. Da den løbende "produktion" af konsekvensberegninger i en decentraliseret organisationsform vil være de lovforberedende og planlæggende styrelses ansvar, måtte det koordinerende udvalgs område blive forskning og udvikling. Dette måtte sandsynligvis igen indebære, at udvalget skulle disponere over et fast sekretariat af en vis størrelse og i hvert

fald over en bevilling, der kunne danne grundlag for egne model-teoretiske undersøgelser eller bortkontrahering af opgaver til forskningsinstitutter, statistikproducenter og edb-serviceleverandører. I visse tilfælde kunne udvalget tænkes at gå ind i fællesfinansierede projekter sammen med én eller flere af de planlæggende styrelser.

iii) Institution

17. Fraset de (muligvis urealistiske) situationer, hvor der kunne skabes fællesfinansierede projekter med deltagelse af såvel lovforberedende styrelser som af koordinationsudvalg med ansvar for udvikling af "lovmodelmetoder", vil den decentraliserede organisation med tilhørende koordinationsgruppe især rumme den svaghed, at udviklingsarbejdet ikke sker i nær forbindelse med den løbende udførelse af konsekvensanalyser, således at udviklingen ikke med fornøden styrke "drives frem" af de øjeblikkelige påtrængende behov i departementer og styrelser.

Dette kunne måske tale for at blive stående ved den helt decentraliserede organisationsform skitseret foran (med de mangler det måtte indebære), men det kunne også føre til den slutning, at alt "lovmodelarbejde" skulle centraliseres i en eksisterende institution eller henlægges til en institution oprettet med dette formål for øje. Der er næppe tvivl om, at det er denne organisationsform, der har foresvævet mange, når tanken om en "lovmodel" har været fremme i den offentlige debat.

En sådan institution ville ikke alene få udviklingsarbejdet som opgave, men tillige løbende produktion af beregnings- og analyseresultater af den art, der i dag udføres af departementernes "økonomisk-statistiske konsulenter" og lignende enheder.

Der er her i første omgang tænkt på en institution i dens funktionelle betydning, dvs. en administrativ enhed, der får stillet særskilte bevillinger til rådighed med henblik på løsning af specielle opgaver.

De vigtigste af disse opgaver vil være, at:

- sørge for, at "lovmodellen" til enhver tid på en korrekt og hensigtsmæssig måde afspejler gældende lovregler, samt at problemstillingerne ved løsning af de konkrete opgaver formuleres teknisk rigtigt og hensigtsmæssigt;
- sørge for, at de beregningsmæssige metoder og det statistiske grundlag så vidt muligt svarer til de krav, som stilles af konsekvensanalyserne;
- forestå den løbende drift, det vil sige udføre analysearbejde efter rekvisition, rådgive brugere, træffe aftale om terminalbrugerens benyttelse af systemet o. lign.

Disse funktioner vil i betydelig udstrækning kunne udføres ved, at institutionens ledelse træffer aftale med andre offentlige institutioner eller med private virksomheder om at løse opgaverne. Oplagte eksempler på en sådan bortkontrahering af arbejde er det løbende beregningsarbejde, udvikling af datamatiske metoder og tilvejebringelse af nyt statistisk grundlag. Det vil formentlig også være hensigtsmæssigt at lade en del af opgaverne med problemformulering blive liggende i departementerne.

Når man ved en fornuftig arbejdsdeling mellem institutionen, dens brugere og leverandører har fjernet risikoen for dobbeltarbejde, skulle institutionens behov for personale og lokaler være moderat. (Men man har selv sagt ikke reduceret behovet for bevillinger tilsvarende, idet beskedne personalekrav modvirkes af tilsvarende store udgifter til køb af ydelser udefra).

Helt uden stab kan institutionen heller ikke klare sig. Der vil således være brug for en daglig leder og medarbejdere, der kan rådgive brugere, som har behov for det, og som kan gå ind i arbejde med udvikling og forskning på det modelteoretiske område. Endelig skal der udføres sekretariatsarbejde for "styrelsen", jfr. nedenfor.

Institutionsformen bliver sandsynligvis den dyreste af de skitserede organisationsformer - selv om der nok med tiden skulle kunne spares noget arbejde i departementerne. På den anden side vil det utvivlsomt være den mest ydedygtige og - i hvert fald på længere sigt - den mest effektive. Endelig bør det undersøges, om der ikke skulle være mulighed for på én gang at holde udgifterne nede og opnå høj effektivitet ved at bygge institutionens stab op på den måde, at der - midlertidigt eller varigt - frisættes arbejdskraft fra departementer og institutioner til formålet.

Planlægningen af "lovmodelinstitutionens" virksomhed og disponeringen af de bevillinger, der er givet til formålet, vil mest hensigtsmæssigt kunne varetages af en for dette formål nedsat "styrelse" med en stærk repræsentation fra de departementer, der især har planlæggende og lovforberedende opgaver på de områder, der omfattes af "lovmodellen". Denne repræsentation har en dobbelt begrundelse. Dels har departementerne betydelig ekspertise med hensyn til at omsætte lovregler til et hensigtsmæssigt beregningssprog. Dels må de formodes at blive de vigtigste "brugere" af institutionens tjenesteydelser. Herudover vil det være hensigtsmæssigt, om styrelsen kom til at rumme eksperter på det beregningstekniske og på det statistiske område, og endelig kunne der være grund til at inddrage repræsentation for kommunerne, der vil komme til at stå som både potentielle "brugere" og som vigtige leverandører af statistiske oplysninger.

"Brugerstyring" af en eventuel "lovmodelinstitution" bør iøvrigt ikke stå i vejen for, at den - mod betaling eller gratis - kan udføre konsekvensanalyser for andre end de ministerier, der er impliceret i udformningen af den økonomiske og sociale lovgivning. Kommunerne har allerede været nævnt i denne forbindelse, og der vil også kunne blive tale om private organisationer, enkeltpersoner og udenlandske institutioner. Det vil dog eventuelt være påkrævet at skabe en procedure for fastlæggelse af prioritetsfølgen ved opgavernes løsning, hvis der bliver tale om ventetider. I det omfang intensive brugere direkte vil trække på "lovmodellen" ved hjælp af eget terminaludstyr, skulle ventetidsproblemet kunne reduceres (og eventuelt slet ikke opstå).

En garanti for en sagligt rigtig løsning af opgaverne, må i "lovmodeltilfældet" tilvejebringes ved den videst mulige åbenhed omkring de foretagne konsekvensanalyser, således at der skabes mulighed for offentlig diskussion af beregningsresultaterne og deres forudsætninger.

VI. Statistisk belysning af sammenfald af beskatning og tildeling af sociale ydelser i Odense Kommune.

1°. BEHOVET FOR EN UDBYGNING AF DET STATISTISKE MATERIALE TIL BELYSNING AF SAMORDNINGSPROBLEMERNES OMFANG

1. I samordningsudvalgets første betænkning blev det løseligt anslået (p. 136), at omkring 175.000 familier uden for pensionsområdet i 1973 var berørt af samspillet mellem beskatning og aftrapning af de af udvalget behandlede sociale ydelser. Dette resultat blev nået ved en sammenstilling af allerede eksisterende statistik vedrørende de enkelte skatte- og tilskudsordninger, hvilket indebar mange usikre skøn. I sin konklusion anførte udvalget derfor følgende (p. 83):

"De i dette kapitel fremlagte resultater har derfor måttet bygge på meget ufuldstændige oplysninger om forekomsten af dette samspil. Skal man i behandlingen af samordningsproblemerne nå længere end til tænkte eksempler og foretage en vurdering af hvor store dele af befolkningen, der på forskellig vis er berørt af denne problematik, er en koordinering af eksisterende statistisk materiale og videregående undersøgelser heraf nødvendige. Sådanne undersøgelser vil måske også kunne bidrage til, at der findes kriterier, som ved siden af indkomsten på rimelig måde kan udskille de dele af befolkningen, der især har behov for sociale ydelser."

De i citatet nævnte ønsker om en koordinering af eksisterende statistisk materiale og videregående undersøgelser heraf førte udvalget ind i et nærmere samarbejde med de statistiske kontorer i Århus, Odense og Ålborg kommuner, hvilket allerede var påbegyndt før afslutningen af den første betænkning (jfr. omtalen af arbejdsgruppen vedrørende statistik i betænkningen, p. 10); en del af de konkrete oplysninger i bilag 2 i den første betænkning stammer således fra de kommunale statistiske kontorer,

2. Drøftelserne med lederne af de tre kommuners statistiske kontorer viste ret hurtigt, at væsentlig mere detaljerede oplysninger om hyppigheden og graden af samspilsproblemerne end de i første betænkningens bilag 2 givne målte forudsætte et grundigt dataindsamlings- og analysearbejde. Et af hovedproblemerne er her dannelsen af de familieenheder, som er relevante i en samspils sammenhæng, og som hele første betænkning er bygget op omkring. Et andet væsentligt problem er derefter at få henført diverse skatte- og tilskudsbeløb til de konstruerede familieenheder.

2°. FAMILIESTATISTIK FOR ODENSE KOMMUNE

a. Baggrund

3. I kapitel V i den her foreliggende betænkning er i forbindelse med diskussionen om lovmodeltanken omtalt muligheden af at fremskaffe data ved at udtrække og samarbejde oplysninger fra eksisterende registre. Da en sådan metode i sin udviklings- og opbygningsfase må skønnes at kræve en ikke ringe mængde arbejdskraft og registerekspertise, har det været til betydelig hjælp for samordningsudvalget, at Statistisk kontor i Odense har ladet foretage en sådan samarbejdning af registeroplysninger vedrørende Odense kommune. Primært var formålet hermed at få opbygget et "familiebånd" for befolkningen i kommunen, således at der kunne udtrækkes oplysninger herfra til brug for kommunens planlægning på en række områder. Sekundært har man ved opstillingen af registret kunnet medtage oplysninger om familiernes skattebetaling og tilskudsmodtagelse m.v., hvilket har gjort det muligt for samordningsudvalget at få de første statistisk begrundede indikationer af samspilstilfældenes hyppighed.

Sådanne sikre informationer om hyppigheden af samspilstilfældene - selv om de kun vedrører en enkelt kommune - har naturligvis været af væsentlig betydning for samordningsudvalgets arbejde. Hertil kommer imidlertid, at Odense-undersøgelsen har vist, at en sammenfletning af forskellige registeroplysninger til brug for en belysning af samordningsproblemerne er teknisk mulig og overkommelig. Ved Odense-undersøgelsen er der desuden allerede etableret en vis viden om de betingelser med hensyn til datamaterialets beskaffenhed m.v., som må være opfyldt, for at en samkøring kan ske, samt indhøstet en række erfaringer om, hvorledes sådanne kørsler kan tilrettelægges i praksis.

b. Den praktiske tilvejebringelse og bearbejdelse af materialet

4. Undersøgelsen blev påbegyndt i vinteren 1973/74, og de første resultater, der forelå i sidste del af 1974, vedrørte befolkningen i Odense kommune den 24. november 1973.¹⁾ Senere har Statistisk kontor i Odense dannet et familiebånd for kommunens befolkning den 24. november 1974, og de i det følgende fremlagte resultater stammer fra dette bånd.

Man har taget udgangspunkt i mandtalslisten til brug ved slutopgørelsen for de enkelte skatteår. Denne liste opstilles i kommunerne hvert år den 24. november og skulle i princippet give en fuldstændig registrering af de skattepligtige med bopæl i de enkelte kommuner denne dag.

Med udgangspunkt i slutmandtalslisten har man herefter fra en række administrative registre udtrukket en samling oplysninger, som er knyttet til de enkelte personer ved hjælp af CPR-numre. I figur 1 er den benyttede fremgangsmåde vist i et skema, hvor de fuldt optrukne cirkler i øverste række angiver allerede eksisterende registre, der har kunnet trækkes på, mens de stiplede cirkler repræsenterer endnu ikke eksisterende registre.

¹⁾ Jfr. Bent Rygner "Odense Kommune. Familiestatistik."

I "Nyt om kontaktsystemet" nr. 2, 1975.

De oplysninger, der på denne måde er henført til de enkelte personer er:

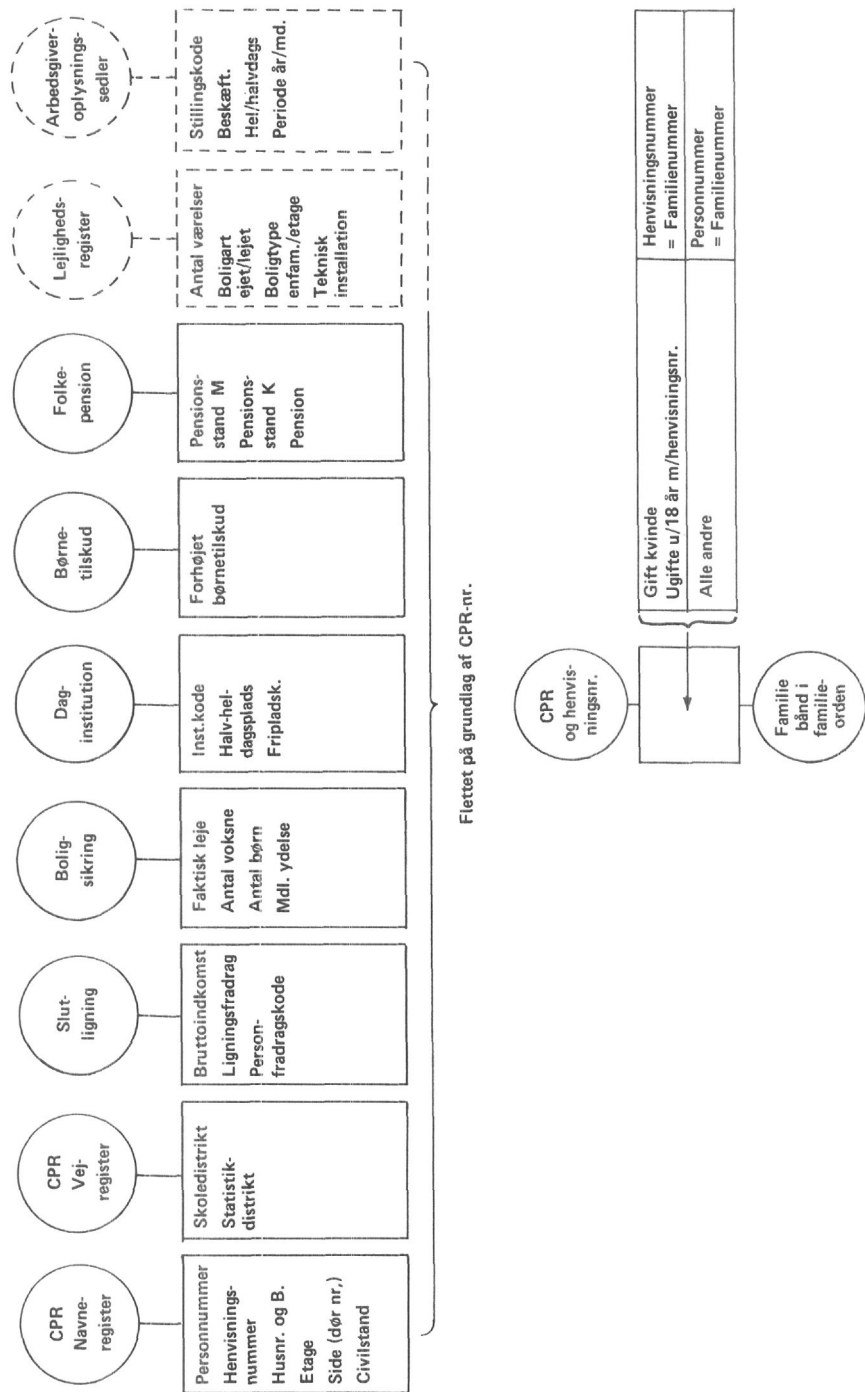
- skattepligtig indkomst i indkomståret 1974
- boligsikringsbeløb for november 1974 og den husleje, der ligger til grund herfor
- antal børn i daginstitution pr. 1. december samt om der blev givet friplads til disse
- eventuelt forhøjet børnetilskud i oktober kvartal
- antal unge, der modtog uddannelsesstøtte i støtteåret 1975-76 udmålt efter den oven for anførte skattepligtige indkomst for 1974. Denne oplysning tilkom først senere, jfr. pkt. 5
- om personen var pensionist pr. 1. december 1974.

Efter henføringen af de forskellige oplysninger til CPR-numrene er dannelsen af familiebåndet sket ved, at alle personer har fået tildelt et familienummer. For gifte kvinder og børn under 18 år udgøres familienummeret af henholdsvis mandens eller forældremyndigheds inde have rens personnummer, mens alle andre får deres eget personnummer som familienummer. Dette indebærer, at samlevende par, der ikke har indgået ægteskab, optræder som to familier, ligesom andre former for samliv mellem personer over 18 år splittes op.

I kapitel IV er nærmere gjort rede for de problemer, der knytter sig til civilstanden som skatte- og tilskudskriterium, og behovet for en konstatering af "papirløst" samliv er nævnt. Familiebåndet i Odense registrerer ikke disse par, men den planlagte udbygning af de administrative registre til også at omfatte et bolig- og bygningsregister, hvor hver enkelt person henføres til en bestemt bolig, skulle i princippet kunne skabe et overblik over de personer, som bor i samme lejlighed eller hus. Dette vil være et udgangspunkt for konstatering af, om der foreligger et økonomisk faslesskab i videre forstand mellem visse personer, men vil helt klart være et utilstrækkeligt kriterium herfor, idet en given lejlighed kan være bolig for flere af hinanden uafhængige værelseslejere, eller lejligheden kan være beboet af en enkelt lejer, som har en eller flere logerende.

Et andet problem i forbindelse med gennemførelsen af undersøgelsen var, at daginstitutionsregistret for Odense kommune kun omfatter børn i kommunale daginstitutioner og kommunal dagpleje. Her har det derfor været nødvendigt til brug for undersøgelsen at udvide registret med børn i ikke-kommunale institutioner.

Figur 1. Skema til belysning af konstruktionen af familiebåndet for Odense kommune.

Kilde: Statistisk kontor, Odense.

5. Som det fremgår af skemaet i figur 1, indgik der i de første beregninger følgende af de i samordningsudvalgets første betænkning behandlede ordninger:

- a) Indkomstskat
- b) Boligsikring
- c) Friplads i daginstitution
- d) Børnetilskud.

Under drøftelser mellem Statistisk kontor, Odense, og samordningsudvalget i efteråret 1975 enedes man om for 1974 at forsøge at inddrage uddannelsesstøtten i Odense-undersøgelsen, idet man da - ud over at få samtlige af samordningsudvalget behandlede ordninger med i undersøgelsen - ville kunne få en fornemmelse af de praktiske problemer ved en samkøring af oplysningerne fra Statens Uddannelsesstøtte og det for Odense kommune etablerede familiebånd. Med fornøden assistance fra Statens Uddannelsesstøtte, Statsskattedirektoratet (kommunesorteringen af SU-oplysningerne foregik med støtte i oplysninger herfra) og Datacentralen lykkedes det at få samkøringen igennem, og i foråret 1976 kunne man på Statistisk kontor i Odense fremlægge de første oversigter over resultaterne, som kort skal omtales i det følgende.

c. Oversigt over antallet af familier samt disses tilskudsmodtagelse

i) Samtlige familier

6. En samlet oversigt pr. 24. november 1974 over befolkningen i Odense kommune opdelt på familier er vist i tabel 1., der omfatter både ikke-pensionistfamilier og pensionistfamilier.

I tabellen er vist antallet af familier - som foran defineret - fordelt efter skattepligtig familieindtægt og familiens størrelse. Det ses, at der i alt er godt 85.000 familier (med i alt 168.500 personer).

Det anførte antal familier med 2 voksne omfatter som tidligere omtalt alene ægtepar. Odense kommune anslår antallet af "papirløse" samlivsforhold til at omfatte ca. 6.000 personer. Skulle tabellen korrigeres for dette, måtte man fratrække ca. 4.500 i søjlen med en voksen og forøge antallet af familier med alene 2 voksne med ca. 2.250. De øvrige ca. 1.500 personer i "papirløst" samliv måtte fragå i søjlerne for familier med en voksen og et vist antal børn samtidig med, at man forøgede de tilsvarende søjler for familien med to voksne og børn med tilsammen ca. 750.

I den følgende gennemgang af familierne fordelt efter deres tilskudsmæssige situation er alene ægtepar regnet som familie med 2 voksne.

Uanset hvordan man opgør antallet af familier, udgør familierne uden børn ca. 2/3 af det samlede antal. En stor del af de knap 23.000 pensionistfamilier hører til denne gruppe.

ii) Ikke-pensionistfamilier

7. I tabel 2 er for de familier, som ikke er pensionistfamilier, hvilket vil sige familier, hvor ingen af ægtefællerne modtager pension, vist en opdeling af familierne efter på den ene side antal børn og voksne og på den anden side tilskudsmodtagelse.

Tabel 1. Antal familier i Odense kommune pr. 24. november 1974.

Skatte- pligtig indtægt	Familiestørrelse (v: voksen, b: barn)							
	1v	1v+1b	1v+2b	1v+3b+ ¹⁾	2v	2v+1b	2v+2b	Ialt
0-11.999	6.530	328	140	61	127	44	45	7.297
12-15.999	5.397	180	72	38	110	37	43	5.896
16-19.999	6.299	183	67	56	215	46	45	6.943
20-23.999	3.924	193	88	49	502	71	62	4.929
24-27.999	2.233	258	102	44	2.027	86	88	4.875
28-31.999	1.931	186	106	37	1.350	102	91	3.847
32-35.999	1.864	219	94	50	713	124	117	3.233
36-39.999	2.189	258	87	40	599	151	151	3.548
40-43.999	2.477	239	106	23	722	204	244	4.131
44-47.999	2.154	191	57	19	763	299	344	3.968
48-51.999	1.782	148	48	12	929	330	432	3.876
52-55.999	1.317	97	44	13	934	397	496	3.512
56-59.999	986	99	24	17	943	421	601	3.306
60-69.999	1.217	136	57	14	2.030	1.253	1.484	6.716
70-79.999	495	53	22	10	1.802	1.287	1.269	5.433
80-89.999	305	24	14	6	1.476	1.063	1.016	4.289
90-99.999	161	18	9	3	1.002	795	761	3.048
100.000-	366	28	17	4	2.108	1.353	1.560	6.167
Ialt:	41.627	2.838	1.154	496	18.352	8.063	8.849	85.014

¹⁾ 3b+ betyder 3 børn og derover.

Tabel 2. Ikke-pensionistfamilier i Odense kommune fordelt efter tilskudsmodtagelse.

Familiens sammen- sætning (voksne/ børn) ¹⁾	Modtager ikke tilskud i form af 1) boligsikring 2) friplads 3) SU-støtte	Modtager mindst ét af flg. tilskud: 1) boligsikring 2) friplads 3) SU-støtte	I alt	Tilskuds- modtagende familier i pct. af "I alt"
1v 0b	26.520	849	27.369	3,1
1v 1b	1.706	909	2.615	34,8
1v 2b	529	550	1.079	51,0
1v 3b+	165	299	464	64,4
2v 0b	10.727	324	11.051	2,9
2v 1b	7.061	576	7.637	7,5
2v 2b	7.992	628	8.620	7,3
2v 3b+	3.047	461	3.508	13,1
I alt	57.747	4.596	62.343	7,4

¹⁾ v = voksen, b = barn, 3b+ = 3 børn og derover.

Det ses af tabellen, at 4.600 af de ca. 62.000 familier i 1974 modtog mindst et af de tre nævnte tilskud, svarende til godt og vel 7 pct.

Hyppigheden af tilskudsmodtagelse hænger nøje sammen med både antallet af voksne i familien og børneantallet. Det første skyldes ved de her omhandlede tilskud først og fremmest, at husstandsindkomsten i familier med kun 1 voksen gennemsnitlig vil være betydelig lavere end i familier med 2 voksne, mens det andet kan forklares ved, at fripladstilskuddene er direkte relateret til børneantallet, og at der også ved tildeling af boligsikring tages et vist hensyn hertil.

Om størrelsen på den sammensatte differensskattesats ved f.eks. en indkomstfremgang på 5.000 kr. kan der på basis af de indtil nu foreliggende optællinger af materialet ikke siges noget, men i princippet skulle materialet give mulighed også for sådanne beregninger, idet oplysninger om størrelsen på huslejer og daginstitutionstakster for tilskudsfamilierne findes i materialet.

8. Tabel 3 belyser fordelingen af de tilskudsmodtagende familier efter skattepligtig husstandsindkomst og familietype. Skillelinjen på 28.000 kr. i skattepligtig husstandsindkomst er valgt ud fra en formodning om, at aftrapningen af de 3 tilskud for de fleste af familierne i 1974 stort set ikke var begyndt ved en husstandsindkomst af denne størrelse.

Som nævnt i udvalgets første betænkning er dette dog ikke det samme som, at de ikke er ramt af samspillet, idet det for adskillige af disse familier vil gælde, at en ikke særlig stor indkomstfremgang kan bringe dem op i området for aktuel aftrapning.

Det ses, at en forholdsvis stor del af familierne med kun 1 voksen har en skattepligtig indkomst på under 28.000 kr. Af familierne med 2 voksne er andelen med en skattepligtig indkomst på under 28.000 kr. betydeligt lavere, om end ikke ubetydelig.

iii) Pensionistfamilier

9. Svarende til tabel 2 for ikke-pensionistfamilier er i tabel 4 vist en opdeling af pensionistfamilierne efter familiesammensætning og tilskudsmodtagelse. Disse familier er kendetegnet ved, at mindst én af ægtefællerne modtager pension. Pensionistfamilierne adskiller sig således fra de andre familier derved, at deres indtægt helt eller delvist udgøres af en offentlig tilskudsydelse, der under bestemte vilkår selv kan være indtægtsreguleret, jfr. i øvrigt afsnit 3°.

Sammenlignet med ikke-pensionistfamilierne modtager en betydelig større procentdel af pensionistfamilierne et af de nævnte tilskud, idet andelen her er oppe på 25 pct. Da pensionistfamilierne gennemsnitlig har et betydeligt mindre antal børn end ikke-pensionistfamilierne, skyldes det store antal tilskudsfamilier blandt pensionisterne den forholdsvis gunstige boligsikringslovgivning, der bevirker, at af de 5677 familier, som får mindst ét af de tre tilskud, får 5554 mindst boligsikring. Hvad angår betydningen af antallet af henholdsvis voksne og børn i familien, gælder stort set de samme konklusioner som for ikke-pensionisterne, således at den andel af en familiegruppe, der er tilskudsmodtager, er større, når der kun er 1 voksen, end når der er 2

Tabel 3. Tilskudsmodtagende ikke-pensionistfamilier opdelt efter skattepligtig husstandsindkomst og familietype.

Familiens sammen- sætning (voksne/ børn) ¹⁾	1. Antal familier	2. Antal familier i indkomstintervallet 0 - 28.000 kr.	Søjle 2 i pct. af søjle 1
1v 0b	849	575	67,7
1v 1b	909	412	45,3
1v 2b	550	250	45,5
1v 3b+	299	167	55,9
2v 0b	324	59	18,2
2v 1b	576	88	15,3
2v 2b	628	59	9,4
2v 3b+	461	29	6,3
I alt	4.596	1.639	35,7

¹⁾ v = voksen, b = barn, 3b+ = 3 børn og derover.

Tabel 4. Pensionistfamilier i Odense kommune fordelt efter tilskudsmodtagelse.

Familiens sammen- sætning (voksne/ børn) ¹⁾	Modtager ikke tilskud i form af 1) boligsikring 2) friplads 3) SU-støtte	Modtager mindst ét af flg. tilskud: 1) boligsikring 2) friplads 3) SU-støtte	I alt	Tilskuds- modtagende familier i pct. af "I alt"
1v 0b	10.156	4.102	14.258	28,8
1v 1b	61	162	223	72,6
1v 2b	19	56	75	74,7
1v 3b+	10	22	32	68,8
2v 0b	6.227	1.074	7.301	14,7
2v 1b	314	112	426	26,3
2v 2b	149	80	229	34,9
2v 3b+	58	69	127	54,3
I alt	16.994	5.677	22.671	25,0

¹⁾ v = voksen, b = barn, 3b+ = 3 børn og derover.

voksne, ligesom øget børneantal fører til, at en større andel får tilskud ved fastholdt antal voksne i familien.

10. For pensionistfamilierne opstår samspilsproblemet hovedsageligt i forbindelse med erhvervelsen af ekstraindkomster ud over pensionen, idet der sker en stærk beskæring af disse på grund af såvel beskatning som aftrapning af pension og andre sociale ydelser. En opdeling af pensionisterne efter, hvorvidt de har indkomst ud over pensionen eller ej, vil derfor kunne give en første antydning af problemets omfang på pensionsområdet.

I 1974 fik et folkepensionistægtepar godt 24.000 kr. i pension, såfremt der ikke på grund af biindtægter skulle ske aftrapning af pensionstillægget, mens en enlig folkepensionist tilsvarende fik godt 15.000 kr. Derfor er i tabel 5 foretaget en opdeling af pensionisterne på en sådan måde, at familier med kun 1 voksen deles i to grupper omkring en skattepligtig husstandsindkomst på 16.000 kr., mens skillelinjen for familier med 2 voksne er 24.000 kr.

Af tabellen fremgår, at godt 90 pct. af de tilskudsmodtagende pensionistfamilier med 2 voksne har en skattepligtig indkomst, som er større end folkepensionen, mens noget tilsvarende gælder for knap 70 pct. af pensionistfamilierne med kun 1 voksen. Det bør dog samtidig bemærkes, at mange af de familier, som indkomstmæssigt ligger over disse grænser, kun overstiger dem med beløb indenfor nogle få tusinde kr. Hertil kommer, at en del af pensionistfamilierne vil være invalidepensionistfamilier, som helt naturligt vil ligge med indkomster over folkepensionsbeløbene på grund af invalidepensionens størrelse.

d. De enkelte tilskud fordelt efter familietype og indkomstforhold

i) Generelt om de enkelte tilskud

11. I det følgende skal herefter først og fremmest gives en kort oversigt over de enkelte tilskud, idet der for hvert af dem vil blive vist fordelingen efter familietype og indkomstforhold, hvilket skulle muliggøre et første overblik. Med hensyn til begge fordelingskriterier er der her anvendt en forholdsvis grov inddeling, idet en sådan er tilstrækkelig til at give et indtryk af, hvilke af tilskudsfamilierne, der er i en aktuell aftrapningssituation. Såfremt det i en anden sammenhæng måtte være relevant med en finere inddeling, tillader undersøgelsesmaterialelet også dette.

Der er i tabellerne vist tre indkomstklasser, hvoraf den første (0-28.000 kr. skattepligtig familieindkomst) i nogen grad kan siges at omfatte de indkomststørrelser, ved hvilke aftrapningen af de tre ydelser endnu ikke er begyndt. Ved indkomster over 28.000 kr. vil der derimod for stort set alle de tilskudsmodtagende familier være tale om en vis aftrapning af ydelserne. De ensartede indkomstgrænser inden for hver af ordningerne hænger sammen med ønsket om at kunne vise hyppigheden af sammenfald af dem fordelt efter familietype og indkomst, hvilket sker i tabellerne 10-11.

Tabel 5. Samtlige pensionistfamilier i Odense kommune opdelt efter skattepligtig husstandsindkomst og familietype.

Familiens sammen- sætning (voksne/ børn) ¹⁾	1. Antal fami- lier	2. Antal fami- lier i ind- komstinterv. 0-16.000 kr.	3. Søjle 2 i pct. af søjle 1	4. Antal fami- lier	5. Antal fami- lier i ind- komstinterv. 0-24.000 kr.	6. Søjle 5 i pct. af søjle 4
1v 0b	14.258	4.469	31,3			
1v 1b	223	69	30,9			
1v 2b	75	22	29,3			
1v 3b+	32	12	37,5			
2v 0b				7.301	636	8,7
2v 1b				426	43	10,1
2v 2b				229	31	13,5
2v 3b+				127	23	18,1
I alt	14.588	4.572	31,3	8.083	733	9,1

¹⁾ v = voksen, b = barn, 3b+ = 3 børn og derover.

ii) Ydelser fra Statens Uddannelsesstøtte

I tabel 6 er opgjort antallet af familier, hvis indtægt dannede grundlag for beregning af forældreindtægtsafhængig uddannelsesstøtte til en eller flere unge under uddannelse (som kunne bo andre steder end i Odense). Da uddannelsesstøtten, jfr. punkt 4, vedrører støtteåret 1975-76, er alle de unge over 18 år, således at en del af familierne efter den statistiske gruppering er uden børn. Opdelingen mellem enlige og par vedrører her som i de øvrige tabeller kun antallet af voksne i familien, dog ikke den uddannelsessøgende.

Tabel 6. Familier, hvis indtægt har dannet grundlag for tildeling af forældreindtægtsbestemt; uddannelsesstøtte.

Skattepligtig familieindkomst	Ej pensionister			Pensionister		
	Enlige	Par	Ialt	Enlige	Par	Ialt
0 - 28.000	38	33	71	49	25	74
28.000 - 60.000	137	246	383	7	47	54
60.000 -	49	531	580	0	27	27
Ialt	224	810	1034	56	99	155

Antallet af "støttemodtagende" familier, der ikke var pensionistfamilier, androg 1.034, og det ses, at i langt den overvejende del af tilfældene var den samlede indkomst af en størrelse, som gør aftrapning af SU-støtten til den unge aktuel. 155 forældrefamilier til støttemodtagere var pensionistfamilier, og for disse kan der i aftrappingsintervallet for SU-støtten eventuelt opstå alvorlige samspilsproblemer. Antallet af støttemodtagere androg 1.264 fordelt over 1.189 familier. Der kan således højst have været tale om 75 familier med tilknytning til to eller flere støttemodtagere. I disse tilfælde vil der være tale om en skærpelse af aftrappingsprocenten.

iii) Boligsikring

12. Familier, der modtog boligsikring er fordelt efter familietype og skattepligtig indkomst i tabel 7.

Tabel 7. Familier, der modtager boligsikring.

Skattepligtig familieindkomst	Ej pensionister			Pensionister		
	Enlige	Par	Ialt	Enlige	Par	Ialt
0 - 28.000	1179	164	1343	4122	513	4635
28.000 - 60.000	822	569	1391	182	727	909
60.000 -	15	134	149	4	6	10
Ialt	2016	867	2883	4308	1246	5554

På trods af, at der - jfr. tabel 2 og 4 - er næsten 3 gange så mange ikke-pensionistfamilier som pensionistfamilier i Odense kommune, er næsten 2/3 af boligsikringsmodtagerne pensionistfamilier. Dette understreger først og fremmest dels disses generelt set lave indkomstniveau, dels den forholdsvis gunstige boligsikringsordning for dem. Blandt ikke-pensionistfamilierne ses det især at være familier med kun 1 voksen, som modtager støtte.

iv) Friplads på daginstitutioner

13. Det ses af tabel 8, at i alt 1421 ikke-pensionistfamilier og 58 pensionistfamilier modtog tilskud i form af friplads på daginstitution i 1974.

Tabel 8. Familier med børn med friplads på daginstitution m.v.

Skattepligtig familieindkomst	Ej pensionister			Pensionister		
	Enlige	Par	Ialt	Enlige	Par	Ialt
0 - 28.000	499	101	600	21	16	37
28.000 - 60.000	446	285	731	0	19	19
60.000 -	4	86	90	0	2	2
Ialt	949	472	1421	21	37	58

Det kan ikke overraske, at fripladstilskuddene til ikke-pensionistfamilier især går til familier med kun 1 voksen; derimod kan det undre, at der er 90 familier med en skattepligtig indkomst i 1974 over 60.000 kr., som overhovedet har kunnet få friplads, idet øverste indtægtsgrænse for fripladstilskud i 1974 lå ved en samlet skattepligtig indkomst på 40.000 kr. med tillæg af 3.500 kr. for hvert barn i husstanden ud over ét.

De 1421 ikke-pensionistfamilier og 58 pensionistfamilier besætter henholdsvis 1777 og 72 fripladser i daginstitutionerne, idet en del familier har mere end et barn, hvortil der ydes friplads. En opdeling af de 1421 ikke-pensionistfamilier efter indkomst, familietype og antal fripladser findes i tabel 9.

Tabel 9. Ikke-pensionistfamilier fordelt efter indkomst, familietype og antal fripladser.

Skattepligtig familieindkomst	Enlige			Par		
	m/1 fripl.	m/2 fripl.	m/3 fripl.	m/1 fripl.	m/2 fripl.	m/3 fripl.
0 - 28.000	366	111	22	83	16	2
28.000 - 60.000	356	80	10	230	48	7
60.000 -	4	0	0	69	15	2
Ialt	726	191	32	382	79	11

Tabellen viser, at af ikke-pensionistfamilierne havde 43 hver 3 fripladser, mens 270 havde 2. Om begge grupper må siges, at de alene på grund af fripladstilskuddene må føle et samspilsproblem af ikke helt ringe styrke.

e. Familier, som modtager mere end én af de af undersøgelsen omfattede indtægtsafhængige ydelser

14. Det blev i tabel 2 vist, at 4. 596 ikke-pensionistfamilier ud af det samlede antal af disse familier på 62. 343 i 1974 modtog mindst et af følgende tre tilskud: boligsikring, friplads i daginstitution og uddannelsesstøtte. Endvidere viser tabel 4, at 5677 pensionistfamilier ud af i alt 22. 671 på samme måde modtog mindst ét af de tre tilskud.

I tabel 6-8 er herefter vist tildelingen af de enkelte ydelser til såvel ikke-pensionist- som pensionistfamilier. Summeres nu modtagerne af de enkelte tilskud, og sammenholdes summen med de lige angivne tal for familier, som mindst modtager ét af tilskuddene, fås en første fornemmelse af, hvor mange familier, der modtager mere end et tilskud.

Ses først på gruppen af ikke-pensionistfamilier, forekom der 5. 338 tilfælde af ydelse af et af de tre omtalte tilskud. Da som nævnt kun 4. 596 af disse familier har modtaget mindst én ydelse, må der være højst 742 familier, som modtager mere end én form for ydelse. Hertil kommer som vist i tabel 9, at 313 af de 4. 596 familier har haft mere end ét barn med daginstitutions- friplads, og det har formodningen for sig, at nogle af familierne har modtaget mere end ét tilskud fra Statens Uddannelsesstøtte.

Hvad angår gruppen af pensionistfamilier, modtog 5. 767 familier en af de tre ydelser. Samtidig var der 5, 677 familier, som mindst modtog én ydelse, således at ca. 100 af ydelserne er givet til familier, der får mere end én ydelse ud over pensionen. Når dette antal er forholdsvis ringe sammenlignet med ikke-pensionistfamilierne, hænger det i høj grad sammen med boligsikringens dominerende rolle blandt tilskuddene til pensionistfamilierne.

Til nærmere belysning af antallet af familier, som modtager mere end ét af de af undersøgelsen omfattede tre indtægtsafhængige tilskud, er i tabel 10 vist sammenfaldet af boligsikring og fripladstilskud.

Tabel 10. Sammenfald af boligsikring og fripladstilskud

Skattepligtig familieindkomst	Ej pensionister			Pensionister		
	Enlige	Par	Ialt	Enlige	Par	Ialt
0 - 28,000	303	63	366	15	14	29
28,000 - 60,000	234	81	315	0	9	9
60,000 -	0	8	8	0	0	0
Ialt	537	152	689	15	23	38

Af ikke-pensionistfamilierne modtager i alt 689 familier begge slags tilskud, og det ses, at ca. halvdelen af disse indtægtsmæssigt befinder sig i det

laveste interval, hvor der for en dels vedkommende formentlig ikke vil være tale om aftrapning af nogen af ydelserne. For pensionistfamilierne sker sammenfaldet ikke hyppigt, idet kun få pensionistfamilier - som vist i tabel 8 - modtager fripladstilskud.

Som det fremgår af tabel 11, er sammenfald af boligsikring og forældreindtægtsafhængig uddannelsesstøtte betydeligt sjældnere end for det lige omtalte sammenfald af boligsikring og fripladstilskud. Dette gælder dog kun for familierne som helhed og for ikke-pensionistfamilier, idet sammenfald af boligsikring og uddannelsesstøtte er hyppigere forekommende for pensionister.

Tabel 11. Sammenfald af boligsikring og forældreindtægtsafhængig uddannelsesstøtte.

Skattepligtig familieindkomst	Ej pensionister			Pensionister		
	Enlige	Par	Ialt	Enlige	Par	Ialt
0 - 28.000	8	0	8	24	13	37
28.000 - 60.000	27	8	35	4	11	15
60.000 -	2	0	2	0	0	0
Ialt	37	8	45	28	24	52

Endnu sjældnere er sammenfald af fripladstilskud og forældreindtægtsafhængig uddannelsesstøtte. I 1974 var der i Odense 5 familier af denne type, og alle 5 var ikke-pensionistfamilier med kun 1 voksen.

Af de nævnte 5 familier modtog de 3 tillige boligsikring.

3°. PENSIONSSTATISTIK FOR ODENSE KOMMUNE

a. Socialministeriets pensionsmodel

15. Der har gennem længere tid været stor interesse for beregninger over de budgetmæssige konsekvenser af ændringer af pensionslovgivningen. Udgifterne til sociale pensioner er en betydelig post på statsbudgettet, og der foretages hyppigt lovændringer på området, hvilket stiller krav om belysning af konsekvenserne. Der er imidlertid tale om et område med decentraliseret administration (omend efter overvejende faste regler), og det er derfor vanskeligt på kort tid at tilvejebringe detaljerede oplysninger ud over den statistik, der med jævne mellemrum offentliggøres af Danmarks Statistik.

Pensionslovgivningen indeholder faste reglen, der gør den egnet til at indlægge i en edb-model, hvortil kommer, at de for modellens anvendelse nødvendige data forefindes i administrative registre på magnetbånd. Som omtalt i kapitel III har sekretariatene for pensionsreformsarbejdsgruppen og samordningsudvalget indlagt pensionslovgivningens detaljerede regler i Data-centralens "DC-lovmodel" til brug for beregninger på familieplanet.

På denne baggrund har socialministeriet hos Datacentralen ladet udvikle en edb-pensionsmodel til beregning af de budgetmæssige konsekvenser af visse ændringer i pensionslovgivningen.

Problemet bestod herefter i at få skaffet det datagrundlag, der var nødvendigt, for at beregningerne kunne foretages. På baggrund af de erfaringer, der i Odense kommunes statistiske kontor var gjort med oprettelsen af det i det foregående afsnit omtalte "familiebånd", rettede man henvendelse dertil. Den enkleste løsning på data-spørgsmålet viste sig imidlertid at være at etablere et nyt statistikregister med udgangspunkt i oplysninger indeholdt i Odense kommunes administrative pensionistregister, der omfattede alle for pensionsberegningen nødvendige oplysninger vedrørende knap 28.000 pensionister pr. 25. december 1975 (knap 4 pct. af samtlige pensionister i landet). Det må erindres, at antallet af pensionister - rent bortset fra følgerne af den beskeden tidsforskel - må være større end det i afsnit 2° omtalte antal pensionistfamilier på godt 22.000, idet der blandt familierne findes en del ægtepar, hvor begge ægtefæller er pensionister.

Indkomstoplysningerne i datagrundlaget for socialministeriets pensionsmodel er således langt mere detaljeret end i familiestatistikken, der alene giver oplysning om skattepligtig indkomst (der inkluderer pensionen). Eksempelvis har man for hver pensionist oplysninger om formueindtægt (og formue), arbejdsindtægt, en eventuel ægtefælles bruttoindtægt samt forskellige andre former for indtægt ved siden af pensionen. Alle indtægtsbeløbene stammer fra skatteligningen for 1974, som er lagt til grund for pensionsberegningen i perioden fra oktober 1975 til oktober 1976.

Efter at man havde sikret sig, at en beregning af den samlede pensionsudgift efter de gældende regler resulterede i et beløb, der ret nøje svarede til den regnskabsmæssige udgift, kunne den første konsekvensberegning foretages. Det drejede sig om som svar på et spørgsmål fra folketinget at beregne, hvilken besparelse, der ville være på pensionsudgifterne, såfremt man ophævede den fulde folkepension, således at grundbeløbet også blev indtægtsreguleret for personer over 67 år. Selve den ændring, der skulle ske i pensionsmodellen var yderst beskeden, idet man jo blot skulle lade samtlige pensionister gennemløbe beregningsforløbet for pensionister under 67 år. Besparelsen fremkom herefter ved at trække den beregnede pensionsudgift efter ændringen fra udgiften før ændringen.

b. Datagrundlagets fordel og efter aftrapnings situation

16. Datagrundlaget for socialministeriets pensionsmodel har tillige været benyttet til statistisk belysning af pensionisternes aftrapnings situation.

De foran under a. omtalte beregninger på "befolkningsplanet" er foretaget efter "minipopulationsmetoden", jfr. kapitel V, pkt. 8, således at der i realiteten er foretaget en pensionsberegning for hver enkelt af de knap 28.000 pensionister. Det har herefter været muligt at sortere pensionisterne efter størrelsen af på den ene side grundbeløbet og på den anden side summen af pensionstillæg og ægteskabstillæg/hustrutillæg (der jo aftrappes efter hinanden). For såvel grundbeløb som tillæg skete klassifikationen efter, om grundbeløb/tillæg:

- 1) androg det fulde beløb
- 2) var under aftrapning
- 3) var helt bortfaldet

Resultatet af optællingen gengives i tabel 12.

Tabel 12. Pensionister i Odense kommune pr. 25. december 1975 fordelt efter aftrapningssituation.

Antal pensionister	Med grundbeløb, der er			Ialt
	Ubeskåret	Under aftrapning	Bortfaldet	
Med pensions- og ægteskabs- (eller hustru) tillæg,				
Ubeskåret	14.683	1	0	14.684
Under aftrapning	6.469	194	2	6.665
Bortfaldet	5.849	474	117	6.440
Ialt	27.001	669	119	27.789

Det ses af tabel 12, at af samtlige knap 27.789 pensionister var der kun 669, der modtog nedsat grundbeløb og 119, der slet ikke fik noget grundbeløb. Dette skal dog ses i sammenhæng med, at der ikke sker indtægtsregulering af grundbeløbet for pensionister, der er fyldt 67 år. På landsbasis udgør pensionister, der er under 67 år ca. en fjerdedel af samtlige pensionister, og kan dette forhold overføres til Odense, vil det sige, at kun ca. 7.000 af pensionisterne overhovedet kunne komme ud for aftrapning af grundbeløbet. Som netop omtalt var der 788 - eller godt 11 pct. heraf - for hvem aftrapningen var blevet aktuel. På samme måde er det heller ikke alle pensionister, der kan blive udsat for aftrapning af pensions- eller ægteskabs/hustrutillæg, idet invalidepensionister med laveste pension overhovedet ikke kan få pensionstillæg (men nok i enkelte tilfælde et "forhøjethustrutillæg"). Alt i alt er den gruppe pensionister, der ikke udsættes for aftrapning af tillæg, dog meget lille (1-2 pct. af samtlige pensionister - og i Odense antagelig omkring 300 personer). Det er således under alle omstændigheder et dækkende billede af aftrapningsforholdene for pensionstillæg m.v., der gives i tabel 13, når det fremgår, at tillæggene er under aftrapning eller helt bortfaldet for lidt under halvdelen af samtlige pensionister.

4°. KONKLUSIONER OM SAMSPILSPROBLEMETS OMFANG

17. Odense kommune tegner sig for godt 3 pct. af landets samlede befolkning og knap 4 pct. af samtlige pensionister. Mens beregningerne på socialministeriets pensionsmodel tyder på, at en opregning af resultater vedrørende

pensionisterne vil kunne give et meget dækkende billede af situationen for landet som helhed, er det ikke muligt at foretage en tilsvarende kontrol af, om familiestatistikken omtalt i afsnit 2° er tilsvarende repræsentativ.

Foretager man imidlertid en opregning efter forholdet mellem landets befolkning og indbyggertallet i Odense (der temmelig præcis forholder sig til hinanden som 30 til 1) fremkommer der imidlertid resultater, der i mange henseender minder om dem, der blev meddelt i bilag 2 til udvalgets første betænkning.

En opregning af Odense-materialet fører således til, at antallet af ikke-pensionistfamilier, der modtager en eller flere af de tre omhandlede ydelser (boligsikring, daginstitutionsfriplads og uddannelsesstøtte) skulle være knap 140. 000. Det er noget mindre end det tal på 175. 000, der blev anslået i udvalgets første betænkning, jfr. tabel 13. Afvigelsen kan for en mindre del sættes i forbindelse med, at antallet af boligsikringsmodtagere er lavere ifølge Odense-undersøgelsen end efter udvalgets første overslag. Forskellen er dog ikke større, end at den kan tilskrives den almindelige tendens til nedgang i antallet af ikke-pensionistfamilier, der modtager boligsikring.

Den afgørende forskel mellem resultatet af Odense-undersøgelsen og udvalgets første overslag ligger da også først og fremmest på antallet af familier, der har børn med friplads på daginstitution eller som er studerende og modtager uddannelsesstøtte. Der rejser sig hermed umiddelbart det spørgsmål, om Odense kommune i disse henseender kan anses for at være repræsentativ. Der er således noget, der kunne tyde på, at daginstitutionsdækningen i Odense kommune (målt på samtlige indbyggere) ligger lidt i underkanten af landsgennemsnittet, hvilket skulle tilsige en lidt større opregningsfaktor end 30.

Tabel 13. Overslag over antal ikke-pensionistfamilier, der modtager indtægtsafhængige tilskud.

	Ifølge udvalgets 1. betænk- ning	Odense familie- statistik x 30
Antal familier, der modtager:		
Boligsikring over	90.000	85.000
Friplads på daginstitution .	65.000	43.000
Uddannelsesstøtte	70.000	31.000
Ialt over	225.000	159.000
Fragår dobbeltregning for sammenfald af:		
Friplads og boligsikring ..	25.000	21.000
Andet mindre end	25.000	0
Netto over	175.000	138.000

Forskellen mellem tallene for familier, hvis indtægt lægges til grund for beregning af uddannelsesstøtte skyldes overvejende, at tallene i udvalgets første betænkning vedrørte 1973-74, da der endnu blev ydet støtte til elever under 18 år. Tallene fra Odense-undersøgelsen omfatter derimod støtteåret 1975-76, hvor der ikke længere blev givet uddannelsesstøtte - men muligvis ungdoms- ydelse - til de pågældende. Hertil kommer, at der for støtteåret 1975-76 gives stipendier uanset forældrenes økonomiske forhold til alle ansøgere, som er fyldt 23 år, mens sådanne studerende i 1973-74 modtog delvis forældreind- tægtsafhængig støtte indtil det fyldte 28. år. Disse to ændringer kan anslås for landet som helhed at have medført en halvering af antallet af modtagere af forældreindtægtsafhængig uddannelsesstøtte.

Antager man herefter, at der er ca. 140.000 ikke-pensionistfamilier, der modtager et eller flere indtægtsafhængige tilskud samtidig med at der er tale om beskatning, kommer hertil mindst 150.000 pensionistfamilier, for hvem tillæg og/eller grundbeløb er under aftrapning og som for en del tillige får aftrappet boligsikring. Endelig vil der fra 1. april 1977 være 125.000 fa- milier, der får deres børnetilskud indtægtsreguleret. Bortset fra de familier, der helt mister børnetilskud, er dette en forøgelse af antallet af familier med sammenfaldsproblemer. Der vil stort set være tale om en ren nettoforøgelse, idet aftrapningen af børnetilskud først påbegyndes ved et indtægtsniveau, hvor det formodes, at andre indtægtsafhængige tilskud er fuldt afviklet.

Bilag til

2. betænkning fra

udvalget vedrørende
samordning af skatter
og sociale ydelser

Bilag 1

Liste over deltagere i den af samordningsudvalget afholdte "Lovmodelkonference", jfr. kapitel I, pkt. 2 i udvalgets 2. betænkning.

Ingeniør Hans Andersen, I/S Kommunedata

Konsulent Mogens Drehn, I/S Datacentralen

Fuldmægtig F. Howitz, Skattedepartementet

Konsulent J. Børglum Jensen, Formand for samordningsudvalget

Civilingeniør C. Topsøe Jensen, Administrationsdepartementet

Fuldmægtig Torben Steen Jensen, Socialministeriet

Kontorchef Erik Kristiansen, I/S Kommunedata

Konsulent J. R. Lotz, Budgetdepartementet

Fuldmægtig K. Mosekjær Madsen, Samordningsudvalgets sekretariat

Fuldmægtig Suzanne Mikkelsen, Boligministeriet

Konsulent Uffe Kim Poulsen, I/S Datacentralen

Stud. polit. Elsebeth Rygner, Samordningsudvalgets sekretariat

Chefkonsulent Niels Skovbjerg, I/S Datacentralen

Ingeniør Jens Sparre, I/S Kommunedata

Fuldmægtig Finn Spieker, Danmarks Statistik

Fuldmægtig Rud Werborg, Samordningsudvalgets sekretariat

Bilag 2

Tabeller til illustration af betydningen af børneantal, civilstand m.v. for nettoindkomst og sammensat differensskattesats hos 48 udvalgte lønmodtagerfamilier.

Tabel I. Nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for ægtepar, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved forskelligt børneantal i familien. 1975.

Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
		Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn								
nr.			kr.	kr.	Vugge- stue Børnehave Priv. hjem								
01	2G	50	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	39,5	53.440	63,5
13	2G	50	24.000	0	1	1	0	48.972	88,3	50.142	39,5	62.242	110,3
25	2G	50	24.000	0	1	1	1	66.396	72,5	69.146	125,2	68.938	84,0
02	2G	50	6.000	0	0	0	0	32.890	39,5	38.940	39,5	51.040	39,5
14	2G	50	6.000	0	1	1	0	41.772	95,5	42.222	39,5	54.322	39,5
26	2G	50	6.000	0	1	1	1	54.276	79,7	56.306	106,0	59.818	58,8
03	2G	50	0	6.000	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5	53.410	39,5
15	2G	50	0	6.000	1	1	0	45.862	63,9	49.472	88,3	56.692	39,5
27	2G	50	0	6.000	1	1	1	55.566	68,9	58.676	98,3	63.349	58,8
04	2G	50	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5
16	2G	50	0	18.000	1	1	0	55.482	88,3	65.652	63,9	61.432	39,5
28	2G	50	0	18.000	1	1	1	66.186	98,3	66.356	68,9	89.636	51,1
05	2G	75	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	39,5	53.368	74,3
17	2G	75	24.000	0	1	1	0	48.972	88,3	50.142	39,5	62.170	121,1
29	2G	75	24.000	0	1	1	1	66.396	72,5	69.146	125,2	68.866	94,8
06	2G	75	6.000	0	0	0	0	32.890	39,5	38.940	39,5	50.968	50,3
18	2G	75	6.000	0	1	1	0	41.772	95,5	42.222	39,5	54.250	50,3
30	2G	75	6.000	0	1	1	1	54.276	79,7	56.306	106,0	59.746	69,6
07	2G	75	0	6.000	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5	53.410	42,4
19	2G	75	0	6.000	1	1	0	45.862	63,9	49.472	88,3	56.692	42,4
31	2G	75	0	6.000	1	1	1	55.566	68,9	58.676	98,3	63.349	61,7

(fortsættes)

Tabel I. (fortsat)

Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
			Årligt husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn	Væ- gges- stue						
nr.			kr.	kr.		Studerende						
08	2G	75	0	18.000	0	0	0	0	40.000	39,5	58.150	39,5
20	2G	75	0	18.000	1	1	0	0	55.482	88,3	61.432	39,5
32	2G	75	0	18.000	1	1	1	1	66.186	98,3	69.636	51,1
09	2G	100	24.000	0	0	0	0	0	34.740	39,5	49.458	71,9
21	2G	100	24.000	0	1	1	0	0	48.182	88,3	58.020	124,7
33	2G	100	24.000	0	1	1	1	1	62.666	106,7	64.543	122,4
10	2G	100	6.000	0	0	0	0	0	32.100	39,5	47.658	53,9
22	2G	100	6.000	0	1	1	0	0	40.282	88,3	50.940	53,9
34	2G	100	6.000	0	1	1	1	1	50.426	107,9	55.663	73,2
11	2G	100	0	6.000	0	0	0	0	34.470	39,5	50.892	53,9
23	2G	100	0	6.000	1	1	0	0	45.072	63,9	54.174	53,9
35	2G	100	0	6.000	1	1	1	1	54.776	68,9	60.057	73,2
12	2G	100	0	18.000	0	0	0	0	39.210	39,5	57.360	53,9
24	2G	100	0	18.000	1	1	0	0	54.682	88,3	60.642	53,9
36	2G	100	0	18.000	1	1	1	1	65.396	98,3	68.846	73,2

Tabel II. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte løndinkomststørrelser for ægtepar, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved forskelligt børneantal i familien. 1976.

Fa- mi- lie nr.	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000	
			Årlig husleje under- skud kr.	Årligt hus- skud kr.	Antal børn										
					Vuggestue	Børnehave									Frtil. hjem
01	2G	50	26.000	0	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	43,6	59.988	65,2
13	2G	50	26.000	0	1	1	0	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	41,2	68.740	80,8
25	2G	50	26.000	0	1	1	1	69.876	70,6	72.816	73,0	76.101	100,7	76.035	71,3
02	2G	50	6.500	0	0	0	0	35.028	50,8	39.948	41,2	51.708	41,2	57.588	41,2
14	2G	50	6.500	0	1	1	0	46.300	75,2	48.780	72,8	54.940	41,2	60.820	41,2
26	2G	50	6.500	0	1	1	1	58.956	81,4	60.816	82,6	64.701	83,9	66.315	54,5
03	2G	50	0	6.500	0	0	0	36.746	41,2	42.626	41,2	54.386	41,2	60.266	41,2
15	2G	50	0	6.500	1	1	0	49.738	65,6	53.178	65,6	60.058	65,6	63.498	41,2
27	2G	50	0	6.500	1	1	1	59.354	70,6	62.294	70,6	68.174	83,2	69.855	54,5
04	2G	50	0	19.500	0	0	0	40.000	20,2	47.982	41,2	59.742	41,2	65.622	41,2
16	2G	50	0	19.500	1	1	0	55.432	44,6	60.974	65,6	67.854	65,6	71.294	65,6
28	2G	50	0	19.500	1	1	1	65.548	20,2	73.530	70,6	79.410	70,6	82.350	79,2
05	2G	75	26.000	0	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	43,6	59.988	73,8
17	2G	75	26.000	0	1	1	0	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	41,2	68.740	89,4
29	2G	75	26.000	0	1	1	1	69.876	70,6	72.816	73,0	76.101	100,7	76.035	79,9
06	2G	75	6.500	0	0	0	0	35.028	50,8	39.948	41,2	51.708	41,2	57.588	49,8
18	2G	75	6.500	0	1	1	0	46.300	75,2	48.780	72,8	54.940	41,2	60.820	49,8
30	2G	75	6.500	0	1	1	1	58.356	81,4	60.816	82,6	64.701	83,9	66.315	63,1
07	2G	75	0	6.500	0	0	0	36.746	41,2	42.626	41,2	54.386	41,2	60.266	41,2
19	2G	75	0	6.500	1	1	0	49.738	65,6	53.178	65,6	60.058	65,6	63.498	41,2
31	2G	75	0	6.500	1	1	1	59.354	70,6	62.294	70,6	68.174	83,2	69.855	54,5
(fortsættes)															

(fortsættes)

Tabel II. (fortsat)

Fa- mi- lie		Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000		
				Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Væ- g- æstue	Børn- nehave	Antal børn									Studerende	
nr.																		
08	2G	75	0	19.500	0	0	0	0	20,2	47.982	41,2	59.742	41,2	65.622	41,2	65.622	41,2	
20	2G	75	0	19.500	1	1	0	0	55,432	60.974	65,6	67.854	65,6	71.294	65,6	71.294	65,6	
32	2G	75	0	19.500	1	1	1	1	65.548	73.530	70,6	79.410	70,6	82.350	79,2	82.350	79,2	
09	2G	100	26.000	0	0	0	0	0	35.884	41,2	41,2	52.300	64,0	55.900	73,6	55.900	73,6	
21	2G	100	26.000	0	1	1	0	0	54.356	55,6	57.796	60.812	55,6	65.252	110,8	65.252	110,8	
33	2G	100	26.000	0	1	1	1	1	66.112	70,6	69.052	70.222	85,7	71.657	85,7	71.657	85,7	
10	2G	100	6.500	0	0	0	0	0	34.204	50,8	39.124	41,2	49.660	55,6	54.100	55,6	54.100	55,6
22	2G	100	6.500	0	1	1	0	0	45.356	81,2	47.236	52.892	55,6	57.332	55,6	57.332	55,6	
34	2G	100	6.500	0	1	1	1	1	54.952	80,2	56.932	59.182	68,9	62.297	68,9	62.297	68,9	
11	2G	100	0	6.500	0	0	0	0	35.922	41,2	41.802	53.274	55,6	57.714	55,6	57.714	55,6	
23	2G	100	0	6.500	1	1	0	0	48.914	65,6	52.354	58.946	80,0	60.946	55,6	60.946	55,6	
35	2G	100	0	6.500	1	1	1	1	58.530	70,6	61.470	66.598	98,3	66.772	68,9	66.772	68,9	
12	2G	100	0	19.500	0	0	0	0	28,4	47.158	41,2	58.918	41,2	64.798	54,2	64.798	54,2	
24	2G	100	0	19.500	1	1	0	0	55.432	52,8	60.150	67.030	65,6	70.470	78,6	70.470	78,6	
36	2G	100	0	19.500	1	1	1	1	65.548	57,8	69.776	75.646	71,3	78.520	96,8	78.520	96,8	

Tabel III. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for grupper af familier, hvor de to voksne lever "papirløst" sammen. Familierne inden for grupper adskiller sig kun ved forskelligt børneantal. 1975.

Fa- mi- lie		Ci- vil- stand	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000	
			Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn										
						Vuggestue	Børnehave									Frit. hjem
nr.																
37	2UG	50	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	39,5	53.440	63,5	57.090	39,5	
41	2UG	50	24.000	0	1	1	0	48.972	88,3	50.142	39,5	62.242	110,3	61.212	47,9	
38	2UG	50	6.000	0	0	0	0	32.890	39,5	38.940	39,5	51.040	39,5	57.090	39,5	
42	2UG	50	6.000	0	1	1	0	41.772	95,5	42.222	39,5	54.322	39,5	60.372	39,5	
39	2UG	50	0	6.000	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5	53.410	39,5	59.460	39,5	
43	2UG	50	0	6.000	1	1	0	45.862	63,9	49.472	88,3	56.692	39,5	62.742	39,5	
40	2UG	50	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5	
44	2UG	50	0	18.000	1	1	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5	

Tabel IV. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for grupper af familier, hvor de to voksne lever "papirløst" sammen. Familierne inden for grupper adskiller sig kun ved forskelligt børneantal. 1976.

nr.	Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.
-----	-------------------	----------------------	-------------	--	--	--	--	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Tabel VI. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for enlige, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved forskelligt børneantal, 1976.

nr.	Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Familietype						Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
				Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn	Vægs- estue	Børnehave	Frit. hjem								
45	E		100	26.000	0	0	0	0	31.434	41,2	37.314	47.850	64,0	51.450	73,6		
47	E		100	26.000	0	1	1	0	53.406	65,6	56.846	59.862	55,6	64.302	110,8		
46	E		100	6.500	0	0	0	0	29.754	50,8	34.674	45.210	55,6	49.650	55,6		
48	E		100	6.500	0	1	1	0	44.406	81,2	46.286	51.942	55,6	56.382	55,6		

Tabel VII. Nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for samlevede par, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved den ægteskabelige status, 1975.

Familietype															
Fa- mi- lie nr.	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Antal børn		Vuggestue	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000 - 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000 - 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
					Børnehav	Privt. hjem									
01	2G	50	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	39,5	53.440	63,5	57.090	39,5
37	2UG	50	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	39,5	53.440	63,5	57.090	39,5
02	2G	50	6.000	0	0	0	0	32.890	39,5	38.940	39,5	51.040	39,5	57.090	39,5
38	2UG	50	6.000	0	0	0	0	32.890	39,5	38.940	39,5	51.040	39,5	57.090	39,5
03	2G	50	0	6.000	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5	53.410	39,5	59.460	39,5
39	2UG	50	0	6.000	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5	53.410	39,5	59.460	39,5
04	2G	50	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5
40	2UG	50	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5
13	2G	50	24.000	0	1	1	0	48.972	88,3	50.142	39,5	62.242	110,3	61.212	47,9
41	2UG	50	24.000	0	1	1	0	48.972	88,3	50.142	39,5	62.242	110,3	61.212	47,9
14	2G	50	6.000	0	1	1	0	41.772	95,5	42.222	39,5	54.322	39,5	60.372	39,5
42	2UG	50	6.000	0	1	1	0	41.772	95,5	42.222	39,5	54.322	39,5	60.372	39,5
15	2G	50	0	6.000	1	1	0	45.862	63,9	49.472	88,3	56.692	39,5	62.742	39,5
43	2UG	50	0	6.000	1	1	0	45.862	63,9	49.472	88,3	56.692	39,5	62.742	39,5
16	2G	50	0	18.000	1	1	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5
44	2UG	50	0	18.000	1	1	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5

Tabel VIII. Nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for samlevedende par, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved den ægteskabelige status, 1976.

Familietype			Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000			Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000			Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000			Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000			Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000			Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000			Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000			Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																
Fa- mi- lie nr.	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Antal børn	Vuggestue	Børnehave	Fril. hjem	Studerende																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																																															</

Tabel IX. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for familier, som inden for de parvise grupper kun adskiller sig ved, at den ene familie består af et ægtepar, samt eventuelle børn, mens den anden familie er en enlig med eventuelle børn. 1975.

Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000	
			Man- dens ind- tægts- andel	Årligt husleje	Årligt hus- under- skud	kr.	kr.									
																Antal børn
nr.		pct.														
09	2G	100	24.000		0	0	0	0	34.740	39,5	40.790	51,0	49.458	71,9	52.268	53,9
45	E	100	24.000		0	0	0	0	31.185	39,5	37.235	51,0	45.903	71,9	48.713	53,9
10	2G	100	6.000		0	0	0	0	32.100	39,5	38.150	51,0	47.658	53,9	52.268	53,9
46	E	100	6.000		0	0	0	0	28.545	39,5	34.595	51,0	44.103	53,9	48.713	53,9
21	2G	100	24.000		0	1	1	0	48.182	88,3	49.352	51,0	58.020	124,7	55.550	53,9
47	E	100	24.000		0	1	1	0	47.949	88,3	49.119	51,0	57.787	124,7	55.317	53,9
22	2G	100	6.000		0	1	1	0	40.262	88,3	41.432	51,0	50.940	53,9	55.550	53,9
48	E	100	6.000		0	1	1	0	40.029	88,3	41.199	51,0	50.707	53,9	55.317	53,9

Tabel X. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for familier, som inden for de parvise grupper kun adskiller sig ved, at den ene familie består af et ægtepar, samt eventuelle børn, mens den anden familie er en enlig med eventuelle børn. 1976.

nr.	Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000		
			Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	kr.	Vuggestue									Børnehave	Antal børn
09	2G	100	26.000	0	0	0	0	0	35.884	41,2	41.764	41,2	52.300	64,0	55.900	73,6	
45	E	100	26.000	0	0	0	0	0	31.434	41,2	37.314	41,2	47.850	64,0	51.450	73,6	
10	2G	100	6.500	0	0	0	0	0	34.204	50,8	39.124	41,2	49.660	55,6	54.100	55,6	
46	E	100	6.500	0	0	0	0	0	29.754	50,8	34.674	41,2	45.210	55,6	49.650	55,6	
21	2G	100	26.000	0	1	1	0	0	54.356	65,6	57.796	92,0	60.812	55,6	65.252	110,8	
47	E	100	26.000	0	1	1	0	0	53.406	65,6	56.846	92,0	59.862	56,8	64.302	110,8	
22	2G	100	6.500	0	1	1	0	0	45.356	81,2	47.236	65,6	52.892	55,6	57.332	55,6	
48	E	100	6.500	0	1	1	0	0	44.406	81,2	46.286	65,6	51.942	55,6	56.382	55,6	

Tabel XI. Nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for ægtepar, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved størrelsen på mandens indkomstandel, 1975.

Familie	Ci-vilstand	Familietype				Nettoindk. ved lønindk. på kr.	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Nettoindk. ved lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - stigning 60.000 - 70.000	Nettoindk. ved lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
		Man-dens ind-tægts-andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt husunder-skud kr.	Antal børn						
nr.					Vurderet Børnehave	Priv. hjem	Studerende				
01	2G	50	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	63,5
05	2G	75	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	74,3
09	2G	100	24.000	0	0	0	0	34.740	39,5	40.790	71,9
02	2G	50	6.000	0	0	0	0	32.890	39,5	38.940	39,5
06	2G	75	6.000	0	0	0	0	32.890	39,5	38.940	50,3
10	2G	100	6.000	0	0	0	0	32.100	39,5	38.150	53,9
03	2G	50	0	6.000	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5
07	2G	75	0	6.000	0	0	0	35.260	39,5	41.310	42,4
11	2G	100	0	6.000	0	0	0	34.470	39,5	40.520	42,4
04	2G	50	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5
08	2G	75	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5
12	2G	100	0	18.000	0	0	0	39.210	39,5	45.260	39,5
13	2G	50	24.000	0	1	1	0	48.972	38,3	50.142	39,5
17	2G	75	24.000	0	1	1	0	48.972	38,3	50.142	121,1
21	2G	100	24.000	0	1	1	0	48.182	88,3	49.352	124,7
14	2G	50	6.000	0	1	1	0	41.772	95,5	42.222	39,5
18	2G	75	6.000	0	1	1	0	41.772	95,5	42.222	50,3
22	2G	100	6.000	0	1	1	0	40.262	88,3	41.432	53,9
15	2G	50	0	6.000	1	1	0	45.862	63,9	49.472	39,5
19	2G	75	0	6.000	1	1	0	45.862	63,9	49.472	42,4
23	2G	100	0	6.000	1	1	0	45.072	63,9	48.682	53,9

(fortsættes)

Tabel XI. (fortsat)

Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000				
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel	Årlig husleje under- skud									Antal børn	Vuggestue Børnehave Priv. hjem		
nr.		pct.	kr.	kr.											
16	2G	50	0	18.000	1	1	0	0	55.482	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5
20	2G	75	0	18.000	1	1	0	0	55.482	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5
24	2G	100	0	18.000	1	1	0	0	54.692	55.862	63,9	60.642	53,9	65.252	53,9
25	2G	50	24.000	0	1	1	1	1	66.396	69.146	125,2	68.938	84,0	70.535	124,7
29	2G	75	24.000	0	1	1	1	1	66.396	69.146	125,2	68.866	94,8	69.383	135,5
33	2G	100	24.000	0	1	1	1	1	62.666	61.996	83,3	64.543	122,4	62.299	105,0
26	2G	50	6.000	0	1	1	1	1	54.276	56.306	106,0	59.818	58,8	63.955	58,7
30	2G	75	6.000	0	1	1	1	1	54.276	56.306	106,0	59.746	69,6	62.783	69,5
34	2G	100	6.000	0	1	1	1	1	50.426	49.636	66,5	55.663	73,2	58.339	65,4
27	2G	50	0	6.000	1	1	1	1	55.566	58.676	98,3	63.349	58,8	67.465	58,8
31	2G	75	0	6.000	1	1	1	1	55.566	58.676	98,3	63.349	61,7	67.177	69,5
35	2G	100	0	6.000	1	1	1	1	54.776	57.886	105,1	60.057	73,2	62.733	77,0
28	2G	50	0	18.000	1	1	1	1	66.186	66.356	68,9	69.636	51,1	74.525	58,8
32	2G	75	0	18.000	1	1	1	1	66.186	66.356	68,9	69.636	51,1	74.525	58,8
36	2G	100	0	18.000	1	1	1	1	65.396	65.566	68,9	68.846	73,2	71.522	73,2

Tabel XII. Nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for ægtepar, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved størrelsen på mandens indkomstandel. 1976.

Familietype		Netto-indk.					Diff. skatte-sats v/ lønindk. - lønindk. på kr.	Netto-indk. ved lønindk. på kr.	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - lønindk. på kr.	Netto-indk. ved lønindk. på kr.	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - lønindk. på kr.	Netto-indk. ved lønindk. på kr.	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - lønindk. på kr.	Netto-indk. ved lønindk. på kr.	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - lønindk. på kr.		
		ved lønindk. på kr.	lønindk. på kr.	lønindk. på kr.	lønindk. på kr.	lønindk. på kr.											
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens tægts- andel	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Antal børn		Væ- gtes- stue	Børn hjem	Frit. hjem	Stude- rende	Netto-indk. ved lønindk. på kr.	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - lønindk. på kr.	Netto-indk. ved lønindk. på kr.	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - lønindk. på kr.	Netto-indk. ved lønindk. på kr.	Diff. skatte-sats v/ lønindk. - lønindk. på kr.	
nr.		pct.															
01	2G	50	26.000	0	0	0	0	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	59.988	65,2
05	2G	75	26.000	0	0	0	0	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	59.988	73,8
09	2G	100	26.000	0	0	0	0	0	0	0	35.884	41,2	41.764	41,2	52.300	55.900	73,6
02	2G	50	6.500	0	0	0	0	0	0	0	35.028	50,8	39.948	41,2	51.708	57.588	41,2
06	2G	75	6.500	0	0	0	0	0	0	0	35.028	50,8	39.948	41,2	51.708	57.588	49,8
10	2G	100	6.500	0	0	0	0	0	0	0	34.204	50,8	39.124	41,2	49.660	54.100	55,6
03	2G	50	0	6.500	0	0	0	0	0	0	36.746	41,2	42.626	41,2	54.386	60.266	41,2
07	2G	75	0	6.500	0	0	0	0	0	0	36.746	41,2	42.626	41,2	54.386	60.266	41,2
11	2G	100	0	6.500	0	0	0	0	0	0	35.922	41,2	41.802	41,2	53.274	57.714	55,6
04	2G	50	0	19.500	0	0	0	0	0	0	40.000	20,2	47.982	41,2	59.742	65.622	41,2
08	2G	75	0	19.500	0	0	0	0	0	0	40.000	20,2	47.982	41,2	59.742	65.622	41,2
12	2G	100	0	19.500	0	0	0	0	0	0	40.000	28,4	47.058	41,2	58.918	64.798	54,2
13	2G	50	26.000	0	1	1	0	0	0	0	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	68.740	80,8
17	2G	75	26.000	0	1	1	0	0	0	0	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	68.740	89,4
21	2G	100	26.000	0	1	1	0	0	0	0	54.356	65,6	57.796	92,0	60.812	65.252	110,8
14	2G	50	6.500	0	1	1	0	0	0	0	46.300	75,2	48.780	72,8	54.940	60.820	41,2
18	2G	75	6.500	0	1	1	0	0	0	0	46.300	75,2	48.780	72,8	54.940	60.820	49,8
22	2G	100	6.500	0	1	1	0	0	0	0	45.356	81,2	47.236	65,6	52.892	57.332	55,6
15	2G	50	0	6.500	1	1	0	0	0	0	49.738	65,6	53.178	65,6	60.058	63.498	41,2
19	2G	75	0	6.500	1	1	0	0	0	0	49.738	65,6	53.178	65,6	60.058	63.498	41,2
23	2G	100	0	6.500	1	1	0	0	0	0	48.914	65,6	52.354	65,6	58.946	60.946	55,6

(fortsættes)

Tabel XII. (fortsat)

Familietype										Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Vur- dages- tue	Antal børn	Frit- hjem	Studerende									
nr.			kr.	kr.													
16	2G	50	0	19.500	1	1	0	0	55.432	44,6	60.974	65,6	67.854	71.294	65,6	71.294	65,6
20	2G	75	0	19.500	1	1	0	0	55.432	44,6	60.974	65,6	67.854	71.294	65,6	71.294	65,6
24	2G	100	0	19.500	1	1	0	0	55.432	52,8	60.150	65,6	67.030	70.470	65,6	70.470	78,6
25	2G	50	26.000	0	1	1	1	1	69.876	70,6	72.816	73,0	76.101	76.035	100,7	76.035	71,3
29	2G	75	26.000	0	1	1	1	1	69.876	70,6	72.816	73,0	76.101	76.035	100,7	76.035	79,9
33	2G	100	26.000		1	1	1	1	66.112	70,6	69.052	76,6	70.222	71.657	85,7	71.657	85,7
23	2G	50	6.500	0	1	1	1	1	58.956	81,4	60.816	82,6	64.701	66.315	83,9	66.315	54,5
30	2G	75	6.500	0	1	1	1	1	58.956	81,4	60.816	82,6	64.701	66.315	83,9	66.315	63,1
34	2G	100	6.500	0	1	1	1	1	54.952	80,2	56.932	81,4	59.182	62.297	68,9	62.297	68,9
27	2G	50	0	6.500	1	1	1	1	59.354	70,6	62.294	70,6	68.174	69.855	83,2	69.855	54,5
31	2G	75	0	6.500	1	1	1	1	59.354	70,6	62.294	70,6	68.174	69.855	83,2	69.855	54,5
35	2G	100	0	6.500	1	1	1	1	58.530	70,6	61.470	70,6	66.598	66.772	98,3	66.772	68,9
28	2G	50	0	19.500	1	1	1	1	65.548	20,2	73.530	70,6	79.410	82.350	70,6	82.350	79,2
32	2G	75	0	19.500	1	1	1	1	65.548	20,2	73.530	70,6	79.410	82.350	70,6	82.350	79,2
36	2G	100	0	19.500	1	1	1	1	65.548	57,8	69.766	70,6	75.646	78.520	71,3	78.520	96,8

Tabel XIII. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for ægtepar, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved forskellig husleje. 1975.

Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel	Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
			Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn	Antal hæve- stue								
nr.		pct.	kr.	kr.		Væ- gtes- stue	Studere- nde							
01	2G	50	24.000	0	0	0	0	35.530	41.580	39,5	53.440	63,5	57.090	39,5
02	2G	50	6.000	0	0	0	0	32.890	38.940	39,5	51.040	39,5	57.090	39,5
05	2G	75	24.000	0	0	0	0	35.530	41.580	39,5	53.368	74,3	55.938	50,3
06	2G	75	6.000	0	0	0	0	32.890	38.940	39,5	50.968	50,3	55.938	50,3
09	2G	100	24.000	0	0	0	0	34.740	40.790	51,0	49.458	71,9	52.268	53,9
10	2G	100	6.000	0	0	0	0	32.100	38.150	51,0	47.658	53,9	52.268	53,9
13	2G	50	24.000	0	1	1	0	48.972	50.142	39,5	62.242	110,3	61.212	47,9
14	2G	50	6.000	0	1	1	0	41.772	42.222	39,5	54.322	39,5	60.372	39,5
17	2G	75	24.000	0	1	1	0	48.972	50.142	39,5	62.170	121,1	60.060	58,7
18	2G	75	6.000	0	1	1	0	41.772	42.222	39,5	54.250	50,3	59.220	50,3
21	2G	100	24.000	0	1	1	0	48.182	49.352	51,0	58.020	124,7	55.550	53,9
22	2G	100	6.000	0	1	1	0	40.262	41.432	51,0	50.940	53,9	55.550	53,9
25	2G	50	24.000	0	1	1	1	66.396	69.146	125,2	68.938	84,0	70.535	124,7
26	2G	50	6.000	0	1	1	1	54.276	56.306	106,0	59.818	58,8	63.935	58,7
29	2G	75	24.000	0	1	1	1	66.396	69.146	125,2	68.866	94,8	69.383	135,5
30	2G	75	6.000	0	1	1	1	54.276	56.306	106,0	59.746	69,6	62.783	69,5
33	2G	100	24.000	0	1	1	1	62.666	61.996	83,3	64.543	122,4	62.299	105,0
34	2G	100	6.000	0	1	1	1	50.426	49.636	66,5	55.663	73,2	58.339	65,4

Tabel XIV. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for ægtepar, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved forskellig husleje, 1976.

Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
			Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn	Væ- gges- stue								
nr.			kr.	kr.										
01	2G	50	26.000	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	43,6	59.988	65,2
02	2G	50	6.500	0	0	0	35.028	50,8	39.948	41,2	50.708	41,2	57.588	41,2
05	2G	75	26.000	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	43,6	59.988	73,8
06	2G	75	6.500	0	0	0	35.028	50,8	39.948	41,2	51.708	41,2	57.588	49,8
09	2G	100	26.000	0	0	0	35.884	41,2	41.764	41,2	52.300	64,0	55.900	73,6
10	2G	100	6.500	0	0	0	34.204	50,8	39.124	41,2	49.660	55,6	54.100	55,6
13	2G	50	26.000	0	1	1	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	41,2	68.740	80,8
14	2G	50	6.500	0	1	1	46.300	75,2	48.780	72,8	59.940	41,2	60.820	41,2
17	2G	75	26.000	0	1	1	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	41,2	68.740	89,4
18	2G	75	6.500	0	1	1	46.300	75,2	48.780	72,8	54.940	41,2	60.820	49,8
21	2G	100	26.000	0	1	1	54.356	65,6	57.796	92,0	60.812	55,6	65.252	110,8
22	2G	100	6.500	0	1	1	45.356	81,2	47.236	65,6	52.892	55,6	57.332	55,6
25	2G	50	26.000	0	1	1	69.876	70,6	72.816	73,0	76.101	100,7	76.035	71,3
26	2G	50	6.500	0	1	1	58.956	81,4	60.816	82,6	64.701	83,9	66.315	54,5
29	2G	75	26.000	0	1	1	69.876	70,6	72.816	73,0	76.101	100,7	76.035	79,9
30	2G	75	6.500	0	1	1	58.956	81,4	60.816	82,6	64.701	83,9	66.315	63,1
33	2G	100	26.000	0	1	1	66.112	70,6	69.052	76,6	70.222	85,7	71.657	85,7
34	2G	100	6.500	0	1	1	54.952	80,2	56.932	81,4	59.182	68,9	62.297	68,9

Tabel XV. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomstgrupper for familier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved underskuddet på ejerboligen. 1975.

Familietype										Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000
Fa- mi- lie nr.	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Væge- stue Antal	Børnehave Antal	børn Antal	Studerende Antal									
03	2G	50	0	6.000	0	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5	53.410	39,5	59.460	39,5	
04	2G	50	0	18.000	0	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5	
07	2G	75	0	6.000	0	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5	53.410	42,4	59.172	50,3	
08	2G	75	0	18.000	0	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5	
11	2G	100	0	6.000	0	0	0	0	34.470	39,5	40.520	42,4	50.892	53,9	55.502	53,9	
12	2G	100	0	18.000	0	0	0	0	39.210	39,5	45.260	39,5	57.360	53,9	61.970	53,9	
15	2G	50	0	6.000	1	1	0	0	45.864	63,9	49.472	88,3	56.692	39,5	62.742	39,5	
16	2G	50	0	18.000	1	1	0	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5	
19	2G	75	0	6.000	1	1	0	0	45.862	63,9	49.472	88,3	56.692	42,4	62.454	50,3	
20	2G	75	0	18.000	1	1	0	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5	
23	2G	100	0	6.000	1	1	0	0	45.072	63,9	48.682	91,2	54.174	53,9	58.784	53,9	
24	2G	100	0	18.000	1	1	0	0	54.692	88,3	55.862	63,9	60.642	53,9	65.252	53,9	
27	2G	50	0	6.000	1	1	1	1	55.566	68,9	58.676	98,3	63.349	58,8	67.465	58,8	
28	2G	50	0	18.000	1	1	1	1	66.186	98,3	66.356	68,9	69.636	51,1	74.525	58,8	
31	2G	75	0	6.000	1	1	1	1	55.566	68,9	58.676	98,3	63.349	61,7	67.177	69,6	
32	2G	75	0	18.000	1	1	1	1	66.186	98,3	66.356	68,9	69.636	51,1	74.525	58,8	
35	2G	100	0	6.000	1	1	1	1	54.776	68,9	57.886	105,1	60.057	73,2	62.733	77,0	
36	2G	100	0	18.000	1	1	1	1	65.396	98,3	65.566	68,9	68.846	73,2	71.522	73,2	
39	2UG	50	0	6.000	0	0	0	0	35.260	39,5	41.310	39,5	53.410	39,5	59.460	39,5	
40	2UG	50	0	18.000	0	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5	
43	2UG	50	0	6.000	1	1	0	0	45.862	63,9	49.472	88,3	56.692	39,5	62.742	39,5	
44	2UG	50	0	18.000	1	1	0	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5	

Tabel XVI. Nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomstgrupper for familier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved underskuddet på ejerboligen. 1976.

Fa- mi- lie	Ci- vil- stand	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000
			Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Vægs- estue	Børn hjem						
nr.			kr.	kr.								
03	2G	50	0	6.500	0	0	0	36.746	41,2	42.626	54.386	41,2
04	2G	50	0	19.500	0	0	0	40.000	20,2	47.982	59.742	41,2
07	2G	75	0	6.500	0	0	0	36.746	41,2	42.626	54.386	41,2
08	2G	75	0	19.500	0	0	0	40.000	20,2	47.982	59.742	41,2
11	2G	100	0	6.500	0	0	0	35.922	41,2	41.802	53.274	55,6
12	2G	100	0	19.500	0	0	0	40.000	28,4	47.158	58.918	41,2
15	2G	50	0	6.500	1	1	0	49.738	65,6	53.178	60.058	65,6
16	2G	50	0	19.500	1	1	0	55.432	44,6	60.974	67.854	65,6
19	2G	75	0	6.500	1	1	0	49.738	65,6	53.178	60.058	65,6
20	2G	75	0	19.500	1	1	0	55.432	44,6	60.974	67.854	65,6
23	2G	100	0	6.500	1	1	0	48.914	65,6	52.354	58.946	80,0
24	2G	100	0	19.500	1	1	0	55.432	52,8	60.150	67.030	65,6
27	2G	50	0	6.500	1	1	1	59.354	70,6	62.294	68.174	83,2
28	2G	50	0	19.500	1	1	1	65.548	20,2	73.530	79.410	70,6
31	2G	75	0	6.500	1	1	1	59.354	70,6	62.294	68.174	83,2
32	2G	75	0	19.500	1	1	1	65.548	20,2	73.530	79.410	70,6
35	2G	100	0	6.500	1	1	1	58.530	70,6	61.470	66.598	98,3
36	2G	100	0	19.500	1	1	1	65.548	57,8	69.766	75.646	71,3
39	2UG	50	0	6.500	0	0	0	36.746	41,2	42.626	54.386	41,2
40	2UG	50	0	19.500	0	0	0	40.000	20,2	47.982	59.742	41,2
43	2UG	50	0	6.500	1	1	0	49.738	65,6	53.178	60.058	65,6
44	2UG	50	0	19.500	1	1	0	55.432	44,6	60.974	67.854	65,6

Tabel XVII. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for familier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved boligform. 1975.

Fa- mi- lie nr.		Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000		
		Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Antal børn										
					Vuggestue									Børnehave	Frit. hjem
01	2G	50	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	39,5	53.440	63,5	57.090	39,5
04	2G	50	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5
05	2G	75	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	39,5	53.368	74,3	55.938	50,3
08	2G	75	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5
09	2G	100	24.000	0	0	0	0	34.740	39,5	40.790	51,0	49.458	71,9	52.268	53,9
12	2G	100	0	18.000	0	0	0	39.210	39,5	45.260	39,5	57.360	53,9	61.970	53,9
13	2G	50	24.000	0	1	1	0	48.972	88,3	50.142	39,5	62.242	110,3	61.212	47,9
16	2G	50	0	18.000	1	1	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5
17	2G	75	24.000	0	1	1	0	48.972	88,3	50.142	39,5	62.170	121,1	60.060	58,7
20	2G	75	0	18.000	1	1	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5
21	2G	100	24.000	0	1	1	0	48.182	88,3	49.352	51,0	58.020	124,7	55.550	53,9
24	2G	100	0	18.000	1	1	0	54.692	88,3	55.862	63,9	60.642	53,9	65.252	53,9
25	2G	50	24.000	0	1	1	1	66.396	72,5	69.146	125,2	68.938	84,0	70.535	124,7
28	2G	50	0	18.000	1	1	1	66.186	98,3	66.356	68,9	69.636	51,1	74.525	58,8
29	2G	75	24.000	0	1	1	1	66.396	72,5	69.146	125,2	68.866	94,8	69.383	135,5
32	2G	75	0	18.000	1	1	1	66.186	98,3	66.356	68,9	69.636	51,1	74.525	58,8
33	2G	100	24.000	0	1	1	1	62.666	106,7	61.996	83,3	64.543	122,4	62.299	105,0
36	2G	100	0	18.000	1	1	1	65.396	98,3	65.566	68,9	68.846	73,2	71.522	73,2
37	2UG	50	24.000	0	0	0	0	35.530	39,5	41.580	39,5	53.440	63,5	57.090	39,5
40	2UG	50	0	18.000	0	0	0	40.000	39,5	46.050	39,5	58.150	39,5	64.200	39,5
41	2UG	50	24.000	0	1	1	0	48.972	88,3	50.142	39,5	62.242	110,3	61.212	47,9
44	2UG	50	0	18.000	1	1	0	55.482	88,3	56.652	63,9	61.432	39,5	67.482	39,5

Tabel XVIII. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for familier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved boligform. 1976.

Fa- mi- lie		Familietype				Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 70.000 - 80.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk. - stigning 80.000 - 90.000		
		Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Antal børn										
					Vægs- estue									Privt. hjem	
nr.															
01	2G	50	26.000	0	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	43,6	59.988	65,2
04	2G	50	0	19.500	0	0	0	40.000	20,2	47.982	41,2	59.742	41,2	65.622	41,2
05	2G	75	26.000	0	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	43,6	59.988	73,8
08	2G	75	0	19.500	0	0	0	40.000	20,2	47.982	41,2	59.742	41,2	65.622	41,2
09	2G	100	26.000	0	0	0	0	35.884	41,2	41.764	41,2	52.300	64,0	55.900	73,6
12	2G	100	0	19.500	0	0	0	40.000	28,4	47.158	41,2	58.918	41,2	64.798	54,2
13	2G	50	26.000	0	1	1	0	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	41,2	68.740	80,8
16	2G	50	0	19.500	1	1	0	55.432	44,6	60.974	65,6	67.854	65,6	71.294	65,6
17	2G	75	26.000	0	1	1	0	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	41,2	68.740	89,4
20	2G	75	0	19.500	1	1	0	55.432	44,6	60.974	65,6	67.854	65,6	71.294	65,6
21	2G	100	26.000	0	1	1	0	54.356	65,6	57.796	92,0	60.812	55,6	65.252	110,8
24	2G	100	0	19.500	1	1	0	55.432	52,8	60.150	65,6	67.030	65,6	70.470	78,6
25	2G	50	26.000	0	1	1	1	69.876	70,6	72.816	73,0	76.101	100,7	76.035	71,3
28	2G	50	0	19.500	1	1	1	65.548	20,2	73.530	70,6	79.410	70,6	82.350	79,2
29	2G	75	26.000	0	1	1	1	69.876	70,6	72.816	73,0	76.101	100,7	76.035	79,9
32	2G	75	0	19.500	1	1	1	65.548	20,2	73.530	70,6	79.410	70,6	82.350	79,2
33	2G	100	26.000	0	1	1	1	66.112	70,6	69.052	76,6	70.222	85,7	71.657	85,7
36	2G	100	0	19.500	1	1	1	65.548	57,8	69.766	70,6	75.646	71,3	78.520	96,8
37	2UG	50	26.000	0	0	0	0	36.708	41,2	42.588	41,2	54.348	43,6	59.988	65,2
40	2UG	50	0	19.500	0	0	0	40.000	20,2	47.982	41,2	59.742	41,2	65.622	41,2
41	2UG	50	26.000	0	1	1	0	55.180	65,6	58.620	92,0	62.860	41,2	68.740	80,8
44	2UG	50	0	19.500	1	1	0	55.432	44,6	60.974	65,6	67.854	65,6	71.294	65,6

Bilag 3

Optryk af kapitel I fra pensionsreformatarbejdsgruppens betænkning "Rapport om samordning af pension, skat og boligsikring". Betænkning nr. 772, København 1976.

Kapitel I

Oversigt over pensions-, skatte- og boligsikringsreglerne samt reglerne om betaling for hjemmehjælp

A. Pensionsreglerne

Den følgende oversigt over de sociale pensioner (folkepension, invalidepension og enkepension) er udarbejdet på grundlag af de regler, der var gældende pr. 1. oktober 1975. I de tilfælde, hvor der angives beløbsstørrelser, er der anvendt satser pr. 1. oktober 1975.

Inden pensionens bestanddele nærmere beskrives, gives i det følgende en skematisk opstilling af pensionselementerne for de enkelte pensionistkategorier. De med x) mærkede beløb er indtægtsbestemte; det vil sige, at beløbene størrelse afhænger af eventuel indkomst ud over pensionen.

Folkepensionister over 67 år:

Grundbeløb
Pensionstillæg^{x)} ,
Eventuelt ægteskabstillæg eller hustrutillæg

Folkepensionister under 67 år:

Grundbeløb^{x)}
Pensionstillæg^{x)} ,
Eventuelt ægteskabstillæg eller hustrutillæg

Enkepensionister:

Grundbeløb^{x)}
Pensionstillæg

Invalidepensionister med højeste pension:

Grundbeløb^{x)}
Pensionstillæg^{x)}
Invaliditetsbeløb
Erhvervsudygtighedsbeløb ,
Eventuelt ægteskabstillæg eller hustrutillæg

Invalidepensionister med mellemste pension:

Grundbeløb^{x)}
Pensionstillæg
Invaliditetsbeløb
Eventuelt ægteskabstillæg eller hustrutillæg

Invalidepensionister med laveste pension:

$\frac{1}{2}$ grundbeløb
i invaliditetsbeløb
Eventuelt hustrutillæg^{x)}

Endelig ydes i visse tilfælde yderligere tillæg til pensionen.

I bilag 3 til rapporten er opgjort antallet af personer inden for de forskellige pensionistkategorier.

1. Pensionens bestanddele

a. Grundbeløb

Grundbeløbet er 11.520 kr. årligt for hver samgift pensionist - d.v.s. for pensionister, hvis ægtefælle også er pensionist - og 14.952 kr. årligt for andre.

Personer, der er 67 år eller derover, modtager altid fuldt grundbeløb.

Grundbeløbet til pensionister under 67 år reguleres efter størrelsen af pensionistens egen indkomst ud over pensionen. Indtægtsreguleringen begynder, når indtægten ud over pensionen overstiger 14.100 kr. for gifte og 7.000 kr. for enlige. Når indkomsten ud over pensionen består af bestemte indkomster (f.eks. arbejdsindkomst eller pensioisindkomst), begynder indtægtsreguleringen dog først ved en noget højere indtægt.

Indtægtsreguleringen af grundbeløbet sker som hovedregel med 60%, således at en stigning i indkomst ud over pensionen på f.eks. 100 kr. medfører en nedgang i grundbeløbet på 60 kr. For pensionsindkomster gælder særlige regler, således at reguleringen som oftest kun sker med 36%.

b. Pensionstillæg

Pensionstillægget udgør 3.168 kr. årligt for hver samgift pensionist og 3.204 kr. årligt for andre. Pensionstillægget reguleres efter modtagerens og dennes eventuelle ægtefælles samlede indkomst ud over pensionen. For hver 100 kr. indtægten overstiger 3.300 kr. for gifte og 2.300 kr. for enlige, fradrages 30 kr. årlig i pensionstillægget; fradraget er dog kun 15 kr. for ægtefæller, når begge ægtefæller er berettigede til pensionstillæg. Reduktionsprocenten for pensionstillægget ved overskridelse af det fradragsfri beløb bliver herefter 30% for alle pensionister, når ægtepar betragtes under ét.

Ved lov nr. 280 af 26. juni 1975 er der med virkning fra 1. oktober 1976 sket en forhøjelse af de fradragsfri beløb ved beregning af pensionstillæg. I nærværende rapport er forhøjelsen indregnet i satserne pr. 1. oktober 1975. Det fradragsfri beløb udgør herefter 6.600 kr. for gifte og 4.500 kr. for enlige.

c. Ægteskabstillæg og hustrutillæg

Ægteskabstillæg ydes alle pensionister, hvis ægtefælle ikke modtager folkepension, invalidepension eller invaliditetsydelse. Til en pensionist, der opfylder betingelserne for at få ægteskabstillæg, og hvis hustru er fyldt 62 år, ydes i stedet for ægteskabstillægget et hustrutillæg. Ægteskabstillægget udgør 1.560 kr. årligt og hustrutillægget 11.208 kr. årligt. Invalidepensionister med laveste pension er ikke berettigede til ægteskabstillæg, men når betingelserne i øvrigt er opfyldt, er disse pensionister berettigede til et hustrutillæg på 13.020 kr. årligt. For hver 100 kr. ægtefællens samlede indkomst overstiger den indkomst, hvor pensionstillægget bortfalder, fradrages der 30 kr. i ægteskabstillægget eller hustrutillægget. Reduktionsprocenten er således 30 ligesom for pensionstillægget.

d. Invaliditetsbeløb

Invalidepensionister med højeste og mellemste pension modtager helt invaliditetsbeløb, medens invalidepensionister med laveste pension får halvt invaliditetsbeløb. Invaliditetsbeløbet er 5.724 kr. årligt for gifte, hvis ægtefælle modtager invalidepension eller invaliditetsydelse, og 7.452 kr. for andre. Invaliditetsbeløbet indgår ikke i den skattepligtige indkomst.

e. Erhvervsudygtighedsbeløb

Erhvervsudygtighedsbeløb ydes invalidepensionister med højeste pension. Erhvervsudygtighedsbeløbet er 7.260 kr. årligt for gifte, hvis ægtefælle opfylder betingelserne for at få erhvervsudygtighedsbeløb, og 9.960 kr. årligt for andre. Erhvervsudygtighedsbeløbet, der er skattepligtig indkomst, ydes uden hensyn til samtidig indtægt. Beløbet kan imidlertid blive nedsat, såfremt der skal ske fradrag i pensionen på grund af en i anledning af invaliditeten tilkendt erstatning efter ulykkesforsikringsloven.

f. Invaliditetsydelse

Personer, som har en alvorlig lægelig invaliditet, og som skønnes at ville være berettigede til højeste eller mellemste invalidepension, såfremt de ikke udøvede erhvervsmæssigt arbejde, er berettigede til invaliditetsydelse.

Reglerne om invaliditetsydelse er ikke behandlet i denne rapport, idet der er tale om en ydelse til ikke-pensionister.

g. Tillæg i øvrigt

Når visse betingelser er opfyldt, kan pensionisterne få udbetalt yderligere tillæg. Af disse tillæg skal i første række nævnes følgende:

Personligt tillæg ydes efter kommunernes skøn over pensionisternes trang i de enkelte tilfælde, d.v. s. at dette tillæg kan henregnes til gruppen af indtægtsbestemte tillæg.

Personligt bistandstillæg ydes, såfremt invaliditeten bevirker, at den pågældende stadig må have personlig bistand af andre, eller såfremt invaliditeten består i blindhed eller stærk svagsynte. Tillægget er ikke-indtægtsbestemt.

Plejetillæg træder i stedet for bistandstillægget, når invaliditeten kræver vedvarende pleje eller tilsyn, der nødvendiggør andres stadige nærværelse. Også plejetillægget er ikke-indtægtsbestemt.

Ventetillæg ydes, når begæringen om pension udsættes ud over den normale pensionsalder. Tillægget ydes efter fire forskellige regelsæt afhængigt af, hvornår pensionisten har opsat sin begæring om folkepension.

Ud over disse tillæg kan nævnes en række andre tillæg, som alle er karakteriseret ved at være under afvikling.

Alderstillæg modtages således kun af pensionister, som inden den 1. april 1971 er fyldt 80 år.

Invaliditetstillæg tilkommer alene folkepensionister, der er overgået fra invalidepension, og som ved overgangen modtog dette tillæg. Invaliditetstillægget, der udgør 1.764 kr. årligt, indtægtsreguleres efter samme regler som grundbeløbet.

Husligt bistandstillæg, der er tilkendt, alene fordi invaliditeten bevirker, at pågældende stadig må have væsentlig bistand til nødvendig pasning af husholdningen, oppebæres alene af tidligere invalidepensionister, der ved invalidepensionslovens ikrafttræden i 1965 var mellem 60 og 67 år, og som ikke begærede overgang til invalidepension med invaliditetsbeløb.

Tillæg efter invalidepensionslovens § 44 oppebæres alene af pensionister, der den 31. december 1972 fik pensionen beregnet efter regler for visse ægtepar, hvor den ene af ægtefællerne var invalidepensionist med laveste pension, jfr. herom desuden nedenfor under afsnit B, punkt 4, f.

2. Fradrag i pensionen

Regler om samordning mellem pension og erstatninger efter ulykke s forsikringsloven findes i invalidepensionsloven og enkepensionsloven. Reglerne går ud på, at der skal foretages et fradrag i invalidepensionen, såfremt pensionisten har fået tilkendt erstatning for en nedsættelse af erhvervsevnen af over 20%, og i enkepensionen, såfremt enken har fået tilkendt erstatning i anledning af ægtefællens død. Fradraget udgør 20% af det beløb, hvormed erstatningen overstiger visse i loven fastsatte fradragsfrie beløb, der efter de pr. 1. oktober 1975 gældende satser udgør 5.160 kr. for gifte og 3.620 kr. for enlige. Fra pensionistens 67. år ændrer samordningen karakter, idet denne fra da af sker ved en reduktion af invaliditetserstatningen eller efterladteerstatningen med 25%.

3. Størrelsen af den samlede pension

Størrelsen af den samlede pension for pensionister, der ikke har indkomst ud over pensionen, fremgår af følgende oversigt. Ved beregningen er medtaget grundbeløb og pensionstillæg og for invalidepensionister endvidere invaliditetsbeløb og erhvervsudygtighedsbeløb (sidstnævnte ydes kun til invalidepensionister med højeste pension).

	Enlige pensionister	Ægtepar, begge ægtefæller pensionister - kr. årlig -
Folkepensionister og enkepensionister	18.156	29.376
Invalidepensionister med højeste pension	35.568 ¹⁾	55.344 ²⁾
Invalidepensionister med mellemste pension	25.608 ¹⁾	40.824 ²⁾
Invalidepensionister med laveste pension	11.184 ³⁾	17.256 ⁴⁾

1) Heraf er 7.452 kr. skattefri

2) Heraf er 11.448 kr. skattefri

3) Heraf er 3.720 kr. skattefri

4) Heraf er 5.736 kr. skattefri

4. Særregler for pensionister uden for skatte- og boligsikringslovgivningen

Ved bedømmelsen af pensionisternes økonomiske stilling er det ikke helt tilstrækkeligt at se på pensionernes størrelse samt på de mere generelt gældende fordele, som særreglerne vedrørende beregning af skat og boligsikring rummer. Opnåelse af status som pensionist åbner yderligere mulighed for at modtage en række specielle ydelser af meget forskellig karakter. Da tildelingen af disse ydelser i almindelighed er individuelt bestemt, vil ydelsernes betydning for den enkelte pensionist være meget skiftende. Der kan derfor ikke siges noget generelt om, hvilken rolle disse ydelser spiller.

I det følgende er nævnt de vigtigste blandt disse særydelser. Det bemærkes, at ydelserne ikke er gjort til genstand for videre overvejelser i rapporten, idet deres ovenfor nævnte karakter gør det rimeligt at antage, at spørgsmålet om deres fortsatte beståen falder uden for de opgaver, nærværende udvalg skal bedømme.

a. Særregler vedrørende børnetilskud

Forhøjet børnetilskud ydes til et barn, hvis forældre begge modtager folke- eller invalidepension.

Særligt børnetilskud ydes, når én eller begge et barns samlevende forældre modtager folke- eller invalidepension, medmindre børnebidrag af tilsvarende størrelse oppebæres.

b. Særregel vedrørende radio- og fjernsynsafgift

Folke- og invalidepensionister med fuldt pensionstillæg samt enkepensionister over 57 år med fuldt pensionstillæg kan meddeles fritagelse eller nedsættelse for radio- og fjernsynsafgift.

c. Særregel vedrørende pensionister i kollektivboliger

Efter bistandsloven kan der ydes støtte til dækning af udgifter til medhjælp og til særlig indretning i kollektivboliger for invalider eller folkepensionister.

d. Særregler vedrørende omsorgsarbejde

Efter bistandsloven iværksætter kommunalbestyrelsen eller yder støtte til omsorgsarbejde for invalide- og folkepensionister samt enkepensionister over 55 år.

Som eksempel på "plejehjemsforebyggende" omsorgsarbejde kan nævnes levering af færdiglavet mad, vaskeri-ordninger og fodpleje.

Som eksempel på omsorgsarbejde af aktiverende karakter kan nævnes klubarbejde, undervisning, foredrag, studiekredsarbejde, ergoterapi og pensionistgymnastik.

Endelig kan omsorgsarbejdet have overvejende underholdningsmæssigt eller feriemæssigt formål som f.eks. udflugter, pensionistrejser samt film og teaterbesøg.

e. Særregler vedrørende transportudgifter

Efter bistandsloven kan der til invalide- og folkepensionister samt enkepensionister over 55 år ydes tilskud til abonnement til kollektive transportmidler. Der kan desuden ydes støtte til pensionistens befordring med individuelle transportmidler, når helbreds-mæssige grunde taler derfor.

f. Rejserabatordning hos statsbanerne¹ m. v.

For personer, der er fyldt 65 år, samt for invalidepensionister gælder en særlig rabatordning for rejser med statsbanerne og visse andre offentlige transportordninger.

B. Beskatningsreglerne

De sociale pensioner er som hovedregel skattepligtig indkomst. Visse bestanddele er imidlertid undtaget fra skattepligten. Dette gælder: invaliditetsbeløb, invaliditetstillæg, bistanstillæg, plejetillæg, invaliditetsydelse, personlige tillæg samt visse dele af § 44-tillæggene.

Den følgende beskrivelse af beskatningsreglerne foretages med udgangspunkt i skattereglerne for 1976.

1. Beskatningsprocenter

Beskatningsprocenterne anvendes på den skattepligtige indkomst. Personfradraget blev tidligere givet som et fradrag i den skattepligtige indkomst før skatteberegningen. Fra og med indkomståret 1975 gives personfradraget som et fradrag i skatten, jfr. nedenfor.

Statsskatteskalaen

Der er regnet med en udskrivningsprocent på 90.

Af de første 59.500 kr. svares 14,4% (1. skalatrin).

Af de næste 47.600 kr. svares 28,8% (2. skalatrin).

Af resten svares 39,6% (3. skalatrin).

Konstante procenter

Kommuneskat incl. kirkeskat 22,6% (gennemsnit 1976)

Almindeligt folkepensionsbidrag 1,2%

Bidrag til dagpengefonden 1,0%

I alt excl. bidrag til den sociale pensionsfond .. 24,8%

Bidrag til den sociale pensionsfond

(dette betales ikke af personer på

67 år og derover) 2,0%

I alt 26,8%

Den samlede marginalskat på 1. skalatrin bliver herefter 39,2% for personer på 67 år og derover og 41,2% for personer under 67 år.

2. Personfradrag

Hver skattepligtig person har ret til et personfradrag på 10.800 kr. Enlige pensionister har dog ret til et personfradrag på 20.300 kr.

Personfradraget ydes som et fradrag i skatten. For statsskattens vedkommende beregnes fradraget ved anvendelse af procentsatsen efter skatteskalaens laveste trin. Det samlede nedslag i skatten kan derfor beregnes ud fra den marginalsattesats, der svarer til skatteskalaens 1. skalatrin.

Nedenfor er vist de fradrag i skatten, personfradragene berettiger til i 1976.

Skattemæssig værdi af personfradragene:

	Under 67 år	67 år og derover
Enlige pensionister	8. 364 kr.	7. 958 kr.
Andre	4. 450 kr.	4.234 kr.

Det fremgår, at en enlig pensionist under 67 år som følge af det forhøjede personfradrag med en given indkomst vil have 3. 914 kr. (8. 364 kr. T 4.450 kr.) mere i disponibel indtægt end andre enlige med tilsvarende indkomst. For en enlig pensionist, der er fyldt 67 år, er forskellen 3. 724 kr. (7. 958 kr. ÷ 4.234 kr.).

3. Lønmodtagerfradrag

Lønmodtagerfradraget omfatter udgifter i forbindelse med udførelsen af det indtægtsgivende arbejde, befordringsudgifter, kontingenter til faglige sammen-slutninger m.v. Det faste lønmodtagerfradrag udgør 2. 000 kr., dog højst 20% af lønindtægten. Lønmodtagerfradraget er således fuldt udnyttet ved en løn-indtægt på 10. 000 kr.

4. Særregler for pensionister m. fl.

Skattelovene indeholder en række særbestemmelser for pensionister m.fl. Af disse er de to første omtalt foran:

Særregel for alle folke-, invalide- og enkepensionister:

Forhøjet personfradrag for enlige.

Særregel for alle på 67 år og derover:

Fritagelse for betaling af bidrag til den sociale pensionsfond.

Særregel for alle på 67 år og derover med renteindkomst:

Nedslag for renteindkomst.

Særregel for alle på 67 år og derover med bolig i egen ejendom:

Særlig beregning af lejeværdi af egen bolig.

Særregel for alle ubemidlede på 65 år og derover i egen ejendom:

Lån til betaling af ejendomsskatter.

Særregel i form af skattefrihed for visse sociale ydelser:

Invaliditetsbeløb,

Invaliditets-, bistands- og plejetillæg,

personlige tillæg,

visse dele af tillæggene efter invalidepensionslovens § 44.

I det følgende omtales de enkelte ordninger hver for sig.

a) Forhøjet personfradrag for enlige

Alle enlige folke-, invalide- og enkepensionister har ret til et forhøjet personfradrag på 20. 300 kr., jfr. foran under 2.

b) Fri tagelse for betaling af bidrag til den sociale pensionsfond

Bidrag til den sociale pensionsfond blev første gang opkrævet i 1971. Bidraget udgør 2% af den skattepligtige indkomst. Personer på 67 år og derover er fritaget for betaling af dette bidrag.

c) Nedslag for renteindkomst

Personer på 67 år og derover er efter begæring berettigede til et nedslag i ansættelsen af den skattepligtige indkomst på 30% af deres renteindkomst, løbende udbetalinger fra renteforsikringer eller ikke-pristalsregulerede løbende pensionsudbetalinger. Nedslaget kan ikke overstige 3. 500 kr. Nedslagsbeløbet nedsættes med 50 kr. for hver fulde 100 kr., hvormed den skattepligtige indkomst før nedslaget overstiger 35. 700 kr., og bortfalder ved en indkomst på 42. 700 kr.

d) Særlig beregning af lejeværdi af egen bolig

Ved opgørelsen af den skattepligtige indkomst medregnes lejeværdien af bolig i egen ejendom.

For personer, der er 67 år eller derover, gælder den særregel, at lejeværdien beregnes som 2% af ejendomsværdien til og med 600. 000 kr. og med 5% af den del af ejendomsværdien, der ligger over 600.000 kr. Særreglen er indført "af hensyn til de særlige problemer, som lejeværdibeskatningen kan medføre for ældre skatteydere".

Forskellen til de almindeligt gældende regler består i, at lejeværdiberegningen for andre personer afhænger af tidspunktet for erhvervelsen af ejendommen. Desuden skal den seneste ejendomsvurdering forhøjes med et tillæg.

Lejeværdien beregnes herefter på grundlag af en forhøjet ejendomsværdi, der i 1976 beregnes som den seneste vurdering med tillæg af 25%. Af den således beregnede ejendomsværdi til og med 600. 000 kr. udgør lejeværdien henholdsvis 2 og 2 3/4 %, afhængig af, om ejendommen er erhvervet før eller efter december 1969. Af ejendomsværdi over 600.000 kr. udgør lejeværdien altid 5%.

Landbrugsejendomme får uanset anskaffelsestidspunktet lejeværdien beregnet efter reglerne for ejendomme anskaffet før december 1969.

e) Lån til betaling af ejendomsskatter

Ifølge lov af 11. juni 1965 kan kommunalbestyrelsen yde lån til betaling af ejendomsskatter for parcel- og rækkehuse til ejere, der er fyldt 65 år, såfremt omstændighederne - herunder ejerens økonomiske forhold - taler for ydelsen. Lånebeløbet forrentes med 6% p.a..

Renten tilskrives lånebeløbet, der forfalder ved ejerskifte.

Formålet med loven er at hjælpe ubemidlede parcelhusejere, hvis arbejdsindtægt er nedsat eller helt bortfaldet på grund af alder eller invaliditet, således at de pågældende kan blive boende i deres huse.

f) Skattefrihed for visse sociale ydelser

Ifølge ligningslovens § 7 skal bl. a. følgende ydelser ikke medregnes i den skattepligtige indkomst:

Invaliditetsbeløb,
Invaliditets-, bistands- og plejetillæg,
personlige tillæg.

Endvidere er der tale om skattefrihed for tillæggene efter invalidepensionslovens § 44, men kun i det omfang, de træder i stedet for invaliditetsbeløb eller invaliditetsydelse. § 44-tillæggene modtages af ægtepar, hvoraf den ene ægtefælle pr. 31. december 1972 modtog laveste invalidepension, medens den anden ægtefælle modtog mellemste eller højeste invalidepension, invaliditetsydelse eller folkepension.

Det er næppe rimeligt uden videre at betragte skattefritagelsen for de nævnte ydelser til pensionister som en særregel for pensionister, idet også andre skatteydere har adgang til at modtage ikke-skattepligtige sociale ydelser, f. eks. børnetilskud og boligsikring.

Desuden kan de nævnte ydelser til pensionisterne - med undtagelse af de personlige tillæg og § 44-tillæggene - betragtes som værende beregnet til at dække visse meromkostninger forårsaget af invaliditet. Selv om omkostningerne ikke er forbundet med indkomsterhvervelsen, er det anset for rimeligt, at de hertil svarende ydelsesbeløb ikke beskattes.

I forbindelse med bestemmelserne om skattefrihed for visse ydelser kan nævnes, at der ved opgørelsen af den skattepligtige indtægt anvendes en særregel for invalide personer (uanset om de modtager invalidepension) med hensyn til fradrag for udgifter mellem bopæl og arbejdsplads. Såfremt disse personer har særlige udgifter til befordring mellem hjem og arbejdsplads, som er nødvendige for at opretholde indtægterhvervelsen, kan der ud over det almindelige fradrag fratrækkes den del af den faktiske befordringsudgift, der overstiger normal befordringsudgift i det pågældende tilfælde.

C. Boligsikringsreglerne

Boligsikring ydes til personer, der bor til leje i udlejningsbyggeri, såfremt visse betingelser vedrørende indkomst, husleje m. v. er opfyldt. Boligsikringsydelsen indgår ikke i den skattepligtige indkomst.

I 1973/74 blev der ydet boligsikring til ca. $\frac{1}{4}$ af alle lejere. Andelen af husstande med folke-, invalide- og enkepensionister, der modtog boligsikring, var ligeledes ca. $\frac{1}{4}$. Heri er inkluderet boligsikring efter de særlige pensionistboligregler. Den gennemsnitlige boligsikringsydelse pr. husstand var større for ikke-pensionister (3.022 kr.) end for pensionister (2.466 kr.). Betragtes derimod boligsikringen i procent af huslejen, er forholdet omvendt, idet boligsikringen udgjorde 49,4% af lejen ved pensionisthusstande mod kun 28,7% for andre husstande. Baggrunden herfor må antages at være, at pensionisterne gennemgående bor i billigere lejligheder end andre.

1. Hovedprincipperne i boligsikringsloven

Lovgivningen vedrørende boligsikring er i de senere år blevet væsentlig ændret. Disse ændringer har bl.a. betydet, at antallet af særregler for beregning af boligsikring til pensionister er blevet væsentligt reduceret.

I den følgende beskrivelse af boligsikringsreglerne er der taget udgangspunkt i de regler, der gælder pr. 1. januar 1976.

Loven bygger på det princip, at der kan ydes boligsikring, hvis den årlige husleje overstiger et grænsebeløb, der udregnes på basis af husstandsindkomsten.

Grænsebeløbet er progressivt stigende med stigninger i husstandsindkomsten.

Boligsikringen udgør 15% af lejen. For hvert barn i husstanden forhøjes boligsikringen med 15% af lejen. Såfremt husstandsindkomsten overstiger 70.000 kr., sker der en nedtrapning af ovennævnte procenter.

Størrelsen af den årlige boligsikring er begrænset på forskellig vis. Ydelser kan dels ikke overstige $\frac{2}{3}$ af forskellen mellem huslejen og grænsebeløbet, dels ikke overstige et fast beløb, der afhænger af antallet af børn.

Der er særlig gunstige regler for beregning af boligsikring til pensionister med en husstandsindkomst på under 45.000 kr. samt for familier med børn, der skønnes at have et tilsvarende behov for støtte, jfr. nærmere under punkt 3.

2. Husstandsindkomst og husleje

Husstandsindkomsten udgør summen af samtlige husstandsmedlemmers skattepligtige indkomster for det senest afsluttede indkomstår reguleret med samme procentsats, som anvendes ved forskudsregistreringen.

Husstandsindkomsten udgør således fra 1. januar 1976 indkomsten i 1974 + 25%.

Ved beregningen af husstandsindkomsten bortses der fra de første 5.000 kr. af hvert barns indkomst. For hvert barn i husstanden reduceres husstandsindkomsten yderligere med 3.000 kr.

Den husleje, der lægges til grund for boligsikringsberegningen, er den kontraktlige leje. Der ydes således ikke boligsikring af udgifter til centralvarme o. l.

Overstiger lejlighedens værelsesantal antallet af personer i husstanden med mere end ét, nedsættes lejen ved beregningen med et forholdsmæssigt beløb.

3. Særregler for pensionister ved beregning af boligsikring

Den eneste specielle regel for pensionister i loven om boligsikring er, at boligsikringen for husstandsindkomster under 45.000 kr. beregnes på en gunstigere måde for pensionister, end hvad der normalt gælder for andre personer. Boligsikringen udgør her 60% af huslejen. Procenten på 60 nedsættes med 1 procentpoint for hver 1.000 kr., indkomsten overstiger 15.000 kr., og med 2 procentpoint for hver 1.000 kr., indkomsten overstiger 30.000 kr. Ved 45.000 kr. er særreglen således aftrappet, og boligsikringen udgør 15% af lejen som for andre. Den foran under punkt 1 nævnte regel om begrænsning af boligsikringens størrelse (" $\frac{2}{3}$ -reglen") gælder også for pensionister. Boligsikringen til pensionister vil i de fleste tilfælde være bestemt af denne regel.

Til husstande med lave indkomster med et eller flere børn kan der imidlertid ydes boligsikring efter pensionistreglerne, såfremt det skønnes, at hus-

standen mere varigt har behov for støtte. I princippet betyder dette, at familier med børn stort set ligestilles med pensionister med den forskel, at pensionisterne automatisk får deres boligsikring beregnet efter de gunstigere regler, hvis husstandsindkomsten er under 45.000 kr., medens andre personer er afhængige af, om kommunen skønner, der foreligger en lav indkomst af mere permanent karakter.

4. Pensionistboliger

Kommunale pensionistboliger er mindre, kommunalt ejede eller lejede lejligheder, der er forbeholdt pensionister med lave indkomster. Sædvanligvis kan kun pensionister, hvis husstandsindkomst er under $1\frac{1}{2}$ gang pensionens grundbeløb, få tildelt en pensionistbolig. For gifte pensionister regnes i denne forbindelse med grundbeløbet for ægtepar, hvor begge ægtefæller er pensionister, uanset om kun den ene ægtefælle er pensionist. For invalidepensionister med erhvervsudygtighedsbeløb kan der ses bort fra dette ved indtægtsopgørelsen.

Invalider, hvis husstandsindkomst overskrider grænsen, kan alligevel komme i betragtning ved tildeling af en pensionistbolig, såfremt husstandsindkomsten er under 50.000 kr., og boligen er særligt indrettet for invalider.

Til pensionister i kommunale pensionistboliger kan der ydes en særlig form for boligsikring, således at lejen herved nedsættes til 15% af husstandsindkomsten. En stigning i husstandsindkomsten på 1.000 kr. medfører således en stigning i boligudgiften på 150 kr.

5. Beskyttede boliger

Efter bistanndslovens bestemmelser skal der for personer, der ikke kan klare sig i en almindelig bolig, men hvis tilstand dog ikke nødvendiggør optagelse i plejehjem, være mulighed for indflytning i en beskyttet bolig. I den beskyttede bolig skal der kunne ydes såvel personlig som anden form for bistand i lejligheden. Desuden skal der være visse fælles faciliteter.

Afgørelse om indflytning i en beskyttet bolig træffes af det sociale udvalg. Visitationen foretages på samme måde som ved optagelse i plejehjem.

Beboere i beskyttede boliger betaler en leje, der fastsættes af det sociale udvalg. Det beløb, der skal betales, skal udgøre leje af boligen, enhver form for bistand samt deltagelse i aktiviteter for pensionister. Betalingen skal udgøre 25% af husstandsindkomsten - opgjort som efter boligsikringsloven - med tillæg af bistannds- og plejetillæg, dog højst et beløb svarende til bruttohuslejen incl. vedligeholdelse for den pågældende bolig + det til enhver tid gældende højeste beløb for betaling for hjemmehjælp.

D. Hjemmehjælp

Varig hjemmehjælp ydes til at udføre det huslige arbejde og bistå med de personlige fornødenheder, som en person på grund af vedvarende lidelse eller svækkelse ikke længere selv kan klare - eller dog meget vanskeligt kan udføre på egen hånd. Hjælpen er ikke forbeholdt modtagere af en social pension.

For varig hjemmehjælp kan der højst kræves betaling for 6 timer pr. uge, uanset om der faktisk ydes hjemmehjælp i et større antal timer.

Socialministeriet har i cirkulære af 3. marts 1976 fastsat satser for betaling for hjemmehjælp. Ved fastsættelse af betalingen for pensionister indgår i beregningsgrundlaget de beløb, der anvendes ved beregning af pensionstillæg. Endvidere medregnes pensionistens og pensionistægtepars pension incl. alle tillæg med undtagelse af bistands- og plejetillæg samt personlige tillæg.

Inden betalings skalaen benyttes, fradrages i den årlige således beregnede sammenlagte indtægt et beløb svarende til folkepensionens grundbeløb med pensionstillæg, oprundet til det nærmeste tal, der er deleligt med 100.

For personer med børn foretages der før benyttelsen af betalingsskalaen et fradrag i indkomsten. Dette fradrag udgør for ægtepar et beløb for hvert barn svarende til det særlige børnetilskud. Fradraget udgør for reelt enlige forsørgere med 1 barn 11.000 kr., med 2 børn 23.000 kr. og med 3 eller flere børn 35.000 kr.

Nedenfor er vist den vejledende betalingsskala, der er gældende fra 1. april 1976:

Beregnet indtægt efter fradrag kr.	Betaling pr. time kr.
0 - 1.000	0
1.100 - 2.000	1
2.100 - 3.000	2

Betalingen forhøjes med 1 kr. i timen for hver 1.000 kr. yderligere indtægt.

Betalingen kan dog ikke overstige begyndelsessatsen for hjemmehjælperens timeløn.

Bilag 4

Tabeller til illustration af betydningen af børneantal, civilstand m.v. for nettoindkomst og sammensat differensskattesats hos 24 udvalgte pensionistfamilier.

Tabel 1. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for pensionistfamilier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved antallet og alder af familiens børn.

Fa- mi- lie	Ci- vil- st.	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 0 - 10.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 30.000 - 40.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 60.000 - 70.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 70.000 - 80.000
		Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Antal børn	Antal børn hjem												
nr.			kr.	kr.	Vuggestue	Børnehave	Frtil hjem	Studierende										
01	2G	75	26.000	0	1	1	0	0	64.827	74,08	76.650	90,00	77.656	92,05	78.444	74,87	84.354	119,20
18	2G	75	26.000	0	1	1	1	1	80.491	49,68	91.315	101,00	91.214	81,03	93.111	112,75	94.020	82,06
21	2G	75	26.000	0	0	0	0	0	45.019	64,08	55.123	65,61	58.562	67,66	61.796	67,66	67.786	67,59
09	2G	75	26.000	0	0	0	0	2	57.019	49,68	71.801	78,86	73.916	82,24	75.691	89,45	77.758	151,72
02	2G	25	26.000	0	1	1	0	0	64.827	74,08	74.915	63,55	78.562	54,39	83.121	71,20	85.641	41,20
20	2G	25	26.000	0	1	1	1	1	80.491	49,68	92.019	88,18	93.203	99,44	93.257	71,25	97.326	107,81
22	2G	25	26.000	0	0	0	0	0	45.019	64,08	55.827	39,15	61.914	49,59	66.953	67,60	75.594	41,20
10	2G	25	26.000	0	0	0	0	2	57.019	49,68	72.187	64,33	75.756	80,90	77.664	97,72	75.593	41,20
03	2G	75	6.500	0	1	1	0	0	56.547	78,88	66.090	90,00	67.090	92,05	67.884	67,68	76.274	52,00
11	2G	75	6.500	0	0	0	0	2	48.619	54,48	61.241	78,86	63.356	82,25	63.131	82,25	69.447	84,52
04	2G	25	6.500	0	1	1	0	0	56.547	78,88	64.355	63,55	68.002	41,19	73.882	41,20	85.642	41,20
12	2G	25	6.500	0	0	0	0	2	48.619	54,48	61.628	64,33	65.196	67,71	68.424	67,71	75.594	41,20
05	2G	75	0	19.500	1	1	0	0	60.496	28,44	76.564	65,60	80.004	92,06	80.798	67,67	87.324	65,60
13	2G	75	0	19.500	0	0	0	2	50.248	28,44	71.197	65,61	74.636	67,65	77.870	77,61	83.258	67,71
06	2G	25	0	19.500	1	1	0	0	60.496	28,44	77.269	63,55	80.916	65,59	84.355	65,60	93.676	41,20
14	2G	25	0	19.500	0	0	0	2	50.248	28,44	71.902	39,15	77.888	63,59	81.627	67,71	88.086	67,71
07	2G	75	0	6.500	1	1	0	0	56.945	49,68	68.769	65,60	72.208	92,06	73.002	67,67	79.528	48,40
15	2G	75	0	6.500	0	0	0	2	49.137	49,68	65.641	78,86	67.756	82,24	69.532	82,24	74.455	74,91
08	2G	25	0	6.500	1	1	0	0	56.945	49,68	69.473	63,55	73.120	65,59	76.559	41,20	88.320	41,20
16	2G	25	0	6.500	0	0	0	2	49.137	49,68	66.028	64,34	69.596	67,70	72.824	67,71	79.282	51,31

Tabel 2. Nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for pensionistfamilier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved størrelsen på mandens indkomstandel.

Familietype			Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 0	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 0 - 10.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 30.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 30.000 - 40.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 60.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 60.000 - 70.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 70.000 - 80.000							
															Årlig hustje	Årligt hus- skud	Antal børn	Vuggestue	Børnehave	Frit. hjem	Studende
Fa- mi- lie	Ci- vil- st.	Man- dens ind- tægts- andel pct.	kr.	kr.											nr.						
01	2G	75	26.000	0	1	1	0	0	64.827	74,08	76.650	90,00	77.650	92,05	78.444	74,87	84.554	119,20			
02	2G	25	26.000	0	1	1	0	0	64.827	74,08	74.915	63,55	78.562	54,39	83.121	71,20	85.641	41,20			
03	2G	75	6.500	0	1	1	0	0	56.547	78,88	66.090	90,00	67.090	92,05	67.884	67,68	76.274	52,00			
04	2G	25	6.500	0	1	1	0	0	56.547	78,88	64.355	63,55	68.002	41,19	73.882	41,20	85.642	41,20			
05	2G	75	0	19.500	1	1	0	0	60.496	28,44	76.564	65,60	80.004	92,06	80.798	67,67	87.324	65,60			
06	2G	25	0	19.500	1	1	0	0	60.496	28,44	77.269	63,55	80.916	65,59	84.355	65,60	93.676	41,20			
07	2G	75	0	6.500	1	1	0	0	56.945	49,68	68.769	65,60	72.208	92,06	73.002	67,67	79.528	48,40			
08	2G	25	0	6.500	1	1	0	0	56.945	49,68	69.473	63,55	73.120	65,59	76.559	41,20	88.320	41,20			
09	2G	75	26.000	0	0	0	0	2	57.019	49,68	71.801	78,86	73.916	82,24	75.691	89,45	77.758	151,72			
10	2G	25	26.000	0	0	0	0	2	57.019	49,68	72.187	64,33	75.756	80,90	77.664	97,72	75.593	41,20			
11	2G	75	6.500	0	0	0	0	2	48.619	54,48	61.241	78,86	63.356	82,25	65.131	82,25	69.477	84,52			
12	2G	25	6.500	0	0	0	0	2	48.619	54,48	61.628	64,33	65.196	67,71	68.424	67,71	75.594	41,20			
13	2G	75	0	19.500	0	0	0	2	50.248	28,44	71.197	65,61	74.636	67,65	77.870	77,61	83.258	67,71			
14	2G	25	0	19.500	0	0	0	2	50.248	28,44	71.902	39,15	77.988	63,59	81.627	67,71	88.086	67,71			
15	2G	75	0	6.500	0	0	0	2	49.137	49,68	65.641	78,86	67.756	82,24	69.532	82,24	74.455	74,91			
16	2C	25	0	6.500	0	0	0	2	49.137	49,68	66.028	64,34	69.596	67,70	72.824	67,71	79.282	51,31			
18	2G	75	26.000	0	1	1	1	1	80.491	49,68	91.315	101,00	91.214	81,03	93.111	112,75	94.020	82,06			
20	2G	25	26.000	0	1	1	1	1	80.491	49,68	92.019	88,16	93.203	99,44	93.257	71,25	97.326	107,81			
21	2G	75	26.000	0	0	0	0	0	45.019	64,08	55.123	65,61	58.562	67,66	61.796	67,66	67.786	67,59			
22	2G	25	26.000	0	0	0	0	0	45.019	64,08	55.827	39,15	61.914	49,59	66.953	67,60	75.594	41,20			
23	2G	75	26.000	0	1	1	1	1 [*]	76.140	31,19	87.316	85,48	88.768	67,66	92.001	105,46	93.775	100,66			
24	2G	25	26.000	0	1	1	1	1 [*]	76.140	31,19	87.316	68,56	90.462	81,45	92.315	99,44	95.365	71,26			

*) som 18 og 20, blot uden bi-indtægter.

Tabel 3. Nettoindkomst og sammensat differensskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for pensionistfamilier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved forskellig husleje.

nr.	Fa- mi- lie	Ci- vil- st.	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 0	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 0 - 10.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 30.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 30.000 - 40.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 60.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 60.000 - 70.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 70.000 - 80.000
				Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Vuggestue	Børnehave	Antal børn												
01	2G	75	26.000	0	1	0	0	64.827	74,08	76.650	90,00	77.650	92,05	78.444	74,87	84.554	119,20			
03	2G	75	6.500	0	1	1	0	56.547	78,88	66.090	90,00	67.090	92,05	67.884	67,68	76.274	52,00			
02	2G	25	26.000	0	1	1	0	64.827	74,08	74.915	63,55	78.562	54,38	83.121	71,20	85.641	41,20			
04	2G	25	6.500	0	1	1	0	56.547	78,88	64.355	63,55	68.002	41,19	73.882	41,20	85.642	41,20			
09	2G	75	26.000	0	0	0	2	57.019	49,68	71.801	78,86	73.916	82,24	75.691	89,45	77.758	151,72			
11	2G	75	6.500	0	0	0	2	48.619	54,48	61.241	78,86	63.356	82,25	65.131	82,25	69.447	84,52			
10	2G	25	26.000	0	0	0	2	57.019	49,68	72.187	64,33	75.756	80,90	77.664	97,72	75.593	41,20			
12	2G	25	6.500	0	0	0	2	48.619	54,48	61.628	64,33	65.196	67,71	68.424	67,71	75.594	41,20			

Tabel 4. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for pensionistfamilier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved underskuddet på ejerboligen.

Familietype																			
Fa- mi- lie st.	Ci- vil- st.	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Vuggestue	Børnehave	Fril. hjem	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 0	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 0 - 10.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 30.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 30.000 - 40.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 60.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 60.000 - 70.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 70.000 - 80.000
nr.																			
05	2G	75	0	19.500	1	1	0	0	60.496	28,44	76.564	65,60	80.004	92,06	80.798	67,67	87.324	65,60	
07	2G	75	0	6.500	1	1	0	0	56.945	49,68	68.769	65,60	72.208	92,06	73.002	67,67	79.528	48,40	
06	2G	25	0	19.500	1	1	0	0	60.496	28,44	77.269	63,55	80.916	65,59	84.355	65,60	93.676	41,20	
08	2G	25	0	6.500	1	1	0	0	56.945	49,68	69.473	63,55	73.120	65,59	76.559	41,20	88.320	41,20	
13	2G	75	0	19.500	0	0	0	2	50.248	28,44	71.197	65,61	74.636	67,65	77.870	77,61	83.258	67,71	
15	2G	75	0	6.500	0	0	0	2	49.137	49,68	65.641	78,86	67.756	82,24	69.532	82,24	74.455	74,91	
14	2G	25	0	19.500	0	0	0	2	50.248	28,44	71.902	39,15	77.988	63,59	81.627	67,71	88.086	67,71	
16	2G	25	0	6.500	0	0	0	2	49.137	49,68	66.028	64,34	69.596	67,70	72.824	67,71	79.282	51,31	

Tabel 5. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for pensionistfamilier, som inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved boligform.

Fa- mi- lie	Ci- vil- st.	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 0	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 0 - 10.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 30.000 - 40.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 30.000 - 40.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 40.000 - 50.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 40.000 - 50.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 50.000 - 60.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 60.000 - 70.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 60.000 - 70.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr. 70.000 - 80.000	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 70.000 - 80.000
		Man- dens ind- tægts- andel pct.	Årlig husleje kr.	Årligt hus- under- skud kr.	Vuggestue	Børnehave	Antal børn											
nr.								Studierende										
01	2G	75	26.000	0	1	1	0	0	64.827	74,08	76.650	90,00	77.650	92,05	78.444	74,87	84.557	119,20
05	2G	75	0	19.500	1	1	0	0	60.496	28,44	76.564	65,60	80.004	92,06	80.798	67,67	87.324	65,60
02	2G	25	26.000	0	1	1	0	0	64.827	74,08	74.915	63,55	78.562	54,39	83.121	71,20	85.641	41,20
06	2G	25	0	19.500	1	1	0	0	60.496	28,44	77.269	63,55	80.916	65,59	84.355	65,60	93.676	41,20
03	2G	75	6.500	0	1	1	0	0	56.547	78,88	66.090	90,00	67.090	92,05	67.884	67,68	76.274	52,00
07	2G	75	0	6.500	1	1	0	0	56.945	49,68	68.769	65,60	72.208	92,06	73.002	67,67	79.528	48,40
04	2G	25	6.500	0	1	1	0	0	56.547	78,88	64.355	63,55	68.002	41,19	73.882	41,20	85.642	41,20
08	2G	25	0	6.500	1	1	0	0	56.945	49,68	69.473	63,55	73.120	65,59	76.559	41,20	88.320	41,20
09	2G	75	26.000	0	0	0	0	2	57.019	49,68	71.801	78,86	73.916	82,24	75.691	89,45	77.758	151,72
13	2G	75	0	19.500	0	0	0	2	50.248	28,44	71.197	65,61	74.636	67,65	77.870	77,61	83.258	67,71
10	2G	25	26.000	0	0	0	0	2	57.019	49,68	72.187	64,33	75.756	80,90	77.664	97,72	75.593	41,20
14	2G	25	0	19.500	0	0	0	2	50.248	28,44	71.902	39,15	77.988	63,59	81.627	67,71	88.086	67,71
11	2G	75	6.500	0	0	0	0	2	48.619	54,48	61.241	78,86	63.356	82,25	65.131	82,25	69.477	84,52
15	2G	75	0	6.500	0	0	0	2	49.137	49,68	65.641	78,86	67.756	82,24	69.532	82,24	74.455	74,91
12	2G	25	6.500	0	0	0	0	2	48.619	54,48	61.628	64,33	65.196	67,71	68.424	67,71	75.594	41,20
16	2G	25	0	6.500	0	0	0	2	49.137	49,68	66.028	64,34	69.596	67,70	72.824	67,71	79.282	51,31

Tabel 6. Nettoindkomst og sammensat differenskattesats ved udvalgte lønindkomststørrelser for pensionistfamilier, der inden for de enkelte grupper kun adskiller sig ved størrelsen af de faste bi-indtægter (jfr. familieoversigten, tabel 1).

nr.	Fa- mi- lie st.	Ci- vil- st.	Man- dens ind- tægts- andel pct.	Familietype					Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 0 - 10.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 30.000 - 40.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 50.000 - 60.000	Netto- indk. ved løn- indk. på kr.	Diff. skatte- sats v/ lønindk.- stigning 70.000 - 80.000		
				Årlig husleje	Årligt hus- under- skud	Vuggestue	Børnehave	Antal børn										
02	2G	25	26.000	0	1	1	0	0	64.827	74,08	74.915	63,55	78.562	54,39	83.121	71,20	85.641	41,20
17	2G	25	26.000	0	1	1	0	0	65.268	37,33	79.031	71,95	81.838	57,99	86.037	118,49	88.346	50,02
02	2G	25	26.000	0	1	1	0	0	64.827	74,08	74.915	63,55	78.562	54,39	83.121	71,20	85.641	41,20
19	2G	25	26.000	0	1	1	0	0	64.445	40,86	77.855	68,35	81.022	57,99	85.221	101,20	87.876	50,02

Bilag 5

Udtalelse fra Landsforeningen af enlige skatteborgeres repræsentanter ved møderne med repræsentanter for samordningsudvalget, jfr. kapitel I, pkt. 4.

1. I begyndelsen af 1974 afleverede Landsforeningen af enlige Skatteborgere (LES) til Folketingets medlemmer en af foreningen udarbejdet

"Undersøgelse af det økonomiske niveau for personer
med samme livsløn, men forskellig civilstand".

Undersøgelsen viste klart samfundets belastende forskelsbehandling af enlige skatteydere.

En sådan undersøgelse har aldrig tidligere været foretaget, og det fremgik af presseudtalelser fra folketingsmedlemmer, at dette var en undersøgelse, som længe havde været savnet.

2. På baggrund af undersøgelsen har et udvalg fra LES haft møder med regeringens "Udvalg vedr. samordning af skatter og sociale Ydelser".

Under disse møder har LES givet udtryk for sin principielle opfattelse:

- ægteskab er en privat, juridisk kontrakt.
- ægteskab bør være såvel beskatningsmæssige som sociale ordninger uvedkommende, hvorimod LES mener, det bør tillægges afgørende betydning, om der foreligger bolig- og husholdningsfællesskab.
- offentligt betalte pensioner - afledt af ægteskab - bør afvikles. Alderdomsforsikring bør i disse tilfælde ske ved tegning af private og frivillige forsikringer.
- uudnyttede personfradrag bør ikke kunne overføres fra den ene ægtefælle til den anden.

3. LES har med forundring bemærket, at Folketinget overvejer at gennemføre love, der sidestiller ægtepar med "papirløse" par i enligtboende skatteyderes disfavør.

LES mener, at det ikke er tidssvarende eller rimeligt kun at tænke i parforhold, al den stund mere end en halv million mennesker er enligstillede.

4. Ægtepar såvel som papirløse par har meget store økonomiske fordele ved fælles bolig og husførelse. De har desuden mulighed for at skaffe sig større indkomst ved, at begge kan tage udearbejde.

Ægtepar har 2 personfradrag selv om den ene ægtefælle er hjemmeværende og uudnyttet personfradrag kan overføres til den anden ægtefælle, hvorved ægteparret opnår skattemæssig fordel.

Forslag til afskaffelse af denne fordel blev desværre ikke vedtaget i Tinget.

5. Det fremgår af tabel 4 i LES's undersøgelse, at f.eks. en enlig mand i løbet af sit liv til samfundet yder 103.604 kr. mere end en barnløs, gift mand og 708.524 kr. mere end en barnløs, hjemmевærende, gift kvinde. Den enlige mand "forærer" således ægteparret 219.172 kr.

Da forskellen i enliges disfavør er så tydelig, mener LES, det er på tide, Folketinget søger ekstrabeskatningen af enlige afviklet.

6. LES er indforstået med det rimelige i, at enlige deltager i samfundets udgifter til sociale ydelser, men på lige fod med par - og ikke som nu i langt højere grad end par.

7. For så vidt angår ægtepars skattemæssige og sociale fordele, er LES opmærksom på, at bortfald af disse fordele næppe vil kunne ske med øjeblikkelig virkning og vil derfor gentage et tidligere fremsat forslag vedrørende hjemmевærende ægtefælle:

- a) er denne fyldt 50 år, berøres vedkommende ikke af disse ændringer.
- b) er denne mellem 40 og 50 år, aftrappes nuværende fordele og bortfalder helt efter en forud bestemt årrække.
- c) er denne under 40 år, træder ændringerne straks i kraft.
- d) indgås ægteskab efter bestemmelseernes ikrafttræden, gælder ændringerne straks - uanset den hjemmевærendes alder på tidspunktet for ægteskabets indgåelse.

På LES¹ udvalgs vegne

E. I. Oddil
foreningens konsulent.

